103	БИБЛИОТЕКА "ХРОНИКЕ СЕЛА"

Борислав П. Димић

ЛАДОВИЦА КОД ВЛАСОТИНЦА

Београд, 1998.

1115
908(497.11 Ладвица)

13663
821.163.41

103 БИБЛИОТЕКА "ХРОНИКЕ СЕЛА"

Борислав П. Димић

ЛАДОВИЦА

код ВЛАСОТИНЦА

Београд, 1998.

БОРИСЛАВ П. ДИМИЋ
ЛАДОВИЦА КОД ВЛАСОТИНЦА

Уређивачки одбор
Председник: Академик РАДОМИР ЛУКИЋ
Заменик: Милисав Миљковић

Чланови:

Др Петар Марковић, агроекономиста, социолог села
Др Милош Немањић, социолог културе
Проф. др Виден Ранђеловић, агроекономиста, проф. универзитета
Проф. др Младен Стојанов, социолог села, проф. универзитета
Др Данило Томић, агроекономиста
Милисав Ралић, социолог
Миливоје Павловић, књижевник
Др Јан Кишгеци, агробиолог, проф. универзитета
Др Душан Јовановић, агроном
Мр Милован Живковић, економиста
Милојко П.Ђоковић, публициста и новинар
Зоран Андријашевић
Никола Владисављевић, публициста и новинар
Др Радован Радовановић, психолог
Љуба Релић, етнолог

Уредништво:

Главни и одговорни уредник:
Проф. др ПЕТАР Ј. МАРКОВИЋ

Рецензенти:
Проф. др Петар Марковић
Проф. др Првослав Ралић

Чланови:

Проф. др Јован Бабовић
Проф. др Јован Богдановић
Др Слободан Вучићевић
Горан Ђорђевић
Проф. др Милован Митровић
Др Милош Немањић
Др Душан Радмановић
Проф. Виден Ранђеловић
Борка Вишњић

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА Деспотовац
Инв.бр. 1115
Сигнатура 908(497.11 Ладовица)

103 БИБЛИОТЕКА "ХРОНИКЕ СЕЛА"

Борислав П. Димић

ЛАДОВИЦА
код
ВЛАСОТИНЦА

Београд, 1998.

БОРИСЛАВ П. ДИМИЋ
ЛАДОВИЦА КОД ВЛАСОТИНЦА

Уређивачки одбор
Председник: Академик РАДОМИР ЛУКИЋ
Заменик: Милисав Миљковић

Чланови:

Др Петар Марковић, агроекономиста, социолог села
Др Милош Немањић, социолог културе
Проф. др Виден Ранђеловић, агроекономиста, проф. универзитета
Проф. др Младен Стојанов, социолог села, проф. универзитета
Др Данило Томић, агроекономиста
Милисав Ралић, социолог
Миливоје Павловић, књижевник
Др Јан Кишгеци, агробиолог, проф. универзитета
Др Душан Јовановић, агроном
Мр Милован Живковић, економиста
Милојко П.Ђоковић, публициста и новинар
Зоран Андријашевић
Никола Владисављевић, публициста и новинар
Др Радован Радовановић, психолог
Љуба Релић, етнолог

Уредништво:

Главни и одговорни уредник:
Проф. др ПЕТАР Ј. МАРКОВИЋ

Рецензенти:
Проф. др Петар Марковић
Проф. др Првослав Ралић

Чланови:

Проф. др Јован Бабовић
Проф. др Јован Богдановић
Др Слободан Вучићевић
Горан Ђорђевић
Проф. др Милован Митровић
Др Милош Немањић
Др Душан Радмановић
Проф. Виден Ранђеловић
Борка Вишњић

"Уносити светлост научне истине у догађаје прошлости, значи служити садашњости. Стога архивска документа нису мртва, сива и узалудна као што то површним и неупућеним може да изгледа. То су драгоцени сведоци без којих би нам остала непотпуно разумљива многа појава у садашњости, без којих не бисмо могли назрети ништа од будућности...

Мислим да у нашим приликама треба увек подвлачити и свуда истицати чињеницу да архиви нису никакви мртви колосеци ни пасивне позиције у нашем друштвеном животу, а да је непажња према том материјалу културна брука и национална штета."

Иво Андрић

Књиге не мењају свет, али побеђују заборав. Оне су трајније од било ког споменика, који нисмо подигли онима које смо волели.

Момо Капор

С љубављу, пијететом и захвалношћу

ову књигу посвећујем

својој мајци Будимки

и стрицу Славку

ПРЕДГОВОР

Српско и црногорско село има богату историју од насељавања које је почело још у VII столећу. У тој преко хиљаду година дугој историји смењивали су се периоди успона и падова. Велики привредни просперитет постигнут је у средњевековној држави Немањића. Он је био испред достигнућа тадашњих европских земаља. Чак и после Косовске битке, српска држава под владавином Стевана Лазаревића, а нарочито Ђурђа Бранковића, спадала је у ред најбогатијих држава тадашње Европе. А то богатство је било у селу са обиљем пољопривредних производа и рудницима. Затим настаје петовековни период турског терора и опште девастације и деградације свих облика живота. Нови период настаје крајем XVII столећа новим покретима српског народа, а нарочито почетком XIX века, после два српска устанка и извојевања националне слободе. Два столећа, углавном слободног живота, српско село имало је бурну културну, привредну и слободарску традицију. Настаје коначно насељавање, формирање села, неких на старим огњиштима од пре седам - осам столећа, а и нових. Настају два светска рата у којима је масовно нестајала српска младост. Велики материјални и културни напредак начињен је после 1945. године.

Српско село у Војводини настаје и формира се још у доба сеобе народа, пре хиљаду пет стотина година. Годинама су Срби били једини становници јужне Панониje да би повремено били под влашћу Бугарске, Византије, Мађарске, Турске, па и Аустро-Угарске. Жилави, храбри, ратоборни и истрајни, борећи се за своја права, успели су да сачувају свој идентитет. Дизали су буне под вођством Јована Ненада Ђ Црног 1527, Пере Сегединца 1735, Тизана 1807, Попа Ђока 1808, исто онако као и њихова браћа јужно од Саве и Дунава. Као добри ратници чували су више од двеста година границе аустроугарске монархије. Срби мобилисани у аустроугарску војску брзо су је напуштали

прелазећи на страну своје браће Срба, прелазећи у војску Србије и савезника. Отцепљењем Војводине од Аустро Ђ Угарске Србима преко Дунава и Саве испунила се вековна жеља да живе слободни и сједињени са матичном земљом.

Проучавање историје села и сеоског живота започето је крајем прошлог столећа истраживањем Јована Цвијића и касније његових ученика, али је убрзо и престало организовано истраживање настајања и историја села, као и појединих породица.

Између два светска рата ретки су појединци који су писали историју, односно хронику села. Најчешће су то чинили сами, као ентузијасти из љубави према завичају. Уколико су успели да напишу хронику, она је била у рукопису, јер нико није хтео, нити могао да финансира њено објављивање.

После 1945. године више се поклања пажња унапређивању организационих форми производње и технологије, изградњи села, а готова да и није постојала никаква иницијатива да се истражују и описују историја села, демографски и културни проблеми, етнологија, антропогеографија, социологија. Више су проучавани проблеми организације, производње, удруживања, техничко-технолошка и организационо-економска питања, а село и сељак су свуда запостављени. Сељак је био произвођач материјалниј добара - хране, а запостављена је друштвено-социолошка садржина сељачке производње. Ретки су били истраживачи села и сеоског живота, попут Сретена Вукосављевића, који је руководио Институтом за село у САНУ , Милана Влајинца, неуморног сакупљача народних обичаја и умотворина, и других.

У селима су уништаване богате архиве, документи су коришћени за потпаљивање ватре у пећима и просторијама у којима се налазила општинска управа и бирократија, уништавани су стара архитектура и друге старине. Запостављени су историја, етнологија и све оно што чини основне вредности укупног прогреса, па и технолошког. То је доприносило многим промашајима у аграрној политици, а готово да није ни било планске политике у односу на село, његово просторно уређење и организацију сеоског живота.

Град је увек био у првом плану, као и непољопривредне делатности у њему. Пренаглашено демографско пражњење села, праћено старењем села, били су само последица једностраног развоја, гашења многих вредности села, запостављања његове богате културе и

историје. А историја села и његова култура су у основи и историја народа.

Из села се распламсавала српска револуција од 1804. до 1815. године за одбрану српског достојанства, културе и вере. Преко 90 одсто укупног састава српске војске у ослободилачким ратовима 1912-1913. и 1914-1919. године били су храбри синови сељака. У ослободилачком рату од 1941. године већи део борачког састава и старешина јединица чинили су, такође, сељачки синови.

Сељак се увек борио за слободу и стварање државе, али му држава није увек пружала услове да сачува и искаже друге вредности, сем ратничких. То је разлог што између два светска рата није било домова културе у селу, а сељак је живео у беду и сиромаштву, у блату и прашини, у трошним кућама од дрвета и блата, које су осветљаване жижом или петролејом, спавао на земљаном поду, користио примитивни алат у пољопривреди и домаћинству, радио запрегом говеда, са српом и мотиком, нагнут над земљом по сунцу и киши. Али, и тај је период значајан за историју села.

После 1945. године оформљено је неколико десетина пољопривредних научних установа - агроекономских, економско-технолошких и неколико агросоциолошких. Ниједна научна установа, међутим, није се бавила проучавањем историје села и израдом хронике села. анаешто је покушано радом Института за проучавање села САНУ, који је водио Сретен Вукосављевић, али је тај институт био кратког века.

После више од четири деценије, та празнина у науци у нашој народној баштини, попуњена је иницијативом Одбора за проучавање села САНУ (председник академик Радомир Лукић), да организовано отпочне писање хроника села. Иницијативу за писање хроника села дао је Милојко П. Ђоковић, публициста, члан Одбора за село. Почетком 1989. године Одбор за проучавање села Српске академије наука и уметности, у заједници са Заводом за проучавање културног наслеђа-развоја Србије, организовао је састанак потенцијалних писаца хроника села. На састанку САНУ окупило се 87 писаца из целе Србије, као и из српских села из других република.Настављено је даље пријављивање и сада на хроникама ради близу хиљаду писаца. За целокупну активност Одбора за село задужен је др Петар Марковић, члан Одбора. До броја 100 издавач је био Одбор за проучавање села САНУ, а од броја 100 Културно-просветна заједница Србије, али и даље према упутствима Одбора за проучавање села САНУ.

Хронике обухватају развој и живот села од настанка до данашњих дана. Описују се сви значајни догађаји из привредног и друштвеног живота села, обичаји, посебно порекло становништва и родослови породица, школство, задругарство, спорт, учешће грађана у ослободилачким ратовима од Првог српског устанка до 1945. године. Наравно, у хронике се уноси и све остало што је значајно.

Свим писцима Одбор доставља Упутство за писање хронике, литературу. каи и све друго што је потребно, а посебно указује помоћ за штампање рукописа.

Хронике села, које су до сада написане, оправдавају напоре писаца и Одбора САНУ за проучавање села. Оне су својеврсна историографија, демографија, социологија, етнологија, етногеографија, антропогеографија српског народа.

Залагањем писаца и уз свестрану помоћ грађана, привредних организација, месних заједница, предузећа, а у појединим општинама и фондова за културу, обезбеђују се средства за објављивање хроника.

Уз ову акцију покренуто је и низ других, које имају за циљ оживљавање сеоског живота, народне културе и стваралаштва. Тако је у једном броју села покренута иницијатива за писање летописа.Отварају се етно или завичајни музеји, а формирају се и огранци Вукове задужбине. Формирана је и библиотека хроника села где се налазе хронике села, рукописи или књиге које су до сада објављене. Тако ће од сада укупно народно стваралаштво бити сабрано на једном месту.

Писање хроника села трајна је активност. Сваког дана јављају се нови аутори, али и разне установе желе да се укључе у акцију писања хроника села и свега што прати ову активност.

Заиста је био задњи час да се отргну од заборава и многа вредна документа, памћења старих људи, разни алати, уређаји и предмети са којима је српски народ столећима живео и радио.

Скуп свих хроника заиста чини основу за израду историје Србије и Црне Горе, засноване на објективним чињеницама и аргументима.

ЗА УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР

Проф. др Петар Марковић

Најлепше и најтоплије ми је било у родном крају - завичају. Ипак сам га напустио у својој шеснаестој години, али му се са неизмерном радошћу враћам кад год то могу.

Сећања на рано детињство, дечаштво, другове, лопту крпењачу, санкање са брега, дружење у школи и на утрини, прву љубав, а нарочито причања старих Ладовчана о минулим временима, инспирисала су ме да напишем ову књигу и одужим се свим тим сећањима.

Захваљујем се проф. др Петру Марковићу, који ми је са покојним академиком Радомиром Лукићем, помогао при раду на овом рукопису. Такође захваљујем се Николи Кочићу из Смедерева који је дао много података о Ладовици. Дугујем захвалност Станиши Станковићу дипл. правнику из Београда за моралну подршку и помоћ у раду. Хвала на сарадњи мојим Ладовчанима: проф. Благоју Станковићу, Јовановић Градомиру, Илић Благоју, потпуковнику Љубиши Ђорђевићу и другима који су ми помогли при раду на овој књизи.

Аутор

Борислав Димић

СПОНЗОРИ ОВЕ ХРОНИКЕ

1. МЗ ЛАДОВИЦА, Ладовица;
2. ЈОВАНОВИЋ ГРАДИМИР, Ладовица;
3. СТОЈКОВИЋ ВЛАДИМИР, Ладовица;
4. ЈАНКОВИЋ ЗОРАН, Ладовица;
5. МИЛЕНКОВИЋ ЧЕДОМИР, Ладовица;
6. ЈОВИЋ СРЕТЕН, Ладовица;
7. МИЛЕНКОВИЋ ЧАСЛАВ, Ладовица;
8. МИТИЋ РАДИВОЈЕ, Ладовица;
9. МЛЕКАРА, Гложане;
10. ЛАСТА, Београд;
11. СПП ВОЖДОВАЦ, Београд;
12. ИНТЕРШПЕД, Београд;
13. ДИМИЋ СТОЈАН, Смедерево;
14. БИМ-КОМЕРЦ, Лесковац;
15. ЦЕМЕНТНИ ПРОИЗВОДИ, Власотинце;
16. ЗДРАВЉЕ, Лесковац;
17. ДП ПОДРУМИ, Власотинце;
18. СТР СРБИЈА - СТОЈАНОВИЋ СТОЈАН, Власотинце;
19. СИГМА-ТРАНС - НИКОЛИЋ ДРАГАН, Кукавица;
20. ПУ М.ДИМАНИЋ, Власотинце;
21. ПЕКАРА М.Г.З. Власотинце;
22. МЛАДИ ГРАФИЧАР, Власотинце;
23. СО ВЛАСОТИНЦЕ
24. КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Власотинце

Издавачи:

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА ЗАЈЕДНИЦА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, Београд

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ВОДОПРИВРЕДЕ И ШУМАРСТВА СРБИЈЕ,

ЗАДРУЖНИ САВЕЗ СРБИЈЕ,

ИНСТИТУТ ЗА ЕКОНОМИКУ ПОЉОПРИВРЕДЕ

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

908 (497.11 Ладовица)

ДИМИЋ, Борислав П.
Ладовица код Власотинца / Борислав П. Димић. - Београд : Министарство културе Србије : министарство пољопривреде и водопривреде : Завод за економику домаћинства Србије, 1998 (Власотинце : Млади графичар, 2001). - 277 стр. : илустр. : 24 cm.
(Библиотека "Хроника села" / Српска академија наука и уметности, Одбор за проучавање села

: 103)

Слика аутора. Тираж 500. - Стр. / 7 - 10: Предговор / Петар Ј. Марковић. - Белешка о аутору: стр. 275. Библиографија: стр. 271-274.

а) Ладовица
ИД=90210316

ПРЕДГОВОР АУТОРА

Ова хроника осликава нашу прошлост и садашњост али само толико колико је било могућности да се дође до проверених података. Веома мало има историјске грађе, мали број истраживача се бавио нашим крајем у односу на друге крајеве у нашој земљи, а пуно је сећања током времена нестало, а и ми као да нисмо много марили за нашу традицију и историју, као да се нико није трудио да све то запише и сачува за поколења и историју.

И поред великих напора да ова хроника буде довршена, морам признати да ми је неколико веома важних старина, остало изван мојих домашаја и сазнања. Наиме, није се могло доћи до података када је селиште Луковица настало и када је расељено. Остаци цркве у Араповици су загонетка јер се још увек тачно не зна да ли се ради о православној или латинској богомољи. О латинском гробљу у Кућу знамо само оно што је написао др Јован Трифуноски у својој књизи: "Села и становништво у доњем сливу Власине". Два споменика Ладовчана који се налазе на поду у старој лесковачкој цркви, затим кућа Косте из Ладовице, која је сграђена у првој половини 19. века у Лесковцу, а која је у то доба представљала ремек дело грађевинарства, остале су, на жалост, непознанице у овом рукопису. То су били својеврсни проблеми који су овај рукопис пратили за све време његовог настајања.

Да је ова Хроника настала пре коју деценију, била би садржајнија и тачнија, јер је тада било много више старијих људи који

су доста догађаја памтили и знали многе податке, али су све понели са собом у неповрат, тако да ми данас о томе врло мало знамо.

Значајно је напоменути да ова Хроника настаје у времену када Ладовица преживљава корените промене у свом духовном и материјалном развоју. Некада се говорило:

"У бели свет̄ ће да идем, само ладовачки кал да не ѓазим, мо̄шику у т̄рње ћу да врљим, децу сас мумурузан леб нећу да раним".

Тако тежак живот у Ладовици имао је за последицу да нам је завичај напустило преко 70% житеља села.

Родослов коме сам посветио пуно времена, није потпун, нарочито када се ради о старијим генерацијама, јер је мали број људи у селу знао нешто више о својој старини, о својим прецима и пореклу.

И поред напора да у овој књизи буде што мање грешака, ту замку сигурно нисам могао да избегнем и зато ову Хронику сматрам скромним почетком у расветљавању наше историјске прошлости. Мој једини циљ је био да што већу количину истине о људима, догађајима и временским дистанцама, ставим на папир. Колико сам био кадар да то учиним, показаће време и људи.

На сваку критику добронамерних људи и оних других, нећу се љутити. Напротив, биће веома срећан ако некога подстакнем да напише бољу и садржајнију хронику мога завичаја, коју ћу са особитим задовољством прочитати.

ЛАДОВИЦА - ЛУКОВИЦА

ПОЛОЖАЈ И ИМЕ

Нема писаних података а памћења нам не могу потврдити, када је настало старо селиште Луковица и када је престало да постоји. У оскудној историјској грађи нигде нисам нашао да се помиње селиште Луковица. У радовима др Олге Зиројевић (Лесковачки зборник 23), постоји преглед од 300 насеља у Лесковачкој Дубочици, кога је поменути аутор оформио на основу турских тефтера, односно пописа насеља, ради убирања пореза 1516. године. У поменутом прегледу помиње се насеље Локвица које, како каже аутор, више не постоји. С обзиром на конфигурацију терена на коме се налазило насеље, више би му одговарао назив Локвица а не Луковица. Значење Локвица - локва, бара, улегнуће, потпуно се уклапа у амбијент Луковице. И податак да је село припадало тимару даје нам за право да размишљамо, јер се Луковица налазила на раскрсници путева Власотинце, Лесковац и Грделица. Пошто за овакве претпоставке немамо аутентичне доказе, то нека и остане питање и задатак којим треба да се позабаве будући нараштаји.

У историјској литератури се као најстарија насеља на овим нашим просторима помињу: Стајковце, Конопринца, Шишава, Власотинце, док се Орашје помиње као ненасељено место које је било лоцирано крај козарског манастира. Насеља Добротин, Прилепац, Гложане и Кукавица, настала су у периоду од 1800. до 1864. године (из књиге села и становништво у доњем сливу Власине, од др Јован Трифунског, стр. 16, 17, 20. и 21).

Луковица

Луковица је локалитет старог селишта и налази се само 1500 метара северно од Ладовице (види карту 1). На простору Луковице се и данас могу пронаћи остаци старог насеља (на пример: камени камен овалног облика - речни камен, препознатљив камен некадашњег огњишта и др.). По причању Радивоја Јовића, када су он и његов отац Милан први пут трактором орали своју њиву, налазили су на више места велику количину згуре коју су морали да чисте и бацају у поток. Можда су стари Луковчани топили гвожђе а руду су могли да довозе са Равњака и Падине где постоје повеће резерве пиритне руде. И ладовачке домаћице су знале за добра својства ове црвењаче, те су само ту земљу користиле за прављење црепуља.

На овом простору крај потока се налазило
селиште Луковица
(у позадини се види брдо Косовица)

Насеље се налазило крај пута Власотинце - Грделица. Један крак пута се издвајао за Лесковац. У народу је остало запамћено да су Турци на путу из Лесковца, Власотинца или Грделице, у Луковици обавезно застајали да се одморе и напоје коње. Докони зулумћари су тада, као и увек, чинили и честе зулуме над становништвом.

Необично је да људи мењају место свог села, односно да напуштају насеље које има повољан грографски положај, добру воду и земљу, али турски зулуми и чести упади Турака у насеље били су један од најјачих разлога да се Луковчани раселе. Два рода из расељене Луковице, основали су село Ладовицу, а то су: Карџуљци и Ђоринци. И данас постоје потомци ових родова - оснивача села.

Луковачки атар се простирао од десне обале Јужне Мораве на западу, па до леве обале Власине на северу, Орашја на североистоку, Грделице и Туполовца на југу, Козара на југоистоку. Из овога се да закључити да је у доба постојања Луковице доњи слив Власине био слабо насељен. По казивању деда Цеке Цветановића (1859 - 1939. године) Ладовчани су имали колибе - трле за стоку на простору Умишта и Врање Ноге. Исти власници су имали друге колибе на левој обали Власине. У доба када је постојала Луковица, пут од Лесковца па до Власотинца ишао је десном обалом Власине, преко Стајковца, Конопнице, Шишаве до Власотинце и даље према Свођу и Пироту, на простору Мајалишта које се налазило на ушћу Власине у Мораву. Мајалиште је било ничија земља - напуштена. Тамо су сељаци терали крупну стоку да пасе преко целог лета, али су се жалили како им дивље звери праве штету, односно уништавају стоку.

Деда Цека је причао како луковачки чобани изјутра крену своја стада са Умишта у правцу Мајалишта. Тамо стигну увече, преноће, па изјутра крену своја стада према колибама на Умишту и тако сваког дана. Данас Умиште припада селу Губеровцу. На том месту је некада у турско доба убијен чувар поља. Турчин. Турци због тога уцене Луковчане да плате 40 кеса злата, као одштету за убијеног Турчина. Како толико злато Луковчани нису имали, то су платили Губеровчани, који се налазе на левој обали Јужне Мораве, и тако су присвојили поменуто имање.

Како је настало име села

Увек постоји више легенди и нагађања како су поједина места добила име. То, међутим није случај са Ладовицом. Народ је овде тешко живео, а нарочито тешко под турском влашћу, и било је важно сачувати главу. Легендама око назива места нису се много бавили. Ипак, постоји предање које каже да су досељеници из старог селишта Луковице затекли на овом простору пуно шуме и павите - беше ладовина, па су по томе, означавајући ново станиште, том месту дали име *ЛАДОВИЦА*. Тако је и остало.

Ладовица

Село се налази седам километара југозападно од Власотинца, а тринаест југоисточно од Лесковца, а координате су му: 38 степени северне географске ширине и 19 степени источне географске дужине од Гринича.

Село је смештено између двеју различитих природних средина низије и висије, брда Косовице (476 м) и низије (330 м). Косовица се налази јужно од села и чини границу између брдовито планинског дела Буковика и низије у доњем сливу Власине. Насеље се просто приљубило попут ластиног гнезда у подножју Косовице, лепезасто се издужује правцем СИ, а са врло малим помаком ка западу.

Ладовачко становништво је досељеничко, осим два поменута рода. Досељеници су углавном са истока и југоистока, Буковика и Грделичке клисуре. Род Белоњци се доселио из Бугарске. Становници села су чисто српске националности. После ослобођења од Турака, у селу није више било досељавања. Број становника села се повећавао само природним прираштајем, и то осетно од Првог, а нарочито после Другог светског рата. Да није било природе и неизбежне миграције, село би данас имало 450 кућа са преко 2000 становника. Питање је како би се толико кућа сместило на овако малом простору.

Ладовица - поглед са Рамљака

Село Ладовица има концепцију насеља са збијеним типом кућа. То може бити због потребе становништва да буду близу једни другима, али и због жеље становништва да што више земље око насеља остане слободно за обрађивање или испаше.

Поједини делови села се зову по родовима који тамо живе, на пример:

Анђелковци, Белоњци, Пекинци, Маринковци и др.

На југозападу село се граничи са Добротином, на западу Губеровцем, на северозападу са Прилепцом и Гложаном, на североистоку са Кукавицом, на југоистоку са Козаром, а на југу Грделицом и Туполовцем.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„Десанка Максимовић",
Књаževac
Инв.бр. 1115

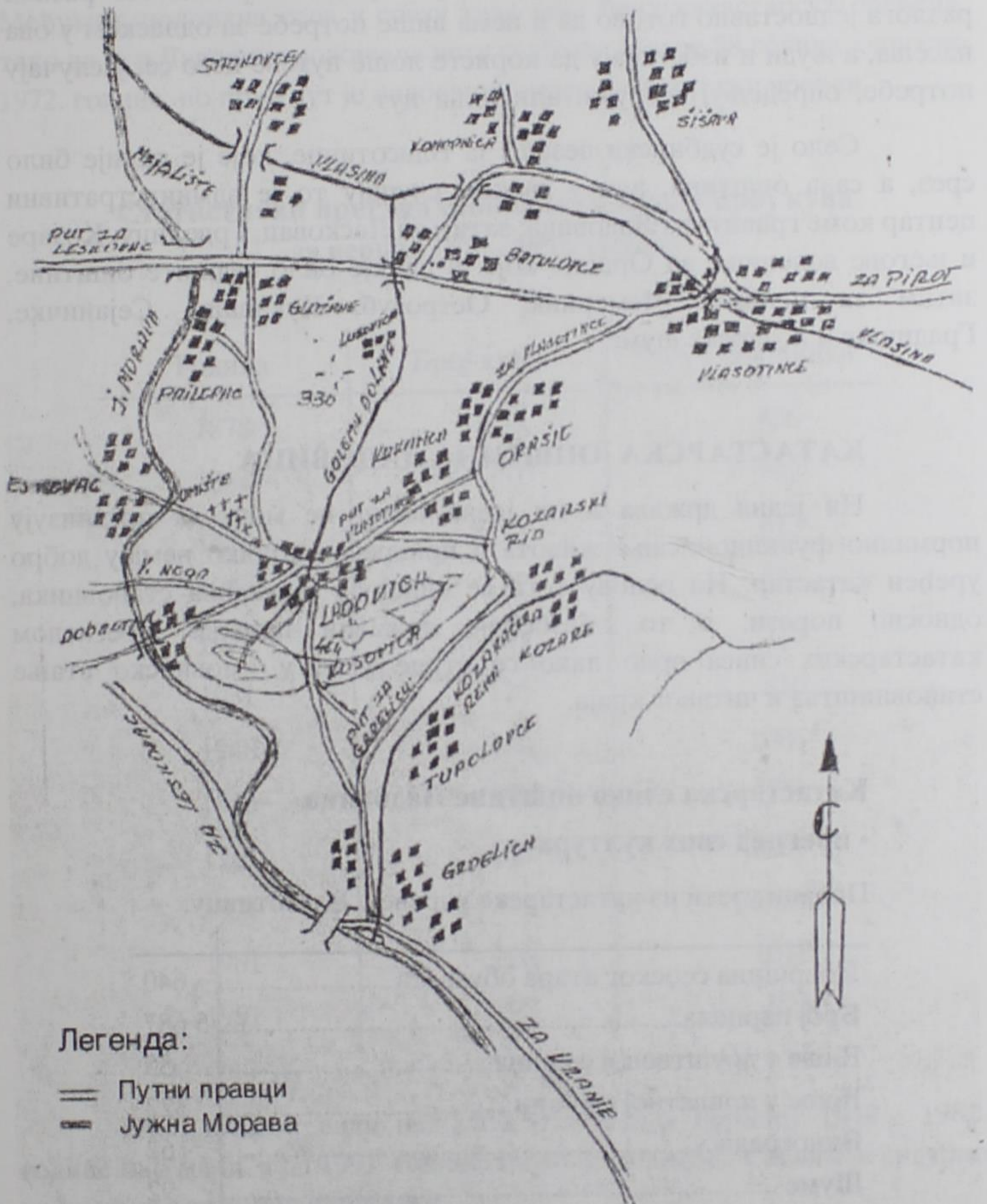
Сигнатура 908(497.11 Ладовица)

Сеоска низија се простире северно од села, благо се спушта правцем Бостаништа, Беговог браништа, Језерине, Баре Дрења, до Луковице. Сеоска низија је избраздана са неколико поточића који иду са југа ка северу и уливају се у главни сеоски поток (голема долина). Голема долина раздваја село и његов низијски део на два једнака дела, кривудаво се спушта ка Власини. У свом средњем току чини границу између кукавичког атара, да би у доњем току велики сеоски поток одвојио стајковачки од батуловачког атара и под правим углом се улива у Власину.

Комуникације

Важан чинилац у животу насеља имају путеви који повезују насеље са другим местима и са администритивним и трговачким центром тог краја или читаве области. Већ смо истакли веома повољан положај Ладовице и њену повезаност са осталим местима. Ладовица је у прошлости била позната по дебелом блату на својим путевима за време зиме и кишних дана и дебелој прашини за време великих суша. Главни путни правац из села иде североистично од села правцем Кукавица, Орашје и даље до Власотинца. При излазу из Кукавице, излази на пут Пирот - Грделица, а испред Власотинца, излази на пут Власотинце - Лесковац. Насредокраћи пута Ладовица - Кукавица, одваја се пут десно и иде преко потеса Садови и излази код Козарског Рида. Ту се спаја са путем Пирот Грделица. Овај пут је у прошлости био врло важна комуникација, јер се њиме ишло у козарске воденице, а запрегом се ишло према Грделици, Сејаници и Градишту. Сада је овај пут готово напуштен.

За Лесковац има неколико путних праваца. Главни пут иде преко Гложана и излази на пут Лесковац - Власотинце. Овај пут је највише у употреби и доста је оптерећен, али за комуникацију постоје још три мања важна правца за Лесковац, који иду западно од села преко Губеревца, Врање Ноге и Добротина. Поменути правци су углавном коришћени ради одласка до железничких станица, Ђорђева и Лесковца.

Положај Ладовице у доњем сливу Власине, карта 1.

Јужно од села су врло лоши путеви за Туполовце и Грделицу, а који се данас врло мало, односно врло ретко користе. Из разних разлога једноставно готово да и нема више потребе за одласком у ова насеља, а људи и избегавају да користе лоше путеве него се, у случају потребе, опредељују за дужи али бољи пут.

Село је судбински везано за Власотинце, које је раније било срез, а сада општина, али у сваком случају то је административни центар коме гравитира Ладовица, затим за Лесковац, Грделицу, Козаре и његове воденице, за Орашје које је раније било седиште општине, затим за планине Чемерник, Острозуб, Кукавицу, Сејаничке, Градишке и козарске шуме.

КАТАСТАРСКА ОПШТИНА ЛАДОВИЦА

Ни једна држава и ни једна власт не могу да организују нормално функционисање живота и привреде уколико немају добро уређен катастар. На основу тога се одређују задужења становника, односно порези, а то обезбеђује државни приход. Прегледом катастарских списа врло лако се стиче увид у имовинско стање становништва и читавог краја.

Катастарска слика општине Ладовица
- преглед свих култура -

Подаци узети из катастарске управе у Власотинцу:

Површина сеоског атара обухвата	640
Број парцела	5 687
Њиве у друштвеној својини	55
Њиве у приватној својини	322
Виногради	62
Шуме	92
Ливаде	53
Пашњаци	31
Воћњаци	25

Први катастарски премер земљишта и разврставање по класама за села власотиначког среза, извршен је 1884 - 85. године. Међутим, половина села у срезу тада није била катастарски сређена, тако да је и Ладовица доживела исту судбину. После 88 година, односно 1972. године, по први пут је ладовачки атар катастарски уређен.

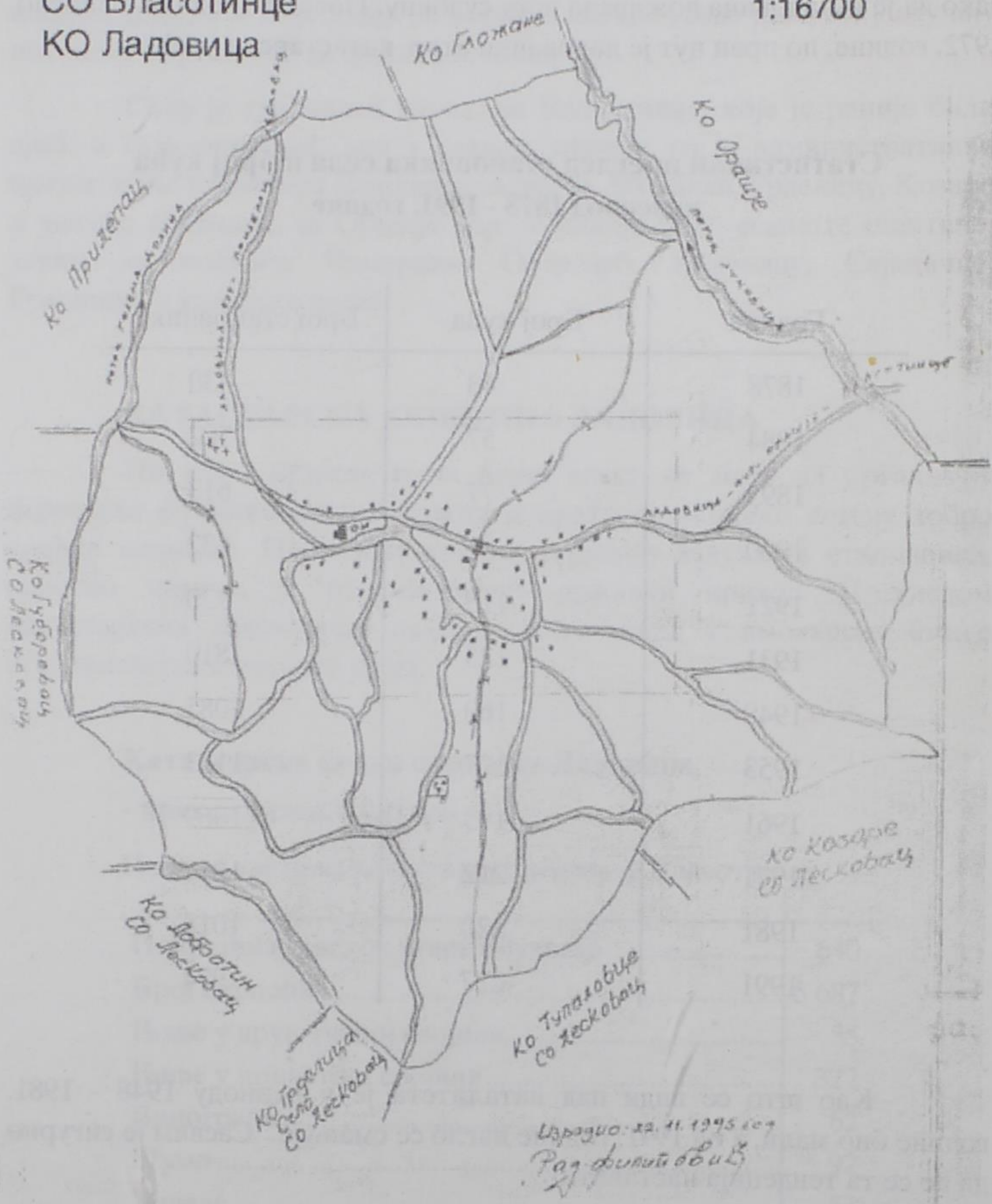
Статистички преглед становника села и број кућа за период 1878 - 1991. године

Година	Број кућа	Број становника
1878	48	430
1884	57	502
1895	77	613
1900	81	632
1921	115	720
1931	125	810
1948	160	1085
1953	177	1133
1961	193	1069
1971	212	1010
1981	220	1018
1991	227	974

Као што се види пад наталитета је у периоду 1948 - 1981. године био мали, а од 1991. године нагло се смањује. Сасвим је сигурно́ да ће се та тендеција наставити.

Р Србија
СО Власотинце
КО Ладовица

Приближна размера:
1:16700

Карта Ладовице

АДМИНИСТРАТИВНО УРЕЂЕЊЕ СРЕЗА ВЛАСОТИНАЧКОГ

По ослобођењу од Турака 1878. године Власотинце је установљено за срез, а до Другог светског рата је имало око двадесет општина. Од ослобођења од Турака па до Другог светског рата, власотиначки срез је административно припадао, прво нишком, затим врањском, и на крају пиротском округу. Између два светска рата, припадао је Вардарској бановини, са седиштем у Скопљу.

ОРАШАЧКА ОПШТИНА

Одласком Турака, после пет векова ропства, српска власт је имала велики проблем и тежак задатак да врло брзо успостави комплетну административну управу и организацију државе. Морало се водити рачуна и географским карактеристикама и природном гравитирању региона, као и о повезаности размих делова округа.

После ослобођења од Турака по први пут се у селу Орашју формира општина, и то за села:

Батуловце, Доротин, Гложане, Кукавицу,
Прилепац и Ладовицу.

По препоруци тадашње власти, општина је требало да се формира у селу које се налази на средокрађи од осталих села, јер општини гравитирају сва насеља на њеној територији.

Такав критеријум је једино Ладовица задовољавала, јер су остала села била удаљена 2,5 - 3 км од Ладовице. Није се могло доћи до тачних података како се догодило да се формира општина у Орашју, које се налази практично на периферији територије, удаљено од осталих села. Највероватније је у питању била политичка одлука, односно да су превагнули политички разлози. По први пут је за председника општине 1895. године изгласан радикал Вучко Стојковић из Ладовице. Касније су се често смењивали Вучко и Душан Стојковић - Чучка из Орашја. Причало се:

"*Дође Вучко, сиђе Чучка*" - и тако се то понављало све до 1925. године, када је из демократске партије изгласан Милан Димић из Ладовице, који је био неписмен. О њему су остала оваква сећања у селу:

Када је постао председник, његова жена Васка ће га упитати:

"*Милане, да ли си и на Стојдинови председник?* " (Тада су са Стојдиновима били у завади).

Милан за разлику од Вучка није придавао никакву важност изгледу и комфору своје куће. Једном приликом дођу му неки гости из града. Један од њих ће потражити чашу воде, али уместо чаше његова жена госту донесе воду у лејки. Милан је погледа али јој ништа није рекао јер је знао да он до тада није имао чашу у својој кући.

За време Другог светског рата, председник из Ладовице је био једно време Љубомир Станковић. После рата је по први пут формирана општина у Ладовици. Први председник општине био је Љубомир Станковић а секретар Јанковић Михајло - Бурдин. Ова општина је расформирана крајем 1945. године и припојена општини у Орашју.

После Другог светског рата више пута су истакнути мештани Ладовице били кандидати из Ладовице и изабрани за председнике орашачке општине, а то су били: Стефановић Драгутин, Недељковић Славко и Станковић Лука.

КЛИМА

Подручје у доњем сливу Власине представља котлински предео, наткриван са три стране власотиначким виногорјем, а са западне стране предео је обгрљен Јужном Моравом, која овај предео одваја од Лесковачке низије.

Овде влада умерено-континентална клима, која је веома погодна за бављење земљорадњом и сточарством а нарочито добро успева винова лоза.

Ветрови

Сам географски положај Ладовице и околине пружа природну заштиту од снажних ветрова, који су у приличној мери каналисани планинским венцима. Ваздушна струјања доносе планинску свежину и чист ваздух. Ветрова у суштини нема много, односно не дувају превише. По временским трајањима, углавном постоје два ветра, и то: северац који се највише јавља у зимском периоду, јужни ветар који се јавља почетком пролећа, у народу познат као развигорац.

Температура

Може се рећи да је температура ваздуха један од веома битних, ако не и најбитнији климатски елемент, јер у великој мери утиче на живот читавог краја, па и на развој привреде.

Као што смо већ истакли за ово подручје се везује умерено континентална клима, али средња температура за лесковачку низију ипак није висока и износи 11,03° Целзијусове скале, на околним брдима температура је нешто нижа и износи 9,41° Целзијуса, док је на Чемернику и Кукавици знатно нижа и са само 6,65° Целзијуса, што је дупло ниже него у лесковачкој низији, говори о оштрој температури на тим висинама.

Падавине

У формирању климе неке области падавине имају значајну улогу. Посебно је значајно за пољопривреду да у вегетационом периоду буде довољно падавина. Просечне падавине у низији износе 268,3 мм атмосферског талога, на Кукавици 934, а на власинским површинама 838,9.

Снег је такође веома битан јер снежни покривач штити усеве од мраза, а приликом отапања снега земља добија довољно влаге која је потребна за добар развој усева.

Број снежних дана је такође веома различит. Власинска површина има просечно 95,7 дана под снегом, Кукавица 88,4 а Лесковац 28,7 дана. (Подаци узети из књиге "Лесковачки и Врањски крај" од др Миодрага Павићевића, стр. 11).

Сунчани дани током године

Број сунчаних дана је такође различит од низије према висији: Лесковачка раван је ведра 43,6 дана, на Кукавици је таквих дана 33,5, а на власинској површини је само 28,7 ведрих дана.

СТАРИНА И ПРОШЛОСТ

АНТИЧКО ДОБА

Област Јужне Мораве од Књажевца па до Велеса, пре Римљана насељавали су Дарданци. Они су се бавили сточарством, кудељарством и рударством. То је још био веома примитиван ниво друштвеног развитка и сем поменутих привредних грана и ратовања нису имали других могућности за организовање живота. Њихова насеља су такође била веома примитивна, углавном су живели у земуницама.

Дарданију су поробили у првом веку пре наше ере Римљани. На овим нашим просторима постоје значајна археолошка налазишта о постојању тог народа и о њиховом животу. У ладовачком окружењу се налазе у Малој Копашњици, Великој Грабовници и на брду Градац код Конопнице.

У Ладовици су сељаци пронашли латинско гробље на њиви власника Стаменковић Драгољуба у атару Куње.

У гробовима, који су припадали народу Латина, проналазили су дугачке буне кости, у народу зване кокали. О овом налазишту је писао др Јован Трифуноски у књизи "Села и становништво у доњем сливу. Поред посмртних остатака у гробовима су проналажени и разни предмети који су припадали сахрањеним особама, а који доста говоре о обичајима и животу тог народа.

Драгољуб Стаменковић показује место где су његов отац и он при риљању на дубини од два аршина, пронашли велике бутне кости и остатке гробова. Драгољуб рече да су они то место од давнина знали као Гробиште

После распада Римске империје у четвртом веку, област око Лесковца припадала је Византијцима. Из доба византијске владавине постоји веома значајан град који се налази у околини Лебана у народу познат као Византијски град, код нас више познат као Царичин град, а подигао га је Јустинијан у 4. веку.

Доласком Словена на ове просторе, у 4. веку, настају значајне и трајне промене. Освајајући територију за опстанак они руше и уништавају све што су Византијци саградили за време своје владавине. Тада је порушен и Царичин град.

Старине у Ладовици

Од давнина су мештани села проналазили појединa археолошка налазишта, али су због незнања и незаинтересованости та места остала непозната. Са отварањем школе у селу и доласком првих образованих људи, тј. учитеља, више пажње се поклања проналажењу археолошких локалитета јер су се поједини учитељи почели бавити овим послом из личне радозналости. На југозападном делу села у атару Араповица, у винограду Ђорђевић Светозара, учитељ Владимир Поповић са служитељем Владимиром Петровићем и ученицима, ископао је остатке неке старе цркве. Предања нам не могу да потврде о каквој се богомољи ради, а писане историјске грађе нема.

На овој слици је место где се налазила стара црква, а данас је ово место у народу познато као Црквиште

Прича се да је ту пронађен неки златни крст. Сигурно је, што рече Милан Стојковић - Комита (90), да су тако проналазили разне остатке, а најчешће остатке црепова и опека које је учитељ Владимир Поповић касније отпремао у своје родно Власотинце.

Више пута су на овом локалитету пронађене и керамичке цеви пречника 10 цм, које су Анђелковски чобани стављали на своје фуруне смештене у трлама. Мени је комад такве цеви показао Василије Јовић, а ја сам је оставио у дворишту Драгољуба Димића у шупљини дудовог стабла старог преко 300 година.

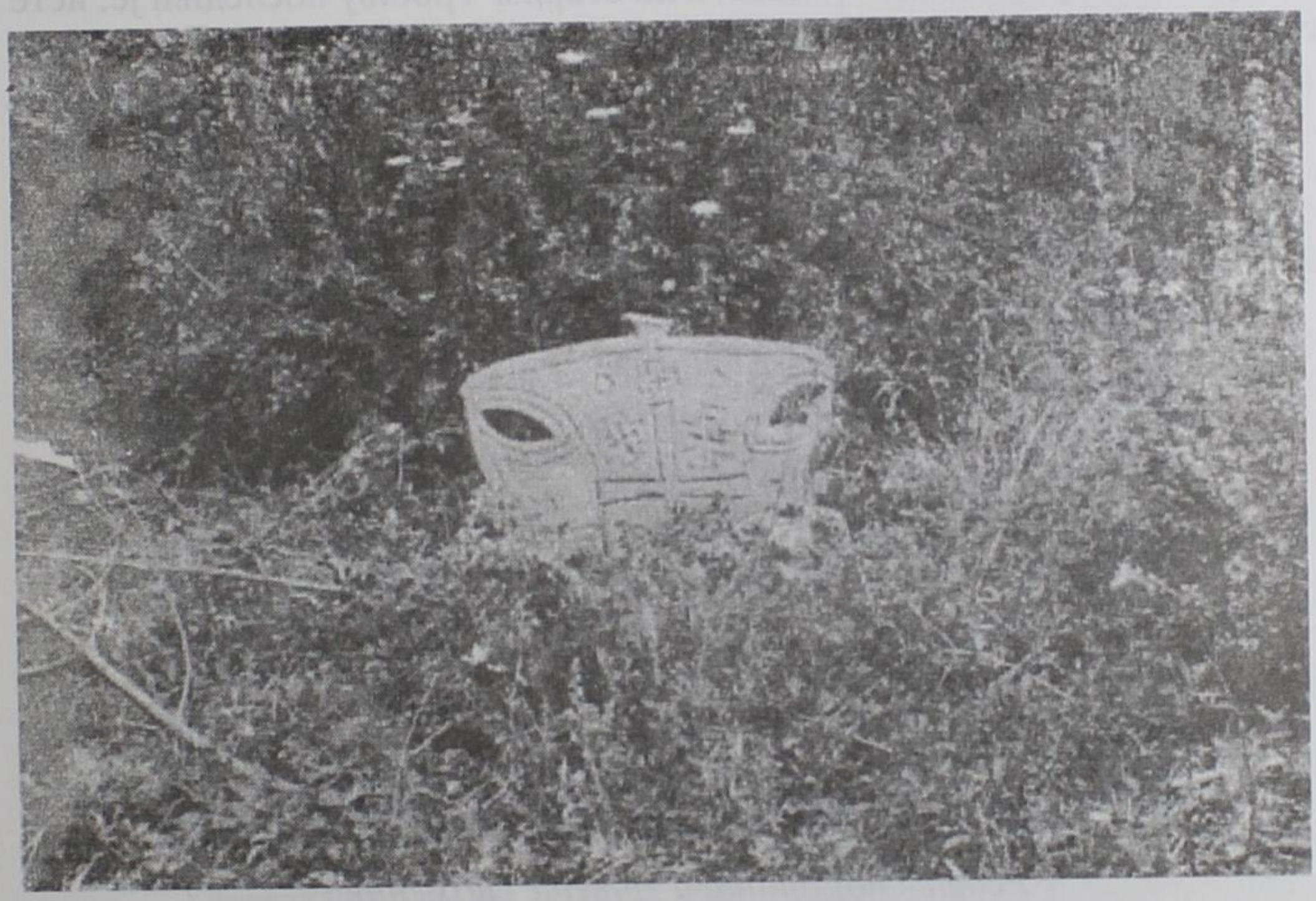
Причама о чудним предметима, које сељаци неочекивано проналазе на познатим локалитетима некадашњег селишта, нема краја, али треба напоменути да у тим препричавањима нема фантастике, односно нигде се не говори о немерљивом благу закопаном у околини. То упућује на закључак да се све приче заснивају на реалним претпоставкама и мутним сећањима старина о прошлости и неким налазиштима из прошлости.

На потезу Баре, 600 м северноисточно од села, по причању деда Цветка Кочића (1867 - 1947. године), на ливади Милорада Стаменковића, налазио се неки латински бунар који су по Турци напунили неким сандуцима и затрпали земљом. Деда Цветко прича да су подстакнути овим причама и радозналошћу, а у жељи да утврде да ли се ради о легенди или историјским чињеницама, Милорад и његов стриц Благоје вршили ископавања, али бунар нису пронашли. У непосредној околини ове ливаде, сељани су проналазили остатке насеља, углавном само камена огњишта, црепутине и друго.

Претпоставља се да је то део насеља које се протезало са локалитета Луковице. Такође је врло интересантна стара запуштена чесма која се налази на локалитету Луковице, али се за сада о њеном пореклу, на жалост, ништа не зна. Постоје казивања да су мештани ископавали неке керамичке цеви које су наводно ишле из правца села Кукавице.

Старо сеоско гробље

За ово гробље се често у селу говорило да су му наши преци зналачки одредили место. Налази се 700 м јужно од села на 470 метара надморске висине, окружено лепом храстовом шумом. Са овог места се пружа изванредан поглед ка Лесковачкој Морави и доњем сливу Власине. Поред поменутих лепота овог тужног и светог места, треба истаћи и његов једини недостатак што се до њега тешко долазило запрегом јер је било тешко савладати велики успон. За време зимских или кишних дана, покојника је морало возити неколико пари волова. Нова локација гробља је далеко погоднија.

На овом лепо обликованом споменику из прве половине деветнаестог века нема имена покојника, али се поуздано зна да је ту сахрањен Пека из рода Пекинци. Споменик су му подигли синови Јанко, Дима и Младен. Браћа су својим потомцима оставила аманет да се у гроб њиховог оца нико не сахрањује. Такође овај вредан споменик сачуван је и пренесен на ново гробље.

Са сигурношћу можемо тврдити да су старо гробље на томе месту формирали староседеоци Луковице. Мало је вероватно да су га они формирали на удаљености од 2 км од селишта, а како се у околини Луковице не могу пронаћи остаци гробља, ипак морамо поверовати да су га баш они ту засновали. На основу старих надгробних споменика не може се утврдити у ком временском периоду је засновано, јер су на спомеиицима веома штури подаци, неки су и нечитљиви, неки су и избрисани, а има много споменика на којима нема имена покојника.

У селу се верује да је на старом гробљу прво сахрањен неко од предака рода Ђоринци. С обзиром да су Ђоринци староседеоци Луковице у то се мора поверовати. Случај је хтео да је из истог рода на новом гробљу, које је формирано 1974. године, први сахрањен Витомир Стефановић, рођен 1929. године, а на старом гробљу последњи је, исте године, сахрањен Борко Стојановић.

Редење покојника и грљење споменика

Када сам претраживао старе споменике по гробљу, мештани су ми саветовали да их потражим и по путу јер су их неки несавесни мештани употребили за поправку пута. Без обзира што на надгробним спомеиицима некада није било ни имена покојника, Ладовчани су са много култног поштовања обилазили и гробове и одавали пошту покојницима. Део тих обичаја се променио али се није много изгубило.

Споменици Ладовице изван села

У књизи "Живот и обичаји у Лесковачкој Морави" од Драгутина Ђорђевића, на стр. 519. стоји записано:

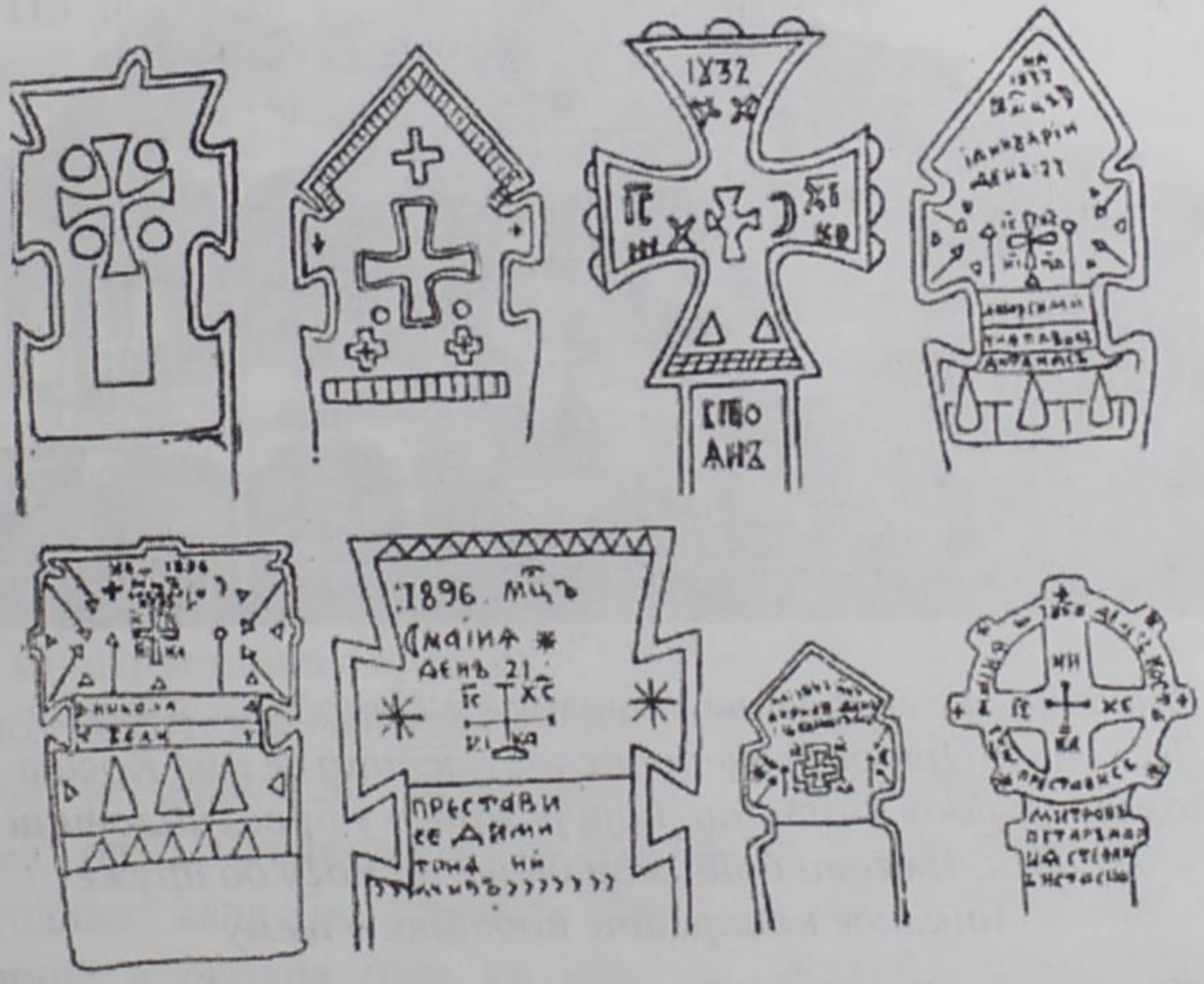
"У трему старе лесковачке цркве са јужне стране у поду има неколико надгробних плоча. Две од њих имају натпис. На једној стоји урезано:

"Помјани господи раба твоега Цветка Миленковића, Ладовица 1856. год. окт. 9. "

На другој је запис:

"Елена Петру Живковићу, супруга Стефану в Ладовица штера представи се".

Нико се у селу не сећа поменутих предака.

Стари надгробни споменици на гробљу у Ладовици

У књизи Драгољуба Трајковића "Из прошлости Лесковца и околине" (стр. 25), помиње се споменик Цветка Ивановића из Ладовице и тврди се да је то први споменик у нашем крају на коме се по први пут појављује слово "ћ". Цветкови потомци из рода Џијанци, тврде да се ради о њиховом претку, али осим тврдње, засноване на усменом породичном предању, не могу да пруже друге податке.

Вођени жељом да проникну у тајне порекла и тешке борбе за опстанак на овим просторима, многе породице и појединци долазе у додир са бројним причама препричаним небројено пута. Дешава се да у та препричавања почињу да верују као у предања или легенде. Касније је веома тешко да се изборе са заблудама. На жалост, мало се истраживача бавило овим крајем и његовом историјом.

Кућа коју је подигао Коста Ладовица.

Макета ове грађевине, налази се у Народном музеју у Лесковцу. При раду на родослову, једино се име Косте помиње у роду Ђоринци, који је живео у првој половини 19. века. Његови потомци данас не могу да пруже никакве конкретне податке о њему

Хранислав Ракић ("Лесковац и околина", издање у част двадесетогодишњице револуције народа Југославије, стр. 7), наводи да је ову кућу подигао Коста из Ладовице.

ПЕРИОД ТУРСКЕ ВЛАДАВИНЕ

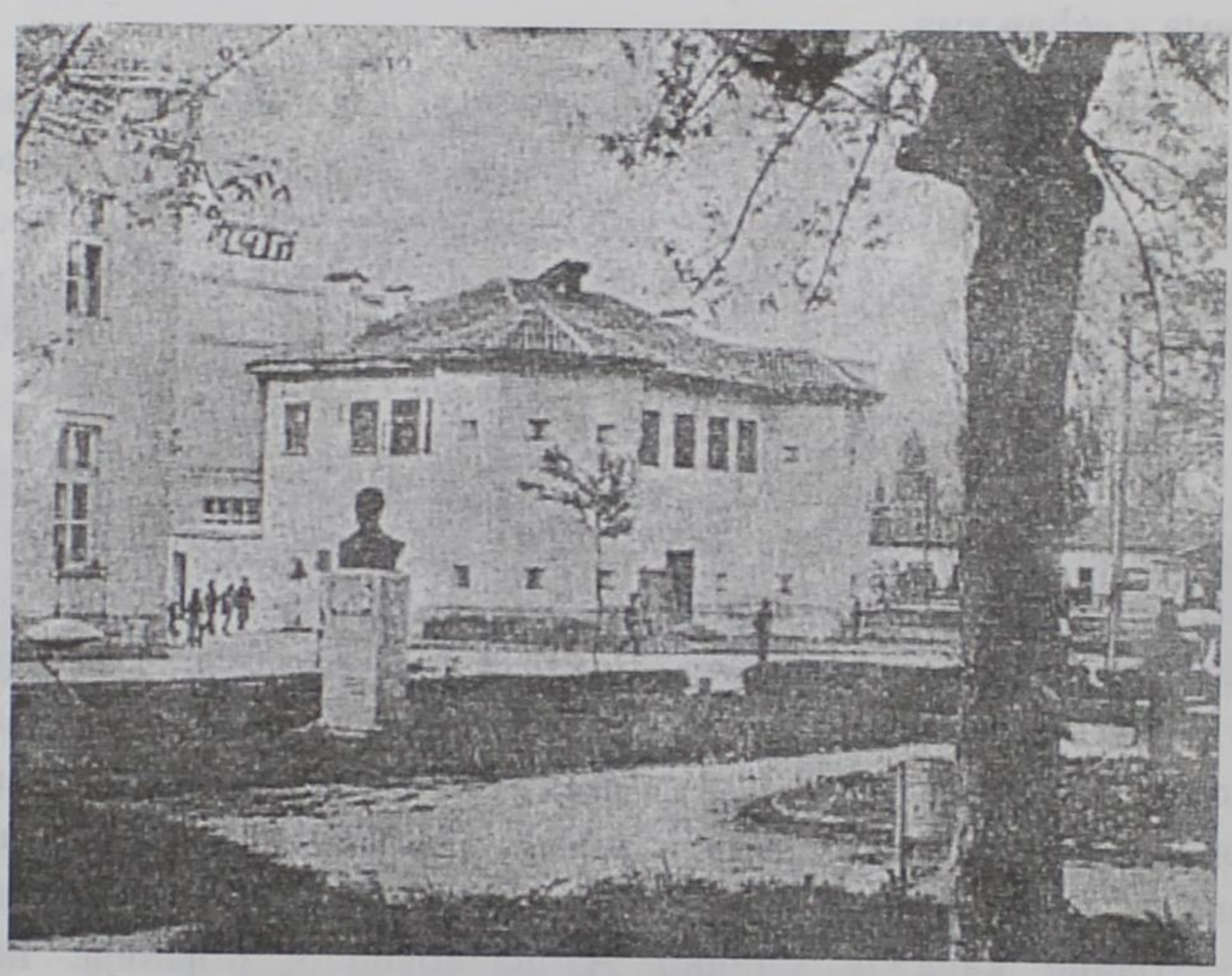
За време вишевековног робовања под Турцима, сва зла у несреће које су задесиле српски народ нису заобишла и нису била ништа мање трагична ни за становнике Ладовице и њене околине. Та трагична судбина херојског живљења, стрпљивог трпљења и бунтовног очувања националног бића огледа се у народним песмама, причама и сећањима.

По предању, старо селиште Луковица било је запаљено а становници су се раселили. Ни ново селиште Ладовица није могло пред турским зулумом да избегне судбину и два пута било спаљивано. Први пут је запаљено 1809. године када је лесковачки војвода Илија Стреља, дошао са око 450 Шумадинаца и подигао Власотинце и околна села на устанак против омражених Турака.

Стреља је добио задатак од вожда Карађорђа да затвори Грделичку клисуру из правца Врања. Овај задатак је поверио Сави Дедобарцу, који је устанике и џебану сместио у дедобарском хану. Турци су топовским танетом погодили Хан и дигли су га у ваздух при чему је много устаника изгинуло. Стреља је, чувши за ову трагедију, напустио Власотинце, а Турци су запалише Власотинце и околна села. Ладовица је доживела исту судбину ("Власотинце и околина у ратовима" од П. Станковића стр. 16). Други пут је Ладовица запаљена 1841. године када је Станко Атанацковић - Бојаџија, подигáо Власотинце и околна села на устанак против Турака. (Аустријска документа о нашој буни 1841. године, Зборник II, стр. 125.

Илија Петровић - Срећа родио се у селу Градишту СО Власотинце. У историји и причањима мештана остао је запамћен као национални јунак овог подручја. Био је истакнути домаћин, чак за оно време веома имућан човек. У селу Козару имао је "мајдан гвожђа", на Козарачкој реци је имао свој самоков, а у селу је имао дућан. Турци, навикли да само они имају и навикли да узимају све што пожеле, отели су му то имање те се због тога позвадио са њима, и зато је морао да пребегне у Србију где се прикључио Карађорђевим устаницима.

До ослобођења од Турака 1878. године Власотинце је било три пута спаљивано. Из поменутих података, Ладовица и Орашје су доживели исту судбину, и то нам потврђује да су Ладовица и Орашје били стални учесници свих буна које су се дешавале на овим просторима, а истовремено то говори и о турској немоћи да уништи отпор борбених мештана, зато су увек спаљивали насеља.

Зграда у Власотинцу у којој је била смештена турска управа

Ладовица је за време турског периода имала господара. У селу је и неки турски бег имао имање ("Немањина Дубочица" од Д. Трајковића, ст. 107). Одатле потиче и топографско име Бегово брањиште. Господар је живео у Лесковцу. Летњиковац му је, по предању, био на плацу Милорада Стаменковића. Господарско гумно је било на простору где се сада налази род Белоњци. Најплоднија земља северно од села, била је господарева, а дивни виногради су били у Падини и Араповици. Пут који пресеца атар њива и данас се зове Турски пут. Многа домаћинства и данас називају своје њиве: турска њива или турско лојзе. Господар је сваке јесени долази у село са својим харемом и слугама, те обилазио своја имања. По предању, слуге код господара су били Јован Белоњски и Јован Анђелковски. Јовану плавом господар даде надимак "Бели", тако је и данас по белом Јовану, овај род познат као Белоњци.

По сачуваном сећању мештана, пре ослобођења од Турака господар је своја имања поверио на чување Белом Јовану. И данас постоје приче у селу како су се два најбројнија рода Белоњци и Цакинци, по одласку господара из села, грабили ко ће више да заузме, односно омеђи турске земље. Када су Белоњци завршили омеђавање земље у Бостаништу, онда су кренули да на Косовици омеђе део шуме, а Цакинци су шуму Косовице, већ омеђили. Док су Белоњци рушили цакинске међе на Косовици, Цакинци су рушили њихове у Бостаништу и тако је то трајало све док није успостављена нова власт.

КРСТА - РОД КРСТИНЦИ

За Крсту се зна да је преко 40 година био кмет села за време турског периода, и да је више нагињао Турцима а мање својима. Иако је био истакнута личнос у селу, није остао запамћен по добру. За Крсту стоји записано у "Хроници рода Стојилковчинског", стр. 22, од Д. Стојановића, да су издајници Крста из Ладовице и Хаџи Стаменко Валчић из Власотинца потказали Турцима да су Ђорђе Стојилковић, Ранђел Горуновић и Станоје Јанковић припремили буну у Власотинцу и околини.

Бели Мемед је ове одважне људе пронашао и ухапсио, затим одвео у Ниш и тамо погубио. Хаџи Стаменка су такође погубили. Међутим, издајници нису прошли како су планирали и убрзо их је стигла заслужена казна. За Крсту постоје предања да су га као издајицу погубили власотиначки устаници, који су то убиство приказали као да су то Турци урадили, тероришући наш народ. Чак и да то није тачно, овакав епилог је био потребан као пример шта се догађа са издајницима. Породице издајника су заувек обележене.

ЂИКА - РОД ЂИКИНЦИ

У књизи "Становништво у доњем сливу Власине" од др Јована Трифуноског, обрађене су многе занимљиве личности овог краја. Нису то увек били богати људи. Аутор је места у књизи дао ликовима интересантним по бистрини, духовитости, сналажљивости, храбрости и другим врлинама. На стр. 19. поменуте књиге, има доста података који се односе на извесног Ђику. Пре ослобођења од Турака, господар нареди кмету да му се обезбеди неколико запрега које ће му селити имовину из летњиковца према Врању и Македонији. Један од рабаџија био је и Ђика. Рабаџије су пиле ракију и наздрављале, а када је дошао ред на Ђику, он се посебно истакао у својој здравици па рекао:

"Господару, нека ти је срећан пут и да здраво и весело стигнеш тамо где си намерио."

Господар се на овакву здравицу наљути, те нареди слугама да Ђики ударе десет батина за овакво подсмевање. Ђика је, возећи господарев плен према Грделици, успут скидао нешто од плена и сакривао у шуму. Открившши да доста ствари недостаје, господареве слуге су затражиле објашњење где су ствари, аЂика је рекао да су га успут срели устаници отели му део товара. На то ће му господареве слуге рећи:

"Чудо, како се баш теби то догоди."

Тако је опет имао проблеме са пратњом.

ИЛИЈА ЂОРИНСКИ - КАЛИНЧЕ

На Господарско гумно Илија је довезао снопове жита из турске њиве, да оврши жито. Том приликом дошао је у сукоб са једним Турчином из господареве пратње. Илија је био веома снажан и прек, није могао да издржи Турчиново понижавање, те дохвати виле и убије Турчина, али је и сам ту убијен од стране господареве пратње. Илијина породица више није смела да остане у Ладовици, већ су се одселили у село Губеревац, који се налази на левој обали Јужне Мораве. Део Илијиних потомака и данас живи у Губеревцу, то су породице Јовићи, који живе у Доњем Губеревцу. Од његових потомака у Ладовици живи само једна породица, а три породице живе у Смедереву.

БОРБЕ НА КОСОВИЦИ И ОСЛОБОЂЕЊЕ ЛАДОВИЦЕ 1877 - 1878. ГОДИНЕ

О борби на Косовици поменутих година има доста писане историјске грађе. Косовица је била последње турско упориште на овим просторима. Лесковац и његова околина су ослобођени 19. децембра, Власотинце 23. децембра 1877. године, а Ладовица 8. јануара 1878. године. У борби на Косовици, учествовало је 1200 слабо наоружаних власотиначких устаника, а турска војска је бројала 4000 војника, добро наоружаних. На челу устаника налазили су се браћа Стојан и Јован Стојилковић из Власотинца, Стојанов син Коста Стојановић био је први четовођа на Косовици.

Прота Драгутин Ђурђевић из Лесковца забележио је у Лесковачком зборнику бр. 8/1972. године овакву причу из косовичке епопеје: Прича се да се у тој борби истакао храброшћу неки Станимир из села Ладовице, па се тако и пронео глас у селу да је погинуо. Његов отац дохвати косу, одјури на Косовицу, уђе у низамске редове и уби неколицину, али је и погинуо. Испоставило се да је Станимир зашао дубоко у непријатељске редове, до близу Мораве, и остао жив.

НЕКА НАРОДНА СЕЋАЊА О БОЈУ НА КОСОВИЦИ

из књиге "Хроника рода Стојилкочинских"

од Д. Стојановића

После победе над власотиначким устаницима на Косовици, Турци су кренули ка Власотинцу и на путу сретну неку бабу. Упитали су је да ли тамо има војске (мислећи на Власотинце). Баба им рече да војске има много, и превише, "ко на гори листа", али баба их је, у ствари, слагала. Турци се забрину због њених речи, застану, али и бабу задрже. Наиђе опет путем један човек. Турци га зауставе и, као и бабу, запитају за војску у Власотинцу. Човек се збуни што га Турци то питају па им рече истину, односно рече да тамо, за сада још нема никакве војске и да је народ побегао. Задовољни овом информацијом Турци се раскомоте да се одморе, па да онда крену да, по свом старом обичају, Власотинце запале и опљачкају. То би се можда и догодило да у међувремену из Пирота није пристигао део српске војске, и то још са топовима којима су гађали Турке, и тако је војска спасла Власотинце. Турци не посеку бабу која их је слагала, него оног човека који им је поштено рекао истину, а бабу пусте живу и здраву да весело иде својој кући и прича унучадима како је јуначки Турцима подвалила.

След борби на Косовици од 12. децембра 1877. до 08. јануара 1878. године садржане су у Хроници Д. Стојановића, стр. 23. и 24.

- 12. децембра 1877. године устаници су имали борбу са Турцима код Орашачког моста и победили Турке.
- 14. децембра победили су турску војску код Козарачке чуке и заробили 26 низама.
- 16. децембра, вођене су борбе на Косовици, повише села Ладовице, и ту су устаници побили турску војску.
- 19. децембар је био опак дан за устанике. Пре тога су се договорили са лесковачким устаницима да они пођу на Турке од Ораовице и да ударе на Грделицу, а Власотинчани са Косовице и тако да победе Турке. Но Лесковчани их издадоше.

Овога дана борба је трајала од јутра па до два сата по подне. Ратници очекују помоћ из Лесковца, а Лесковчана нема па нема. На страни устаника је тог дана погинуло 49 људи, а било је још много више рањених. У овој тешкој борби су погинуле и вође устанка - Стојан и брат му Јован Стојилковић из Власотинца.

– 20. децембра устаници су се повукли, груписали повише села Орашја и распоредили се на брду Врапчји Рид. Ту су се ушанчили и чекали Турке.

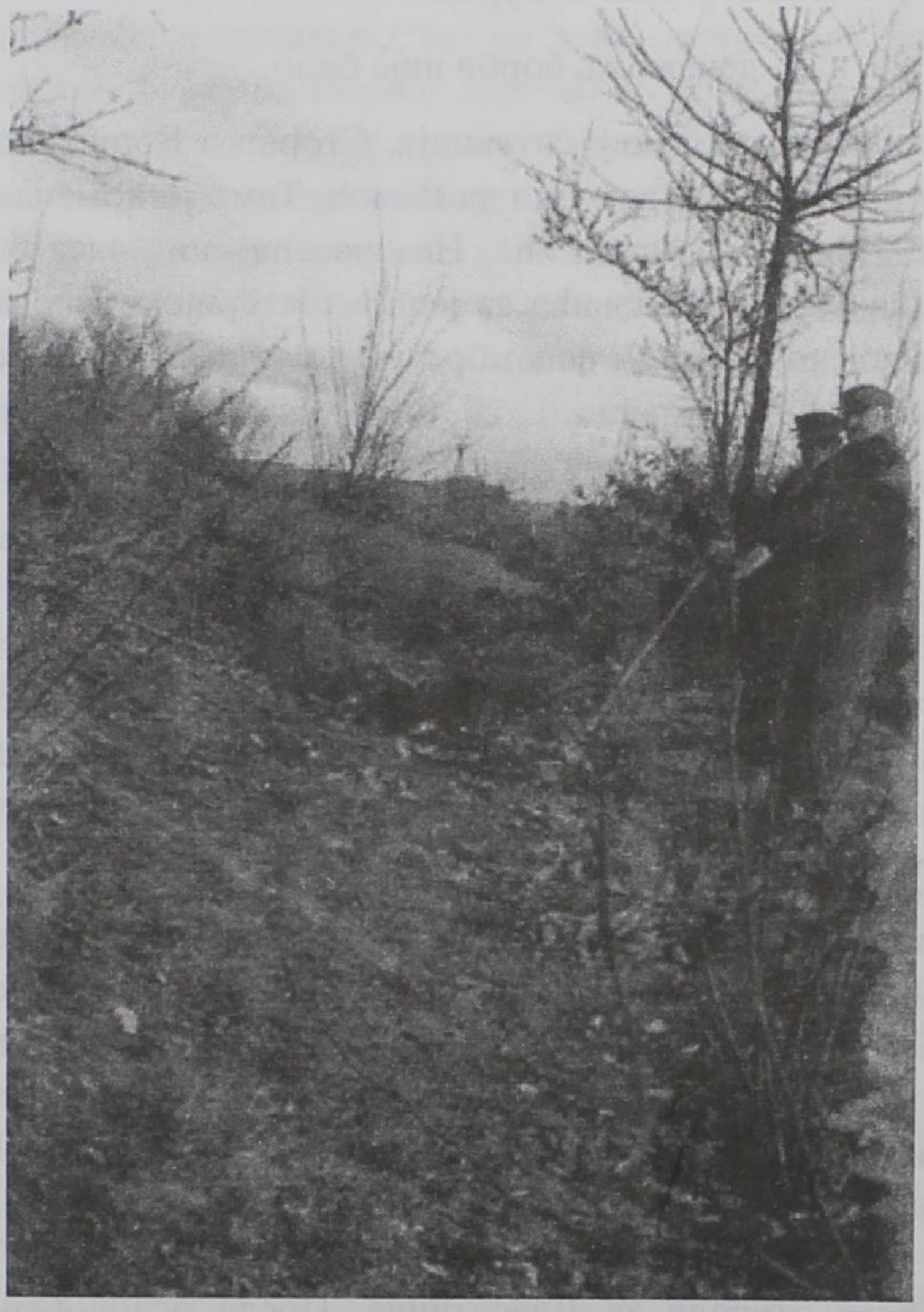
– 20. и 21. децембра, борби није било.

Сазнавши за овакву ситуацију, Стојилко Борнодолац појаше коња и одјури за Пирот да моли за помоћ. Тамо је командант српске војске био Ђура Хорватовић. Не часећи ни часа послао је потпуковника Јована Поповића са једном батеријом топова и једним батаљоном војске, који 22. децембра увече стигоше у Власотинце, а сутрадан су били на Косовици.

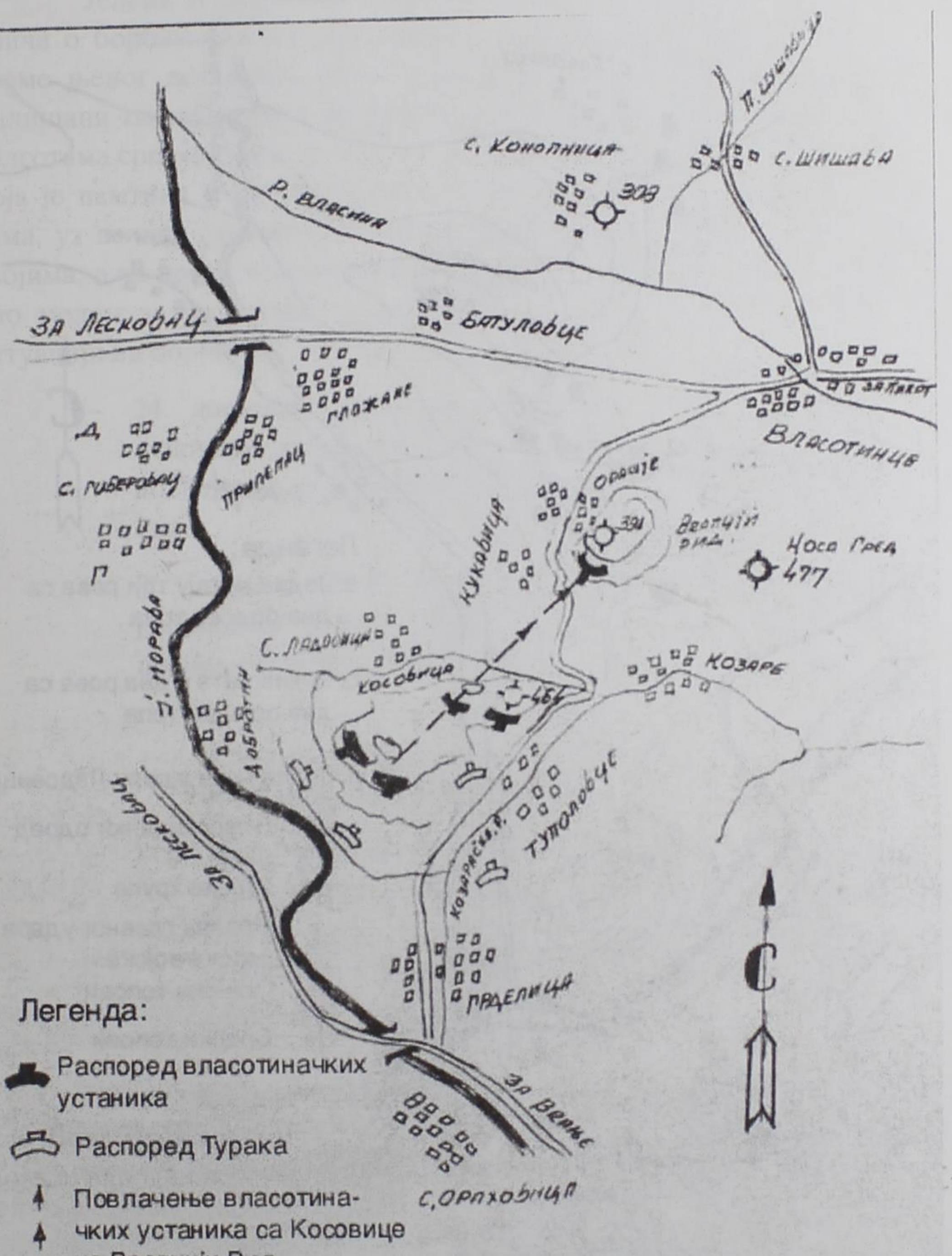
Док су устаници били ушанчени на Врапчијем Риду, Турци су окупирали Ладовицу. По предању, збег Ладовчана, који се кретао у правцу Лесковца, био је страшан. Виђене су жене са децом у наручју, а на рукама им је још било тесто како су тог дана месиле хлеб и нису стигле ни руке да оперу. Из куће нису ништа понеле сем деце и по неко нешто од хране. Злочини су били страшни. Владимир Михајловић (85) прича да је слушао казивања како су његовој баби Тошани у том збегу Турци убили дете на рамену.

Добривоје Стојковић (65) је слушао причу свог деде Прокопа (1868 - 1948. године) да њихов предак деда Стојко, пошто је био стар човек, није хтео да бежи већ је остао код куће да припази кућу и стоку. Турци су му узели кола и волове а њега су убили. На кола су потоварили плен и кренули преко Садове за Грделицу. Код Козарског Рида, Турчин је заспао у колима а волови су, уместо према Грделици, кренули у правцу села Орашја. Тамо су устаници заробили Турчина а кола и волове отерали за Власотинце. После ослобођења је деда Младен пронашао своје волове у Власотинцу.

Стојилко Ђокић - Борнодолац (1828 - 1889) био је родом из Борног Дола, па је по свом родном селу добио и надимак. Прославио се својом храброшћу и поштењем за време борби са Турцима и стекао је велики углед и популарност у читавом крају. Био је први народни посланик за власотиначки срез после одласка Турака. Стојилко је био велики трговац, угледан и паметан човек веома цењен у Власотинцу и околини.

Александар Станковић показује ровове устаника на Косовици из 1877 - 1878. године

Скица борбе на Косовици, децембар 1877. године.

Распоред српске и турске војске 7. и 8. јануара 1878. године на Косовици и Ладовици, на правцу Грделице и Ораховице

Јелена Ишљамовић из Власотинца још се живо сећа многих прича о борбама из тог времена и о страдањима Ладовчана. Није у време њеног детињства било бајки и прича за малу децу, него су малишани од најранијег детињства слушали истине о војевањима и голготама српског народа. Тако се Јелена Ишљамовић сећа своје бабе, која је памтила и често причала да су власотиначке жене, па и она сама, уз велику опасност за време борбе на Косовици носиле ручак својима, а уз храну и понешто још од куће и, наравно, понеку травку као мелем за рањенике, а оданде су доносиле најсвежије вести о ситуацији на бојишту.

– 24. децембра устаници су заједно са српском војском отпочели напад на Турке, борба је трајала од јутра до подне, али их је турска војска поново вратила на Врапчји Рид.

– 3. јануара 1878. године Врховна команда наређује јединицама у Власотинцу, које се налазе под командом пуковника Ђорђа Влајковића, следеће:

8. јануара да распореди своје јединице на положајима Косовице, на следећи начин:

а) Једна чета да заузме командни вис на Косовици и да утврди положаје стрељачким рововима. Деда Воја Јовић (85), имао је обичај да младим чобанима показује ровове власотиначких устаника на Косовици, где се водила пресудна битка.

Ђорђе Влајковић (1831 - 1883), пуковник српске војске, познат као Ђока Влајковић, био је изузетно способан и храбар официр српске војске, народни добротвор и јунак (Влајковићева улица у Београду).

б) Прва чета да заузме командни вис на коси Сјениште и утврдити га стрељачким рововима.

в) Једном четом заузети село Ладовицу и осигурати положај Косовице од обиласку са десне стране. Једном четом утврдити одред у Кочану и спречити продирање непријатеља уз Кочану, између Косовице и Сјеништа.

г) Први батаљон сместити у селу Кукавица као резерву за положај Косовице.

д) Остале трупе са артиљеријом оставити на положајима Врапчијег Рида, повише села Орашја.

На сличан начин је извршен распоред шумадијског корпуса под командом генерала Јована Белимарковића, који је дејствовао из правца Ораовице, Капашњице и Добротина. Деветог јануара 1878. године дејством српске војске и власотиначких устаника, са оба правца Турци су протерани са Косовице и Грделица је ослобођена.

Стојан и Јован (Стојилкови синови)

Када су 19. децембра 1877. године устаници на Косовици били поражени и морали да се повуку на положај Врапчјег Рида, Стојан и Јован, вође устанка, повлачили су се са Косовице међу последњима. Кренули су у правцу Прилепца и Гложана, рачунајући да ће срести српску војску из правца Ниша и Лесковца. Успут су свратили у ладовачки трле да се одморе. Керови из трла су их открили и својим лајањем скренули пажњу непријатељу и тако су турску патролу довели до трла. Турци су ту оба брата ухватили и посекли их, главе су им однели и поставили на колац испред грделичког моста у Грделици, како би заплашили осталу рају. Прича Глигорија Маринковски (85) да је слушао приче свог деде да су у његовим трлама посечена два његова претка, али никако то није могао да доведе у везу са погубљењем Стојана и Јована. Ови подаци су преузети из књиге "Хроника рода Стојилковчинског" од Драгутина Стојановића.

ПЕРИОД ПОСЛЕ ОСЛОБОЂЕЊА ОД ТУРАКА 1878. ГОДИНЕ

Ослобођење од Турака је за наш народ био веома значајан догађај у читавој историји постојања и живота на овим просторима. Посматрано шире, ослобођење од Турака је веома значајан догађај за читаву Европу, а то су, уосталом, потврдили и еминентни европски историчари.

Ослободивши турског јарма народ је почео да са више елана ради и ствара. То се видело и у ладовичком крају. Поједини родови почињу видно да напредују, купују имања, воденице и др. Своја домаћинства највише су унапредили родови:

Белоњци, Анђелковци, Маринковци, Цакинци,
Пекинци, Цијанци и др.

Њихова имања се и данас налазе на најлепшим местима у атару, на местима званим: Бостаниште, Луковица, Чукарке и Језерине.

То је био период када су мештани поред куповине земље почели да проширују своје поседе крчењем шума и парасина на обронцима Одамовице, Косовице, Араповице и Рида. Део крчевине претворили су у оранице, а на великим површинама, засадили су винову лозу.

Колика је јагма била за земљом, можемо видети из података у Лесковачком зборнику 24, у коме су евидентирани мештани Ладовице који су по ослобођењу 1878. и 1879. године куповали испарцелисано шумско земљиште и утрине у атару Козаре.

ПРЕГЛЕД ВЛАСНИКА

Име и презиме власника	Пореско задужење
1. Јанко Анђеловић	3,48 дин. пореза
2. Илија Јанковић	1,68 " "
3. Миче Стојановић	7,67 " "
4. Марко Крстић	0,36 " "
5. Михајло Анђелковић	1,48 " "
6. Цветко Ђолић	0,48 " "
7. Илија Анђелковић	3,25 " "
8. Цветко Стојановић	1,96 " "
9. Илија Цветковић	6,16 дин. пореза
10. Стојан Маринковић	2,88 " "
11. Иван Ђорђевић	7,80 " "
12. Јован Ђокић	3,16 " "
13. Петар Стефановић	1,36 " "
14. Милан Стојановић	3,36 " "
15. Јован Илић	1,00 " "
16. Гаја Милић	2,00 " "
17. Станко Милић	0,46 " "
18. Недељко Ђокић	0.96 " "
19. Таса Благојевић	0,72 " "
20. Коста Степановић	2,40 " "
21. Стефан Миленковић	9,92 " "
22. Нећа Сваић	1,20 " "
23. Стојмир Јоцић	1,40 " "

(наставак)

Име и презиме власника	Пореско задужење
24. Стојан Стаменковић	1.04 " "
25. Ђорђе Станковић	3,04 " "
26. Јован Крстић	0,76 " "
27. Ђока Стојковић	1,20 " "
28. Петар Илијић	2,16 " "
29. Богдан Илић	0,17 " "
30. Стојан Манић	2,24 " "
31. Цветко Стојилковић	3,08 " "
32. Цветко Стефановић	0,48 " "
33. Стојадин Младеновић	1,32 " "

Према подацима у истом Зборнику, евидентирани су и власници земље из Власотинца који су имали своје имање у атару Ладовице, и то су:

Име и презиме власника	Пореско задужење
1. Цветковић Цветан	2,00 дин. пореза
2. Стојковић Пејча	2,00 " "
3. Цветковић Симон	5,20 " "
4. Вучерко Ђорђе	2,40 " "
5. Цветко из Граова	1,40 " "
6. Ђорђе Грујић	2,40 " "

И поред тежње да се дође до више обрадивих површина, мештани посебну пажњу посвећују развоју сточарства. Породице које нису биле у стању да купе земљу, бавиле су се печалбарством и надничењем код имућних мештана, и тако обезбеђивале средства за живот.

Дугогодишња турска владавина на овим просторима, оставила је неколико карактеристичних назива места, као што су: Косовица, Грново, Лојзе, Турске њиве, Турски пут, Бегово бранište и Господарско гумно.

Док се у то доба јурило за куповином имања и проширивањем обрадивих површина, у селу се јако лоше живело. Људи су се хранили искључиво кукурузним хлебом, пшенични хлеб је био на трпези само о славама.

Ратарство

Доста дуго после турске окупације земља се обрађивала примитивним оруђима. Мотика, трнокоп, рало и суплужак, биле су основне алатке за обрађивање земље. За транспорт су се користила кола са дрвеним наплатцима без шина на точковима. Оваква кола нису могла да понесу терет тежи од 500 кг. Као погонска снага за транспорт и орање, служили су углавном биволи, волови, док је крава било мало. На њивама се највише сејао кукуруз, пшеница се мало сејала, а овас и раж су сејани на слабим земљиштима, углавном на Риду и Ораповици. Пасуљ се сејао у истом реду са кукурузом - наизменично. У овом периоду се почиње и са гајењем винове лозе на већим површинама. То је био период када су се сељаци трудили да произведу што више пољопривредних добара како би имали више да понуде тржишту и дођу до више новца. Ипак, и поред повећања производње и обрадивих површина 3/4 сеоских домаћинстава је куповало кукуруз како би исхранили своју чељад. Кромпир се никада није много гајио, њега су планинци доносили на коњима и замењивали за кукуруз, па је можда то био један од разлога да су га мештани мало гајили.

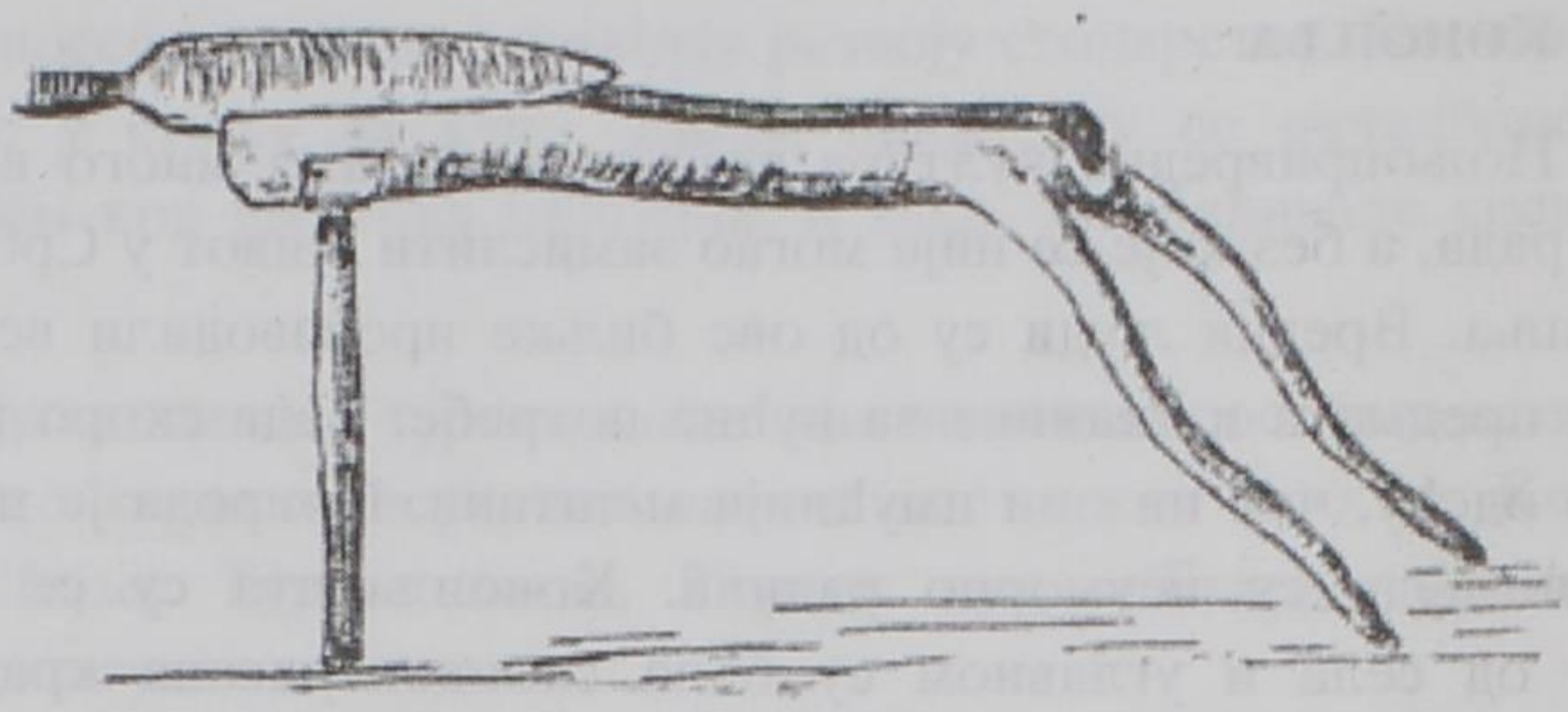
Конопља

Пољопривредна култура која захтева јако много времена и тешког рада, а без које се није могао замислити живот у Србији, била је конопља. Вредни људи су од ове биљке производили велики део одевних предмета и тканина за кућне потребе. Тада скоро нико није куповао одећу, чак ни они имућнији мештани. Природа је пружала а марљиви људи су неуморно радили. Конопљишта су се налазила северно од села и углавном су била сконцентрисана крај сеоског потока са леве и десне стране, низводно. Земља крај потока је растресита и песковита, веома погодна за гајење конопље.

Конопљу су Ладовчани обавезно потапали у Мораву, пошто је била удаљена од нашег села само 3 километра. Сви смо се радовали, и старији и млађи, када се ишло на Мораву да се потапа конопља, а посебно смо се сви радовали када се конопља вадила и испирала. Иако се радило много, читав дан је личио на неки леп излет јер смо сви заједно били на реци, шалили се, радили, а деца су се играла. Да би се конопља брзо осушила, сваки испрани сноп је морао да се рашири у виду купе, па су се деца радо играла око тих "кућица" и купала се у тада веома чистој води. Сећам се да су при појави облака Ладовчани трчали на Мораву како би спасавали конопљу, јер се дешавало да Морава брзо надође и тада набујала ћудљива река може врло брзо да ишчупа потопљену конопљу из камења и колаца којима је била причвршћена и онда је однесе. То би била велика штета.

По завршеном мочењу и испирању стабљике постају потпуно беле и имају пријатан мирис. Међутим, то није био крај мукотрпног и дуготрајног поступка обраде и прераде. До готове нити за ткање било је још доста посла.

Било је породица у селу које су саме прерађивале *"чучкале"* конопљу, а многобројне породице, које су имале више конопље, узимале су Цигане који су тај део посла веома вешто радили. Једини алат за обраду конопље је трлица (види слику), коју су Цигани носили са собом.

Трлица са бијачем

У каснијем поступку наше домаћице су вршиле дораду конопље гребенањем гребенима. То су били алати такође за обраду конопље, а имали су шиљке густо постављене на дасци где се и вршило гребенање и тако се конопља припремала за предење.

Део конопљишта је коришћен и за баште у којима се садила паприка, парадајз, краставци и друго поврће. У долини са стране копана су удубљења и у њих је навраћана вода која је служила за заливање баште.

Комасација

Географски положај ладовачког атара био је веома погодан да се почетком 20. века изврши природна комасација. Комплекс шума је тако потпуно одвојен од осталих делова ладовичких имања. Због погодног земљишта и заштићености од јаких ветрова и мразева, виногради се налазе између брда Косовице и низијског дела, одвојени путним правцем који иде од Кукавице према Добротину. Низијски део поља сеоски поток пресеца на два једнака дела. Мештани су на ове две површине сејали кукуруз само на једном делу, док су пшеницу, раж и јечам сејали на другој половини, и тако наизменично на обе половине. Овакав плански распоред поменутих култура пружао је могућност свим домаћинствима да преко лета несметано врше испаша и ђубрење стрништа.

Воћарство

У Ладовици је увек добро успевало разноврсно воће, али никада није било лепо уређених воћњака. Воће је сађено по виноградима: бресквe, трешње, крушке, вишње и др. У селу раније није ни постојала традиција гајења воћа. За време турског периода наши људи нису знали да калеме и негују воће. У ранијим периодима од воћа су гајили: дуд, трешњу, јабуку колачару, дуњу и мушмулу. Крај ограда и потока садили су ситну шљиву ценерику која је била отпорна на болести и обилато рађала, а од ње се справљала ракија слабијег квалитета. Гајиле су се шљиве пожегаче, црвене церовке, белице и од ових шљива се добијала ракија доброг квалитета. Виновој лози су мештани придавали посебну пажњу, тако да се почетком овог века појављују врсни виноградари као што су: Јанковци, Цакински, Карацуљски и други. Божидар Недељковић је први почео да производи лозне калемове. Младен Јанковић, Зарије Алексић и Влајко Ђорђевић похађали су течај калемарства у Расаднику у Власотинцу.

Сточарство

Интезиван развој сточарства у селу везан је за период по ослобођењу од Турака, а највише стоке било је почетком овог века. Око 155 ха утрине и исто толико шума и пашњака несумњиво су повољно утицали на развој сточарства. Тако велики број стоке је имао и утицаја на побољшање исхране становништва. Организација чувања тако великог броја грла стоке била је решене на специфичан начин. Наиме, у селу није никада било сеоскихг свињара или овчара као у поморавским селима, већ су стоку углавном чувала деца.

Млеко и млечне производе мештани никада нису продавали, на шта је утицала и чињеница што је село било доста удаљено од града. Тако је свако домаћинство производило млеко и млечне производе само за сопствене потребе. Гајење бивола у селу је од давнина познато. Биволи су углавном чувани као теглећа стока, лако их је хранити јер нису пробирљиви, поједу сламу, шашу, не треба им пуно зоби. Мана им је што су лењи и спори, лети се брзо замарају и потребна им је вода за

расхлађивање. Када газе Мораву вукући запрегу, имају навику да онако упрегнути легну да се расхладе, па онда да наставе пут. Зими су веома осетљиви на хладноћу. Биволица, у односу на краву, даје далеко мање млека, али се њено млеко слободно може поредити са овчијем.

Када је Будимка Димић својој снаху послужила квалитетним сиром од биволице, снаха је, пробајући сир, узвикнула:

"Мамо, сир је изванредан, сигурно је овчји".

На то је свекрва додала:

"Не, сине, пре неколико дана смо биволче одбили од сисе, па муземо биволицу".

Снаха је истог момента истрчала напоље и никада у свекрвиној кући више није јела никакве сиреве.

Из статистичког прегледа Краљевине Србије из 1905. године књига С - 373, можемо видети преглед сточног фонда села:

Крупна стока		Ситна стока	
Бивола	96	Овце	660
Волова	36	Коза	12
Крава	58	Свиња	101
Телади	18	Пернате	
Кобила	12	живине	440
Крава		Број	
Музара	6	Кошница	9
Укупно:	226		

Од давнина су мештани ситну стоку продавали и куповали на власотиначкој пијаци а крупну на лесковачкој. Последње биволе је продао Добривоје - Доре Бурдин 1964. године и од тада више нико у селу није држао биволе. Ретко су била домаћинства која су чувала коње. Најчешће је чуван по један коњ који је служио као испомоћ теглећој стоци, при вучи великих терета или при орању. Коњима нико није стављао самар. Служили су за јахање у седлу и презање у чезу.

РАТОВИ 1912 - 1918. ГОДИНЕ

Године 1912. балканске земље: Србија, Грчка, Црна Гора и Бугарска, склопиле су савез да би вишевековног непријатеља - турску војску, коначно протерале са простора Балканског полуострва. Чланице савеза, пошто су извршиле све припреме за рат, 6. септембра 1912. године затражиле су од Турске нову административну поделу Балкана, а 17. септембра савезници су извршили општу мобилизацију и кренули у рат.

По сећању деда Николе Кочића (90) у Ладовици је мобилизација извршена веома брзо. Сви су били одушевљени да пођу у рат и протерају турску војску и ослободе све балканске земље. Тада је кмет у селу био Антанас Јанковић, који је веома заслужан што су ратници испраћани на најсвечанији начин, а организовао је игранку и веселье код сеоског крста. Гмитар Миленковић је свирао у гајде, играло се и певало од јутра па до подне, када су обавезници морали да крену у своје јединице. Све што је могло да хода било је тада код крста. У традицији је српског народа да се са највише почасти војска испраћа у рат. То је нераскидива веза народа и војске, у ствари сам народ је та непобедива војска. Групе обвезника су ишле у три различита правца, и то у: Власеницу, Грделицу и Лесковац. Прокоп Стојковић је на растанку рекао свима да чују:

" Идем сав радостан право на Куманово, тамо ћу да осветим моја деду Стојка што га Турци на правди Бога убише на кућном прагу".

ПРВИ СВЕТСКИ РАТ

Ратови су постали део живота Србије. Само што се један заврши почиње други. Никола Кочић (90), прича да је у лето 1914. године био је са оцем у Власотинцу на пијаци.

"Крај моста на Власини, зачу се лупа добоша. Отац ме отера да отрчим и чујем шта ће власти да саопште. Тада сам имао 10 година. Док сам ја стигао, саопштење је прочитано и народ се разилази. Приметио сам да су људи били јако узбуђени а неки су се чак и свађали. Неколико Циганчића је трчало чаршијом и викали.

"Рат, народе, рат нам објавише Швабе".

То што сам чуо од Циганчића, рекао сам оцу и његовим пријатељима и за мало да добијем батина од оца. Отац ми рече:

"Ја сам те послао да чујеш шта ће власт да саопшти, а не да слушаш шта ће Цигани да кажу".

Пошто је наредних дана почела мобилизација војних обвезника, оцу је било јасно да су Циганчићи били у праву. Почео је Први светски рат који је селу донео највећа страдања од његовог постанка. Од 178 обвезника, из рата се нису вратила 63 ратника, 12 војника је било у аустријском заробљеништву а 12 у бугарском.

Ладовицу су окупирали Бугари који су дошли из правца Грделице, преко Косовице и Равњака. Мајке су саветовале децу да

изађу на улицу са окаченим белим марамчетом на штапу, што би представљало покорност окупатору. Бугарски војници су одмах почели да пљачкају богатије сељаке и да јуре младе жене и девојке. Таквом понашању окупаторске војске супротставио се дугогодишњи председник орашачке општине Вучко Стојковић.

Да би га Бугари заплашили и уђуткали, одвели су га на Утрину и наредили му да сам себи ископа раку у коју ће га они сахранити. Када је раку ископао, опростили су му живот. Окупаторске власти су тада за домаћина села одредиле Милана Димића. По казивању мештана, Милан је био доста попустљив према окупатору. У селу за време окупације није било сталне бугарске посаде, него су повремено навраћали у село. Тада је настајао страх од њиховог присуства, јер кад год су они дошли у село увек је по неко морао да буде отеран у бугарско заробљеништво. Стално је у селу био чувар поља Бугарин Иванча Цветанов. Он је више водио рачуна како се сељани односе према окупаторској власти а мање се бринуо за поље. По његовој препоруци, из села су интернирани за Бугарску следећи мештани:

1. Илић Ђорђе
2. Алексић Милан
3. Ђорђевић Стојан
4. Ђорђевић Ђирко
5. Ђорђевић Никола
6. Ђорђевић Добривоје
7. Кочић Радован
8. Стојковић Прокоп
9. Митић Ђорђе
10. Недељковић Владимир
11. Младеновић Милан
12. Јанковић Санда

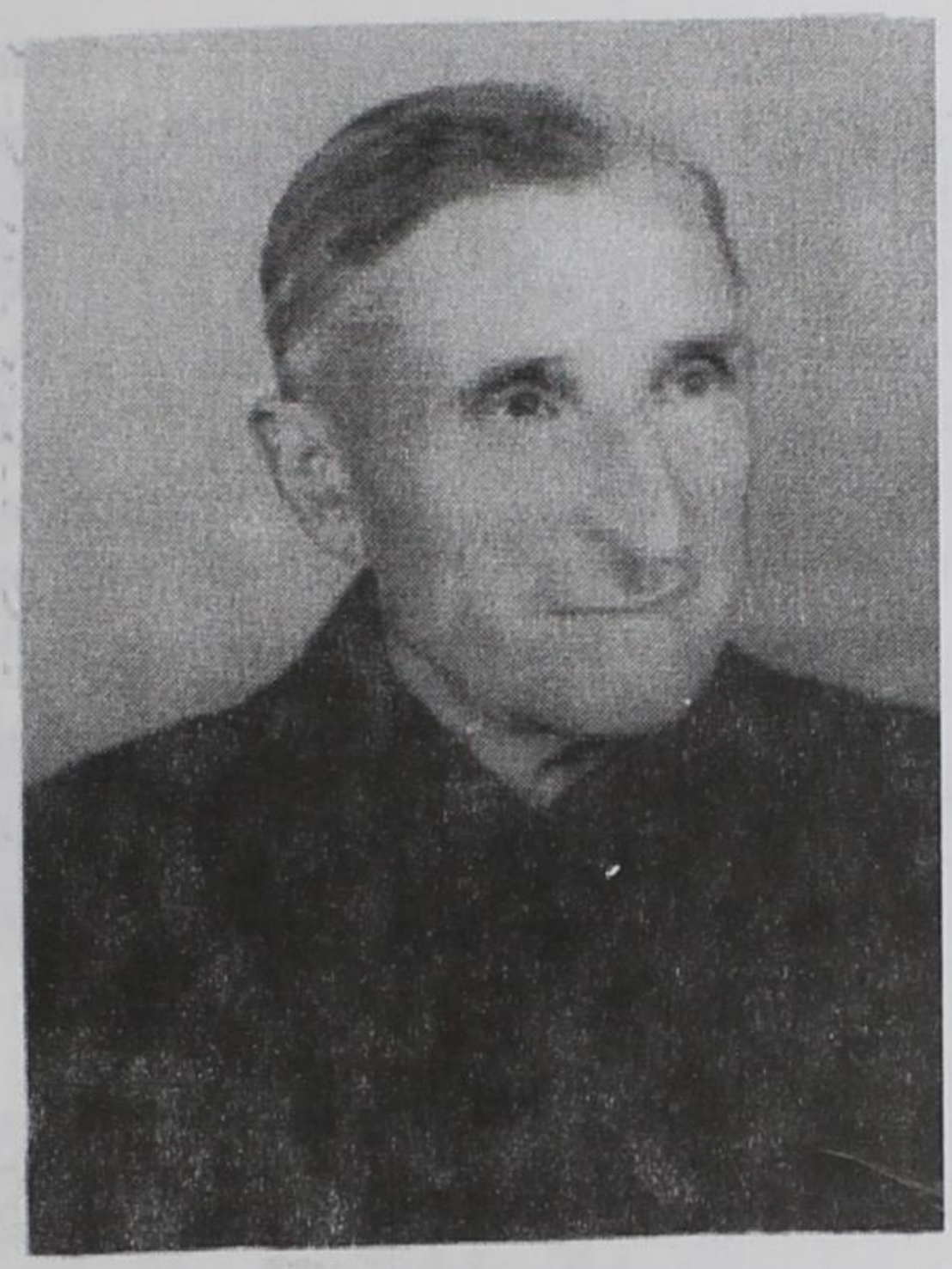
Када су их спроводили за Бугарску Јанковић Санда је покушао да побегне из колоне. Спроводници колоне су га ухватили и за казну му одсекли једно уво, али га то није обесхрабрило. У Бугарској је Санда наставио са покушајима да побегне, али ни и овога пута није успео. Ухваћен је и стрељан.

У аустријском заробљеништву, били су:

1. Ђокић Димитрије
2. Крстић Милан
3. Стојковић Светозар
4. Станковић Милан
5. Стојковић Ранђел
6. Миленковић Никола
7. Стефановић Милан
8. Станковић Лука
9. Митић Милутин
10. Митић Трифун
11. Митић Миче
12. Митић Горча

У конопничкој цркви чијој је парохији тада припадала и Ладовица, богослужење је вршио бугарски поп. За време окупације он је венчао Ђорђевић Николу, затим Стефановић Николу, док Митић Ђорђе није пристао да га бугарски поп венча, па је због тога отеран у заробљеништво у Бугарску а код куће му је остала жена невенчана.

Пред крај рата је у селу мобилисано неколико пари запрега да возе бугарски плен за бугарски град Трн. Никола Кочић, живи сведок овог транспорта, прича да га је његов стриц одредио да иде са воловима и колима и да строго води рачуна о запрези. Никола је тада имао само 17 година.

„БОРА"

Никола Кочић

Сећа се деда Никола да су са њим из села пошли: Петровић Љиљана, Ђокић Сика, Илић Јован и Станојевић Рада. До Трна су путовали четири дана. У град су стигли увече, истоварили су плен а да нису знали шта су довезли. Кола и волове су сместили на неко вашариште и ту су преспавали. У току ноћи избиле су неке гужве у граду које Николу нису могле да пробуде. Када се изјутра пробудио и погледао око себе, никога није било код осталих запрега, остао је сам. Немаше куд него да преже своје волове и да крене пут Србије. За храну се некако и сналазио, али би проблеми настали ако налети на војску. Ипак је након два дана стигао је негде око Свођа, и ту је срео француске војнике који су га питали одакле иде и да ли је негде у близини видео бугарску војску. Са француским војницима се није дуго задржао и наставио јепут. Био је већ близу села и желео је да стигне што пре.

Тако је Никола једини дошао кући и дотерао своју запрегу, а остали су, од страха и у паници, своју запрегу оставили у Бугарској. Када је стигао у село Никола је затекао солунске ратнике Ранђела Јаковског, Божидара Недељковића, Николу и Алексу Пејчића (оца и сина). Истог дана, 7. октобра 1918. године у родно Власотинце умарширао је са својом коњицом и поручник српске војске Урош Црниловић. Ослободилачка војска тада није прошла преко Ладовице већ се кретала правцем Грделица - Власотинце и Грделица Лесковац, према Нишу.

СПИСАК СОЛУНСКИХ РАТНИКА

1. Ђорђевић Димитрије
2. Ђорђевић Влајко
3. Ђорђевић Милотин
4. Илић Михајло
5. Илић Прокоп
6. Јанковић Ранђел
7. Михајловић Тодор
8. Недељковић Божидар
9. Пејчић Никола
10. Пејчић Алекса
11. Савић Алимпија
12. Стаменковић Горча
13. Стаменковић Милутин
14. Стојковић Милутин
15. Стојковић Стојан
16. Цветковић Антанас
17. Ђорђевић Урош
18. Цветковић Цветко

Његово Величанство

АЛЕКСАНДАР I.

по милости Божјој и вољи народној

КРАЉ СРБА, ХРВАТА и СЛОВЕНАЦА

Постављен је указом Својим од 6. Новембра 1921 год. Бр. 1921. на предлог Министра Војног и Морнарице — а на основу Указа од 3 Априла 1920 год. Бр. 1858 — за вршење Свештених 1915 год одликовати Свог ратног друга:

Ђорђа Ђ. Ђурђевића

пуковника

Албанском Спомеником,

што му овим доставља се.

Бр. [redacted]

23 Новембра, 1921. год.
у Београду

Секретар
Канцеларије Краљевског Суда
Ђорђе Ђ. Гарашић

Канцелар Краљевског Суда,
Ђенерал

Лав. Ђурђевић

АЛБАНСКА СПОМЕНИЦА

СПИСАК ИЗГИНУЛИХ У РАТОВИМА
1912 - 1918. ГОДИНЕ

1. Анђелковић Душан
2. Благојевић Ђорђе
3. Благојевић Јован
4. Благојевић Цветко
5. Димић Светозар
6. Дојчиновић Митар
7. Ђокић Василије
8. Ђокић Антанас
9. Ђорђевић Владимир
10. Ђорђевић Драгутин
11. Ђорђевић Михајло
12. Ђорђевић Александар
13. Ђокић Петар
14. Здравковић Стеван
15. Ивановић Благоје
16. Игњатовић Ранђел
17. Илић Драгутин (Калинче)
18. Јанковић Љубан
19. Јанковић Ранђел (Анђелковски)
20. Јањић Александар
21. Јовић Мича
22. Јовић Велимир

23. Јовић Трајко
24. Кочић Влајко
25. Коцић Ђорђе
26. Коцић Душан
27. Младеновић Светозар
28. Марковић Љубомир
29. Маријић Петар
30. Милић Ђорђе
31. Миљковић Игњат
32. Миљковић Михајло
33. Митић Алекса
34. Митић Јован
35. Недељковић Младен
36. Недељковић Јован
37. Николић Ђорђе
38. Петровић Ђорђе
39. Стојковић Милан
40. Стојановић Милотин
41. Стојановић Пејча
42. Станковић Алекса
43. Станковић Влајко
44. Станковић Милан
45. Станковић Илија
46. Стефановић Љубомир
47. Стефановић Влајко

48. Стаменковић Димитрије
49. Стаменковић Милутин
50. Стојковић Драгутин
51. Стојковић Милан
52. Станковић Димитрије
53. Тодоровић Митар
54. Тодоровић Стојан
55. Цветковић Трајко
56. Цветковић Обрад
57. Цветковић Ђорђе
58. Станковић Антанас
59. Кочић Мита
60. Анђелковић Милован (Фирга)
61. Михајловић Јован

Податке за овај преглед дао је покојни Никола Кочић 1991. године у Смедереву.

ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ

Стање пре априлске капитулације је било врло тешко у целој земљи, па, наравно, и у селу. Војни обвезници су већ били у својим јединицама спремни да бране домовину, спремни на све тешкоће и жртве. Жене са децом и старцима покушавале су да се организују како би се обавила пролећна сетва. Страх од рата био је присутан код свакога у селу. Посебно су били забринути за своје који су се налазили на фронту. Са ратишта су стизале неповољне вести. Причало се да су официри напустили своје јединице. На Косову су Шиптари пресретали наше војнике, убијалиих и разоружавали. У селу је тада једино Лука Станковић имао радио - апарат на батерије. Лука је радио - апарат дао учитељу Бранку Павловићу, који га је инсталирао у школској згради, тако да је био приступачан свим мештанима да слушају вести. Људи су били збуњени јер вести које су слушали на радију никако се нису уклапале нити су се могле поредити са причама које су колале селом. Ситуација је наметала опрез и појачавала зебњу.

Учитељ Бранко је са мештанима често и дуго водио ватрене разговоре о новонасталој ситуацији. Исказујући забринутост због ратне ситуације, имао је обичај да каже како Немачка представља велику силу и опасност за свет и да ће исход рата бити непредвидив. Поједини мештани су, ненавикли на овакву врсту политичких дискусија, стекли утисак да је Бранко наклоњен Немцима, што је било сасвим погрешно. Нису могли да прихвате помисао да њихов учитељ Бранко није одан свом народу и због тога су појединци избегавали да са њим воде овакве разговоре.

Међутим, о Бранку у књизи "Власотинце и околина у ратовима од 1903. до 1945. године" од Петра Станковића (на стр. 37), стоји записано да је 1940. године у Сијеринској Бањи одржан једномесечни курс за 150 напредних учитеља, да су на њему из власотиначког среза били присутни: Бранко Павловић, Миља Колаковић и Добривоје Дикић. У истој књизи стоји да је Бранко 1939. године на годишњој скупштини учитеља за власотиначки срез, изабран за председника удружења.

После бомбардовања Београда 6. априла 1941. године, у село долази мештатин Владимир Јанковић који је преживео то страшно бомбардовање. Био је ужаснут, пун гнева и очаја. Још у шоку и под утиском тешког страдања причао је да је Београд сравњен са земљом а он да је једва извукао живу главу. У селу је и даље владала конфузна ситуација и забринутост. Нагађања о правој ситуацији на фронту нестала су онога тренутка када су се у селу појавили први бегунци са фронта. Њима се морало веровати да је капитулација земље само питање дана. Тешка ћутња се надвила над село и над сваку кућу, над сваку главу. Одједном су сви људи почиели да по шталама и плевњама сакривају жито, маст и све остало што су сматрали да ће им непријатељ узети.

Немачке окупационе снаге ушле су у Власотинце 10. априла 1941. године из правца Бугарске. Симболичну предају града, извршио је тадашњи председник општине Хранислав Пејић уз присуство полиције и представника цркве ("Власотинце и околина" од П. Станковића, стр. 45). После овога догађаја, мештани који су радили на својим виноградима у атару села Козара, причали су да су видели немачке моторизоване колоне које су се кретале из правца Власотинца ка Грделици.

Тада су мештани Ладовице по први пут видели немачког окупатора у нашој околини. Прве окупационе снаге Бугара, наишле су у село 28. априла 1941. године из правца Прилепца и Гложана. Том приликом су мештанима саопштили, да све наоружање и војну опрему донесу под сеоски крст и предају. После тога уследиће претрес и код кога се нађе опрема и оружје, биће стрељан.

У априлском рату није било погинулих и несталих Ладовчана, али је било доста њих заробљених.

СПИСАК ЗАРОБЉЕНИХ

1. Дојчиновић Трајко
2. Стаменковић Михајло
3. Коцић Сотир
4. Илић Стеван
5. Јанковић Михајло
6. Анђелковић Љубомир
7. Коцић Тодор
8. Станковић Божидар
9. Маринковић Тодор
10. Миленковић Драгутин
11. Милић Слободан
12. Милисављевић Јован
13. Савић Драгутин

Јуна 1941. године четничке формације формирају наоружану сеоску стражу коју су сачињавали:

– Станковић Атанас, наредник српске војске - командант села,
– Стаменковић Алекса,
– Димић Петар и
– Миленковић Никола.

Не памти се да је ова група била од неког значаја за село. Партизанска десетина из села Орашја разоружала је сеоску стражу 2. августа 1941. године. Тако је ова наоружана сеоска стража постојала - функционисала само месец дана. Разоружање је извршено у кући тадашњег кмета села Живана Петровића. Стражари у селу били су Драгољуб Стефановић и Александар Илић. Њима су сутрадан четници ударили по 25 батина и пустили их кућама.

По казивању Божидара Марковића (70), те прве године рата, у селу међу младима његове генерације, није било организованог деловања комунистичке партије. Ова идеологија је у селу почела масовније да се шири тек 1942. године по доласку учитеља Стојана Петровића.

УЧИТЕЉ СТОЈАН ПЕТРОВИЋ

Први заиста прави додир са револуционарним идејама Ладовица је доживела доласком младог учитеља који је у село донео нови елан и покренуо дубоко сакривену борбеност, жељу за бољим животом, ширином и контактима. Причао је о другачијој борби, указивао на неке друге погледе на свет и односе у друштву. Био је то учитељ Стојан Петровић, рођен 1919. године у селу Горње Горе СО Црна Трава, а школовао се у Лесковцу, док је учитељску школу завршио у Скопљу. Почетком 1942. године долази у село Ладовицу за учитеља. Око учитеља Стојана почиње да се окупља група ладовачких омладинаца, а то су били:

1. Илија Јовић
2. Синиша Савић
3. Лазар Ђорђевић
4. Радивоје Крстић
5. Божидар Марковић
6. Стојан Миленковић

У књизи "Бабички НОП одред" од Драгољуба Стојановића, стоји записано:

"Доласком учитеља Стојана Петровића у Ладовицу, село постаје једно од револуционарних пунктова у Власотиначком крају".

Стојан Петровић, учитељ

У селу Градишту је 3. марта 1942. године извршена реорганизација четврте власотиначке чете. У чети су формиране десетине које су добиле задатак да се евакуишу према Врању, Лужници и Власотинцу.

Десетина Синише Јанића почетком априла долази у Ладовицу код учитеља Стојана Петровића и групе ладовачких омладинаца, склањајући се у трле браће Лазара и Сретка Ђорђевић.

Са овог места одржаване су везе са учитељима, партијским активистима Добривојем Дикићем из села Орашја, Параскевом Стојковић из Гложана, Миљом Колаковић из Стајковца и др. Читав крај је био окупљен у јединственој жељи да се победи окупатор. Партизански покрет у то време преживљава тешке тренутке. Са

разних страна су стизале дезинформације које су само збуњивале народ и уносиле неспокојство. Четници су тврдили да су партизани уништени. По добијеном обавештењу да из правца Кукавице долазе бугарске војне формације, група је склоњена на сигурно место, тако да нико за време те рације у селу није пронађен. Пошто се и касније наставила сарадња са овом групом партизана, 30. 10.1942. у партизане одлази учитељ Стојан и његов служитељ у школи Синиша Савић.

Пут првих ладовачких партизана

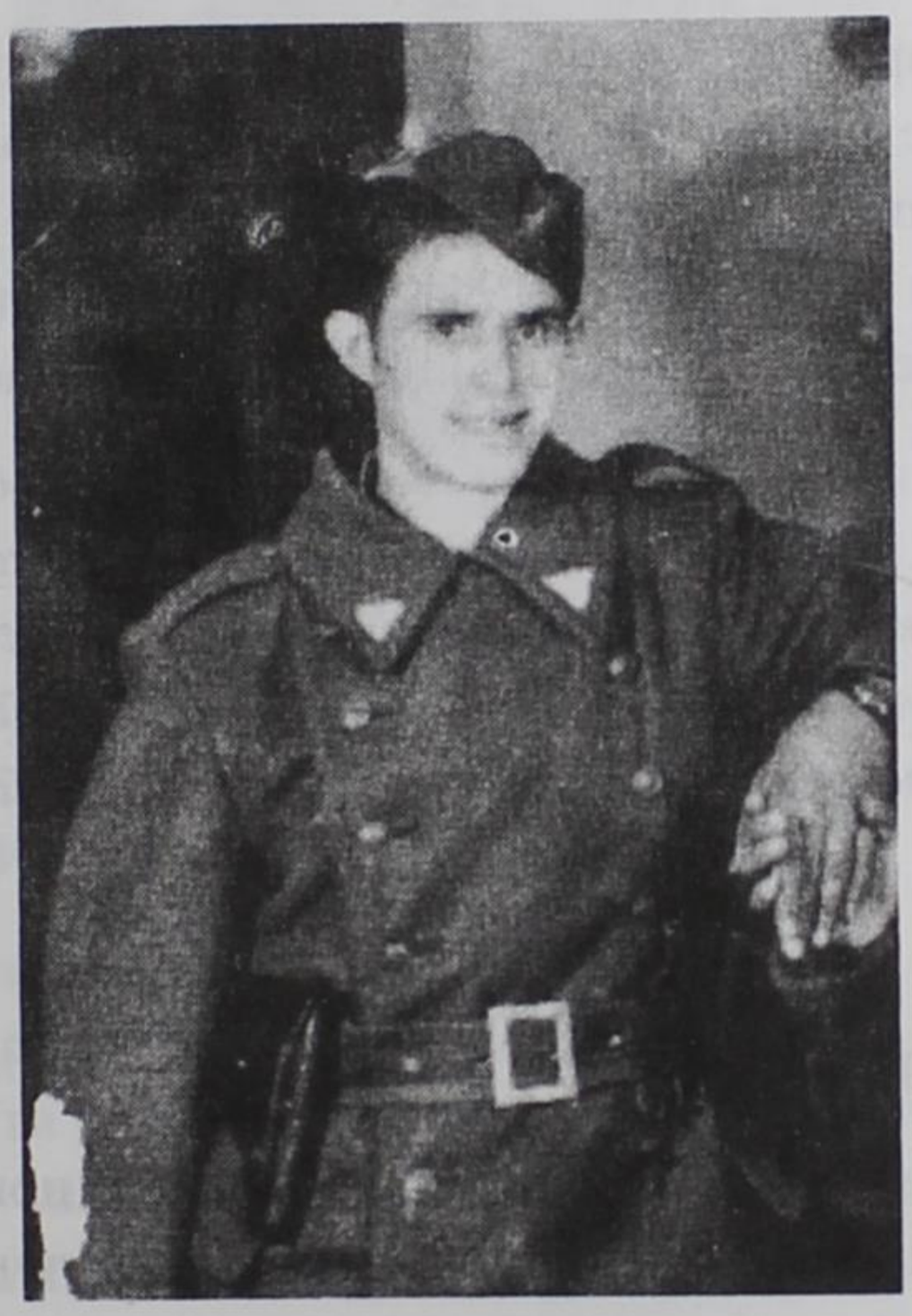
Стојан и Синиша су своје војевање у Бабичком партизанском одреду завршили за само 42 дана. После дугих пешачења одред се 12. новембра 1942. године нашао у селу Ступници, засеок Запађе, општина Душник. Стигли су ноћу око 24. часа. Било је укупно 37 бораца и разместили су се по кућама на спавање. У току ноћи засеок је био блокиран и при пробијању из блокаде први је погинуо комесар одреда Синиша Јанић, затим је рањен и ухваћен Стојан Петровић, одведен у Ниш и тамо стрељан (све ово из књиге "Живот за живот" од Светислава Вучковић, стр. 177). При повратку одреда према планини Острозуб, Синиша Савић у селу Орашју напушта одред и враћа се својој кући, а касније одлази у Смедерево на циглану и тамо остаје до 1944. године када поново одлази у партизане.

По одласку Стојана и Синише у партизане, четничке формације почињу строжије да прате понашање ладовачких омладинаца, тако да се касније један мали број омладинаца определио за четнички покрет Драже Михајловића, међу којима су следећи:

1. Миленковић Јосиф
2. Николић Благоје
3. Ђорђевић Светозар
4. Коцић Љубомир
5. Миленковић Стојан (Гмитров)

ИЛИЈА ЈОВИЋ

Искрено опредељен за борбу против непријатеља несебично је давао покрету све што је могао. Био је припадник партизанског покрета од 1942. године. Његова кућа је најчешће била на услузи припадницима покрета, без обзира што је Илијин брат Војислав био у четницима, али се касније и он прикључио партизанима.

Илија Јовић у униформи
поручника партизанске војске, снимак из 1944. године.

Илија је био је борац бабичког партизанског одреда. Непосредно по његовом доласку, за бабичко подручје је формирано повереништво КПЈ од седам чланова, а један од чланова био је и Илија. Јула месеца 1944. године Илија је постављен за заменика команданта батаљона у 12. бригади, 22. српске дивизије. Почетком

1945. године био је рањен у борби код Новог Пазара, те му је од последица рањавања ампутирана нога. После рата ради у Војном суду у Београду у чину поручника, а затим се демобилисао и вратио кући у село где је до краја живота живео као ратни војни инвалид у пензији. Умро је 1991. године.

АЛЕКСАНДАР НАГОРНИ

Александар је био учитељ. Живео је са својом породицом у Власотинцу, био је припадник НОР. Почетком школске 1943. године постављен је за учитеља у ладовичкој школи где је и живео сам, без породице. Четници су 24. априла 1944. године га заклали у школи. Овај ужасан злочин описује Живојин Димић, тада ђак трећег разреда:

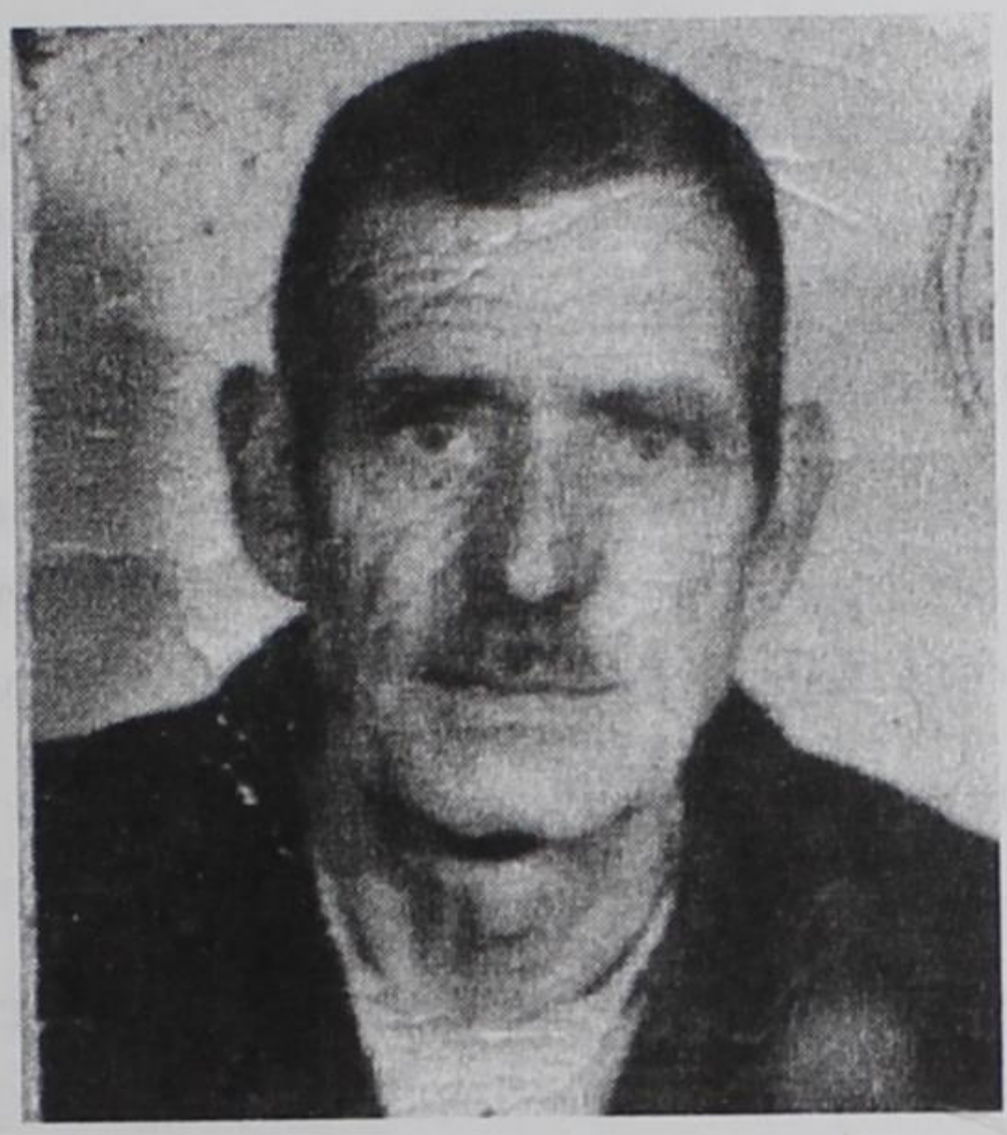
"Нас неколико ђака дошли смо у школу, рано пре служитеља. Школа је била отворена. Стан учитељев је такође био отворен, кроз отворена врата ми угледасмо велику локву крви и тело учитељево пребачено преко столице. Били смо јако уплашени и потрчали кућама да обавесшио родишеље".

ЖИВАН ПЕТРОВИЋ

Живан је рођен 1901. године. За њега се прича да је од ране младости показивао склоност за друштвено - политички рад у селу. На функцији кмета села и потпредседника општине, провео је више од 40 година. По причању мештана, најбоље се снашао као кмет села за време Другог светског рата.

Према свим војскама које су долазиле у село, био је врло сналажљив, отворен, непристрасан. Међутим, првоборац Чедомир Станковић из Орашја, каже да је Живан био веома заслужан за њихов покрет и да је свакако требало после ослобођења да му помогну како би добио пензију. Како рече Чедомир:

Он није тражио, а ми се нисмо сетили да то учинимо".

Живан Петровић

ДОБРИВОЈЕ ПЕТРОВИЋ - ДУБИЧЕ

По причању Сретена Ђорђевића - Дубиче био је припадник партизанског покрета. Једне хладне зимске ноћи 1943. године дошла је група четника да га спроведе у команду одреда у селу Дадинце. Док су га у кући кратко саслушавали приметили су како на рогожи у крају собе лежи његова стара и болесна мајка, а око ње се окупило његово четворо деце, која су била обучена у неке рите и веома уплашена. Кућа је била хладна а сиромаштво се осећало још испред улазних врата.

Пошто су га довели у Команду одреда, четници су испричали својим старешинама шта су све видели у његовој кући. Било им је жао деце и старице о којима неће имати ко да брине. Командант одреда је Добривоју предложио да остане у њиховом одреду а они ће му помоћи око издржавања породице. Добривоје је ову понуду прихватио и остао у четницима све до ослобођења. Прича се да је после рата виђен у Француској и да је тада још носио браду. Од тада му се губи сваки траг.

МОБИЛИЗАЦИЈА 28. АВГУСТА 1944. ГОДИНЕ

До ове четничке мобилизације за све време рата у селу нико није настрадао или нестао. Међутим, од овог догађаја, од ове четничке мобилизације почела су сва зла и несреће да се надвијају над селом. За наредних осам месеци Ладовица је изгубила 42 своја мештана, и то људе у најбољим годинама живота.

На неколико дана пре мобилизације, четници су разоружали неке бугарске јединице у околини Грделице и Власотинца. То је и био разлог да изврше мобилизацију у Ладовици и околним селима.

Мобилизацију су у селу извршила наша два мештанина: Стаменковић Вељко и Станковић Благоје, четнички наредници.

Са собом су носили списак обвезника, ишли су од куће до куће, прозивали и позивали их и одмах терали пред собом. У овом послу нису имали пуно проблема, јер су сваку кућу добро познавали, готово као и своју. Када су били на крају села према Кукавици, у групи је било 46 мештана.

СПИСАК МОБИЛИСАНИХ

1. Илић Душан
2. Димић Славко
3. Милисављевић Милан
4. Кочић Трајко
5. Кочић Таса
6. Ђокић Лука
7. Митић Божидар
8. Стојановић Драгутин
9. Ђорђевић Војислав

10. Стефановић Томислав
11. Станковић Благоје
12. Стефановић Божидар
13. Стевановић Драгомир
14. Николић Ђорђе
15. Јовић Ратомир
16. Коцић Ђорђе
17. Михајловић Драгољуб
18. Младеновић Живко
19. Милић Властимир
20. Крстић Јосиф
21. Митић Благоје
22. Пејчић Драгољуб
23. Стојановић Живојин
24. Стојковић Милан
25. Стојковић Светозар
26. Ђорђевић Драгомир
27. Митић Александар
28. Ђорђевић Славко
29. Станковић Сретен
30. Дојчиновић Бранко
31. Илић Сретен
32. Илић Драгољуб
33. Ђорђевић Драгољуб
34. Стефановић Војислав

35. Михајловић Јован
36. Јанковић Божидар
37. Стојковић Стеван
38. Крстић Радивоје
39. Стојковић Бранислав
40. Марковић Божидар
41. Алексић Александар
42. Стевановић Милан
43. Стефановић Бранко
44. Илић Александар
45. Стефановић Љубомир
46. Јанковић Добривоје
47. Ђорђевић Божидар

Око 20 часова, група је спроведена у село Орашје и смештена у просторијама домаћина Душана Стојковића - Чучке. То вече су добили и пушке. Тада је половина младића први пут уопште видела пушку и држала је својим рукама. Сутрадан се њихова јединица сукобила на Косој Греди, повише села Орашја са десетом бригадом 22. дивизије. Сви мобилисани Ладовчани учествовали су у овој борби која је трајала око два часа. Четничке јединице су се повукле у правцу Власотинца. Тада су из поменуте групе погинули:

1. Јовић Ратомир
2. Миленковић Стојан
3. Николић Ђорђе, рањен (касније умро од последица рањавања)
4. Младеновић Живко, рањен.

Не желећи да буду у четничким редовима 18 Ладовчана се тада предало партизанима. По казивању Владимира Михајловића, у ладовачкој групи мобилисаних било је доста њих који су били спремни да се предају партизанима, па су то учинили искористивши прву прилику која им се буде указала. Треба узети у обзир већ поменуту чињеницу да су Ладовчани прихватили мобилизацију у четничке редове јер су сматрали да је то једина државна мобилизација. Схвативши праву ситуацију многи су имали другачије опредељење. Сви заробљени су тражили да остану и да се боре на страни партизана, под условом да буду прекомандовани у 12. бригаду 22. дивизије. Ово су тражили због тога што се тамо налазио њихов мештанин, партизански поручник Јовић Илија. Жеља им је услишена, те су сви постали борци 12. бригаде, до краја рата. Из ове групе у 12. бригади је погинуло 6 бораца. Осамнаест Ладовчана је остало у четничким јединицама, а остали су побегли кућама и скривали се све до ослобођења.

Интересантна су казивања Милана Стојковића (80), ковача из Ладовице. Пошто је он био човек у озбиљним годинама, а и најстарији у тој групи, Команда је разматрала могућност да га пусте кући. Док је тако чекао коначну одлуку приметио је да коњ комесара бригаде нешто храмље на једној нози. Њега је као стручњака ковача - потковача, то веома заинтересовало, па је затражио одобрење да прегледа копита коња и види о чему се ради. У копиту је пронашао комад ексера и гнојаво место. Веома стручно је коњу очистио копито, налио рану истопљеним лојем и наредио да се коњ два дана не помера са места. Већ сутрадан је коњ ишао сасвим нормално. Команда бригаде је тада променила своју одлуку, те су Милана оставили у бригади, јер им је такав стручњак био и раније јако потребан, а Милан је био поносан што "цела војска" не може без њега.

Партизанске јединице ослобађају Власотинце и његову околину 29. септембра 1944. године и тада заробљавају преосталих 18 Ладовчана. Из ове групе су њих тројица успела да се ослободе преко неке везе, а осталих 15 заробљених су у Пироту стрељани као ратни злочинци и слуге окупатора.

СПИСАК ЛАДОВЧАНА СТРЕЉАНИХ У ПИРОТУ 1945. ГОДИНЕ

1.	Ђорђевић Станка Војислав	стар	24	год.
2.	Ђокић Љубомира Божидар	"	23	"
3.	Ђорђевић Ћирка Божидар	"	22	"
4.	Илић Јована Душан	"	33	"
5.	Крстић Јована Радивоје	"	24	"
6.	Кочић Радована Антанас	"	25	"
7.	Кочић Трајко	"	33	"
8.	Митић Ђорђа Божидар	"	23	"
9.	Милисављевић Михала Милан	"	30	"
10.	Стефановић Светозара Драгољуб	"	26	"
11.	Стефановић Николе Божидар	"	27	"
12.	Станковић Михајла Благоје	"	31	"
13.	Стефановић Влајка Војислав	"	24	"
14.	Цветковић Тасе Василије	"	22	"
15.	Стојановић Ђорђа Владимир	"	23	"

Штаб 22. дивизије шаље 1. октобра 1944. године штабу 13. Корпуса НОБЈ у Пироту, извештај следеће садржине:

"Сутра ћемо вам послати 190 заробљеника које треба одмах испитати. Од њих се могу добити добри подаци. Међу њима има великих зликоваца за које народ тражи а буду стрељани. Њихова имена ће вам дати наш обавештајни официр. Поново понављам да су се сви они борили тако да им ни Немци нису били равни". (Текст из књиге 12. бригаде 22. српске дивизије, од Д. Марчетића)

Овако тешка квалификација је пала и на 15 потпуно невиних ладовачких младића, који су те године стрељани у Пироту, а да им се ни данас после 50 година, стратиште не зна. Дуго времена после рата се о њиховој судбини ништа није знало. Колале су приче да су отерани на принудни рад у Совјетски Савез. Наводно, пронађено је неко писмо које су заробљени младићи избацили из воза. Очигледно да су такве приче биле плод маште и жеље да још који дан прође у нади да су још у животу.

Посматрајући читав догађај са велике, педесетогодишње историјске дистанце, може се само тешко уздахнути због склопа несрећних околности, неспоразума, суровог времена ратног. Страдали су људи сваког дана последњих дана рата. Што се рат ближио крају борбе су биле жешће а непријатељска војска суровија у одмаздама над недужним становништвом.

Почетком октобра 1944. године јаке немачке снаге су поново заузеле Власотинце и његову околину. Борбе су се водиле и у самом месту. Подржавајући ослободиоце совјетски су тих дана авиони свакодневно бомбардовали немачке положаје око Ладовице и око околних села. Чинило се да ће дуго потрајати до одласка окупатора. Авиони су полетали са софијског аеродрома. За време бомбардовања, погинули су следећи мештани:

1.	Станковић Косара	стара	37	год.
2.	Петровић Зојка	"	35	"
3.	Здравковић Милунка	"	13	"
4.	Милисављевић Крста	"	9	"
5.	Стаменковић Алекса (погинуо при бомбардовању Ниша)	"	38	"

ОСЛОБОЂЕЊЕ ЛАДОВИЦЕ

Из правца Кукавице је 11. 10. 1944. године око 10 сати у село умарширао бугарски коњички ескадрон. Међу мештанима је избила свађа јер су једни износили ракију и вино да почасте ослободиоце, док су други то оспоравали јер бугарску војску нису могли да признају као ослободиоце. После неколико дана у село је навратио наш мештанин, партизански поручник Илија Јовић, па је и њему постављено исто питање. Он је покушао да објасни како је наш Врховни штаб склопио споразум са Отечественим фронтом Бугарске, да њихове јединице учествују у ослобођењу наше земље са нашим јединицама. И поред оваквог објашњења, много мештана је остало и даље незадовољно.

СПИСАК ПОГИНУЛИХ У ЧЕТНИЧКИМ И НЕДИЋЕВСКИМ ФОРМАЦИЈАМА - 1941 - 1944.

1.	Динин Владимир	стар	28	год.
2.	Ђорђевић Светозар	"	26	"
3.	Миленковић Јосиф	"	26	"
4.	Миленковић Стојан	"	30	"
5.	Николић Благоје	"	30	"
6.	Петровић Добривоје	"	33	"
7.	Стаменковић Вељко	"	35	"
8.	Станковић Благоје	"	24	"

Поуздано се зна да је Вељко Стаменковић погинуо августа 1944. године у борби против Немаца када су поједине четничке јединице почеле да отказују послушност и нису хтеле да ратују против партизана. Вељкова се јединица сукобила са Немцима у околини села Бутуловца.

СПИСАК ЛАДОВЧАНА ПОГИНУЛИХ У ПАРТИЗАНСКИМ ЈЕДИНИЦАМА 1941 - 1944

Ред. бр.	Презиме, име оца и име	Година старости	Погинуо		Начин и место погибије
			месец	година	
1	2	3	4	5	6
1.	Димић Милана Славко	33	5	1945	15 мајевачка бригада Словен Градец Словенија
2.	Ђорђевић Михајла Славко	25	4	1945	12 бригада 22 дивизије село Липвац Срем
3.	Илић Александра Драгољуб	20	5	1945	6. црногорска бригада умро у Призрену
4.	Илић Милана Сретко	21	2	1945	6. црногорска бригада умро у Призрену
5.	Крстић Михајла Јосиф	23	9	1944	12. бригада 22. Дивизије, Златићево - Власотинце
6.	Михајловић Јована Драгољуб	40	1	1945	12. бригада 22. Дивизија, Сјеница. Сахрањен на пр. Гробљу у Н. Пазару
7.	Михаловић Михајла Јосиф	30	9	1944	12. бригада 22. Дивизија. Модра стена - Власитубце
8.	Станковић Станка Сретен	22	4	1945	12. бригада 22. Девизија, Липовац Срем
9.	Стојковић Трајка Драгољуб	25	3	1943	Јабланички партизански одред, погинуо у Прокупљу
10.	Стојковић Стојана Јосиф	30	9	1944	12. бригада 22. Дивизија - Косовска Митровица

Из поменутих прегледа и приложених спискова, који можда нису потпуни, може се видети да су сви настрадали у последњих осам месеци Другог светског рата.

У току Другог светског рата, укупно је настрадало или нестало 42 мештана Ладовице.

Споменици палим ратницима

Веома је специфичан однос Ладовчана према гробним обележјима, јер врло често у прошлости није ни стављано име на надгробне плоче. Успомена на претке чувана је у породичним причама и сећањима. Слично је било и са одавањем почасти погинулим ратницима. То никако не значи да нису поштовали ратнике и да нису чували успомену на њих и њихова дела. Разлог томе је највероватније тежак материјалан положај читавог села.

Ладовчани су у прошлости били мало заинтересовани да подижу било каква спомен - обележја и тако одају признање и за своје потомке сачувају од заборава успомену на храбре ратнике који су у минулим ратовима својим животима бранили родну груду. Једино обележје Ладовчанима погинулим у току Другог светског рата, налази се у селу Орашју, а откривено је четвртог јула 1973. године.

На посебној спомен - плочи налази се тринаест ладовачких бораца, и жртве терора погинулих у Народноослободилачкој војсци чија се имена налазе на страницама ове Хронике у посебним списковима.

Имена два Ладовчанина уклесана су на споменику подигнутом борцима погинулим на пробоју Сремског фронта, а који се налази на левој обали реке Босута у непосредној близини села Адашевци у Срему, а то су борци:

1. Ђорђевић Михајла Славко и
2. Станковић Станка Сретен.

У селу Орашју, споменик палим борцима
и жртвама фашистичког терора из Орашја,
Кукавице, Ладовице, Прилепца и Гложана

ФОРМИРАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КПЈ У СЕЛУ

Све до 1947. године у селу није постојала организација КПЈ. Поменуте године вратило се из рата око 15 бораца од којих је 90% било чланова партије. Један број омладинаца се са радне акције вратио са партијским књижицама. Те године је у селу било око 20 организованих чланова КПЈ. Овако велики број организованих неминовно је наметнуо потребу да се у селу формира партијска организација. Први секретар је био Божидар Марковић - Жути. Владимир Станковић (70), који данас живи у Смедереву, прича да је то била јако монолитна организација. Те нове снаге уносиле су нову климу у живот села градећи нове односе и бољи живот.

Анафалбетски течајеви су организовани ради описмењавања омладине којој је рат прекинуо школовање, али и за описмењавање осталог неписменог становништва. Међутим, омладина се више бавила забавом а мање учењем, па су се родитељи женске деце забринули да им деца не окаљају образ и кућу.

ПЕРИОД РАЗВОЈА 1918 - 1940. ГОДИНЕ

Ладовица је у ратовима од 1912. до 1918. године изгубила трећину својих мештана, мушкараца који се из рата нису вратили својим кућама. Непријатељ је протеран из земље. Време је од осиромашеног и опљачканог становништва захтевало пуно напора и рада да се поправи све што је уништено у протеклом периоду. Виногради, као најважнија привредна грана села, све време рата нису обнављани, воћњаци су такође били напуштени. Радне снаге је било све мање, многе су породице остале без мушке главе у кући, али се и у таквој ситуацији и са оним што се имало, морало ићи напред.

Ратни инвалиди и удовице погинулих ратника, добили су сталну али скромну помоћ од осиромашене државе. Поред свих недаћа живот се полако враћао у своје токове. Породице са више чланова домаћинства организовале су се тако што су једни отишли у печалбу а други су остали да обрађују земљу. Прво и најважније је било да се виногради доведу у ред, а затим су почели да се копају и бунари у Кућу како би се обезбедила вода за људе и стоку. Држава касније појединим домаћинствима даје гвоздене плугове и дрљаче из репарације ратне одштете. Полако се мења изглед села и сваког домаћинства посебно јер полако у село стижу савремени апарати који побољшавају услове рада и живота. Прва гвоздена кола у селу купио је печалбар Горча Митић, а тријер за жито је набавио Стојковић Стојан. Шпорет, и то француски, први је набавио Никола Кочић. За разлику од пре рата, ово је био видан напредак. Огроман напор улагали су становници, али и држава.

У циљу напретка велика пажња посвећена је просвећивању становништва, па је тако 1919. године отворена прва школа у селу. Сада је далеко већи број малишана могао да похађа наставу и стекне макар основну писменост, али и одрасло становништво долази у контакт са образованим учитељем који им шири видике и доноси новине у живот села. У овом периоду, сељаци долазе до сазнања да сорте пшенице и кукуруза треба заменити новим сортама које ће дати боље приносе. Виновој лози се поклања посебна пажња и по први пут се калеме најбоље сорте винског и стоног грожђа. Родови Цакинци, Белоњци, Ивановци, Пекинци и др. учлањују се у винарску задругу у Власотинцу.

Чланови управног одбора
Винарске задруге у Власотинцу. Први с лева
у доњем реду, седи Љубомир Станковић из Ладовице

Уочи Другог светског рата ладовачко виногорје је било максимално обрађено. Сви су се тада у селу трудили да имају лепо обрађени виноград. Било је то својеврсно такмичење ко ће боље обрадити, уредити виноград и ко ће имати бољи принос и још боље вино. Кочинци, Михајовци, Диминци и Јанковци тада су искрчили шуму на потезу Адамовице и на том месту засадили винову лозу. Колика је важност придавана виноградима, може се видети из података да су школе уводиле радни распуст како би и деца учествовала у кампањи бербе грожђа. Свака радна снага била је добродошла јер у току бербе има јако много посла који се мора на време завршити, а као и за све остале послове на селу, увек је постојала журба да се све заврши пре киша. Људи су се договарали и међусобно испомагали и организовали толико познате и прихваћене мобе. Појединa домаћинства су за берbу грожђа обезбеђивала по двоје запрежних кола да би посао брже одмицао и да би берба била благовремено завршена. Док су се једна кола пунила грожђем, друга су већ била на путу до подрума у Власотинцу или и Лесковцу. Када сам се код мештана интересовао ко је засадио први виноград у селу, добио сам одговор:

"*Од кад ми постојимо, постоје и виногради*".

Најтежи посао у винограду је резање лозе и дубоко копање које се вршило у јесен или у рано пролеће. У јесен се углавном загртао виноград како би се заштитио од мраза. Након окопавања, преко лета би се извршила једно или два прашења ради одстрањивања траве, а то је већ био лакши део посла.

У том периоду се поред виноградарства доста Ладовчана бавило и воћарством. Посебно лепо уређене воћњаке имали су:

Ранђел Јанковић, Вучко Стојковић и Милан Димић.

Вучко и Милан Димић су своје шљиве "пожегаче" продавали у Немачкој и Аустрији, преко лесковачких трговаца. Ранђел је имао лепо уређен воћњак јабука и крушака разноврсних сорти, које је такође продавао трговцима на велико.

Сточарство

Сточарство је била друга привредна грана мештана. За развој сточарства било је изванредних усова. Површина од око 155 ха утрине и 90 ха шуме Косовице, пружила је изванредне услове за узгој стоке, оваца, коза и свиња. Говеда су такође напасана по утрини. У Ладовици су чувана не расна, већ она неквалитетна говеда, јер је то говече далеко издржљивије. Бивола је у селу било преко 50%. Изузетна пажња посвећивала се теглећој стоци која је служила за вучу терета по кољавом путу, као и за орање, које уопште није било лако јер се дуго радило врло примитивним направама. Коња је било мало. Они су служили за испомоћ биволима или воловима при орању њива. Мали број мештана их је упрезао у чезе. Самар на коње нико у селу није стављао, док се седло користило доста често. Уочи Другог светског рата Сотир Коцић је једини у селу држао магарце. За ту врсту животиња једноставно није било интереса. Веома заступљене домаће животиње у селу биле су и свиње. Њих је било доста и оне су такође напасане по утрини. Ретко се догађало да неко у селу за своје домаћинство ухрани више од једне дебеле свиње. Разлог је био тај што је требало доста кукуруза да би се свиња ухранила а народ се тада хранио искључиво кукурузом који су углавном морали да купују и засопствену исхрану јер га није било довољно. Породице са више чланова домаћинства обавезно су клале у јесен по које говече чију су кожу користили за прављење опанака за укућане, а месо се сушило и преко зиме користило за исхрану, најчешће кувано у вариву.

Вршидба

У поменутом периоду између два светска рата у селу није било вршилице. Као и многе друге послове, људи су и вршидбу обављали на тежак, мукотрпан и дуготрајан старински начин. Врло се на гумну, око стожера. Гумно се најчешће правило на средини плаца - дворишта. Очисти се трава у кругу пречника 15 - 30 метара, на средини се постави стожер од дрвета дебљине 10 цм и висине 3 метра, пободен у

земљу дубоко око 60 цм. Устајало се са изласком сунца да би се снопови поређали око стожера, али тако да класје буде окренуто нагоре. Морало се водити рачуна да се снопови при слагању обавезнојош и одвезују. Постављањем снопова направио би се круг пречника око 20 метара. Најтежи део посла је док се жито не разгази и зато се тај део посла увек обављао по хладовини, значи јако рано ујутру. Врло се коњима, воловима и биволима. Док се жито не разгази, волови се воде по гумну а када се заврши разгаживање, један крај конопца се веже за стожер а другим крајем се веже јарам упрегнуте стоке. Окретањем стоке у круг, конопац се намотава и стоку приближава ка стожеру. После тога се стока окреће у контра смеру и конопац се одмотава. Тако се то понавља док се и последњи клас жита не угази. У међувремену се жито вилама окреће и истреса пшеница која пада на дно а неугажено класје се избацује на површину. Ова фаза посла траје 4 - 5 сати. После гажења на ред долази одвајање сламе од пшенице. То се радило вилама, али је за то било потребно много физичке снаге. Тако би се слама одстранила а пшеница је остајала са плевом која би се прикупила на гомилу. У каснијем поступку се помоћу ветрењаче одвојала пшеница од плеве. Треба напоменути да се у овом крају под појмом ветрењаче подразумева покретна направа за "вејање". Ветрењача је у селу била мало. Власник ветрењаче је ишао од гумна до гумна те вејао а за то је узимао ујам. Пошто се заврши вршидба, стожер се окити прамеком жита и цвећа и све се то везао црвеним концем.

После вршидбе у селу се углавном завршава сезона рада. Наредни посао који се мора завршити до зиме, свакако је берба кукуруза и, на крају, кампања бербе грожђа.

Септембар је био период када се вршила набавка потребних количина дрва за зиму. Свака кућа је имала отворено огњиште и фуруну по спаваћим собама, где су спавали родитељи са малом децом, па је зато је било потребно набавити много дрва за огрев. У протеклом периоду Ладовчани су се снабдевали дрвима из планине: Зеленчије, Острозуб, Кукавице и из Сејаничке и Градишке шуме.

ПЕРИОД РАЗВОЈА 1945 - 1985. ГОДИНЕ

Када се пише о развоју у првим годинама после Другог светског рата, најчешће се каже како су то биле године великог полета, стварања, изградње, године које су обећавале лепу будућност. Међутим, Ладовчани су у то доба имали пуно проблема. Једино су били срећни што су дочекали слободу и надали се да ће им сутра бити боље. Морало је бити боље јер су слободу дочекали јако осиромашени тако да је и најмањи напредак значио много, али бар није више било глади. Земља се за време рата слабо обрађивала, тако да су приходи били мали а у печалбе се није могло ићи из познатих разлога. За све време рата живело се од мало прихода и приноса пољопривреде и нешто мало стоке коју су домаћинства гајила само за сопствене потребе. Сточни фонд је био десеткован, тако да је било потребно доста времена да се та тако важна грана унапреди. Наредба нове власти да се козе униште, била је нови атак на већ осиромашено село. Појединим сиромашнијим слојевима коза је била једина стока у кући и са пуним правом су је звали "сиротињска мајка". И боље стојећа домаћинства су држала козу уместо краве музаре, јер им је то било рентабилније.

Поред поменутих недаћа, сиромашна држава није имала средстава да набави храну за исхрану становништва, већ се морала ослонити на село. Уведена је реквизиција. Оно мало што је имало исцрпљено село морало је да се подели са гладним и опустошеним градовима. Свима је било тешко. И онима који су давали а нису имали ни за себе, и онима који су узимали пред сузама читавих породица, и онима који су очекивали спас од глади а добијали су по вређицу брашна и лонче масти. Месне власти су уз помоћ сеоских активиста

одређивале сеоским домаћинствима да одређене количине намирница дају држави. Овакав намет је јако тешко пао појединим домаћинствима која су жито, маст и месо и сама морала да купују за своје потребе.

Често је у селу било врло непријатних ситуација. Поједини активности су штитили своје породице и породице својих рођака и пријатеља, али су зато, да би доказали своје поштење и прикрили заштитнички став према неким породицама, жестоко кажњавали оне који су им се супротстављали. Нарочито је био малтретиран Влајко Стојановић, који је чак једно време био и у затвору. Реквизиција је трајала од 1946. до 1950. године. Да би невоља била већа, поменути период био је праћен великом сушом. Биле су неродне године и сељаци су врло тешко извршавали своје обавезе према држави. Многа су домаћинства у то доба остала без теглеће стоке која им је живот значила.

Фотографија снимљена 1965. године

По укидању реквизиције 1950. године настаје период опорезивања, што је такође донело много проблема. Наиме, ладовачки атар није био до тада катастарски уређен, па се порез одређивао напамет. Убрзо су власти увиделе да то тако неће моћи да се одржи, схватили су да такво опорезивање није поштено и да неће дати добре резултате, па је донете измена и тражено је да свако домаћинство пријави, са колико површина земље располаже и који је квалитет те земље (њива, ливада, пашњак, шума и др.), па се наводно по томе и одређивао порез. Било је доста нереалних процена те је појединим домаћинствима одређиван висок порез који никако нису могли да исплате, па су морали све из куће да продају да би држави намирили порез.

Време о коме говоримо било је праћено још једном акцијом да се у селу формира СРЗ.

Месне власти из Власотинца почеле су озбиљно да припремају спровођење ове идеје. Неуморно су се одржавали састанци и истакнути чланови месне власти су, уз помоћ сеоских активиста, почели да на зборовима објашњавају сељацима велику предност колективног рада у односу на индивидуални рад при обради земље. Звучало је примамљиво, некако се чинило то сувише лепим и лаким за ове наше сељаке који су навикли на велику муку и много зноја. Нису могли да прихвате да им неко нуди толико добре услове, а до тада су јако тешко и живели и радили. Све то им није слутило на добро, нису могли да прихвате ту понуду да сви једнако раде и туђе, као и своје, да оно мало простале стоке дају да се свакодневно исцрпљује радом на свим сеоским, односно задружним имањима, да своју добру њиву дају у заједништво са њивама за које су знали да нису родне и плодне. Сувише су тегоба искусили у животу и сувише су зноја пролили и знојем и крвљу натопили своје њиве, па им је било тешко да их дају у заједништво. Сељак воли да је свој на своме. Зато је ова акција наилазила на велики отпор код мештана, нарочито код старијих. Објашњавано је људима да ће држава дати кредите за куповину трактора и друге механизације, да ће се применом савремених агротехничких мера приходи знатно повећати и на тај начин ће се стандард мештана поправити, да ће сви имати све што им је потребно.

Ладовица из 1985. ґодине

Овај период остао је запамћен још и по томе што је омладина почела масовно да напушта село. У широкој полетној акцији обнове и изградње указала се велика потреба за радницима у индустрији која се тек рађала. Један део младих одлази у већа места и градове и у индустрији проналази своје место, односно запошљава се, док други део омладине наставља да се школује и изучава занате и опет остаје у градовима где се запошљава и заснива породице. У село одлазе викендом, ако су близу, или само о празницима ако их је живот одвео негде даље. Тако се видно смањује и број печалбара и у селу је остало мало људи способних да обрађују земљу. Осетио се недостатак радне снаге. Последице оваквог кретања становништва су се одразиле на напуштање винограда, за чије је одржавање потребна здрава и млада радна снага.

Виногради

Ладовчани су између два светска рата били на далеко познати као узорни виноградари. Сами су производили лозне калемове, а највише су се калемиле сорте: прокупац, пловдина, афусали, хамбург, дренак и друго грожђе. Дуго година поле Другог светског рата, виногради су се гајили на стари начин и ђубрили се углавном стајским ђубривом. Због неадекватне цене грожђа и недостатка радне снаге, педесетих година 20. века многа домаћинства почињу да напуштају своје винограде. Најпре су напуштени виногради на потезима: Одамовица, Осоја, Рида и Равњака. На овај начин је у то доба напуштено око 40% ладовачког виногорја. Тако се по први пут грожђе у Ладовици не производи за тржиште како је то било раније. Сада се мале количине предају винарској задрузи у Власотинцу, и то ради подмиривања дугова. Од седамдесетих година Ладовчани почињу да гаје винову лозу на шпалиру, али и даље гаје само толико колико им је потребно за своје домаћинство. За разлику од ранијих времена када је за дубоко копање винограда једина алатка била мотика, данас се овај посао обавља трактором или мотокултиватором. Некада су родитељи своју децу плашили том мотиком говорећи: *"Ако не учиш школу, мотика ти неће побећи"*.

Сточарство

Сточарство је у ранијим периодима била друга привредна грана после винограда. Међутим, са смањењем површина за испашу, нагло се смањио и број стада, нарочито оваца и коза. Родови који су гравитирали ка сеоској утрини први су почели да смањују број својих стада, а родови који су имали своје трле на потезу Косовице, своја стада су дуго задржали. Последња трла власника Станковић Љубомира и брата му Војислава, престала је да постоји 1984. године. Данас се од стоке у селу чувају само краве музаре, и то боље расе црвено - шарене, али их домаћини не истерују на испашу него их хране на јаслама. Биволе и волове нико више у селу не чува. Козе чува мали број

домаћинства и оне се мало изводе на пашу. Свиње готово свако домаћинство чува, али за разлику од ранијег периода и оне се такође мало истерају на пашу. Чувају се и хране у кочинама, и то сорте: моравка, ланде и јоркшир. Гајење свиња је веома уносан посао. Онај који гаји више свиња, може врло лако да дође до новца. Живина се и даље гаји на стари начин, живи на отвореном простору по двориштима. Пчеларством се бавио мали број људи. Мирко Стојковић се једино бавио овим послом и то веома успешно.

Ратарство

И данас се у селу подједнако на половини обрадивих површина, гаје пшеница и кукуруз. Последњих година постоји тенденција да се ова равнотежа поремети у корист кукуруза. Данас нико више не сеје пасуљ и бундеве међу струкове кукуруза, као раније.

Ладовачка низија, поглед из Куња преко Језерине до Луковице

Захваљујући новим сортама семена и увођењу механизације и вештачких ђубрива на својим поседима, само 5% домаћинстава купује жито. Ово је велики напредак у односу на период између два светска рата када је 70% домаћинстава куповало жито за исхрану.

Од семена пшенице, сеју се следеће сорте: Новосадска рана I и II, ПКБ крупна, крагујевчанка 056 и балканка.

Од сората кукуруза сеје се: ЗП - 704, 606, 555 и 196.

Добар род поменутих култура зависи од тога каква је година. Ладовчка низија даје много веће приносе када је година кишовита, а када су године сушне све културе знатно подбаце.

Кромпир се гаји само за домаће потребе. Сади се на местима где су некада била конопљишта. Постоје само две сорте, и то: црвени и бели.

Дуван се као индустријска биљка ранијих година много више гајио. Данас у селу га само мали број домаћинстава гаји.

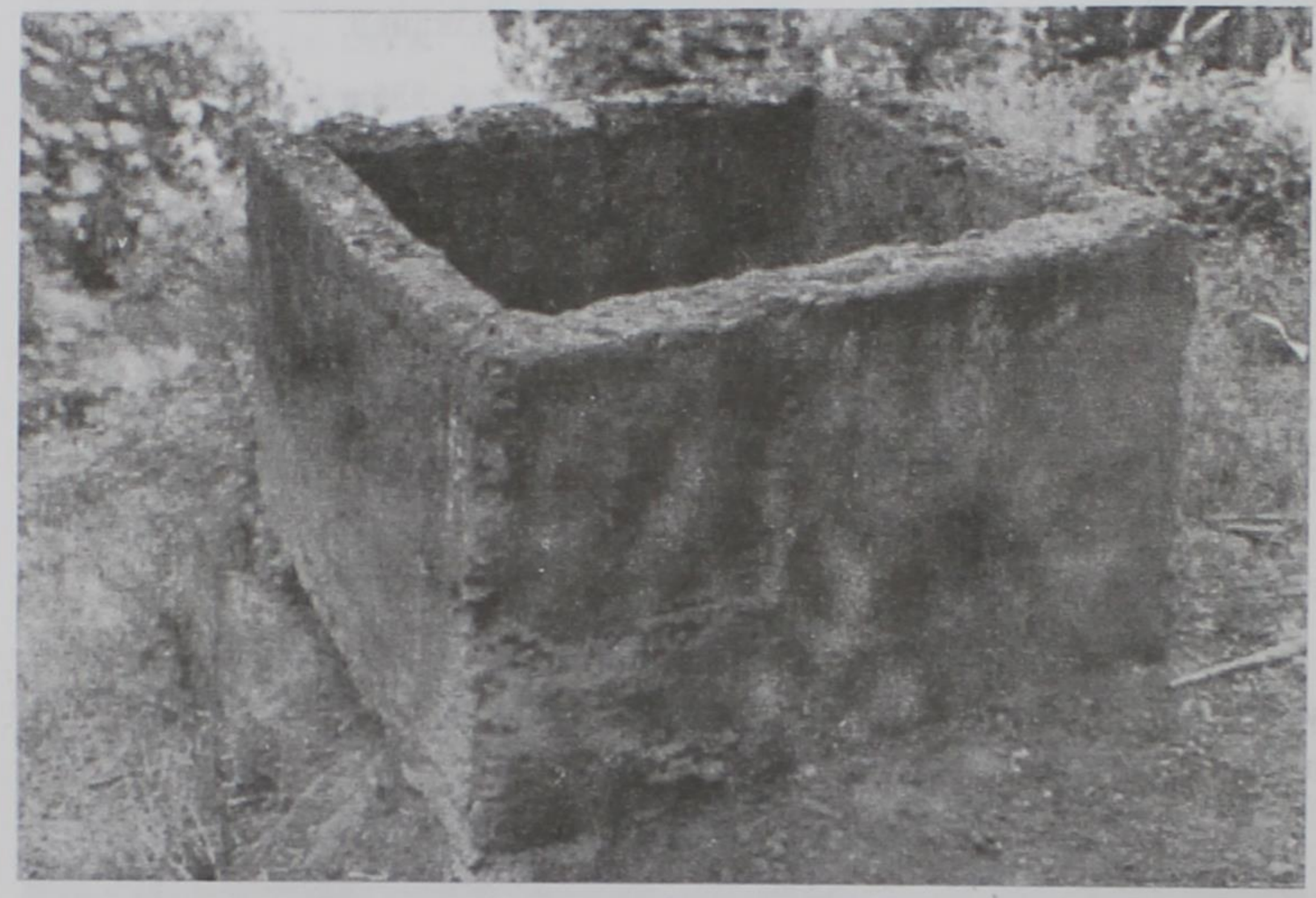
Ладовчани су веома вредни људи. У сезони пољских радова устају око 3 сата ујутру, по путу се чује шкрипа запрежних возила, иду да жању жито, беру кукуруз, грожђе, иду на пијац и у планину по дрва.

Баштованске културе

Поврће заузима значајно место у исхрани Ладовчана и зато свако домаћинство има свој повртњак или башту. Повртарству, ипак није придавана посебна пажња у смислу обезбеђивања егзистенције продајом поврћа на пијацама, али се свако домаћинство трудило да има што бољи принос и квалитет поврћа у својим баштама.

За последњих 70 година Ладовчани су више пута мењали места својим баштама. Најпре су баште биле крај сеоског потока испод села према Језерини и Луковици, и то најчешће крај конопљишта. Може се рећи да је локација сваке баште зависила од воде за наводњавање, која је неопходна за повртарске културе. Вода за заливање коришћена је из

долине. Наиме, копани су вирови и у њих је навраћана вода из долине. На тај начин је свако домаћинство могло да обезбеди извесну количину воде за потребе својих башта. После Првог светског рата, када је у Кућу откривена добра вода и када су тамо почели да се почели копају бунари, баште су тамо пресељене.

Бунар на плацу Благоја Цветковића.

Данас, пошто свако домаћинство има воду из месног водовода, баште се углавном налазе у близини куће. То је пружило могућност Ладовчаним да се више посвете баштованским културама које захтевају свакодневну негу, а могли су и да се одлуче на гајење већег броја култура.

По баштама се гаји: паприка, парадајз, боранија, шаргарепа, салата, празилук, купус и друго поврће. Иако ове културе у селу доста добро успевају, све поврће се гаји само за потребе домаћинства.

Воћарство

Захваљујући погодној клими и квалитетном земљишту у ладовачком атару успева веома квалитетно воће. Међутим, мештани никада нису имали времена да се баве овим послом. Разноврсно воће се сади по двориштима, виноградима и врзинама. Земљорадничка задруга из Власотинца је на површини од 100 ха засадила лепо уређен вишњак, и то на месту бивше сеоске утрине. Очекивало се да и мештани следе овај пример, али нико од мештана није пронашао рачуницу да нешто слично уради по угледу на задружни комплекс. Шљива пожегача, која је некада у овим крајевима била на цени и било је доста, данас се може наћи само у малом броју домаћинстава, а и то што је остало, оболело је од шарке. Да би надокнадили нестанак пожегаче, мештани данас гаје стенлејку, калифорнијску и чачанску шљиву. За разлику од домаће пожегаче, ове врсте траже да буду орезане и заштићене од разних инсеката, поливањем.

Иако су ораси веома заступљени у националним посластицама, али и у црквеним и верским обредима (жито за славе, за покојнике), као и у народним обичајима, њима се у селу не придаје нека нарочита пажња, они су углавном самоникли, расту по виноградима и двориштима.

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА СЕЛА 1964. ГОДИНЕ

Први велики послератни задатак, који постављен пред мештане Ладовице, био је како да се организују и доведу струју у село и заувек угасе гасарче, лојанице, лампе и фењере. У то доба и држава је давала подршку месним властима, како би се почело са електрификацијом сеоских насеља. Код једног броја мештана овакав подухват је изазвао радост, док су други сматрали да овако осиромашено село неће моћи успешно да обави овако велики задатак. На збору мештана изабран је режијски одбор од 11 чланова који је имао задатак да се бави овим послом.

Чланови режијског одбора који су имали задатак
да воде све послове око електрификације села. 25. мај 1965.
године пошто је струја доведена до трансформатора,
прву сијалицу донео је Стојановић Живојин. То је у исто
време прва светиљка упаљена на трансформатор.
(Одбор је изабран 29. септембра 1964. године
- из дневника Момчила Илића)

Бандере, односно дрво за бандере за преносне каблове мештани су набавили из својих шума Косовице, а ни радна снага није била проблем јер су сви пуни елана хтели несебично да помогну ову значајну акцију и дају свој допринос унапређењу живота у Ладовици. Реконструкцију постојеће електричне мреже Ладовчани су извршили 1974. године, када је изграђен још један трансформатор у западном делу села. Тиме је дефинитивно решен проблем електрификације села.

Овако су Ладовчани 1965. ӣодине скромно
ӣрославили елекӣтрификацију своӣа села
(из дневника Момчила Илића)

РЕКОНСРУКЦИЈА ПУТА ОД СЕЛА ОРАШЈА ДО ЛАДОВИЦЕ

Радећи на електрификацији села Ладовчани су увидели непоходност добрих саобраћајница, јер често због лоших путева нису могле до села да стигну неопходне машине или камиони са материјалом, неопходним за рад. То је само убрзало напоре да се по завршеној електрификацији крене у реконструкцију и модернизацију путева на главним путним правцима. Пуни полета и жеље да своје село приближе граду, да живот на селу учине привлачнијим како би се млади одлучили да остану на родном огњишту, Ладовчани су покренули нову акцију.

На збору 1972. године мештани су се договорили да се изврши реконструкција пута од села Орашја до Ладовице. То је био услов да би се по први пут отворила аутобуска линија Ладовица - Власотинце - Лесковац и обратно.

Овакве услове је поставила стручна служба Аутотранспортног предузећа "Југоекспрес" из Лесковца. Требало је скинути слој земље, поставити камену подлогу, затим насути шљунак и поваљати га. Поред тога требало је, наравно врло стручно, извршити реконструкцију шест водопропуста, што није био ни мало лак подухват, али Ладовчани су храбро и сложно прионули на посао.

На овој слици стручна екипа из предузећа за путеве из Врања, на лицу места даје упутства мештанима, како и на који начин да се овај пропуст поправи.

Долазак првог аутобуса у Ладовицу био је велики догађај за село. Право славље и доживљај, нарочито за старије мештане који су ретко и све теже напуштали село. Ладовица на овај начин по први пут у својој историји излази у свет. Као да су градови постали ближи, путовања мање мучна, много краћа и удобнија, а растанци мање тужни. Све је одједном постало лакше и ближе.

Цела Ладовица је славила. Девојке су аутобус китиле цвећем а возаче даривале пешкирима и кошуљама.

Овако су Ладовчани славили сваку радну победу

Ладовчани су ишли из акције у акцију. Нису жалили ни средства, јер су за сваку акцију сами обезбедили почетна средства, макар и симболично. Вредне руке биле су пуне жуљева, али лица насмејана, јер уз струју и путеве мештани су решили и питање водоснабдевања.

Из тог периода остало је много анегдота, по нека избледела фотографија и много лепих успомена, сећања на дане када се ударнички радило и такмичило у раду.

Асфалтни пут од села Орашја до Ладовице,
у дужини од 3500 м, свечано је пуштен
у саобраћај 1983. године

Уз велике напоре да се обезбеде средства за све ове акције, односно велике послове који су Ладовице донели нови квалитет живота, уз исто тако велике физичке напоре јер су радну снагу великим делом давали сами мештани, сви предвиђени подухвати су приведени крају. На најсвечанији начин је 1. октобра 1978. године пуштен у рад црпно-гравитациони водовод о чему ће у наредном поглављу бити више речи.

Још једна радна победа Ладовчана, пуштање асфалтног пута у саобраћај 1983. године

ЛАДОВИЦА ДАНАС

Број домаћинстава	231
Број становника	937
Број домаћинстава одсељених	157
Број њихових породица	612
Број удовица у селу	53
Број удоваца	13
Број неожењених, а одслужили војску	59
Број домазета	22

ШКОЛОВАНИХ

Професора	4
Дипломираних инжењера	5
Дипломираних правника	4
Лекара	1
Војних академаца	6
Подофицира (средња школа)	10
Виша школска спрема	23
Средње образовање	28
Укупно школованих Ладовчана:	81

ОСТАЛО

Број трактора у селу	87
Број камиона	6
Број комбија	5
Број путничких аутомобила	53
Број телефонских прикључака	152

Подаци са стањем до 1990. године.

ОД КЛАДЕНЦА ДО ЦРПНО - ГРАВИТАЦИОНОГ ВОДОВОДА

Недостатак воде био је вековни проблем Ладовчана. Познато је да су се насеља формирала углавном крај река, потока и извора. Сасвим је сигурно да је велика мука приморала људе да формирају насеље на месту које је доста оскудно снабдевено водом.

Локалитет Луковице, где се налазило старо селиште, имао је пуно воде која се могла наћи на 6 - 8 метара дубине. Међутим, старо селиште су наши преци напустили не својом вољом, већ зато што су морали да спасавају голи живот и бежали су од турског зулума. Шумовита Косовица и Равњак пружали су им изванредне могућности за чешће бежање и скривање од турског терора. У то доба је било важно пронаћи забачено и безбедно место за живот где нису на путу и удару Турцима, а за воду ће се некако и снаћи. Мислили су да им проблем воде неће задавати толико муке. Није им било лако, јер је са повећањем броја становника и стоке, проблем био све тежи. Досељеници Луковице су на овим просторима затекли само два кладенца. Један се налазио на јужном делу села, сада имање Милинских, а други кладенац, Крстински кладенац, налазио се југозападно од села у потоку крај Анђелковских трла. За почетак су ова изворишта својим капацитетима задовољавала потребе мештана за питком водом, док је стока напајана по потоцима и барама. По предању, први бунар у селу, који се данас налази близу сеоског крста, звани сирокања, ископали су Карацулци.

Бунар који су ископали Белоњци у Кињу,
дубок је 8 м. Ово је један од ӣрвих бунара ископаних
на овом ӣоӣесу.

Касније су ископана још четири сеоска бунара. Од првог бунара па до 1975. године у селу је ископано око 25 бунара и сви су они ископани у низијском делу села, крај потока, дубине до 13 метара. Познато је да Ладовица лежи на каменој плочи па се при копању бунара ишло 5 - 7 метара кроз земљу, а остало је био камен. Било је покушаја да се нађе вода на узвишењима лево и десно од потока, али је ту није било. Почетком 20. века, појединa имућнија домаћинства копају бунаре на својим поседима. Како су се породице увећавале и делиле, бунари су увек остајали заједнички, тако да су временом постали приступачни и другим житељима села.

Познати бунари били су:

Михајловски, Џијански, Маринковски, Карацуљски и др.

И поред тако великог броја бунара у селу никада није било доста воде, па су мештани потражили воду на потезу Куње, 700 метара удаљено од села. Прве бунаре на овом потезу, ископали су родови:

Белоњци, Јанковци, Савинци, Михајловци и др.

Највише бунара ископано је између два светска рата. Данас у Куњу има око 20 бунара и ни један није дубљи од 10 метара. Извориште у Куњу било је веома богато водом, која, на жалост, није била квалитетна за пиће. Вода из овог изворишта углавном је служила за напајање стоке и за прање рубља. У село је вода најчешће довожена у бурадима - сакама. У летњим сушним месецима, преко 90% домаћинстава се снабдевало водом за пиће из Куња.

ПРАЊЕ РУБЉА

За време летњег периода, најмање два пута запрегом се возило рубље на прање у Козрачкој реци. Мушкари су доносили дрва са околних брда и ложили ватру испод бакарних котлова смештених на три повећа камена. Рубље се морало искувавати, јер је у то доба било доста вашију у народу. То не значи да су Ладовчани били неуредни. Напротив, чистоћи се придавао велики значај и пажња, али је борба против вашију била тешка без данашњих хемијских средстава. Није био редак случај да се види како жене једна другој чисте гњиде из косе, за време паузе на њиви, у винограду и на кућном прагу. Када се у кући роди женско дете, баба ће од радости рећи:

"Изедеѓу баба, она ће бабу да ѣоиска када буде ѣорасла."

Често су жене сакупљале снег или кишницу и тиме прале рубље. У селу је био обичај да се за некога каже:

"Хајде, шѣроко, умиј се једном, ниси се измија још од Козарачку реку."

И поред доста воде из Куња, Козарачка река је била незаменљива. За прање рубља коришћена је бела ума и цеђ справљен од пепела.

Први водовод у селу

Ладовчани никада нису престајали да трагају за водом. Школски одбор је 28. јануара 1932. године покренуо акцију изградње интерног водовода за потребе школе, с тим да се остатак уступи селу на располагање. Из записника бр. 60 од 28. јануара поменуте године, може се видети да су чланови школског одбора били:

Јанковић Антанас - председник,

Стојковић Стојан и Станковић Љубомир - чланови,

Поповић Владимир, учитељ - пословођа.

Одбор у поменутом саставу је донео одлуку да школа тражи одобрење од Министарства просвете Краљевине Југославије, да овај одбор може да задужи школу са 20.000 динара, код Омладинске задруге у Власотинцу, са каматом од 12% годишње. Новац би се предао Хигијенском заводу у Скопљу, ради пројектовања и изградње водовода.

На основу § 39 у вези § 112 Закона о ..
родним школама а на предлог Кр.банске уп.
ве вардарске бановине IV бр.3163/32

о д о б р а в а м :

да се Месни школски одбор у Ладовици, сре..
власотиначког, бановине вардарске може за-
дужити код Власотиначке Омладинске задру..
у суми од 20.000 дин., који ће новац упо-
требити за водовод за основну школу.
Месни школски одбор дужан је сваке г..
не буџетом предвидети потребну суму за
отплату дуга и интереса.

Министар просвете.

21 марта 1932 год.
Београд.

Факсимил одобрења за добијање кредита

Кредит је добијен исте године и уговор је склопљен са Хигијенским заводом из Скопља. Врло брзо се приступило послу. После испитивања терена урађена је потребна пројектна документација и почели су припремни радови. Мештани су са нестрпљењем очекивали да селом потече питка вода.

Израђене су две јавне чесме у селу, и то: једна за потребе школе, а друга је постављена испред сеоског крста на јужном делу села. Сабирни резервоар је изграђен у подножју Равњака.

Крај нове чесме су учитељи, брачни пар, Милева и Владимир Поповић и њихова једногодишња кћи Јелица. (Снимак из 1933. године) Јелица је дипл. правник, живи и ради у Београду

Поменути водовод је, на жалост, био и остао промашена инвестиција мештана, јер је изворište било јако сиромашно водом. Хигијенски завод из Скопља није добро урадио испитивање изворишних капацитета него је само испунио захтев Ладовчана да се пројектује и изгради водовод.

ЦРПНО - ГРАВИТАЦИОНИ ВОДОВОД ИЗГРАЂЕН 1978. ГОДИНЕ

Када су се стекли услови, односно када су Ладовчани привредно и економски ојачали, одлучили су да покрену акцију и коначно реше питање водоснабдевања, тј. водовода у селу.

Како је почела акција око изградње водовода, прича Василије Јовић (60), тада одборник Скупштине општине у Власотинцу. Са ове временске дистанце све изгледа много једноставније, а некадашњи проблеми и тешкоће сада делују као лепа прича из младости. Када би опет требало радити, чини се свима, било би исто. Свако домаћинство је осећало недостатак водовода јер су готово сви имали већ савремне апарате за домаћинство, односно машине за прање рубља, али и купатила у својим новим или адаптираним кућама. Поред тога водовод би решио и питање наводњавања башта уз саме куће у Ладовици. Због свега тога је постојало велико интересовање у селу да се то питање реши.

Руководне структуре у селу осећале су одговорност пред мештанима и имали су сви једнако велику жељу да потомцима оставе решена сва битна егзистенцијална питања у селу. Да би се кренуло у акцију било је потребно добити потребну већину у месној заједници па се затим обратити СО за помоћ и подршку. То није било ни мало лако јер су и поред свих очигледних потреба наилазили на отпор појединаца.

Свесни да морају сами да припреме већи део акције, па и део средстава за прву фазу изградње водовода, активисти МЗ Ладовице одржали су најпре састанке са стручним телима из области пројектовања, сагледали цео подухват и тек онда приступили одржавању зборова и седница.

Када је све било припремљено сазвана је свечана седница Месне заједнице Ладовице, на којој је требало да се Ладовчани јавно изјасне о акцији за изградњу водовода и да дају свој самодопринос.

ПОВОДОМ ИЗГРАДЊЕ ЦРПНО - ГРАВИТАЦИОНОГ ВОДОВОДА У СЕЛУ ЛАДОВИЦИ С.О-е. ВЛАСОТИНЦЕ

САЗИВАМ

СВЕЧАНУ СЕДНИЦУ

МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ ЛАДОВИЦЕ ЗА 14 ОКТОБАР 1978 ГОДИНЕ У 10 ЧАСОВА

СЕДНИЦА ЋЕ СЕ ОДРЖАТИ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ У СЕЛУ ЛАДОВИЦИ

ПОЗИВАМО ВАС ДА КАО ГОСТ ПРИСУСТВУЈЕТЕ ОЗОЈ СВЕЧАНОСТИ

ПРЕДСЕДНИК САВЕТА МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
ЖИВОТА МАРКОВИЋ

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
ЈОВАН ЂОКИЋ

Позивница

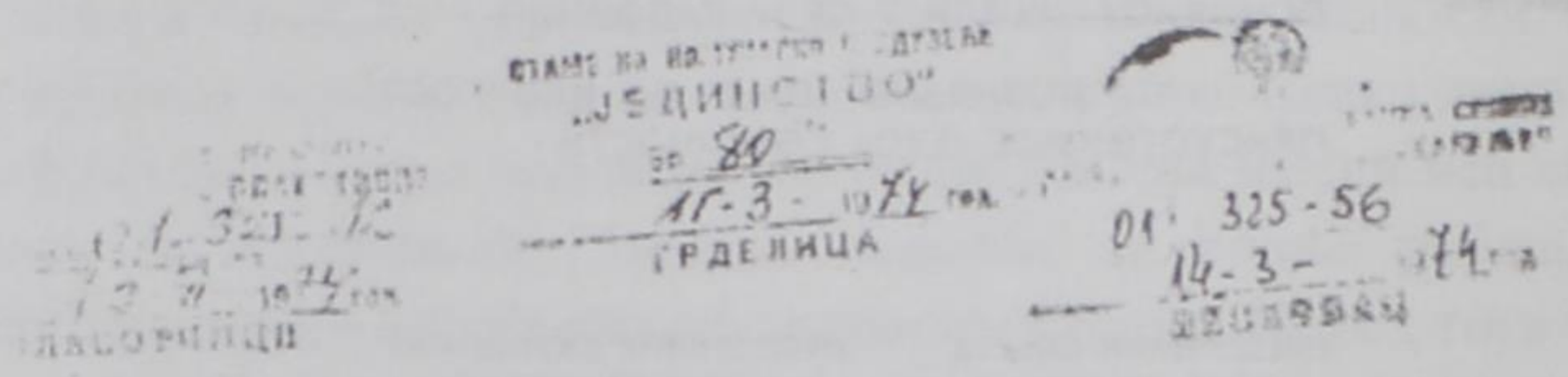
Подршка мештана је била изванредна. Од 220 домаћинстава 161 је одмах потписало да уплати прву рату у износу 2.500 - 3.500 динара, тако да је за прву рату прикупљено 514.000 динара. Овако импозантан број преплатника је руководиоцима акције у месној заједници послужио као полазна основа за тражење подршке од СО и Завода за урбанизам како би се покренуо поступак за израду техничке документације. Завод за урбанизам поверава израду пројекта Заводу за здравствену заштиту СРС у Београду "Др Милан Јовановић - Батут" СУР - Санитарна техника.

Захтевало се да пројектом буду обухваћена села:

Ладовица, Прилепац, Гложане, Кукавица и Орашје.

За поменута села било је потребно обезбедити 6 литара воде у секунди . Било је предвиђено да се поменути водовод прикључи на магистрални водовод који води из села Градишта до Грделице и даље до Лесковца. Пошто су средства прикупљена, СО у Власотинцу

направила је писмени уговор између СО Лесковац и извођача радова Предузећа "Јединство" из Грделице. Уговорене стране су се обавезале да заједнички учествују у изградњи водовода. Уговором је предвиђено да обе општине неће тражити надокнаду за земљиште у друштвеној својини за изградњу пратећих објеката. Један број мештана Козара се писмено обавезао да неће тражити никакву надокнаду за провођење цевних инсталација преко њихових парцела. Ратко Стојиљковић, власник парцеле у Козару, дозволио је без надокнаде да се на његовој парцели изгради зграда величине 4,8 x 3,5 метара у којој су смештене црпне инсталације.

У Г О В О Р

О ЗАЈЕДНИЧКОМ ФИНАНСИРАЊУ ИЗГРАДЊЕ ВОДОВОДА НА КОЗАРАЧКОЈ Р.Ј.

Закључен дана 13. марта 1974. године између општине Власотинце коју заступа председник Скупштине општине Власотинце Александар С. Петровић, с једне стране и општине Лесковац, коју заступа председник Скупштине општине Добривоје Арсићеловић и Стамбено комуналног предузећа "Јединство" из Грделице, кога заступа директор предузећа Коста Чедомир, с друге стране, а на следећи начин:

Факсимил Уговора који је сачињен између ове три институције, био је веома важан за остварење тако великог подухвата

Ево и једне анегдоте из тог периода. Народна машта је тај догађај мало дотерала, а односи се на ту вечиту муку која се зове вода.

Посвађала се једна мајка из једног поморавског села са кћерком и проклела је:

"Дабоґда се сине удала у Ладовицу по цел живот на ґрбину да носиш воду".

Случај је хтео да девојка упозна једног Ладовачког делију. При првом сусрету девојка упита момка:

Да ли је истина да ваше жене носе воду на ґрбину?

Момак се мало насмеши па рече:

"Не на ґрбину неґо на обрамицу".

"Па то му је ваљда исто"-рече девојка.

Када је мало време поодмакло, дошло је до следећег сусрета, и опет је почео разговор о води. Момак јој рече:

"Док ти мени родиш два сина, ево воде у селу чак из Козарачке реке право у село".

"Леле мајке, кад ће то да буде".

"Биће сиґурно жив ти ја".

Девојка се удаде у Ладовицу, а када њена мајка донесе кравајче на другог сина, млада ће рећи старијем сину:

"Сине, одврни чешму да баба види каква нам је вода."

Током акција које су вођене у поменутим селима на заједничком послу око довођења воде, једино је месна заједница Ладовица успела да окупи своје мештане око овако важног пројекта. Просто је невероватно да мештани села Прилепац, Гложане, Кукавица и Орашје нису желели да издвоје средства за водовод и одустали су од учествовања у изградњи водовода.

Градња је почела 1975. године. Нема потребе да набрајамо све фазе овако великог пројекта и подухвата, али исплатило се и водовод је завршен и свечано пуштен у рад 1978. године. Било би неправедно да на овом месту не поменемо и не истакнемо ту велику покретачку снагу која је својим ангажовањем допринела да се изгради водовод и Ладовица не буде више жедна.

СО Власотинце, СО Лесковац и комунално грађевинско предузеће из Грделице, учествовали су и највише допринели изградњи водовода. Руководећу структуру у месној заједници у селу су тада представљали следећи људи:

1. Ђокић Јован, председник Скупштине МЗ
2. Живота Марковић, председник Савета МЗ
3. Јовић Василије, делегат у Већу МЗ
4. Станковић Михајло, председник Социјалистичког савеза
5. Ђокић Миодраг
6. Станковић Александар
7. Стаменковић Милорад, секретар и благајник МЗ
8. Ђорђевић Лазар
9. Стојковић Радивоје
10. Петровић Александар
11. Петровић Владимир

Радна акција на изградњи водовода. Ладовчанке
поносно тврде да су оне довеле воду у село,
јер су мушкарци тада били у печалби,
иако ова фотографија говори нешто другачије.

Баба Драгиња Тошанина је причала да се дешавало да се ноћу пробуди и са тестијама крене по селу да узме воду из бунара, а затим се врати у кревет до јутра. Због овако тешких ситуација са снабдевањем водом Ладовчанке су се жртвовале да се доведе вода у село.

ЛЕТОПИС ШКОЛЕ

До краја прве половине 19. века у Ладовици и околним селима није било идеја ни иницијативе за отварање школа. Становници су тада тешко живели под турским ропством. Радили су на турским имањима и бавили се сточарством. Таквој сиротињи није падало на памет просвећивање, а Турцима је одговарао непросвећен и неписмен народ.

Шездесетих година 19. века почиње да се осећа жеља народа за просвећивањем. Идеја је почела да се рађа и испољава захваљујући слабљењу турског режима. Турци су у то доба постали доста попустљиви према народу, нису више, као раније, забрањивали подизање школа и цркава.

Власотинце је по ослобођењу од Турака 1878. године постало седиште среза овог краја и било административни, економски, културни и просветни центар. Као такво, имало је и велики утицај на развој и нашега села. Развој школе у Власотинцу и околини, према писању Хаџи Јована - Васиљевића (ЛЗ, стр. 253), текао је овим редом:

- Власотинце је имало приватну школу још прве деценије 19. века. Бољинский свештеник је 1836. године учио школу у Власотинцу, а од 1838. године наставио у Нишу код учитеља Стојана Јовановића.
- Власотинце и Црна Трава добили су школе 1836. године, Грделица 1854, Црвена Јабука 1868, Рупље 1867, Конпница 1868. и Крушевица 1873. године. После изградње власотиначке цркве 1856. године изграђена је и школска зграда крај ње.

Отварање школе у Ладовици

У књизи "Немањина Дубочица" од Драгољуба М. Трајковића, на стр. 84, пише:

"У Ладовици је било покушаја да се отвори школа још пре ослобођења од Турака. Долазили су да разгледају место за школу."

С обзиром да се у књизи не наводи година када је била комисија да разгледа место за школу, можемо бити сигурни да се то дешавало онда када су отваране школе у Конопници и Крушевици.

Са сигурношћу можемо тврдити да је то био покушај да се отвори школа у Ладовици у којој би наставу похађала и деца из суседних села: Добротин, Прилепац, Гложане и Орашје, а сличних је покушаја било и касније, у другој деценији 20. века.

Отварање школе у Ладовици, можемо поделити у три временске етапе.

- Прва би била према писању Драгољуба Трајковића.
- Друга, за коју имамо писана документа, а која је трајала од 1911. до1914. године.
- Трећа када је отворена школа у приватној кући Вучка Стојковића 1919. године, односно 1921. године када је подигнута прва школска зграда.

За време турског периода постојала је у Козарском манастиру школа са само једним одељењем, разреда није било. Сви ученици су били у истој просторији и настава се одвијала истовремено са свим узрастима. Школа је била мушка, а учитељ је био из Лесковца. Плату је имао 1.200 чар. гроша. У школи је тада било само 10 ђака. Ову школу су посећивала деца из: Дединце, Козаре, Ладовице, Кукавице, Сејанице и Орашја. (подаци узети из ЛЗ XXIV, стр. 254). За ондашње прилике и ово је била добра школа јер су деца подучавана на матерњем језику.

После ослобођења од Турака, Ладовчани су своју децу школовали у околним школама у Власотинцу, Грделици Козару и другим местима.

Каква је писменост била 1900. године на територији бивше орашачке општине, може се видети из табеле Статистичког прегледа Краљевине Србије, књига XXII - S - 338/1.

Село	Број писмених		Број становника	Писмени у %
	мушких	женских		
Добротин	5	-	226	2,2
Гложане	10	-	246	4
Ладовица	26	-	636	4,1
Орашје	25	-	645	3,8
Кукавица	12	1	288	4,1
Прилепац	10	-	220	4,5

Ова табела је веома интересантна јер нам пружа могућност да видимо каква је писменост била у доба када на овим просторима општине није било ни једне школе. Из табеле се види да је у поменутом периоду било 26 писмених Ладовчана, што је за ондашње прилике био приличан број ако се узме у обзир како су Ладовчани живели и тешко се школовали.

Постоје приче и сећања из тог времена да су ладовачке жене стајале на раскрсници села и са писмима у руци чекале да им писма од војника и печалбара, прочита Вучко Стојковић, тада председник орашачке општине. Вероватно да су сумњале у писменост поменутог броја писмених Ладовчана, а да су у Вучка имале поверења.

ДРУГИ ПОКУШАЈ ОТВАРАЊА ШКОЛЕ 1911 - 1914. ГОДИНЕ

Општинске власти орашачке општине доносе одлуку да се за потребе Општине изгради школа у Ладовици. Предност ове локације је у томе што су остала села општине подједнако удаљена од Ладовице 2,5 - 3 км. На молбу школске општине одређена је комисија школског окруженог одбора из Врања. Комисија је прегледала место где би се градила школа и у потпуности се сложила са предлогом општинске власти да се за потребе општине изгради школа у Ладовици. Председник орашачке општине тада је био Ладовчанин Вучко Стојковић. Становници села Орашја и Кукавице су се 1912. године побунили и затражили другу комисију која би по њиховом мишљењу требало да поново размотри цео проблем и да предност простору између села Орашја и Кукавице где би се и градила школска зграда.

Друга комисија поништава предлог прве и даје предност орашачко - кукавичкој локацији. Становници села: Прилепац, Гложане и Добротин супротставили су се оваквој одлуци јер им је Орашје било даље од Грделице. Због непристајања поменутих села на предлог друге комисије, градња школе се одлаже за нека друга времена. Сретен Динић, наш познати просветитељ и писац, школски надзорник за срез Власотиначки и лесковачки, пише:

"Када сам 1914. године позван у Орашачку општину да прегледам место за подизање школе, у Ладовици и Орашју сам затекао гомиле грађевинског материјала."

Оба села су се спремила да подижу школе. Сретан Динић је одлично познавао проблеме настале око одређивања локације за подизање школе у овој општини, те моли Министра просвете Краљевине Србије, да одобри подизање школе у оба села јер су, како он написа, мештани јако заинтересовани за школовање своје деце. (Из писма Сретена Динића, бр. 14 од 15. 02. 1914. године, Министру просвете Краљевине Србије). Услед избијања Првог светског рата, други покушај изградње школе у оба села је пропао.

ТРЕЋИ ПОКУШАЈ ОТВАРАЊА ШКОЛЕ 1919 - 1921. ГОДИНЕ

После Првог светског рата, док се исцрпљена држава опорављала, становници Ладовице опет брину о својој школи и школовању своје деце.

Суд општине орашачке, писмом бр. 54 од 10. јануара 1919. године обавештава начелника Среза власотиначког, да су добили писмено обавештење из школа: Власотиначке, Грделичке и Козарске, да у наредној школској години не могу да приме ни једног ђака у њихове школе из орашачке општине. Истим писмом општинске власти моле начелника Среза да се ангажује код Министарства просвете и тражи одобрење како би се отвориле школе у приватним кућама у Ладовици, за ђаке из: Добротина, Прилепца и Гложана, а у Орашју за ђаке из Кукавице.

Министарство је овог пута изашло у сусрет оваквој молби Ладовчана, јер сама држава није у том тренутку могла да финансира подизање школа у поменутим селима. По добијеном одобрењу Министарства просвете, у оба села су се могле отворити школе у приватним кућама.

Школски надзорник је добио задатак да прегледа понуђене куће, да ли задовољавају минимум услова за отварање школа.

Кућа Вучка Стојковића је добила оцену да задовољава, тј. постојали су услови за отварање школе, а кућа је имала и одговарајући стан за учитеља.

У овој књизи се веома често помиње Вучко Стојковић - Белоњски (на жалост његове фотографије нема). Вучко је био веома паметан, способан и радикалски опредељен Ладовчанин. Био је изнад свега велики патриота и веома је волео своју родну Ладовицу. Као дугогодишњи председник орашачке општине стално је доказивао да његова Ладовица једина задовољава услове, које су тадашње власти препоручивале, и најпогоднија је за формирање општине јер је подједнако је удаљена од свих села. Сматрао је природним да због

таквог положаја и других карактеристика Ладовица постане административни и привредни центар региона. Истовремено се све време борио да се Ладовици изгради основна школа за целу општину.

Пошто су поменути покушаји пропали, Вучко Стојковић је 1919. године своју породичну кућу уступио селу да се у њој отвори прва основна школа у Ладовици. Одриче се комфора, ремети свој мир и мир своје породице само да почне просвећивање деце у селу. Тако је успое да оствари део својих замисли, тако је помогао многим генерацијама да школске дане проведу у свом селу и избегну свакодневна дуга пешачења до школа у суседним селима.

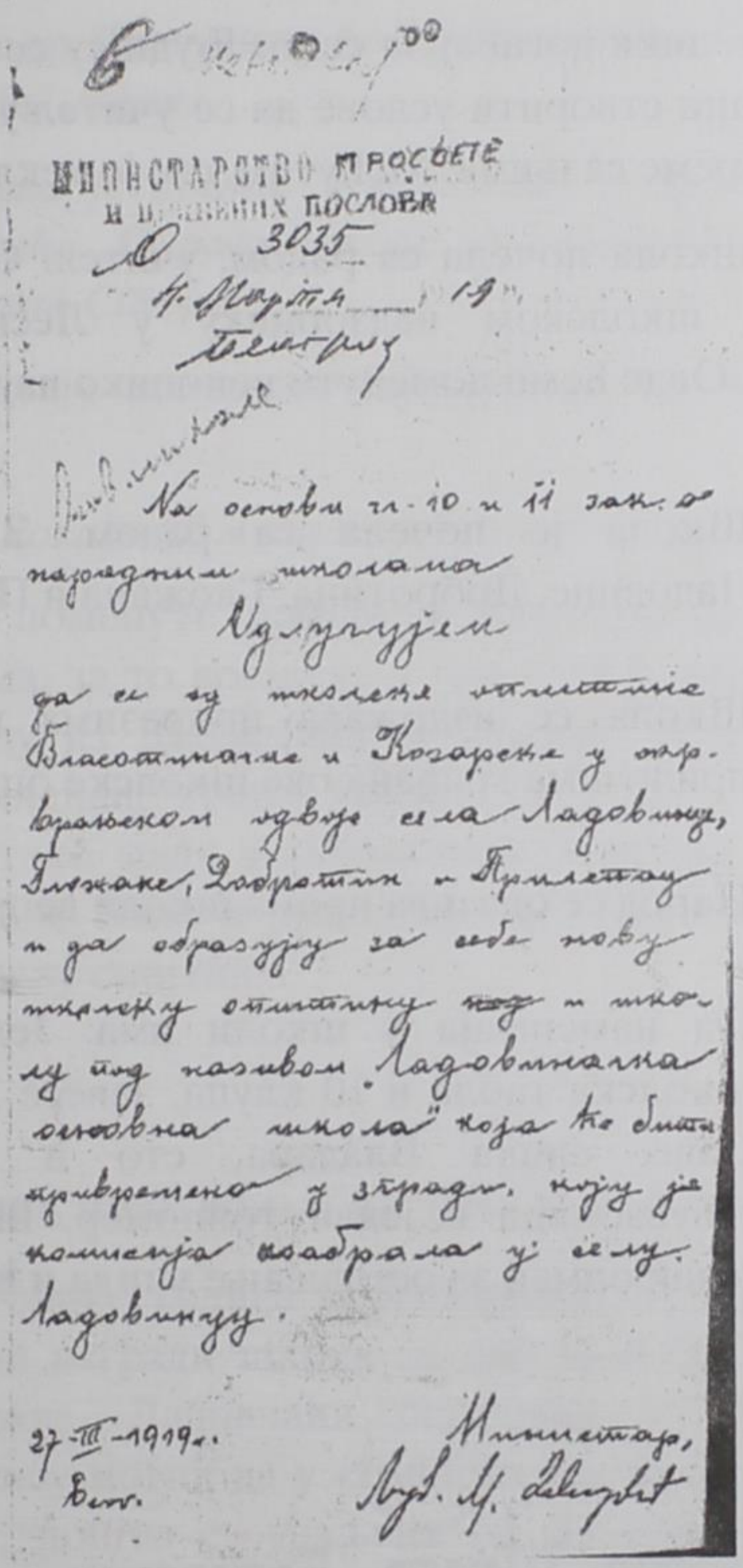
Сматрам да Ладовчани треба да се позабаве Вучковим заслугама јер има много писаних трагова о његовим активностима и покушајима да унапреди живот у Ладовици и читавом региону. Тако би се стекла потпуна и права слика о човеку који је несебично желео да помогне својим Ладовчанима од којих се разликовао по начину одевања, по понашању, по кући која је у то време била најлепша у селу, па је због тога код неких изазивао и завист.

Мој покушај да у границама својих могућности допринесем осветљавању Вучкових деловања и заслуга није ми пошао за руком јер нисам добио подршку од његових потомака, па чак ни фотографију. Вероватно нису имали поверења у мој рад. Убеђен сам да ће се наћи неко да напише све истине о Вучку на основу грађе из тог периода.

Пример Вучка Стојковића из Ладовице следили су и имућнији мештани из других села.

У Орашју су такође прегледане куће два власника. Понуђена кућа власника Костадина Јовића имала је две собе величине 5x7м и друга 4x4м.

Кућа Панте Мишића имала је такође две собе 5x7м и друга 5x8м. Поред тога ова кућа је имала веома пространо двориште. Мештани села су се обавезали да сами издржавају школу. Мештани Орашја су од Министра просвете затражили да им за учитеља пошаљу Лепосаву Јовановић, чија се молба за запослење налазила у Министарству.

6 Шабац

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
И ЦРКВЕНИХ ПОСЛОВА
О 3035
Н. Београду 19
Одељењу
Дел. 1 септембра

На основи чл. 10 и 11 зак. о народним школама

Одлучујем

да се у школску општину Власотиначку и Козарску у округу врањском седиште сеоа Ладовице, Блажане, Добротин и Прилепац и да образују за себе посебну школску општину под и школу под називом „Ладовичка основна школа" која ће бити привремена у згради, коју је комисија одабрала у селу Ладовици.

27-III-1919 г.
Београд.

Министар,
Љуб. Ж. Давидовић

Факсимил Одлуке Министарства просвете, да се може формирати школа у приватној кући Вучка Стојковића у Ладовици

Коначно су Ладовчани дочекали испуњење свог сна. После више покушаја у току педесет година да се отвори школа у селу, у Ладовици је школа почела са радом 24. децембра 1919. године. Први учитељ је био Деспот Стевановић из Врања, а служитељ Цветко Ђорински.

Био је то велики догађај за село. Људи су се бринули како ће они као неуки сељаци створити услове да се учитељу допадне место и да се задржи неко време са њима. Међутим, све је текло како треба.

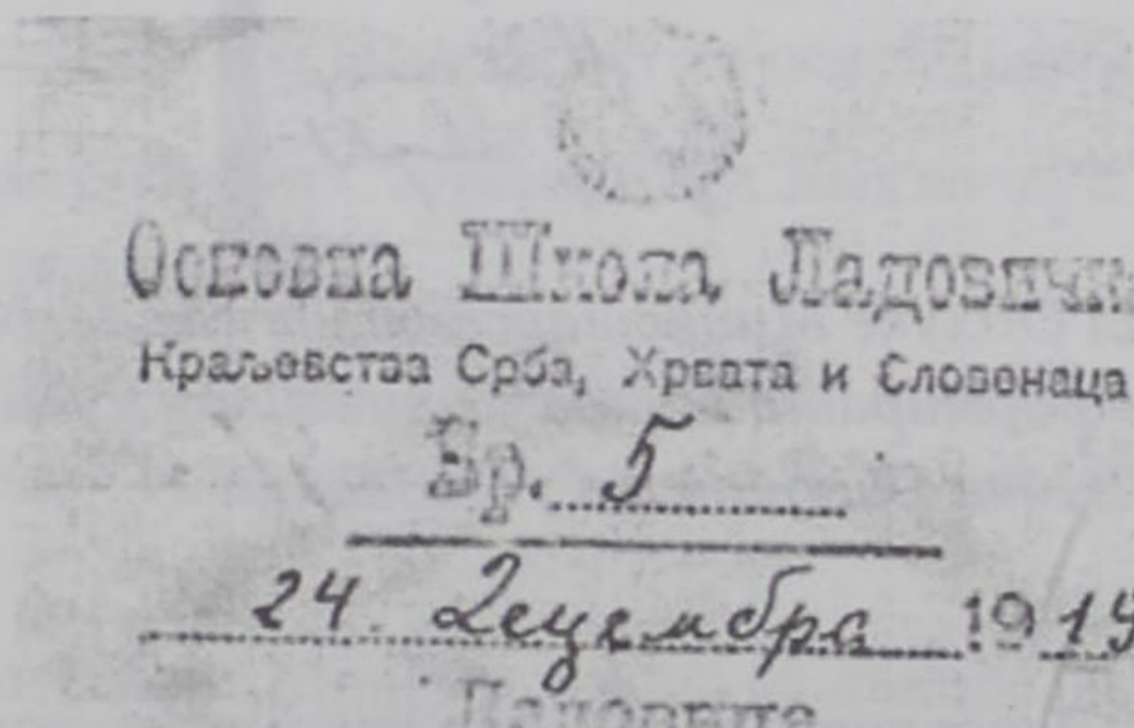
Пошто је школа почела са радом, учитељ Стевановић шаље писмени извештај школском надзорнику у Лесковцу. Извештај обухвата 19 тачака. Овде ћемо поменути неколико најинтересантнијих.

Тачка 3: Школа је почела са радом. Заслуга је села Ладовице, Добротина, Гложана и Прилепца.

Тачка 10: Школа се издржава прирезима и добровољним прилозима грађана ове школске општине.

Тачка 17: Народ се одазива према школи веома добро.

Тачка 18: Од намештаја у школи има: Једна непрописна школска табла и 10 клупа, завесе 2, иконе Светог Саве, слика Владара, сто и столица, једна пљуваоница и један топломер. Школи недостаје један орман за остављање учила и ђачких потреба.

Штамбиљ новоосноване школе у Ладовици

У књизи др Драгутина А. Гроздановића "Просвета и култура Лесковачког краја", пише:

"*Отворена је школа у Ладовици у приватној кући Вучка Стојковића. О раду школе се непосредно старају Вучко и његов брат Стојан*".

У извештају школског надзорника бр. 418 од 8. јуна 1920. године пише:

"*Школу похађа 80 мушких и 7 женских ђака.*"

Док су поменуте школе у Ладовици и Орашју радиле у приватним кућама, за то време се у три села граде три нове школе. У Ладовици за децу из Добротина, у Орашју за децу из Кукавице, а Гложане и Прилепац, граде школу за себе. У то доба је било невероватно да тако мала и сиромашна општина у исто време гради три школске зграде. Било је јасно да је пропала идеја да се у Ладовици гради школа за целу општину.

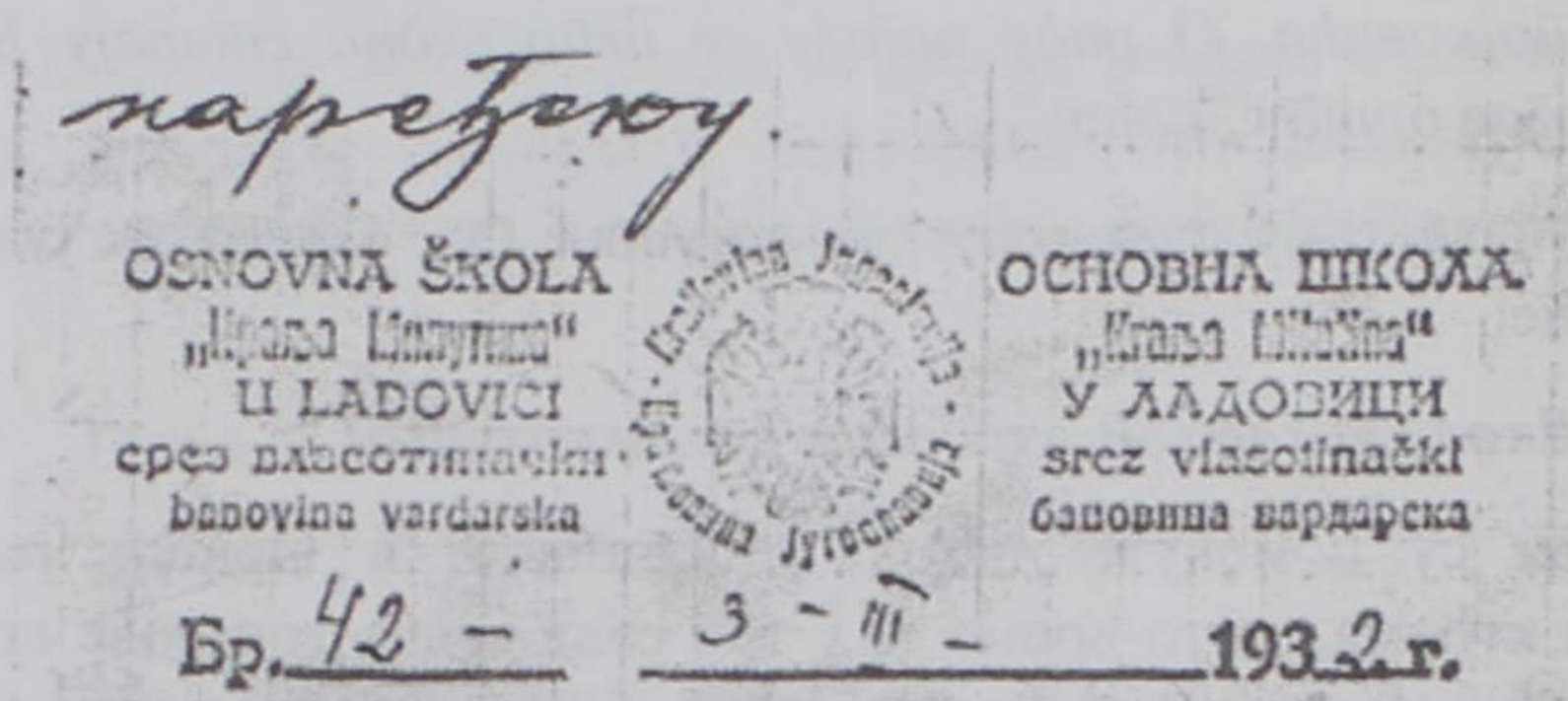
ИЗГРАДЊА ПРВЕ ШКОЛСКЕ ЗГРАДЕ У ЛАДОВИЦИ

После толико година преговарања, договарања и убеђивања да се у Ладовици изгради школа за цео простор орашачке општине акција је пропала. Ладовчани остадоше да сами граде школу. Добротинчани нису могли да у комбинацији са Ладовицом нађу своје трајно решење, пошто су удаљени од Ладовице око 3,5 км. Да би градња школе ишла паралелно са комшијском, они су купили једну стару зграду у Прилепцу од рода Денчинци, искористили део материјала и изградили школску зграду са две учионице и станом за учитеља. Школска зграда је изграђена од веома слабог и неквалитетног материјала.

На основу извештаја просветних власти, Министарство просвете Краљевине Југославије, актом бр. 36006 од 23. августа 1921. године даје сагласност да школа може почети са радом.

Први учитељ у новоотвореној школи, био је Риста Н. Костић из Губеревца. Председник школског одбора је био Драгутин Г. Стаменковић, а служитељ је и даље био Цветко Ђорински.

Наредбом Министарства просвете KJ бр. 2050, школа1932. године добија свој званични назив (види копију штамбиља).

Штамбиљ школе из 1932. године

У почетку рада школе, врло мали број ђака је завршавао сва четири разреда. Родитељи су сматрали да је деци било довољно да науче да читају и пишу.

Учитељи Стана и Александар Миленковић, брачни пар, долазе у школу 1925. године и веома су заслужни за увођење реда и дисциплине, прво код родитеља, а затим и код деце. Сада се деца при упису одмах мотивишу да морају да заврше сва четири разреда. Стана и Александар одлазе из села већ 1930. године, а на њихово место долази брачни пар учитеља, Милева и Владимир Поповић из Власотинца.

Присуство учитеља у селу било је веома значајно за целокупан живот и напредак села. Они су утицали на побољшање квалитета живота на селу, подизали су хигијену на виши ниво, нарочито међу млађим нараштајима. Полако су уносили промене у живот свих мештана. Учитељ Владимир је о свом трошку купио две четке за кречење просторија - кућа, најпре изнутра а касније су кречене куће и споља. Када је неко домаћинство требало да прави свадбу, учитељ Владимир је ишао да организује да се за ту прилику кућа кречењем доведе у ред. Касније су мештани сами своје куће, за свадбе и славе дотеривали, поправљали и кречили.

Учитељи Стана и Александар Миленковић су за време свог службовања у Ладовици добили сина Бориславa који је касније завршио технички факултет и постао генерал ЈНА. Био је директор института за наоружање у Београду.

Школска башта коју је учитељица Милева наследила од своје колегинице Стане, добија ново рухо уз помоћ ученика и младих девојака из села. Овакав рад са младим девојкама имао је великог утицаја на њих, те су оне и код својих кућа почеле да гаје цвеће и негују лепе баште.

Школска зграда из 1921. године, како је већ речено, саграђена је од веома слабог материјала, па је брзо и оронула. Због тога је већ 1939. године инспекција забранила да се у тој згради даље држи настава. Тада је мали број ученика наставио даље школовање у околним школама: Орашје, Гложане и Козаре. Аутор ових редова, завршио је четврти разред у орашачкој школи.

Ђаци II и III разреда основне школе
са учитељицом Радојком Павловић, 1939. године

Ова генерација ученика није имала среће да у ладовачкој школи заврши започето школовање. У току 1941. године извршена је делимична поправка школске зграде тако да је оспособљена за даљу употребу. Почетком 1942. године школа је почела са радом. Тада је за учитеља дошао млад и веома амбициозан учитељ Петровић Стојан из села Горње Гаре, општина Црна Трава. Школа је за време Другог светског рата имала два прекида. Први прекид је био када су учитељ Стојан и његов служитељ Синиша Савић отишли у партизане. Други прекид је имала када је 1944. године четничка црна тројка у школи убила учитеља Александра Нагорног. Због поменутих прекида Министарство просвете Србије, својим дописом бр. 1969 од 26. маја 1946. године, одобрава да се изврши превођење ученика у више разреде који су били ометени прекидом рада школе. Поменуте године, за учитеља у Ладовици долази брачни пар Ковиљка и Дражa Младеновић, учитељи из Власотинца.

Нова школска зграда, подигнута 1949. године

БЕРБА ГРОЖЂА И ШКОЛСКИ РАСПУСТ

Краљевска банска управа Вардарске бановине, писмом бр. 32538 од 11. октобра 1932. године, обавештава школе на територији власотиначког среза, на основу члана 122. тач. 8. Закона о народним школама и одобрењем Министарства просвете KJ бр. 74617 од 28. септембра 1932. године, одобрава се распуст школе због главне бербе грожђа, да би се ђаци укључили у кампању бербе. Распуст ће трајати од 20. до 30 октобра.

ШКОЛСКЕ СЛАВЕ И ДРУГЕ СВЕЧАНОСТИ

Школа је од свог постојања па до 1945. године редовно славила школску славу Светог Саву. За тај дан су учитељи са децом припремали прави програм који су сачињавале рецитације, песме, мали скечеви и увежбаване тачке ђачког хора. Уочи празника, учитељи са служитељем и децом окитили би улаз школе гранчицама шимшира који су редовно узимали од Божидара Недељковића. Велика учионица се за тај празник претвара у салу за приредбе. Из околних кућа се позајме столови и столице. На средини учионице се импровизује позорница на којој ће ђаци пред родитељима изводити припремљени програм. На дан славе бира се домаћин славе за идућу годину. Сто домаћина се постави на челу свих столова а близу бине. Гости код домаћина су: учитељ, свештеник и званице из општине и среза. Јело и пиће је доносио сваки домаћин. Родитељи су са нестрпљењем очекивали приредбу да чују и виде своју децу како рецитују или певају у хору.

Прича Чедомир Алексић (80), да су Милева и Владимир Поповић, брачни пар учитеља, 1934. године са децом и омладином припремили и извели драму "Бој на Косову". Ђаци - глумци су били опремљени обојеним капама и сабљама израђеним од картона. Костими су били веома скромни, али публика није ништа замерала. Када је на позорници Милош Обилић распорио Мурата, жене, које су

то први пут виделе, уплашиле су се, цикнуле и бризнуле у плач. Та приредба је дуго година остала у сећању мештана и врло често су је у дугим ноћима на прелима и поселима препричавали. Сваке године су ученици имали по недељу дана распуста за Божић и Ускрс.

Славље на Цвети је такође било веома интересантно за ђаке. Ученици су се за тај дана лепо обукли, око врата би ставили звончиће, а учитељи су их водили преко Умишта на Мораву. Тамо би наломили гранчица од врбе, окитили се, звонили звончићима, певали и играли се и тако се весели враћали кући.

Школска година се завршавала до Видовдана - 28. јуна. За тај дан су учитељи припремали програм и бирали најбоље рецитаторе за завршну свечаност у школи. Ту би се нашао и по који родитељ и тако се уз рецитације и песме завршавала школска година. Поменуте славе су биле велики културни догађаји у селу, те су му и мештани придавали велики значај.

ПРЕГЛЕД УЧЕНИКА КОЈИ СУ ЗАВРШИЛИ ОСНОВУ ШКОЛУ И НАСТАВИЛИ ШКОЛОВАЊЕ У ПЕРИОДУ 1919 - 1985. ГОДИНЕ

У периоду од оснивања школе 1919. до 1940. године даље школовање је наставио само један ученик из села Добротина, и то:

1. Костић Петар, средња пољопривредна школа

Не памти се да је неко из поменуте генерације Ладовчана наставио даље школовање. После Другог светског рата, уз рад су се школовали:

1. Димић Борислав, машинска средња техничка школа
2. Илић Ратко, економска средња школа
3. Марковић Божидар, економска средња школа
4. Стефановић Синиша, подофицирска школа
5. Јовић Јован, подофицирска школа

ПЕРИОД 1940 - 1950. ГОДИНЕ

1. Анђелковић Василије, професор
2. Благојевић Крста, подофицирска школа
3. Дојчиновић Сретен, подофицирска школа
4. Димић Живојин, средња техничка школа (грађ. смер)
5. Ђорђевић Драгољуб, средња медицинска школа
6. Ђорђевић Љубиша, војна академија (потпуковник у пензији)
7. Ђорђевић Ружа, виша педагошка академија
8. Илић Момчило, подофицирска школа
9. Петровић Слободан, дипл. инжењер агрономије
10. Стојковић Бранислав, медицински факултет
11. Стојковић Будимир, учитељска школа
12. Стојковић Благоје, виша педагошка академија
13. Стаменковић Милорад, професор
14. Стаменковић Светислав, војну академију
15. Стојковић Велимир, подофицирска школа
16. Цветковић Драгица, гимназија
17. Јањић Новица, подофицирска школа

ПЕРИОД 1950 - 1960. ГОДИНЕ

1. Благојевић Сретен, средња техничка школа (грађ. смер)
2. Ђорђевић Стана, правни факултет
3. Ђорђевић Предраг, војну академију (сада пук. У пензији)
4. Дојчиновић Светислав, подофицирска школа
5. Младеновић Александар, војна академија (сада пуковник)
6. Јанковић Борислав, војна академија (потпуковник у пензији)
7. Јанковић Драгољуб, војна академија (потпуковник у пензији)

8. Јанковић Живојин, виша педагошка академија
9. Јанковић Љубиша, средња пољопривредна школа
10. Ђорђевић Светислав, дипл. инжењер агрономије
11. Јанковић Зоран, правни факултет
12. Митић Светислав, подофицирска школа
13. Стојановић Иван, виша педагошка академија
14. Станковић Станиша, правни факултет

ПЕРИОД 1960 - 1970. ГОДИНЕ

1. Димић Олга, прави факултет
2. Благојевић Зоран, грађевинска средња школа
3. Ђорђевић Властимир, грађевински инжењер
4. Ђорђевић Миодраг, дипл, инжењер
5. Ђорђевић Јован, наставник
6. Јовић Владимир, пољопривредна средња школа
7. Илић Миодраг, средња школа
8. Цветковић Зоран, средња школа
9. Алексић Душан, инжењер
10. Станковић Благоје, професор социологије
11. Ивановић Стојан, грађевински инжењер
12. Илић Драган, дипломирани електро инжењер
13. Коцић Јагода, средња медицинска школа
14. Младеновић Александар, средња пољопривредна школа
15. Јанковић Новица, средња грађевинска школа
16. Стојковић Властимир, гимназија
17. Стојковић Јован, грађевински инжењер
18. Марковић Милорад, наставник
19. Илић Благоје, средња пољопривредна школа
20. Јовић Стеван, грађевински инжењер
21. Савић Горан, подофицирска школа

ПЕРИОД 1970 - 2000. ГОДИНЕ

1. Младеновић Стојанка, виша педагошка академија
2. Стојановић Нада, виша педагошка академија
3. Николић Зоран, виша педагошка академија
4. Ивановић Јадранка, школа за васпитаче
5. Ђукић Јулијана, школа за васпитаче
6. Јовић Јован, грађевински инжењер
7. Димић Слађана, текстилна средња школа
8. Младеновић Јован, средња пољопривредна школа
9. Димић Горан, средња пољопривредна школа
10. Ђорђевић Срђан, средња пољопривредна школа
11. Ђорђевић Михајло, средња пољопривредна школа
12. Петровић Снежана, виша текстилна школа
13. Николић Ненад, средња биротехничка школа
14. Јовић Топлица, средња биротехничка школа
15. Јовић Светлана, средња економска школа
16. Стојковић Миодраг, наставник
17. Петровић Љубиша, наставник
18. Илић Мирјана, професор
19. Стојановић Благоје, наставник
20. Ђорђевић Благоје, наставник
21. Ђорђевић Радисав, наставник
22. Марковић Стојан, инжењер заштите на раду
23. Илић Стојан, економиста
24. Миљковић Бојан, текстилни инжењер
25. Стојановић Слободан, машински инжењер

СПИСАК УЧИТЕЉА КОЈИ СУ СЛУЖБОВАЛИ У ЛАДОВИЦИ ОД 24. 12. 1919. ДО 1985. ГОДИНЕ

Ред. бр.	Презиме и име	Родом из	Примедбе
1.	Стефановић Десимир	Врања	
2.	Костић Риста	Губеревца	
3.	Миленковић Стана	Ваљева	брачни пар
4.	Миленковић Александар	"	"
5.	Поповић Милева	Власотинца	"
6.	Поповић Владимир	"	"
7.	Јанчић Даринка	Пирота	"
8.	Јанчић Градимир	"	"
9.	Павловић Радојка	Брестовика	"
10.	Павловић Бранко	"	"
11.	Петровић Стојан	Горње Горе	Црна Трава
12.	Стаменковић Александар	Прилепца	
13.	Негорни Александар	Власотинца	
14.	Младеновић Ковиљка	"	брачни пар
15.	Младеновић Дража	"	"
16.	Ђорђевић Драгутин - Певац	Светозарева	
17.	Стефановић Живојин	Прилепца	
18.	Шушуловић Верица	Власотинца	
19.	Стојановић Ранко	Батуловца	
20.	Шувајић Бранислав	Власотинца	
21.	Миљковић Живка	"	

Др БРАНКО СТОЈКОВИЋ

Особа која заслужује да јој посветимо посебни део ове хронике свакако је др Бранко Стојковић, који потиче из рода Цакинци. Овај род је најбројнији у селу. Бранко Стојковић рођен је 1938. године. Основну школу је завршио у Ладовици а гимназију у Власотинцу. У својој генерацији био је најбољи ђак у власотиначкој гимназији. Медицински факултет је завршио у Београду у околностима велике материјалне кризе. Од свега што је имао у изобиљу, то је била жеља да на време заврши факултет и стави тачку на све недаће које су га пратиле све време школовања.

Др Бранко Стојковић

Када је завршио факултет родна Ладовица је била веома поносна на свог првог доктора. Везан за родни крај др Бранко је посао потражио у околини. Запослио се у Клиничко-болничком центру у Лесковцу. Оженио се Аном из Лесковца, има сина Славјана који је пошао татиним стопама, студира на Медицинском факултету у Нишу.

Бранкови преци су од давнина имали колибе - трле за стоку на Косовици. Он је као дете тамо често боравио, чувао овце са деда Прокопом и спавао у колиби. Касније је као гимназијалац и студент ту често боравио, учио и спремао испите. Пред крај свога живота, 1967. године, када га је неумитна болест савладала, оставио је опоруку да буде сахрањен овде на Косовици.

Колико је Бранко био емотивно везан за своју Косовицу, можемо видети из неколико песама које је њој посветио, јер широки дух младог и продуховљеног др Бранка бавио се и литерарним радом.

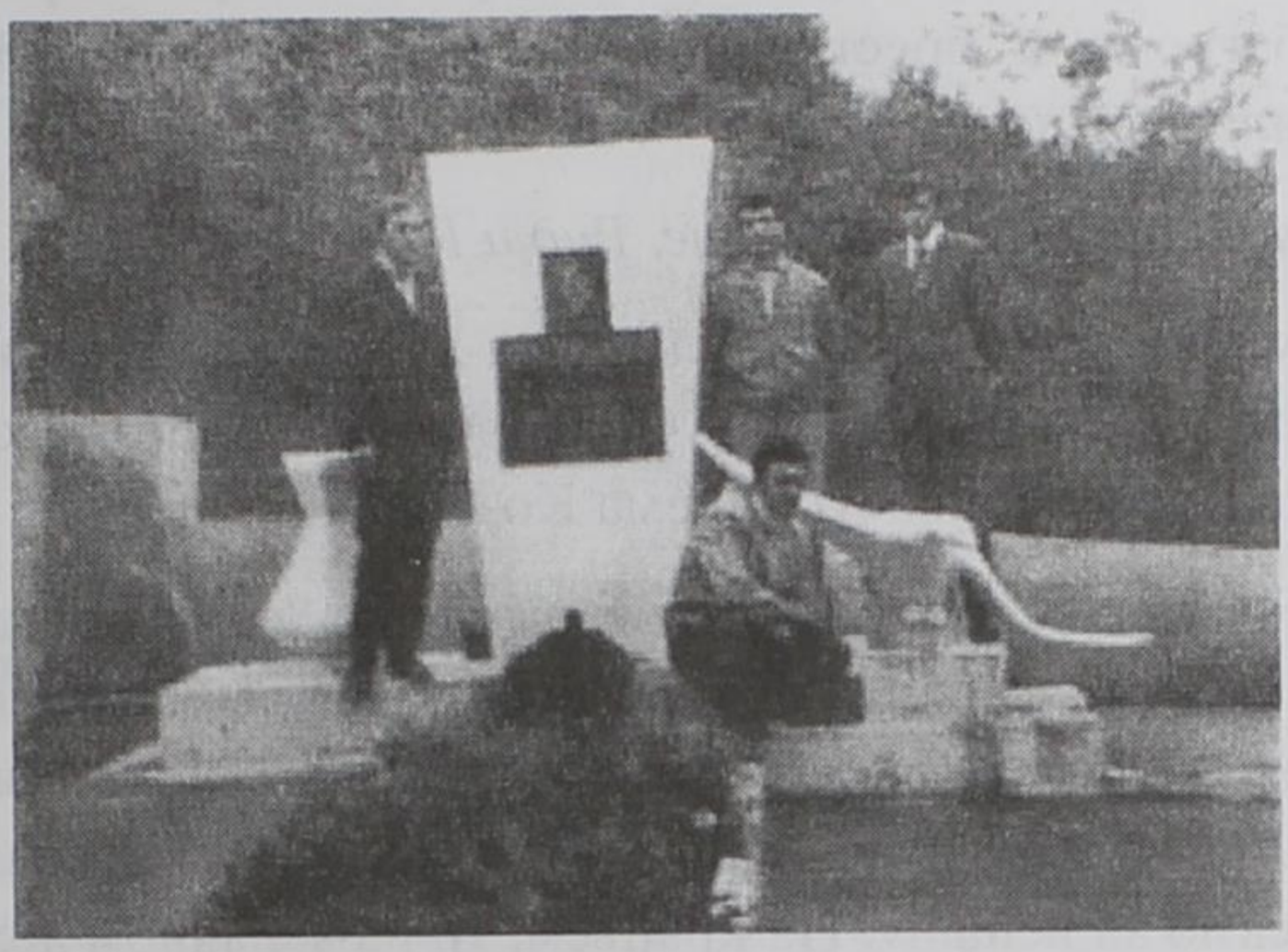
ПЕСМА КОСОВИЦИ

Косовице, брдо мило,
Ти си мене одгајио.
По теби сам овце пасо
Као дечак, ту сам расто.

Пуна ти си дивних чара
За пастира и овчара.
У подножју дивном твоме
Лежи равно село моје.

Инспирисан овом и другим Бранковим песмама, Милоје Михајловић је написао песму коју је посветио др Бранку, чији наслов гласи:

"КОСОВИЦО, НИСИ ВИШЕ САМА"

Бранков споменик на Косовици, а крај споменика његови другови. С лева на десно: Јовица Стојковић, Стојан Марковић и Божидар Јовић, доле Милан Марковић

КАКО ЈЕ НАСТАЛО ИМЕ КОСОВИЦА

Увек је тешко доћи до тачних података како је неко место добичо име. Најчешће се све то везује за неку легенду или догађај који се међу становницима препричава као легенда. Тако је, по свој прилици, случај и са настанком имена Косовице.

По предању, на Косовици је била нека турска њива засејана овсем. Непажњом неког чобанчета овце су направиле штету усеву. Власници њива су се увек љутили када им чобани или друга деца непажњом причине штету, али ако се ради о Турчину и српском детету онда су љутња или сукоб попримали озбиљније размере. Турчин, власник њиве, пронашао је несретно дете и истукао га тако сурово да дете није могло доћи кући са осталим чобанима. Отац детета, чувши за овај случај, дохвати косу, одјури на Косовицу, те посече Турчина. Од тада мештани ово место називају Косовица.

Косовица се простире на 90 ха и углавном је то храстова шума, мада има багрема и бреста, али у мањој количини. На простору Косовице налазе се потези:

Одаовица, Рајковац, Осоје, Рид и Гушевица.

Поменути потези се простиру од Козарског Рида на истоку до Добротинских шума на западу . Ови простори чине вододелницу на северу према Власини и на југу према Козарачкој реци.

Шуму Косовице су мештани штедели, нису је секли за огрев. Храстову шуму су углавном поткресивали и спремали лиснике којим би преко зиме хранили овце и козе. Сама висораван Косовице је слабо пошумљена. Ту су такозване парасине - ливаде слабог квалитета, које су служиле само за испашу. На крајњем, тј. на западном делу налазе се њиве слабог квалитета, тако да се овде сејао само овас и раж.

Потез Косовице је безводан. На јужном делу Косовице налази се један бунар, власника Станковић Александра, дубок око 6 метара. Служио је за напајање стада која су боравила на трлама. Постоји још један бунар у подножју Одамовице, такозвани Маринковски бунар, који је увек имао доста воде.

Између два светска рата овде је било око 20 трла које је бугарски окупатор за време рата запалио да се не би у њима склањали партизани. Тако је уништено лепо место где су мештани радо проводили време чувајући своја стада.

Шуме Косовице богате су животињама. Од дивљачи овде је највише било зечева, фазана а последњих година може се видети и по која дивља свиња. Међутим никада се ловству није поклањала посебна пажња и тај потенцијал није ни до данас искоришћен, мада би многи радо долазили у ове лепе пределе у лов и разоноду.

После Другог светског рата омладина почиње на Косовици да организује прославу Првог маја, уз музику и печење са ражња. Оваква врста забаве је постала традиција, па су за тај дан многи одсељени Ладовчани долазили да се виде са својима и провеселе се на Косовици.

ЛОКАЦИЈЕ И ТОПОНИМИ

Бегово браниште - Шума купљена од неког турског бега, чини границу између ладовачког и прилепачког атара. Место је добило име по власнику шуме, односно по бегу.

Баре - Налазе се у непосредној близини села као мало улегнуће, а сада су тамо оранице и ливаде. На том месту има остатака старог селишта. Име добија по бари јер је терен мочваран.

Бостаниште - То су њиве северно од села, а име су добиле по бостану који ту најбоље успева.

Врања Нога - Налази се на десној обали Јужне Мораве, део овог атара је по предању припадао Луковчанима. На овом месту убијен је чувар поља Турчин. Због тога су Турци уценили Луковчане да плате 40 кеса злата. Како они то нису могли да плате и нису имали, Губеровчани, који се налазе са леве стране Мораве, дали су тражено злато и откупили ово имање. Потез Умишта је највећи мајдан беле уме у лесковачкој Морави.

Грново лојзе - На овом месту јужно од села некада су били виногради и пашњаци, а сада је вишњик власништво власотиначке задруге.

Дрење - Налазе се северноисточно од села и сада су то плодне њиве. У доба Турака овај простор је био напуштен, расли су грмови - дрење, те је по томе настало и име ове локације.

Господарско гумно - На овом простору налазе се родови Белоњци. Бели Јован је био слуга код турског господара, па је овај купио имање од њега. Гумно је простор - равна површина на којој се врше пшеница, раж и овас.

Гушевица - Ово место се налази јужно од села, на тромеђи грделичког, туполовачког и ладовачког атара. По предању, овде су се устаници гушали с Турцима, па од тада ово место називају Гушевица.

Луковица - Северно од села, удаљено око 1500 м, налазе се њиве, баште и конопљишта, а на том месту је било старо селиште Луковица. Упорнији истраживачи могу пронаћи многе предмете који говоре о постојању некдашњег селишта.

Козорско - На локацији под овим именом налазе се виногради источно од села на удаљености од 1500 м . У Лесковачком зборнику (бр. 24, на стр. 287. из 1884. године) уписанс су 33 ладовачка домаћина која су, по ослобођењу од Турака, купила имања. Име је локација добила по селу Козару у чијем се атару налази.

Лазове - Ово је назив за њиве источно од села. Нема предања о пореклу овог назива па се сматра да је место име вероватно добило по власнику имања - Лази.

Језерина - Овај назив се односи на место које обухвата њиве и две долине које се ту спајају северно од села. Граничи се са Луковицом и Баром. Раније се за време великих поплава, вода ту задржавала и плавила околна поља. Тако су то место мештани назвали Језерина - језеро.

Косовица - Ово је назив брда које се налази јужно од села на висини од 476 м. То је омиљено излетиште мештана. О Косовици смо већ доста написали у овој хроници.

Куње - Сматра се да је Куње најлепши део сеоског атара, удаљен 500 м источно од села. Некада је то било главно изворište пијаће воде, а и сада се користи када се деси квар на сеоском водоводу. Некада је било поред бунара много лепих башта и винограда.

Падина - Овај део је подножје Равњака, засађен виновом лозом. Овде се налази резервоар сеоског водовода. Име је место добило по благој косини, односно стрмини оближњег брда.

Прогон - Веома леп део утрине на коме се налази неколико поточића који се састају и чине велику долину која одваја ладовачко од прилепачког поља. Ова локација је име добила по прогону (изгнанству), пролазу, протеривању.

Рудина - Налази се југозападно од села. Некада је овде била ледина (рудина), па се зато овај крај зове Рудина. Сада је тај простор оплемењен јер има пашњака, засађеног багрема и другог растиња.

Рид - Ова локација обухвата шуме повише Равњака и њиве на којима се морао сејати само овас (сиромашна земља). Народ је због јадиковања, јер се много рада улагало а приноси су ипак били мали, овај крај назвао Рид - од ридања или јецања, јадиковања.

Садови - То су виногради источно од села. Име су добили по засадима винове лозе, али су сада виногради напуштени.

Селско браниште - Некада је то био шумовит крај, а касније је шума искрчена. Народ га је назвао селско у значењу сеоског, заједничког, ничијег, односно свачијег. Сада је овај крај засађен боровима.

Ораповица - Овде су некада били виногради, а сада су њиве и ливаде. Ту се налази локалитет Црквиште где су пронађени остаци старе цркве.

Сушково осоје - Њиве и виногради лошег квалитета, јужно од села. Место је добило име по шушкању лишћа, дрвећа у овом хладовитом пределу.

Ширина - То је део утрине уза само село. Овде је 1974. године формирано ново сеоско гробље. На имањима око Ширине било је око 20 трла. Место је равно - пространо, па је добило назив Ширина.

Милошајка - Њиве западно од села, удаљене 500 м, добиле су име по власнику имања - Милошу.

Одамовица - На овом локалитету је шума багрема и сада напуштени виногради. Граничи се са Косовицом. Са овога места се чује снажан ехо, па народ у селу каже: "*Одаје ми глас*" и тако овај потез доби име Одамовица.

Осоје - Део под шумом и пашњацима, који се граничи са Одамовицом и Косовицом, назива се Осоје. Ту се налази Цијански кладенац са мало воде. Терен је сеновит, хладовит или осојан, па је тако и добио име Осоје.

Росуља - Некада су на овом делу атара, источно од села, биле ливаде, а сада су плодне њиве. Име доби по трави Росуљи.

Рајковац - Ово је назив за шуму иза Косовице са туполовачке стране. Потез је некада био власништво Рајка, вероватно из Туполовца или Козара, јер се потез налази у њиховом атару.

Равњак - Шумска зараван јужно од села назива се Равњак. На овом месту се налазило старо сеоско гробље. Овај крај је добио име вероватнао по заравњеној висоравни -Равњак.

Раздолица - Јужно од села су шикаре и шуме. У средини се налазила долина која је делила овај предео на два дела, и отуда и име Радоздолица.

Турске њиве - Северно од села се налазио летњиковац господара села и његово имање. По власнику - Турчину, господару, ово имање је добило име Турске њиве.

Турски пут - Пут је ишао преко њиве турског господара, па је тако и остао назив - Турски пут.

Чикарке - На 300 м северно од села налазе се плодне њиве и ливаде. На средини овога потеза је мало узвишење или мала чука, па су мештани по томе овај потез назвали Чукарке.

СЕОСКА УТРИНА

Утрина се налази западно од села. На два готово једнака дела пресеца је поток који иде од југа ка северу. Са леве стране потока је потез Дубрава а са десне Ширина, која је увек била богатија травом. У њеном окружењу на приватним поседима је 1935. године било око 20 трла, односно колиба.

УТРИНА ЈЕ БИЛА БЕЗВОДНА И НИЈЕ БИЛО ХЛАДОВИНЕ. НЕДОСТАТАК ВОДЕ НАДОКНАЂИВАО СЕ, ОДНОСНО РЕШАВАО СЕ КОПАЊЕМ ВИРОВА И НАВОЂЕЊЕМ КИШНИЦЕ У ЊИХ. НА ЈУЖНОМ ДЕЛУ ДУБРАВЕ, У НЕПОСРЕДНОЈ БЛИЗИНИ ДОЛИНЕ, НАЛАЗИО СЕ КРСТИНСКИ КЛАДЕНАЦ, ГДЕ СУ ЈЕДИНО ЧОБАНИ МОГЛИ ДА НАЂУ ВОДУ ЗА ПИЋЕ.

У Лесковачком зборнику бр. 24, дат је за 1884. годину преглед сеоских утрина за срез власотиначки, и то само оних утрина на које су села плаћала годишњи порез. У том прегледу Ладовица је имала следеће површине разврстане по класама:

II кл. 16,46 ha; III кл. 138,77 ha; IV кл. 25,99 ha;

Укупно 181,22 ha.

Мештани тврде да је Живан Петровић поседовао тапију на 90ха утрине из које се могло видети да су мештани села део утрине купили од неког Турчина. Нажалост, овога пута нисмо били у могућности да пронађемо тапију. Утрина је представљала право богатство села. Ту су напасана многобројна стада. Стока је пасући истовремено и ђубрила земљу, па је за време кишних година била веома издашна пашом.

Подела утрине

Марта 1942. године код већег броја мештана се јавила потреба и жеља да се Утрина испарцелише и подели домаћинствима. По одлуци Збора грађана села, а и по одобрењу тадашње власти, извршена је подела Утрине и тада је одлучено:

Домаћинствима којима припадне део утрине на потезу Дубраве, да им се додели по 700 м² по члану домаћинства а у потезу Ширине по 500 м².

Те исте године, мештани су све своје парцеле обрадили и на њима као прву културу, засејали кукуруз.

Мештани села окупљени приликом поделе Утрине
марта 1942. године.
У средини је, означен стрелицом, Живан Петровић кмет села.
Фотографију сачувао Дојчиновић Радивоје, десно.

У пролеће 1957. године задружни трактори из Власотинца долазе да заору Утрину и узму је у свој посед. Мештани предвођени Живаном Петровићем, дугогодишњим кметом села а сада одборником у општини, стали су испред трактора и нису дозволили да задруга уђе у њихов посед. После овога догађаја Збор мештана је одредио трочлану комисију која ће отићи у Београд у кабинет председника републике и уложити жалбу мештана на поступак месних власти.

У комисији су били:

Живан Петровић, Љубомир Станковић и Спаса Миленковић.

По повратку из Београда, комисија је обавестила мештане да им је у кабинету обећано да им се на такав начин неће одузимати Утрина. Мештани су информацију прихватили с олакшањем, али су ипак остали опрезни. Желели су да сачувају своју земљу. Пет година после поменутог догађаја, поступак одузимања Утрине ишао је овим редом:

Општинске власти су на основу "Сл. Гласника РСР" бр. 5/60, формирале комисију за расправљање о самовласном заузимању земљишта на целој територији општине. Како је текао поступак повраћаја земљишта из приватне у друштвену својину, може се видети из досијеа бр. 127, на име Ђорђевић Драгомира.

1. Комисија тражи извештај од катастарске управе да види са колико земљишта располаже поменути власник (ради се о 6 ха). Самовласно заузета парцела се води под бр. 11/229 0,21 ха.
2. Савет за привреду, друштвени план и финансије СО у Власотинцу доноси правоснажно решење бр. 03 - 2603 од 8.4.1964. године, којим се не признаје у својину земљиште које је самовласно заузето а налази се на парцели бр. 11/229 КО Ладовица.

Комисија, на основу чл. 16. Закона и чл. 9. и 16. Правилника доноси решење

Р Е Ш Е Њ Е

Да се од Драгомира Ђорђевића одузме и унесе у фонд друштвене имовине парцела број 11/229, а за парцелу број 6/41 да се обустави даљи поступак. Трошкови поступка падају на терет оделења за финансије (чл. 33 Закона).

Комисија, на основу чл. 16 Закона и чл. 9 и 16 Правилника донеси

РЕШЕЊЕ

Да се од Драгомира Ђорђевића одузме и унесе у фонд друштвене имовине парцела број 11/229, а за парцелу број 6/41 да се обустави даљи поступак. Трошкови поступка падају на терет Оделења за финансије (чл. 33 Закона).

Чланови комисије,

1

2

Записничар.

Председник комисије,

Копија решења којом се поменутом власнику одузима парцела и уноси у фонд друштвене својине

Овакав поступак је вођен за свако домаћинство које је поседовало самовласно заузете парцеле. Оформљени досије се чува у општинској архиви у Власотинцу.

Пошто је Утрина подељена сељацима, почиње да се смањује број оваца и коза у сваком домаћинству и у селу укупно. И трле су, на велику жалост, у току наредних неколико година нестале. Једина нада је остала Косовица где су се трле најдуже задржале, највише због тога што људи тамо често одлазе на излете. На Косовици се најдуже задржао деда Војислав Јовић, припадник рода који је био најбројнији у периоду ослобођења од Турака. Тај род је више од осталих гравитирао ка Косовици и успели су да по одласку Турака заузму (омеђе) најлепши део Косовице.Ту су међу првима градили трле-колибе за стоку. Касније је било више од 20 трла.

Војислав Јовић, последњи чобанин са Косовице, коју је напустио 1984. Године.

За своју трлу био је емотивно везан читавог живота. За време Другог светског рата остао је на Косовици са својим стадом. Често сам о томе са њим разговарао.

"Према свим "гостима" на трли, а било их је много, имао сам коректан однос. Неке сам ноћу водио у Стајкоце, Прилепац, Гложане, Орашје и друга места. Давао сам им оно што сам имао и све је прошло без већих проблема. На крају су ми моји укућани указали "част" да за Ускрс 1986. закољем последњег овна (на слици), што ми је био животни пораз."

ПЕЧАЛБАРИ

Ладовчани су од давнина познати као печалбарски народ. У књизи "Немањина Дубочица" од Д. Трајковића (стр. 85), о ладовачким печалбарима је записано:

"За време Српско-турског рата 1877-78. године у српској војсци је било људи из Јужног Поморавља а међу њима је било и 15 ладовачких добровољаца, дошли са српском војском да својима донесу слободу".

Поуздано се данас не може тврдити ко су били ти људи, али се може претпоставити да су били из родова: Митинци, Ђоринци, Карацуљци и др.

По ослобођењу од Турака, углавном се печалбарило по Србији. После Првог светског рата се највише печалбарило по Војводини. После Другог светског рата наши људи по први пут иду на рад у Македонију. Тамо се баве углавном цигларским пословима.

У Првом светском рату, Мађари су заробили групу ладовачких печалбара који су радили на циглани у Руми и отерали их у заробљеништво. Групу су сачињавали:

- Лука Станковић,
- Милотин Митић,
- Трифун Митић,
- Миче Митић и
- Јован Митић.

У заробљеништву су остали све до краја Првог светског рата.

Групе печалбара формирале су се најчешће по родовима. Одлазили су тако заједно и једни другима помагали да нађу посао, али и чували једни друге да их у туђини не снађе какво зло. Прича се да се група рода Митинских најдуже задржала као целина.

Да би се зарадио који динар, сеоска сиротиња је ишла у наднице код добро стојећих домаћина, а нарочито су често надничили код власотиначких газда. У надницу су поред одраслих ишла и деца, младе девојке и жене. Пуно мештана је после Другог светског рата ишло у Војводину где су најчешће радили на берби кукуруза. Надница им је плаћана у натури.

Седамдесетих година се највећи број сеоских печалбара запослио у земљама западне Европе, а највише их је било у Аустрији. Многи од њих данас живе овде и имају аустријску пензију.

Циглари

Велики број Ладовчана бавио се цигларством, па су одлазећи у печалбу најчешће радили као циглари, нарочито они који су овладали тим занатом.

Организоване групе циглара почињу да иду око великог поста. Дан када циглари полазе на рад често личи на неки мањи празник. Обележава се бољим ручком, а ту се обавезно нађу рођаци и пријатељи да испрате печалбара, пожеле му срећу и обећају да ће се његовој породици наћи у случају потребе. Печалбари су најчешће испраћани од својих најближих до железничких станица: Ђорђево, Грделица, ређе до Лесковца. Уз плач, мајке саветују децу да слушају мајсторе. Мужеви ће рећи женама да чувају децу, стоку и образ. Млади брачни парови су се нарочито тешко растајали. Неколико дана по одласку печалбара, у кући влада мук и нервоза. Жене се труде да овладају мушким пословима и тако ће то трајати све док не дођу прва писма са адресама. Одмах се печалбарима шаљу одговори и тако се у куће полако враћају мир и спокојство.

У цигларски занат највећи број Ладовчана увели су познати цигларски мајстори Станковић Лука, Милисављевић Влајко и Јован. За Луку се зна да је прве кораке у цигларству направио као чирак-шегрт у Руми код фирме "Штрајнер и Весић" 1913. године.

Станковић Лука

По повратку из заробљеништва Лука се враћа цигларским пословима. У Новом Саду је био предузимач на циглани, заједно са Јованом Милисављевићем. Јован касније одлази у Футог, такође на циглану и од тада престаје дружење са Луком. Између два светска рата, Лука почиње да формира групе ладовачких печалбара и води их са собом на циглане. То је исто чинио и са мештанима околних села Орашја, Кукавице и из других околних села. За све време Другог светског рата радио је на циглани у Смедереву, где је био први закупац а после рата и руководилац.

Радећи дуго година у Смедереву, одлучио је да тамо формира дом и 1960. године Лука продаје своју кућу и имање у селу и сели своју породицу у Смедерево. По угледу на њега то исто чине многи Ладовчани тако да данас у Смедереву има 50 ладовачких домова са преко 200 чланова њихових породица.

Циглярска тезга са сва тезгара
и њиховим помоћницима

Интересантна је прича печалбара Николе Кочића (90) како је група ладовачких циглара 1924. године на циглани у Београду претрпела велику штету тако што им је изненадна провала облака уништила 80.000 сирових цигала. У народу постоји изрека: "*Пропао сам као циглар на киши.*"

Према записима М. Савића, можемо видети како су се кретале зараде цигларских радника 1929. године. Вође цигларских радника зарађивале су за време сезоне 2.000 - 6.000, а ложачи 1.000 динара месечно. Обични радници месечно су зарађивали 400 - 800 динара, а деца 200 - 350 динара. Храну и стан су имали бесплатно.

Печалбари су долазили кућама око Митровог дана. Њихов долазак је обележаван бољим ручком. Том приликом се у кући домаћина обострано полажу рачуни, печалбари о својим зарадама а породице, које су радиле на имању, о резултатима свога рада.

ЗАНАТИ

За време турског периода није било занатлија у селу. Већину послова на изради и одржавању пољопривредних алатки, око подизања и оправки кућа радили су сами сељаци. Поједини бистрији и вештији сељаци знали су да направе дрвена кола, јарам за волове, разбоје за ткање и др. Онај ко је више радио, више је и научио. Тако је касније дошло до узајамног помагања. Док је самоук мајстор комшији радио на поправци или изради кола, комшија је њему са својим укућанима обрађивао земљу. По ослобођењу од Турака, овакав вид занатске делатности и међусобног испомагања на селу се дуго задржао.

Ковачи

Све до почетка последње деценије 19. века у селу се нико није бавио ковачким занатом. Овим послом су се углавном бавили Цигани који су повремено навраћали у село и тада би раширили своје шатре на простору Ширине и распалили ковачку ватру, те сељацима искивали мотике, секире, будаке и трнокопе. Пошто они нису стално боравили у селу, то није било могућности да неко од мештана научи да ради овај посао. Постојао је и проблем оправке неких ствари, јер када путујући мајстори оду све је морало да сачека њихов следећи долазак. Дешавало се да неки домаћин није у датом тренутку имао пара да плати мајсторе, а када они оду опет мора да се сналази како зна и уме. То је такође један од разлога што су људи покушавали да овладају вештином ковачког заната.

Антанас Ивановић је у последњој деценији 19. века отворио прву занатску радњу у селу. Он је био самоук, неписмен, поред ковачког посла бавио се и дрводељаштвом. Израђивао је дрвена кола без шина на точковима, али и каце и бурад. Касније је израђивао дрвене делове за плугове, а металне је куповао у Лесковцу па је у својој радионици то склапао и продавао сељацима.

Стојковић Ранђел је учио занат у Власотинцу код неког ковача Стевана. Никада није полагао испит за занатског мајстора, али је овај посао обављао веома стручно. Он је своју радњу отворио почетком 20. века. Мајстор Ранђел је био специјалиста за искивање секира, мотика, трнокопа, косира и др.

Стојковић Милан -Ранђелов син, био је веома вредан и амбициозан. Радећи са оцем изучио је ковачки занат и положио испит за занатског мајстора 1926. године. За разлику од свога оца, он проширује ковачку делатност тако што почиње да окива гвоздена кола, чезе, израђује дрљаче, копачице и др. Све своје производе, површински заштићује и боји.

Стојковић Никодије и брат му ***Ђорђе***, веома су успешно изучили ковачки занат помажући оцу и деди у радионици. Оба брата имају радионице у селу. У њима четврта генерација њихових синова наставља породичну традицију, само сада са пуно новина. Из ове генерације Стојковића, имамо: аутомеханичаре, лимаре, браваре - једном речју генерација се прилагодила захтеву времена. Ову породицу и данас у селу зову Ковачови.

Цветковић Благоје је изучио ковачки занат у Власотинцу. У селу је отворио своју радионицу 1937. године. Није био одушевљен овим занатом па се бавио и другим пословима.

Стојановић Бранко је изучио машинобраварски занат у Власотинцу код Станковић Милана и 1938. године отвара радионицу у селу, али се није посветио овом послу.

Илић Божидар је почео да учи ковачки занат у Власотинцу 1941. године а завршио га у Лесковцу. У селу је једно време имао своју

радионицу, касније је затворио и запослио се у предузећу "Милош Диманић" у Власотинцу, одакле одлази у пензију.

Аутор ових редова је 1941. године започео да учи браварски занат код Милана Станковића у Власотинцу, а завршио ковачки занат код Петра Младеновића у Губеровцу. Приватну радионицу у селу отвара1945. године, да би попунио празнину одсутних мајстора-ковача који су били мобилисани у рату. Почетком 1946. године затвара радњу и, понет заносом обнове и изградње, одлази из села да би се запослио у индустрији, као и већина младих у то доба. У Београду уз рад завршава средњу техничку школу машинског смера и ради 40 година у Ваздухопловном ремонтном заводу у Батајници, одакле одлази у пензију.

Стојковић Јордан је изучио ковачки занат код Петра Младеновића у Губеревцу. Радио је у Смедереву, где и сада живи као пензионер.

Лазар Станковић је завршио машинобраварски занат у Смедереву, радни век је завршио у предузећу ИТГМ "Никола Крга" у Смедереву, сада је у пензији.

Колари

Самоуки колари почињу да се јављају почетком 20. века, а то су: ***Цветановић Цека, Ђорђе Цакин и Ђорђе Дипин.***

Ратомир Ђорђевић је изучио коларски занат између два светска рата и имао своју радионицу у селу. Он је био први учени колар, односно први колар са завршеним занатом.

После Другог светског рата, коларски занат изучавају: ***Чедомир Стојковић и Добривоје Михајловић.*** Они једно време имају своју заједничку радњу коју убрзо затварају.

Јанковић Благоје је такође изучио коларски занат, али се никада професионално није бавио овим послом.

Пинтери

Први се у селу овим послом бавио Антанас Ивановић, који је у ствари био ковач. После њега овај посао је наставио ***Стеван Здравковић.*** Код Стевана, занат је изучио ***Милутин Стефановић*** који и данас веома успешно обавља овај занат. Поред малог броја мештана који су се овим послом бавили, потребе села су биле веће од њихове могућности, па су пинтери из Буковика често боравили у селу и израђивали мештанима куће, буриће, бачве и др.

Терзије

Терзије су били самоуки - неписмени људи. У селу су се задржали све до Другог светског рата. Нису имали своје радионице, већ су шили одела по кућама, па кад заврше посао код једног домаћина, прелазе и раде, односно шију одела код другог итд. Овом занату се придавала велика важност јер домаћице ниу умеле баш сваки део одеће саме да израде, иако се одећа углавном израђивала у кућној радиности. Нарочито је било важно имати добро урађено свечано одело и зимско одело.

У селу се памте као добре терзије:

Илић Михајло-Микаил, Илић Ђорђе, Станковић Михајло и Дојчиновић Михајло.

Између два светска рата први из села су изучили кројачки занат: ***Михајловић Драгољуб и Станковић Александар***. Занат су изучили у Лесковцу.

Како се село развијало тако је и одећа почела да се мења, па се и за израду женске одеће појављуjу посебни мајстори. Кројачице женског одела између два светска рата, биле су: ***Јулишка и Розика***. Код Јулишке су кројачки занат изучиле: ***Михајловић Вера, Ђорђевић Душанка и Стојановић Љубица***.

Зидари

Зидарски радници у Ладовици појављују се тек после ослобођења од Турака, јер пре тога није ни постојала могућност праве градње стамбених објеката нити сигурност за српско становништво и српска насеља. Поменули смо да су мештани Ладовице морали да промене локацију свог насеља (Лукавица) склањајући се од турског терора. Одласком Турака људи почињу да граде трајније објекте. Спретнији мештани су од зидарским мајстора научили занат и почињу тиме да се баве. Пре Првог светског рата први у селу су почели да се баве овим послом:

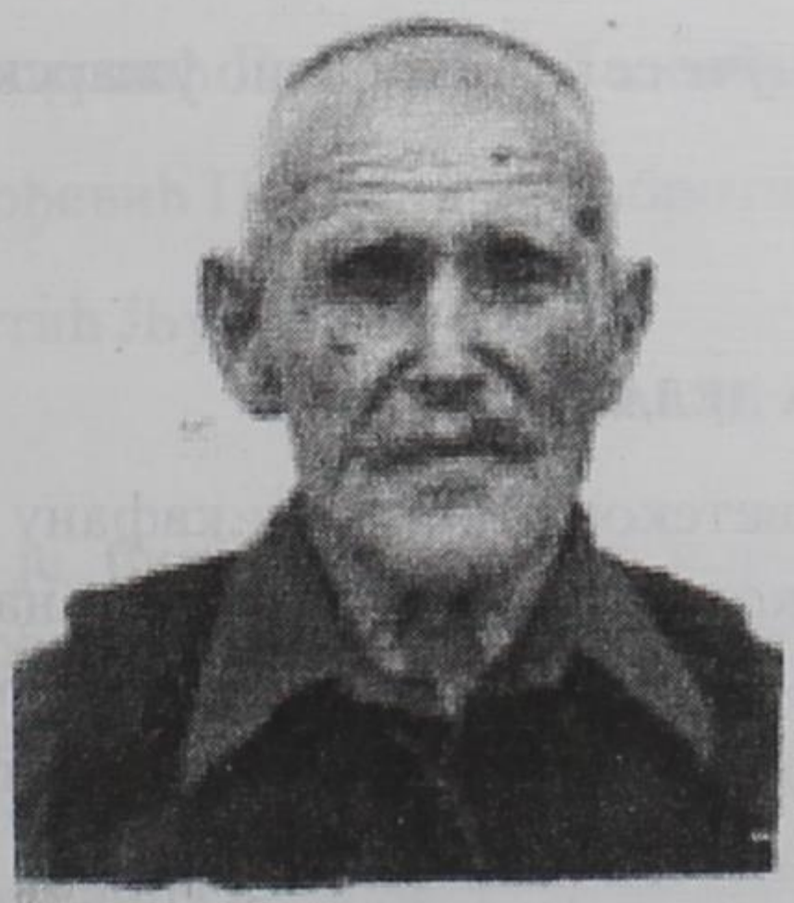
Марковић Ђорђе, Марковић Тодор и Станковић Добривоје.

Добривоје је највише бунара озидао у селу. После Првог светског рата, овим послом се веома успешно баве:

Стефановић Прокоп, Стефановић Јован,

Михајловић Владимир, Михајловић Влајко,

Илић Милан и Савић Драгутин.

Никола Стефановић био је последњи самоук зидар бунара. Од 1975. године у селу није ископан ни један бунар.

Остале занатлије у Ладовици

Свакодневни живот је наметао потребу и за многим другим занатима у Ладовици, тако да су временом у селу били заступљени и други занати.

Јован Стојановић је у периоду између два светска рата први у селу изучио аутомеханичарски занат. Занат је изучио у Футогу код мајстора Биртића. Радио је у више градова по Југославији. Сада је пензионер, живи у Грделици.

Јовић Чедомир је изучио опанчарски занат, имао је приватну радионицу у Власотинцу, а сада је у пензији.

Димић Стојан и Бранко, изучили су машинобраварски занат у Српском Милетићу код мајстора Пиште Фазикаша. Стојан живи и ради у Смедереву, а Бранко у Сурдулици.

Милисављевић Светислав је изучио ковачки занат у Футогу, касније је имао приватну радионицу у Челареву. Сада је у пензији.

Милисављевић Божидар је изучио лимарски занат у Футогу. Радни век је завршио радећи у грађевинском предузећу у Лесковцу. Сада је у пензији.

Стојан Ђулумејче се једини бавио ужарским занатом.

Механцијска делатност

После Првог светског рата, прву кафану у селу, у својој кући отворио је Вучко Стојковић. Становници села навикнути на штедњу, слабо су посећивали кафану, па је због малог промета кафана убрзо затворена. После скоро 60 година, Јован Димић и његов комшија Цветковић Новица, готово у исто време отварају кафане. Обе кафане су радиле око четири године. Данас у селу опет нема ни једне кафане. Стојковић Драгољуб је 1985. године отворио посластичарску радњу која, за разлику од кафана, доста добро ради.

Трговина

Прву трговинску радњу, односно дућан у Ладовици отворио је 1925. године Никола Миленковић у својој кући. Проценивши да сваком домаћинству свакодневно нешто треба из продавнице и Благојевић Антанас је 1930. године такође отворио дућан. Продавнице су могле лепо да раде, али је рат донео нове тешкоће. Оба дућана за све време рата нису радила.

После Другог светског рата поменути дућани нису наставили са радом. Почетком маја 1945. године састали су се оснивачи набавно-продајне задруге за Ладовицу и Добротин. Састанак је одржан у Народној школи у Ладовици. Према записнику са овог састанка, оснивачи су били:

- Станковић Лука, Ладовица
- Миленковић Спаса, Ладовица
- Станковић Љубомир, Ладовица
- Јанковић Антанас, Ладовица
- Недељковић Бошко, Ладовица
- Тодоровић Глигорије, Ладовица
- Ђорђевић Петроније, Добротин
- Ристић Љубан, Добротин

Продавница је била смештена у породичној кући Прокопа Коцића а први продавци су били: Чедомир Алексић и Михајло Анђелковић. У продавници се 1950. године запошљава, као инвалид са радне акције, Драгољуб Стојановић и ради у њој све до њеног расформирања. Продавница је радила све до 1967. године

Данас у селу има пет продавница.

ИСХРАНА

Начин исхране становништва села се веома споро мењао од турске окупације па све до Другог светског рата. Кукурузан хлеб, пасуљ, кромпир, купус, боб и леће, биле су основне животне намирнице. Пшеница се мало сејала, пшенични хлеб се јео само о славама, задушницама и свадбама. Пред славу су најчешће жене упозоравале домаћина да се самеље мало чисто за славу. Домаћин ће наредити неком млађем да однесе у бисагама 10 до 15 кг пшенице у козарачке воденице и самење.

Припремана су углавном кувана јела, и то ретка, чорбаста, са много урезаног црног лука, љуте паприке са врло слабом запршком (штеди се маст). Ђувеч на тепсиче и пуњене паприке, спремани су само када дође човек у кућу, тј. гост.

Омиљена јела су била: пасуљ, ђувеч, баница, зељаник и тиквеник. Качамак је врло често припреман, а јео се најчешће са киселим купусом и расолом.

Интересантна су сећања деда Николе Кочића (1902 - 1992). Пре Првог светског рата, он је имао тада 10 година, његова мајка је спремала ручак копачима у винограду и одредила Николу да им однесе храну. Била је оскудица, али и без тога људи су навикли на лаку храну, па се тако и спремало. Један од надничара, уморан и гладан, отвори поклопац од котлајке, промеша и виде да им је газдарица послала за ручак чорбу од зеља и кукурузан хлеб помешан са бареном коприво м и рече:

"Шта она мисли да се на овој може да копа цел дан".

Дохвати мотику, снажно удари у орах, поломи држалицу, диже се и оде за Лесковац. Тамо је служио код богатијих газда и више се никада није вратио у село. Деда Никола само зна да је из рода Митинци, али имена му се не сећа.

Иако је у то доба било доста стоке, ипак је млека и сира увек било мало за многобројну чељад у кући. Најчешћи оброк за децу била је сурутка са удробљеним кукурузним хлебом. Хлеб се пекао у црепуљама, а јела су се кувала у земљаним судовима - грне, ћувеч и др.

Било је периода нерационалног трошења хране. Када се с јесени закоље по која рањеница и припреми доста хране, вина, ракије, воћа, туршије и др. и печалбари донесу своје зараде, онда се у кући осети нека сигурност, рачуна се на обезбеђене велике резерве хране, па се онда иде у другу крајност. Храна се троши немилице у дане када се најмање ради, али тако су људи успевали да прикупе мало снаге. На пролеће када се почиње са тешким пословима у пољопривреди, исхрана је далеко слабија и тако траје све до касне јесени.

На начин исхране је велики утицај имала религија која је верницима налагала пост као обавезу, а то је билаи природна штедњу хране. Први пост у години је божићни који траје 40 дана, ускршњи 49 дана, петровдански 29 дана, велико-госпоински 14 дана. Поред поменутих постова, црква је налагала да се пости средом и петком што износи 48 дана у години. Када саберемо све посне дане у години износи 181 дан, па испада да у току једне године имамо само 184 благих дана.

Услед слабе исхране у сезони најтежих пољских радова код становништва се појављује исцрпљеност, општа малаксалост и авитаминоза, а нарочито су оболевала деца и старије особе. Када се у продици примети да је неко од деце ослабило, мајке и бабе ће рећи:

"Море, ништа му није, здраво је, ништа му неће да буде. Сад ће скоро да стигну трешње и дудинке па ће се поправи".

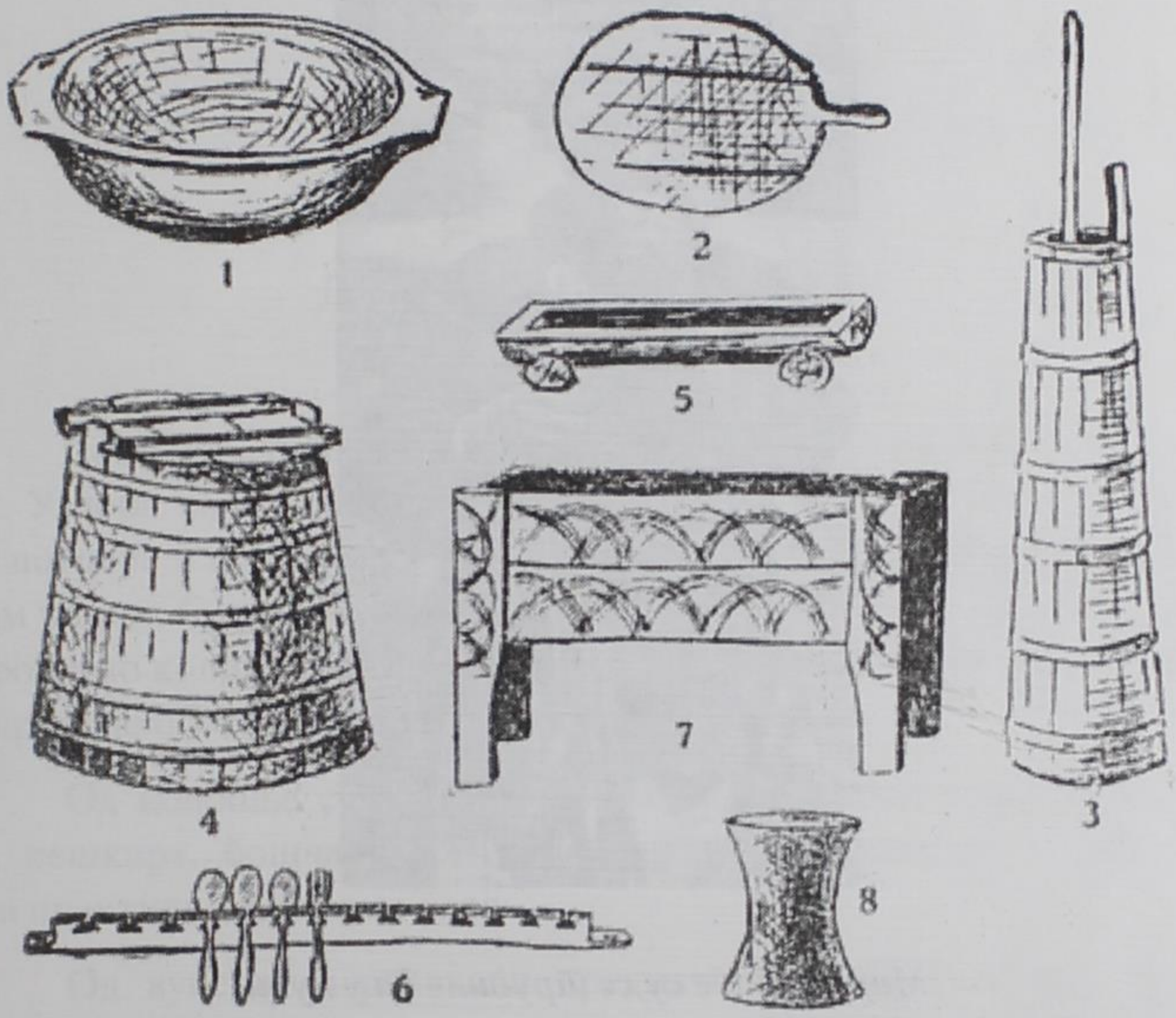
У великим задругама, деца су имала свој посебан танур - трпезу, нису јела са старијима. Установљен је ред да се прво деца намире па тек онда старији седају за свој танур. Деца су јела из исте панице, као и старији. Мајке су често децу упозоравале да "поспарију" како би били сити - односно да деца више једу хлеба а мање јела.

Удомаћинствима се користило дрвено и земљано посуђе, које је било традиционално за читав регион. Иако се данас често чини да тада готово и неје било посуђа у сеоским кућама, ипак је коришћено разноврно земљано и дрвено посуђе.

Земљано посуђе

1)мала шуљка, 2) голема шуљка, 3) грне, 4) тенцера, 5) врчва, 6) ћуп, 7) црепуља, 8) тестија, 9) зејтинличе, 10) катраница, 11) соларче, 12) ћувеч, 13) оканица, 14) паница (каленица), 15) котлајка, 16) кондир, 17) кадилниче (тамњаниче), 18) тањир, 19) ћупина.

Посуђе од дрвета

1) карлица, 2) мало тануpче, 3) бучка с буцалом, 4) каца за сир, 5) дрвено коpито, 6) кашикарник, 7) нађве, 8) гасарник од дрвета.

Време је доносило многе промене које су се одражавале у свим порама живота, па су и у домаћинствима наступиле многе промене. После Другог светског рата, са смањењем броја чланова домаћинства, начин исхране се побољшао, а на то је утицало је неколико познатих чинилаца.

Мајке и бабе су се трудиле да у кући
увек буде хлеба, а за остало су се
деца сналазила, као и овај дечак

Женска омладина се масовно школује, дружи се са градском децом и децом из других крајева земље и на тај начин уноси новине у свој дом. Велика миграција становништва и чест контакт са завичајем, донео је велике промене у начину исхране. Новине су доносиле и снајке које су Ладовчани доводили из других крајева, као што су биле Мађарице Јулишка, Розика и др. Фрижидери, замрзивачи, електрични шпорети, унели су нов квалитет у начин исхране. Данас готово да нема разлике у начину исхране у односу на друге крајеве земље.

ДОМАЋА РАДИНОСТ

Домаћа радиност је од давнина представљала насушну потребу људи. У доба када није било заната и занатлија, људи су морали све своје потребе и потребе домаћинства за одећом и обућом да подмирују својим радом. Сировине су користили из сопствених извора. Просто је невероватно колико су људи били вешти и домишљати да сами са поља и из природе обезбеде све што им је било потребно.

Од конопље су жене израђивале: черге, простирке, кошуље, гаће, пешкире, бошчалуке и друге предмете. Девојке су спремале веома практичне дарове за удају.

Од вуне су израђивани предмети без којих се није смела дочекати зима, као што су: чарапе, џемпери, рукавице. Жене су ткале и клашње од којих су терзије шиле мушка, веома топла одела која су мештани носили преко целе године.

Од свињских, воловских и биволских кожа израђивани су опанци. За прављење опанака сукани су кудељни канапи - врчанке. Од овчијих кожа прављени су кожуци, капе шубаре и поставе за одела.

Посао домаће радиности у породици био је подељен између жена и мушкараца. Предење, плетење, ткање, везење и штрикање, био је искључиво женски посао. Међутим, алате за те послове обезбеђивали су мушкарци, на пример: прављење преслица, мотовилки, вилева, разбоја за ткање, плетење корпи од прућа, клупа, столица, јармова и др.

Младена Младеновић лево и Заѓорка Ђокић на седељци уз фењер, ѿреду конац од конѿиље (Фоѿоѓрафија је ѿозајмљена са ѿакмичења села 1972)

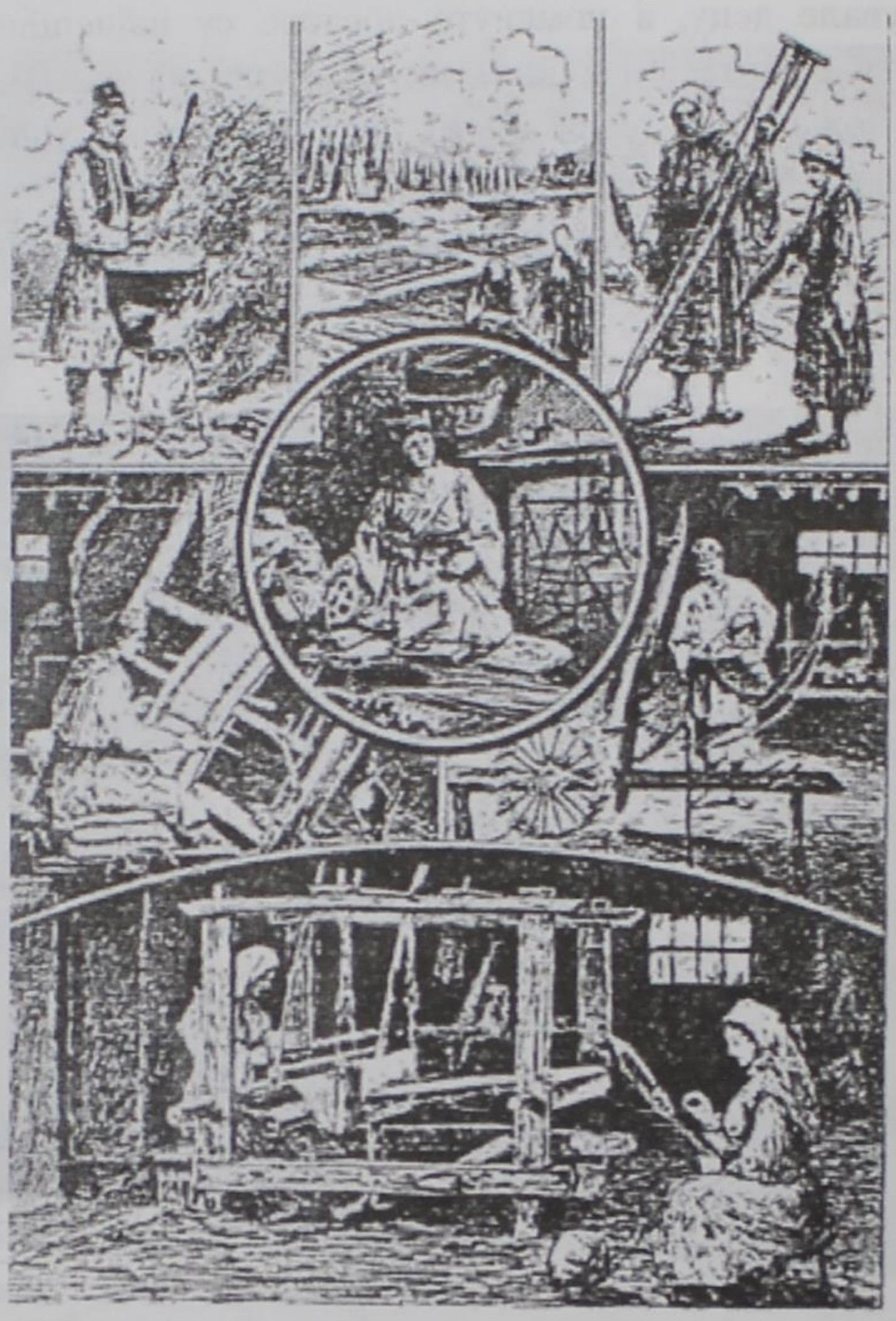
Са поменутим предметима људи су подмиривали све своје потребе, а било је људи који су своје производе продавали на вашарима. Пословима домаће радиности сељаци су се најчешће бавили у касну јесен и зиму. Тада су имали највише времена јер је сезона великих пољских радова прошла и зима није пружала могућности за друге делатности. Људи су ипак радили, јер вредне руке увек имају посла, а потребе људи су велике. Постојао је читав низ послова који се обављао зими, то су најчешће били послови домаће радиности, и то послови везани за припремање предива за израду одеће. У дугим зимским вечерима људи су се окупљали и уз приче, шале и песму заједно радили.

Жене су и преко зиме имале пуно посла. Преко дана су прале, кувале, чувале децу, а поменуте послове су најчешће обављале у вечерњим часовима, онда када укућани оду на спавање. Седе крај огњишта, ложе ватру, суше обућу деце и других укућана, преду или штрикају до дубоко у ноћ. Оне су увек последње ишле на спавање а прве устајале. Због таквог начина живота и рада већина њих се није радовала када су се рађала женска деца.

Радна соба ладовачких домаћица у зимском периоду, од инвентара је ту: разбој, чекрк и мотовилка. (Фотографија је позајмљена из фолклора - такмичење села 1972)

Мушкарци су преко зиме тесали грађу и правили разноразне предмете од дрвета, од коже су израђивали опанке за укућане, затим су сукали конопце и друго и тако подмиривали потребе својих породица.

Лесковац, текстилна индустрија
Кување боје, сушење конопље, предење, ткање и упредање нити.

Радило се много. Израда тканина је била традиција за овај крај, а било је и сировина, међутим тканине за мушка одела израђиване су у текстилним радионицама. У Лесковцу је постојала и текстилна индустрија.

НОШЊА

Богатство националног духа, историје и фолклора огледа се у ношњи једног народа. Наш народ је у том погледу посебно богат јер су народне ношње пребогате различитим мотивима и комбинацијама, а одећа је у разним крајевима наше земље различита, чак се разликује и по регионима. У селу се од давнина водило рачуна да се одећом и обућом људи добро утопле, да одећа буде удобна и функционална, а улепшавање је било мање важно, мада се и лепоти националне одеће придавала велика пажња.

Ове девојке одевене су одећом израђеном у домаћој радиности. Изузетак чине гумени опанци - опке и мараме.
(Снимак са течаја здравственог просвећивања, 1956.године)

Богатство мотива и боја народне ношње није долазило до изражаја за време турског периода јер људи нису смели ни хтели да лепом одећеу скрећу на себе пажњу обесних Турака. Други разлог скромнијег одевања било је сиромаштво. Овакве навике су се задржале

још из турске окупације, када нарочито женска чељад није смела облачењем да скрене пажњу на себе. У књизи "Из прошлости Лесковца и околине" од Драгољуба Трајковића, на стр. 94, пише:

"У Ладовици је ношња била 1927. године као из турског периода. Мушкарци су носили одела од белих кљашњи и чакшире са подколенкама."

У истој књизи пише како су мушкарци у Ладовици за време турског периода носили перчине а млади људи дотеривали бркове. Никола Кочић (1902 - 1992. године) памти Илију Јанковог који је носио одела од белих клашњи. Појас око струка су носили сви, па и деца, јер се сматрало да појас не дозвољава да се под оптерећењем развије пупак, односно да се од терета добије брух.

С обзиром да је сточарство у селу увек било добро развијено, становништво се одевало тканинама и плетивима израђеним од вуне и кудељног влакна, а обућа је прављена од свињских и говеђих кожа. Сви одевни предмети су ношени у природним бојама вуне и кучине. Тек касније (негде око 1930. године), поменути предмети почињу да се боје. Најпре се вунено предиво бојило ораховим љускама или јасеновим лишћем које се потопи и потом прокува. Од влакана конопље прело се предиво и ткало се пртено платно, а касније кудељни конац почиње да се комбинује са памуком, тако да је платно било знатно мекше (мешано) и удобније за ношење.

Једно време, нарочито после Првог светског рата, држава је стимулисала гајење свилене бубе и свиларство уопште, тако да велики број домаћинстава из Ладовице почиње да гаји свилену бубу. То је био један вид домаће радиности, али се није развио. Свила је нашла примену у одевању, али најчешће у комбинацији са другим природним материјалима домаће радиности. Од свиле у комбинацији са памуком прављени су пешкири а девојке су од платна правиле блузе - полке.

Мушка одела су шиле терзије. Жене су углавном своју одећу саме израђивале јер је њихова одећа у прошлости била много једноставнија од мушке. Футаре, кецеље, кошуље, саме су за себе израђивале. Јелеке и антерије су жене ретко куповале, то су чиниле само жене из добростојећих породица. Касније су девојке и младе жене

почеле да шију јелечиће и полке - блузе од куповног материјала, те делове нису могле саме да шију, већ су морале да потраже помоћ кројачице. Као што се види из приложене фотографије, још дуго година после Другог светског рата, сеоска омладина се по облачењу разликовала од градске омладине. Данас практично не постоји потреба за домаћом радиношћу у као у ранијим периодима. Највећи прогрес у одевању донела је омладина и други из дијаспоре, тако да данас међу младима из села и града, у погледу одевања нема разлике. Велика је штета што у селу нема фотографија из ранијих периода. И поред свег труда да дођем до старијих фотографија, тај напор није уродио плодом.

Породица Ранђела Јанковића снимљена 1927. године.
Ранђел седи доле са унуком Рашком у наручју.

Ранђел је био учесник у оба балканска рата и Првог светског рата, носилац је албанске споменице коју ми је показао његов унук Драги. У селу је био веома поштован као врстан пољопривредник и сточар. Када се некоме деси малер (штета)у вези стоке, винове лозе или усева, савет су једино могли да потраже од Ранђела.

Породица Милана Димића (Милан у средини),
у крилу своје мајке, стоји аутор овог написа.

Ова фотографија (снимљена 2. 10. 1930. године на дан Св.Илије), као и претходна, демантује професора Драгољуба Трајковића који је у књизи "Из прошлости Лесковца и околине" (стр. 94), написао да је 1927. године ношња у Ладовици била као за време турског периода. Било је сигурно неких утицаја из тог периода, али ова фотографија указује на аутентично одевање Ладовчана.

У селу је било познато да су старији људи свечанија одела имали једино зимска, изаткана од вунене прађе (клашње), која су носили и зими и лети. То сведочи пример две мушке особе на слици, које су обучене као да је сред зиме а не - август месец. Женска особа је боса, али обучена прикладно летњем периоду.

КАМЕНОЛОМИ

Каменоломи се налазе у подножју Косовице и Равњака. Мали број власника је имао добро разрађене мајдане. Са експлоатацијом камена се почело по ослобођењу од Турака. Највише камена је извађено између два светска рата. Потребе за каменом су тада нагло порасле. Темељи кућа и других помоћних зграда су зидани искључиво од камена, као и бунари. Прилепац, Гложане, Кукавица, Орашје и друга села, за своје потребе су куповала камен из ладовачких каменолома. Године 1926. ладовачки дунђери: Микаил Илић, Прокоп Стефановић, Јосиф Димић и други, изградили су од камена веома леп лучни мост и премостили велику долину која је пресецала и раздвајала село на два једнака дела. Ово је била прва и до тада најлепша грађевина изграђена у селу. Власници каменолома били су: Вучко Стојковић, Љубомир Станковић, Цака Коцић (крстински мајдан), Стојковић Урош и други. Вучко Стојковић је 1925. године сачинио уговор са предузимачем Михајлом Горуновићем из Власотинца да извезе из свог мајдана 500 м^3 камена за изградњу потпорних зидова за постављање челичне конструкције на Гложанском мосту који треба да премости Мораву на путу Лесковац - Власотинце. Камен су, поред власника, најчешће вадили надничари, нестручни радници-самоуци. Јосиф Димић је погинуо 1934. године као надничар у крстинском мајдану, а Душан Јовић је изгубио прст десне руке при руковању експлозивом.

Алат за вађење камена био је углавном ручни, а експлозив се јако мало употрбљавао. Данас су каменоломи потпуно напуштени, а од 1965. године се нико не бави овим послом. Цемент, моравски шљунак и гвожђе у потпуности су заменили ладовачки камен.

ГРАЂЕВИНАРСТВО

Какве су куће биле у старом селишту Луковице о томе не постоје ни трагови ни записи ни предања. Према остацима, које су мештани тамо проналазили, може се закључити да су становници Луковице живели у веома примитивним кућама, вероватно су то биле чатрље од плетеног прућа и премазане блатом. Премештањем насеља на нову локацију није се изменила архитектура насеља јер то нису дозвољавале прилике. Од давнина су на овим просторима мештани проналазили најчешће камена огњишта а на простору Баре је пронађено нешто мало црепутина, што казује да је локалитет Баре - станиште новијег датума.

Интересантна су сећања деда Николе Кочића (90) који је слушао казивања деда Цаке Кочинога (1843-1923. године). Деда Цакина кућа је била на периферији села према Косовици а он је рођен у кући која се налазила на плацу Цветка Кочинога. О тој кући је често волео да прича и штапом је показивао место где се она налазила, па је описао овако:

"Била је велика, покривена раженом сламом, имала је само једно одељење. На средини куће је било огњиште, а кућа је била плетена прућем и облепљена блатом. Таван није имала."

Увече када је требало спавати, жене су уносиле рогоже или сламу, и то постављале по поду па су сви ту спавали. Ретко је било да неко нешто од одеће пре спавања скине са себе. Кад се деда Цака оженио, он је са својом младом спавао у истој просторији, само мало даље од осталих.

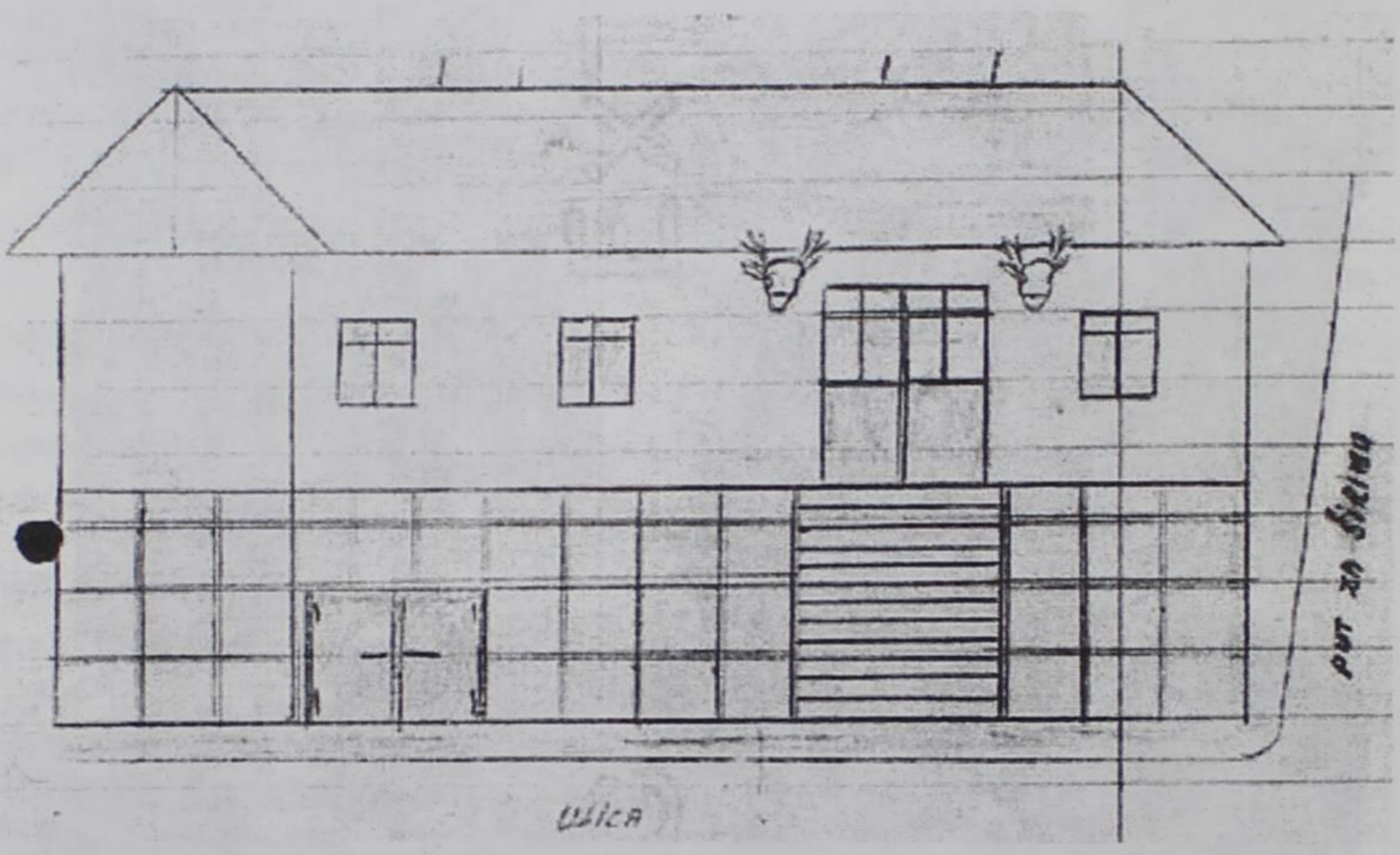
По ослобођењу од Турака, Ладовчани по први пут почињу да откривају каменоломе и од тада почињу да се граде куће, чатмаре, покривене ћерамидом. Касније су се градиле куће са подрумима и ајетом. Подруми су били веома потребни и практични за чување кромпира, лука, купуса и пића.

Градња кућа чатмара моравског стила трајала је све до тридесетих година овога века, од када почињу да се граде куће од черпића. Черпиће су правили сами мештани. Ове куће су поред просторије са огњиштем и димњаком, имале посебне мање просторије у којима су боравили брачни парови са својом децом.

Кућа власника Стојана Стојковића, грађена у последњој деценији 19. века, била је у том периоду једна од најлепших кућа у селу

Почетком 20. века, нову и најлепшу кућу у селу изградио је Вучко Стојковић. Кућа је била величине 11х 9 метара. Испод целокупне површине куће налазио се подрум. Улазна врата су била двокрилна а бетонске степенице су ишле директно са улице и улазило се у највећу просторију куће у којој је касније отворена прва школа у селу. У овој кући није било огњишта. Уместо огњишта смештен је, по први пут у селу, француски шпорет (зидан) са ливеном плотном и лименом рерном. Ова кућа је представљала велики изазов за остале добростојеће домаћине те и они почеше, по угледу на Вучкову кућу, да граде лепе и простране куће, као што су: Ранђел Јанковић, Влајко Ђорђевић, Јован Илић, Стојан Стојковић и др.

По сећању мештана, овако је изгледала Вучкова кућа у којој је 1919. године почела са радом прва основна школа у Ладовици

Од седамдесетих година овога века почиње интензивна градња најсавременијих кућа у селу. Овога пута не можемо рећи ко је први изградио најлепшу кућу у селу јер је већина њих почела у исти мах да гради. По први пут је сада камен избачен из употребе и замењен

бетонском конструкцијом. Граде се куће по систему рам конструкције од бетона и гвожђа. Граде се куће на два и више нивоа. У њима се обавезно налазе и купатило са WC-ом, затим остава, подрум и гаража. Дневни боравак се најчешће налази у приземљу са нишом у којој су смештени апарати за домаћинство: шпорет, фрижидер, радни сто и висећа кухиња. Данас у селу има велики број лепих кућа са уграђеним етажним грејањем и базенима за купање. У грађевинском погледу село је у периоду од двадесет година, направило огроман напредак не само у изградњи кућа, већ и савремених стаја у којима су уграђене самопојилице за стоку.

ВОДЕНИЦЕ

Велики значај за живот и развој овог краја имале су воденице, које и у архитектонско - грађевинском смислу имају важну улогу. По предању, у турско доба граница ладовачког атара била је десна обала Јужне Мораве. У то доба па и касније, Губеровчани који се налазе на левој обали, градили су своје воденице, док Ладовчани на десној обали никада нису градили воденице. Они су куповали или градили воденице на Козарској реци.

Јанковска воденица

За ову воденицу се зна да су је Јанков отац Пеко и брат му Коча, купили од неког Турчина који је живео у Лесковцу а у непосредној близини воденице имао је свој летњиковац у који је преко лета често долазио са својим харемом и слугама. Слуге је доводио да чисте јаз. Благоје Јанковић (75), прича да се у селу Козару увек помињала као Кочина воденица, а села Орашје и Кукавица су је знали као Пекину. По предању, Коча је свој део воденице продао Ставри Х. Јовановићу, трговцу из Власотинца, а Ставра је према тапији бр. 134/24 од 16. децембра 1882. године продао Јанковић Илији и Мичи Стојановићу, тежацима из Ладовице за 645 цезарских гроша. Како је касније пола воденице продато Милану Димитријевићу из села Лапотинаца, нема докумената. Постоји тапија бр. 15055 од 20.

фебруара 1931. године из које се види да је Ранђел Јанковић купио пола воденице од Миланових наследника за 60.000 динара. Воденица је имала четири камена, била је веома пространа и имала велику шталу за стоку. Понекад се у воденици боравило и по неколико дана, нарочито у летњем сушном периоду када није било довољно воде за погон сва четири камена. Данас се воденица налази сва у рушевини, али је и даље у власништву Јанкових потомака.

Диминска воденица

Ова воденица се налази низводно од Јанковске, у селу Мало Козарје. Воденица је имала само два камена. Дима је воденицу купио од рода Јовинских из села Мало Козаре. Воденицу је наследио Димин син Ђорђе. Како је Ђорђе умро веома млад, воденицу наследише његови синови Милан, Јосиф и Светозар. Милан, као најстарији брат, имао је тада само 18 година, поверио је воденицу млађем Јосифу да управља њоме. Јосиф, нажалост, није озбиљно схватио ово задужење и све што је зарадио дао је на коцку. Пошто није било никакве користи од воденице, браћа су се договорила и 1889. године продали су је истом роду од којих је била и купљена.

Белоњска воденица

Воденица се налазила низводно од Диминске у селу Туполовцу. По сећању Мирка Стојковића (70) воденицу је њихов предак Бели Јован купио од неког Турчина Хасана из Скопља још за време турског периода. Имала је четири камена и била надалеко позната по квалитету млевења брашна, па се у њој данима чекало на ред како би се самлело жито.

По Мирковом причању, ова воденица је више пута дограђивана и реновирана. Данас се, као и све друге воденице, налази у рушевинама. Прво власништво на овај објекат имају сва домаћинства Белоњског рода, што је један од доказа да је воденица власништво њихових даљних предака.

Ивановске воденице

Овај род има две воденице, једна се налази у селу Туполовцу а друга на улазу у село Грделицу. Обе воденице су новијег датума. По сећању Благоја Ђорђевића, воденице су градили њихови преци с почетка двадесетог века. Власници воденице су у селу Туполовцу Тозини и Влајкови потомци, а у Грделици су Михајло и Димитрије Динча Ђорђевића. И ове военице се сада налазе у рушевинама.

Карацуљска воденица

Од воденица је најстарија и прва воденица коју су Ладовчани имали на Козараској реци. По предању, воденицу је купио неки од предака Карацуљских чијег се имена овај род и не сећа, од неког Турчина који је живео у Врању. Овај род од почетка двадесетог века није показивао интересовање за овај објекат и када је требало, при писању ове хронике, да одредимо место на којем се некада налазила, нисмо успели да јој одредимо тачну локацију, али се свакако налазила у селу Туполовцу.

Прошлост воденица

На жалост нисам успео да пронађем ни једну фотографију тих ладовачких лепотица на Козараској реци. У доба када су воденице радиле пуним својим капацитетом, ту је било веома живо и лепо. Већина помељара, када су полазили у воденицу, са собом би понели доста хране и пића, јер никада нису знали када ће доћи на ред за млевење. Они су знали да ће се и воденичар овоме придужити својом познатом воденичарском погачом и кајганом.

Воденичар није могао да буде свако јер је у овоме занату било доста стручних послова које је он требало да зна да би постао добар воденичар.

Он је морао знати да подеси одстојање - зазор између доњег воденичког камена непокретног и горњег покретног јер је од тога зависио и квалитет брашна: меко, крупно или оштро. Други веома важан посао био је оштрење-клепање камена. Ово оштрење се врши назубљеним чекићем квадратног пресека 40x40 мм који у овом квадрату има око 30 до 40 зубаца изоштрених у виду пирамиде. Савестан воденичар никада неће после клепања камена да меље својим муштеријама, већ меље нешто своје, и то ће дати стоци да поједе. Ако се после клепања камена меље жито од кога ће домаћице месити хлеб и поред тога што ће га просејати, кроз како кажу домаћице "свилено" сито, тиме се неће одстранити опиљци камене прашине, па када се једе хлеб од таквог брашна, у зубима се осећа рскање, те ће укућани да грде помељара да му је воденичар подвалио што је после клепања камена прво млео његово жито. После оваквог случаја, воденичар обавезно губи ову своју муштерију.

Код добрих власника воденица, оне су представљале праве оазе за одмор и купање. У околини воденице гајене су лепе баште у којима је било доста паприка и парадајза. У воденици је такође гајена живина која је имала хране у изобиљу, па је воденичарска кајгана била надалеко позната.

Поред јаза-канала, којим се доводила вода до букве кроз које су усмераване воде на лопатице (пропелер) које су покретале горњи воденички камен, обично је било засађено пуно јабука - најчешће су успевале киселе колачаре.

Почетком пролећа и јесени, Ладовчани, Кукавчани и Орашчани су запрежним колима довозили рубље и постељину те су у непосредној околини воденице искувавали, прали и испирали рубље у матици бистре Козараске реке, тако да воденичар никада није био сам у воденици. Био је обичај да се за некога који је био лењ на послу, каже како је вредан као доњи воденични камен.

(Козараска река до села Градишта зове се Рупљанска река од Градишта до ушћа у Јужну Мораву зове Козарачка река).

СПИСАК ДОМАЋИНСТВА

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
1.	Јанковић Живојин	Пекинци	4
2.	Ивановић Светислав	Ивановци	-
3.	Марковић Слободан	Анђелковци	-
4.	Ђорђевић Стана	Белоњци	-
5.	Илић Сребра	Кочинци	-
6.	Младеновић Александар	Пекинци	-
7.	Игњатовић Богољуб	Белоњци	-
8.	Јанковић Слободан	Анђелкови	5
9.	Јанковић Синиша	"	5
10.	Савић Александар	Савинци	3
11.	Михајловић Миле	Кочинци	4
12.	Митић Богољуб	Митинци	4
13.	Митић А. Благоје	"	4
14.	Јанковић Александар	Анђелковци	5
15.	Јовић Јован	Маринковци	6
16.	Јовић Иван	"	1

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
17.	Миленковић Томислав	Маринковци	3
18.	Цветановић Радисав	"	3
19.	Стаменковић Лазар	"	6
20.	Младеновић Драгољуб	Пекинци	6
21.	Младеновић Драгољуб	"	3
22.	Петровић Александар	Ђикинци	6
23.	Јанковић Александар	Пекинци	3
24.	Јанковић Драгољуб	"	-
25.	Стефановић Богољуб	Михаловци	4
26.	Младеновић Душан	Пекинци	6
27.	Стојановић Ненад	"	-
28.	Стојановић Миодраг	"	1
29.	Стојановић Иван	"	5
30.	Јанковић Влајко	"	1
31.	Јанковић Миодраг	"	1
32.	Јанковић Благоје	"	3
33.	Ивановић Драгољуб	Ивоновци	7
34.	Младеновић Миливоје	Пекинци	6
35.	Младеновић Божидар	"	4
36.	Димић Драгољуб	"	3
37.	Димић Зарије	"	4
38.	Јанковић Савета	Анђелковци	1
39.	Митић Благоје	Митинци	1
40.	Михајловић Раде	Михајловци	6

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
41.	Митић Благоје	Митинци	3
42.	Стојковић Зоран	Михајловци	5
43.	Стефановић Петар	"	7
44.	Стојановић Ђура	Бежанци	2
45.	Митић Јован	Митицни	6
46.	Младеновић Зоран	Пекинци	2
47.	Митић Зоран	Митинци	3
48.	Митић Слободан	"	-
49.	Митић Синиша	"	2
50.	Стојановић Миодраг	"	5
51.	Стојановић Богољуб	Митинци	2
52.	Стаменковић Новица	Жерци	4
53.	Митић Даница	Митинци	5
54.	Митић Александар	"	4
55.	Ђорђевић Благоје	Ивановци	6
56.	Ивановић Костадин	"	5
57.	Ивановић Дража	"	1
58.	Стефановић Радисав	Михајловци	5
59.	Стефановић Димитрије	"	6
60.	Стефановић Милорад	"	3
61.	Стефановић Милутин	"	2
62.	Стефановић Стојан	"	2
63.	Стефановић Винка	"	5
64.	Стефановић Војо	"	5

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
65.	Михајловић Јован	Михајловци	4
66.	Ивановић Боривоје	Ивановци	2
67.	Стојковић Чедомир	Ковачови	2
68.	Ђорђевић Стојан	Ивановци	6
69.	Михајловић Мица	Кочинци	2
70.	Стефановић Благоје	"	4
71.	Дојчиновић Драгољуб	"	6
72.	Дојчиновић Радивоје	"	2
73.	Јовановић Живорад	"	7
74.	Милић Алекса	Милинци	2
75.	Ђокић Живојин	Цакинци	1
76.	Ђокић Божидар	"	4
77.	Стефановић Михајло	Милинци	6
78.	Стојановић Лима	Цакинци	-
79.	Ђокић Наталија	"	-
80.	Стојковић Ђорђе	"	4
81.	Дојчиновић Миодраг	Кочинци	5
82.	Стојановић Живојин	"	3
83.	Петровић Миодраг	Цакинци	7
84.	Стојановић Цана	"	1
85.	Стојановић Велизар	"	8
86.	Цакић Ружа	"	3
87.	Коцић Радивоје	"	4
88.	Коцић Благоје	"	2

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
89.	Коцић Бубан	Цакинци	3
90.	Коцић Драгољуб	"	2
91.	Коцић Милан	"	5
92.	Стојковић Добривоје	"	6
93.	Стојковић Миша	"	6
94.	Стојковић Велин	"	5
95.	Пејчић Драгољуб	Ђикинци	8
96.	Игевска Ружа	"	4
97.	Ђокић Јован	Цакинци	2
98.	Коцић Горан	Крстинци	4
99.	Коцић Сотир	"	5
100.	Коцић Тодор	"	-
101.	Коцић Ђорђе	"	1
102.	Јовић Сретен	Цакинци	6
103.	Јовић Божидар	Цакинци	6
104.	Стојковић Ђорђе	"	4
105.	Стојковић Драгољуб	"	5
106.	Младеновић Младен	"	6
107.	Младеновић Милорад	"	3
108.	Младеновић Петроније	"	2
109.	Станковић Александар	"	2
110.	Илић Благоје	"	1
111.	Јовић Раде	Милинци	1
112.	Јовић Ђорђе	"	6

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
113.	Миленковић Мицко	Бежанци	6
114.	Николић Слободан	"	4
115.	Миленковић Чедомир	"	6
116.	Стојковић Ђорђе	Ковачови	6
117.	Стојковић Живојин	"	4
118.	Миленковић Милка	Бежанци	1
119.	Николић Трајко	"	3
120.	Николић Милан	"	3
121.	Николић Новица	"	4
122.	Савић Александар	Белоњци	3
123.	Јањић Петар	Анђелковци	7
124.	Јањић Станко	"	3
125.	Јањић Светислав	"	5
126.	Јањић Тодор	"	6
127.	Благојевић Милан	Караџульци	6
128.	Стојковић Божидар	"	6
129.	Стојковић Мицко	"	6
130.	Тасић Василије	"	6
131.	Петровић Милорад	"	5
132.	Петровић Петар	"	-
133.	Недељковић Косана	"	1
134.	Недељковић Рада	"	1
135.	Благојевић Јован	"	7
136.	Благојевић Ђорђе	"	2

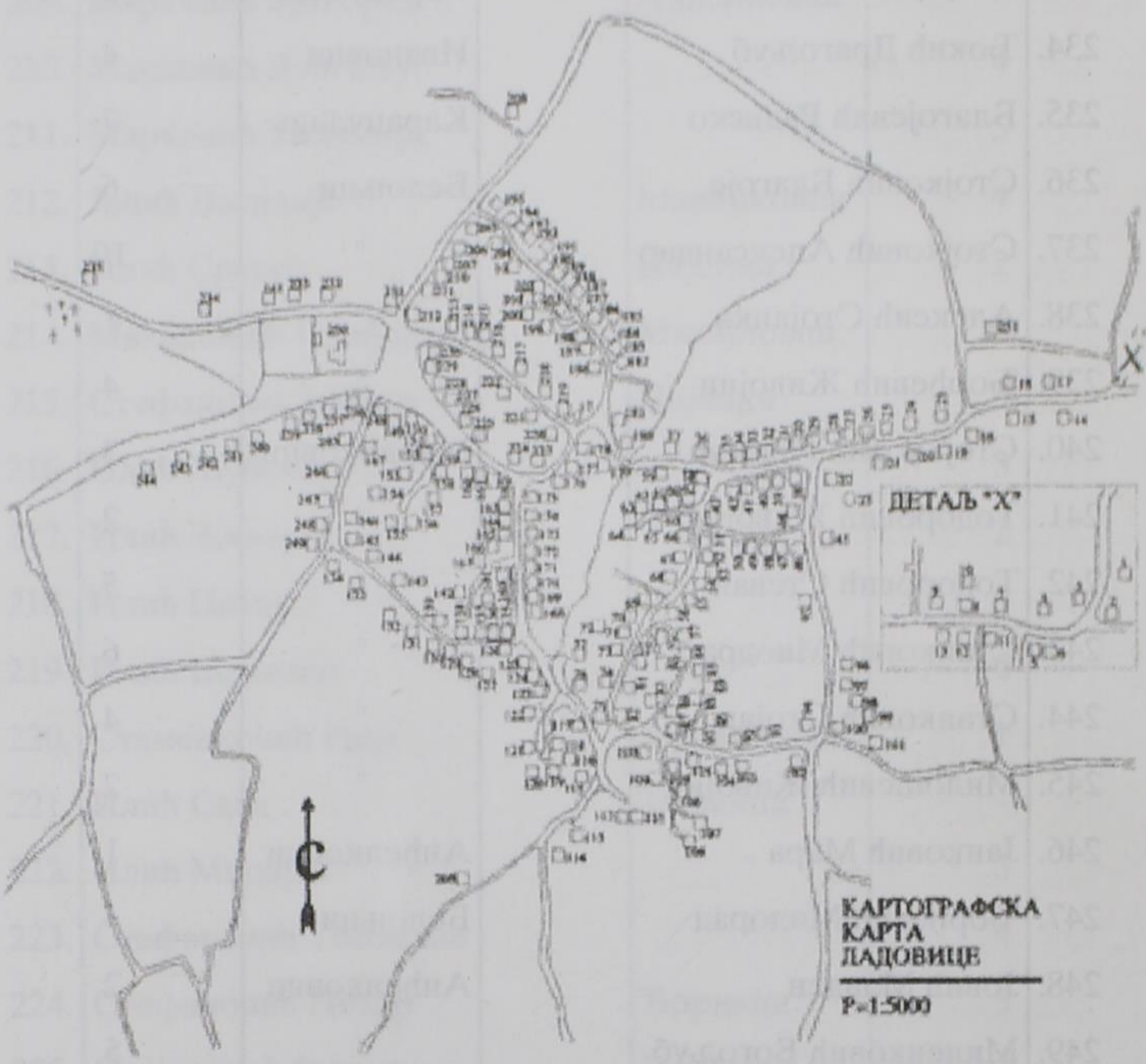
Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
137.	Стојковић Радивоје	Карацуљци	6
138.	Стојковић Цветко	"	4
139.	Ђорђевић Славица	"	1
140.	Стојановић Чедомир	"	6
141.	Стојановић Милунка	"	4
142.	Ђорђевић Божидар	"	3
143.	Ђорђевић Светозар	"	5
144.	Анђелковић Милорад	Анђелковци	5
145.	Јовић Благоје	"	2
146.	Јовић Сталћин	"	5
147.	Јанковић Јован	"	4
148.	Ђорђевић Сретен	Белоњци	2
149.	Ђорђевић Урош	"	5
150.	Ђорђевић Божидар	"	7
151.	Ђорђевић Јелица	"	1
152.	Ђорђевић Драгољуб	"	-
153.	Јанковић Богољуб	Анђелковци	-
154.	Јовић Божидар	"	4
155.	Миленковић Чедомир	Бежанци	4
156.	Јанковић Борка	Анђелковци	1
157.	Петровић Томислав	Белоњци	3
158.	Алексић Драгољуб	"	6
159.	Алексић Александар	"	6
160.	Стојковић С. Драгољуб	"	4

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
161.	Стојковић Душко	Белоњци	2
162.	Стојковић Петар	"	5
163.	Миленковић Спиридон	Бежанци	1
164.	Ђорђевић Благоје	Крацуљци	6
165.	Миленковић Петар	Бежанци	4
166.	Игњатовић Илија	Белоњци	3
167.	Димитријевић Драгољуб	Цакинци	5
168.	Јовановић Стеван	Кочинци	3
169.	Стојковић Никодије	Ковачови	6
170.	Стојковић Петар	"	5
171.	Јовић Драгољуб	Маринковци	5
172.	Станковић Михајло	"	5
173.	Станковић Зорка	"	8
174.	Стаменковић Богољуб	"	5
175.	Стојановић Сава	"	5
176.	Стојановић Слободан	"	5
177.	Ђорђевић Олга	Белоњци	2
178.	Миленковић Влајко	Маринковци	6
179.	Стевановић Милорад	"	7
180.	Цветковић Новица	Цијанци	4
181.	Илић Александар	Цијанци	8
182.	Миљковић Јован	Жерци	3
183.	Миљковић Живојин	"	6
184.	Стаменковић Милорад	"	8

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
185.	Стаменковић Божидар	Жерци	5
186.	Стаменковић Младен	"	4
187.	Савић Стојан	Савинци	3
188.	Станковић Ђорђе	"	6
189.	Савић Александар	"	3
190.	Савић Зоран	"	2
191.	Савић Владимир	"	4
192.	Савић Петар	"	6
193.	Здравковић Чедомир	"	9
194.	Савић Томислав	"	4
195.	Стојковић Јован	"	-
196.	Илић Живојин	Цијанци	5
197.	Илић Михајло	"	4
198.	Илић Борко	"	6
199.	Цветковић Добривоје	"	5
200.	Цветковић Сретко	"	2
201.	Цветковић Борко	Цијанци	6
202.	Анђелковић Благоје	Анђелковци	-
203.	Здравковић Крста	Савинци	4
204.	Стојковић Мирко	"	2
205.	Илић Добривоје	Цијанци	6
206.	Стојковић Бранко	Белоњци	6
207.	Марковић Даринка	Анђелковци	1
208.	Марковић Драгољуб	"	-

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
209.	Марковић Милорад	Анђелковци	-
210.	Марковић Драгољуб	"	4
211.	Марковић Тихомир	"	5
212.	Јовић Василије	Маринковци	4
213.	Илић Сретко	Цијанци	2
214.	Михајловић Слободан	Михајловци	6
215.	Стефановић Милан	Цијанци	3
216.	Илић Љубиша	"	3
217.	Илић Живојин	"	2
218.	Илић Петар	"	5
219.	Илић Божидар	"	6
220.	Стаменковић Рада	Маринковци	1
221.	Илић Сава	Ђоринци	-
222.	Илић Миодраг	"	3
223.	Стефановић Томислав	"	4
224.	Стефановић Петар	Ђоринци	3
225.	Стојановић Јордан	Цакинци	4
226.	Михајловић Станоје	Ђоринци	3
227.	Јовановић Сима	Ђоринци	4
228.	Алексић Божидар	Белоњци	1
229.	Крстић Цвета	Крстинци	3
230.	Крстић Нада	"	2
231.	Стојковић Новица	Белоњци	5
232.	Петковић Драгољуб	"	5

Ред. бр.	Презиме и име домаћина	Надимак	Број чланова домаћинства
233.	Стојановић Петар	Карацуљци	3
234.	Ђокић Драгољуб	Ивановци	4
235.	Благојевић Радиско	Карацуљци	7
236.	Стојковић Благоје	Белоњци	6
237.	Стојковић Александар	"	10
238.	Алексић Стојанка	"	1
239.	Ђорђевић Живојин	"	4
240.	Стојановић Радисав	Маринковци	3
241.	Тодоровић Живојин	"	2
242.	Тодоровић Стеван	"	5
243.	Станковић Миодраг	"	6
244.	Станковић Стојан	"	4
245.	Милошевић Живојин	"	2
246.	Јанковић Мара	Анђелковци	1
247.	Ђорђевић Милорад	Белоњци	4
248.	Јовић Младен	Анђелковци	2
249.	Миленковић Богољуб	"	5
250.	Школа	-	-
251.	Благојевић Душан	Карацуљци	-
		УКУПНО	934

Карта Ладовице

МИГРАЦИЈА СТАНОВНИШТВА

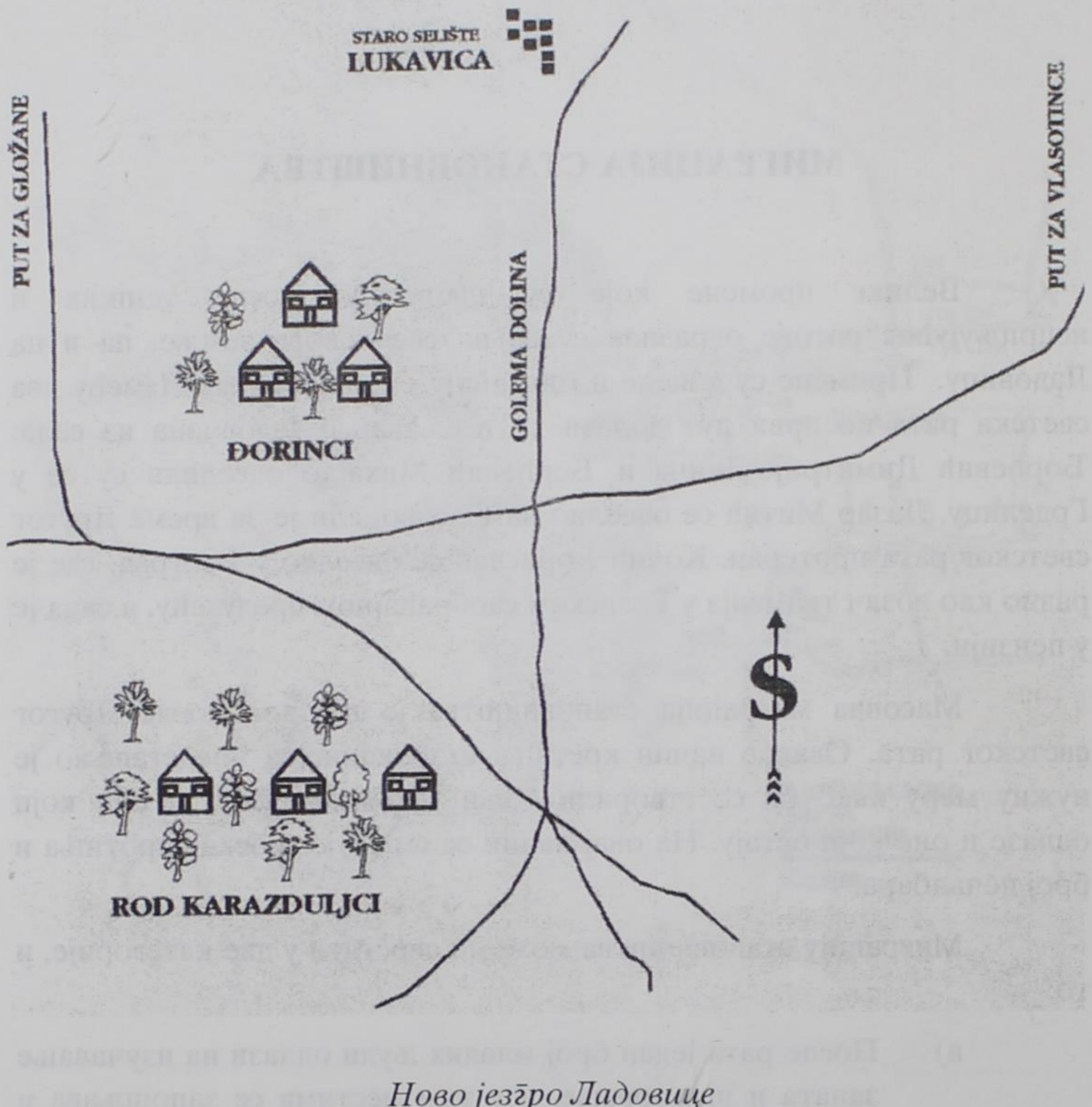
Велике промене које су наступиле после тешких и исцрпљујућих ратове одразиле су се на све делове земље, па и на Ладовицу. Промене су донеле и миграцију становништва. Између два светска рата по први пут долази до исељавања Ладовчана из села: Ђорђевић Димитрије-Динча и Ђорђевић Михајло одселили су се у Грделицу, Лазар Митић се одселио на Косово, али је за време Другог светског рата протеран. Кочић Борислав се одселио у Београд, где је радио као возач трамваја у Градском саобраћајном предузећу, а сада је у пензији.

Масовна миграција становништва је настала после Другог светског рата. Овакав начин кретања становништва представљао је нужну меру како би се створили бољи услови живота за оне који одлазе и оне који остају. На овај начин се смањује сеоска сиротиња и број печалбара.

Миграцију становништва можемо сврстати у две категорије, и то:

а) После рата један број младих људи одлази на изучавање заната и школовање, и у тим местима се запошљава и формира породице.

б) Другу, најбројнију групу чине печалбари. После неколико година проведених у печалби они се одлучују да свој део земље продају и селе породицу тамо где раде како би породица живела заједно и зараду-печалбу трошили на једном месту.

Ново језгро Ладовице

Највећи број печалбара се одселио у Смедерево. Према евиденцији коју смо оформили за овај повод, данас у Смедереву има 52 ладовачке породице са преко 200 чланова домаћинстава. У периоду од 1950. до 1960. године у војне академије и училишта из Ладовице је отишло 17 младића који су службовали широм Југославије. Колонизацију ни једна породица из села није добила.

ПРЕГЛЕД
ОДСЕЉЕНИХ ДОМАЋИНСТАВА ИЗ СЕЛА
У ПЕРИОДУ 1945 - 1985. ГОДИНЕ

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
	АНЂЕЛКОВЦИ:			
1.	Анђелковић Веселин	Лесковац	4	
2.	Анђелковић Благоје	Власотинце	4	
3.	Анђелковић Боривоје	Бања Лука	4	
4.	Анђелковић Драган	Лесковац	5	
5.	Ђорђевић Светислав	Књажевац	4	
6.	Јовић Војислав	Власотинце	4	
7.	Јовић Јован	Ниш	4	
8.	Јанковић Драгољуб	Смедерево	3	
9.	Јанковић Драгослав	Бања Лука	5	
10.	Јањић Новица	Косовска Митровица	4	
11.	Марковић Божидар	Власотинце	6	
12.	Марковић Драган	Лесковац	4	
13.	Марковић Радунко	САД	4	

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
14.	Недељковић Сретен	Смедерево	3	
15.	Пејчић Борислав	"	7	
16.	Пејчић Љубомир	"	2	
17.	Пејчић Божидар	"	3	
18.	Станковић Светомир	"	3	
19.	Станковић Петар	"	3	
20.	Савић Синиша	Предејане	4	
	БЕЛОЊЦИ:			
1.	Алексић Душан	Гњилане	4	
2.	Алексић Миодраг	Власотинце	4	
3.	Алексић Петар	Лесковац	4	
4.	Ђорђевић Јован	"	4	
5.	Ђорђевић Предраг	Београд	4	
6.	Стојковић Миодраг	Лалић-Бачка	3	
7.	Стојковић Јован	"	4	
8.	Стојковић Сретен	Лесковац	4	
9.	Стојковић Миливоје	Грделица	4	
10.	Стојковић Јован	Лесковац	4	
11.	Стојковић Сава	"	3	
12.	Стојковић Бранко	Осипаоница	5	
13.	Савић Станко	Смедерево	3	
14.	Савић Сава	"	3	
15.	Савић Зарије	"	2	

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
	ЂОРИНЦИ:			
1.	Ђорђевић Милан	Смедерево	4	
2.	Илић Славко	"	4	
3.	Илић Петар	"	4	
4.	Илић Сава	"	4	
5.	Крстић Живко	"	2	
6.	Крстић Стојан	"	3	
7.	Крстић Драган	"	2	
8.	Станковић Живко	"	4	
9.	Станојевић Боривоје	"	4	
10.	Станојевић Љубомир	"	4	
11.	Стефановић Синиша	Ниш	4	
12.	Стојановић Ђорђе	Смедерево	3	
13.	Стојановић Живко	"	2	
14.	Стојановић Драгољуб	"	3	
15.	Стојковић Љубомир	"	5	
16.	Стојковић Петар	"	4	
17.	Стојковић Драган	"	2	
	ЋИКИНЦИ:			
1.	Петровић Слободан	Нови Сад	3	
2.	Петровић Драгољуб	Лесковац	4	
3.	Петровић Антанас	"	5	
4.	Пејчић Сава	Смедерево	4	

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
	ИВАНОВЦИ:			
1.	Ђорђевић Драган	Власотинце	4	
2.	Ђорђевић Бранко	Грделица	4	
3.	Ђорђевић Драган	"	2	
4.	Ђорђевић Зоран	Смедерево	4	
5.	Ђорђевић Новица	"	4	
6.	Ђорђевић Љубиша	Београд	4	
7.	Ђорђевић Стојан	Смедерево	3	
8.	Ивановић Томислав	Губеровце	5	
9.	Ивановић Василије	Лесковац	4	
10.	Младеновић Александар	"	3	
11.	Стаменковић Светислав	Бијељина	4	
12.	Стаменковић Миодраг	Грделица	4	
13.	Стаменковић Милорад	Смедерево	4	
14.	Стаменковић Стојан	"	3	
15.	Стаменковић Михајло	"	4	
	МИТИНЦИ:			
1.	Митић Лазар	Жижовица	4	
2.	Митић Младен	Власотинце	4	
3.	Митић Светислав	Куманово	4	
4.	Митић Ђорђе	Смедерево	12	
5.	Митић Чедомир	"	13	
6.	Митић Благоје	"	3	

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
	МИЛИНЦИ:			
1.	Јовић Добривоје	Смедерево	2	
2.	Јовић Божидар	Грделица	2	
3.	Милић Љубомир	Лесковац	5	
4.	Милић Момир	"	4	
5.	Милић Сретен	Немачка	4	
6.	Станковић Петар	Добротин	4	
7.	Станковић Стојан	Руски Крстур	4	
	МИХАЈЛОВЦИ:			
1.	Михајловић Александар	Братмиловце	4	
2.	Стефановић Чедомир	Лесковац	4	
	ЦИЈАНЦИ:			
1.	Илић Миодраг	Ниш	4	
2.	Илић Михајло	"	4	
3.	Цветковић Лука	Лесковац	4	
4.	Цветковић Бранко	Орашје	4	
5.	Стаменковић Стојан	Смедерево	8	
	ЖЕРЦИ:			
1.	Коцић Милан	Смедерево	2	
2.	Коцић Димитрије	"	3	
3.	Коцић Ђорђе	"	3	
4.	Миљковић Стојан	Орашје	4	
5.	Стаменковић Ратко	Грделица	7	
6.	Стаменковић Милорад	Смедерево	4	

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
	САВИНЦИ:			
1.	Станковић Владимир	Смедерево	8	
2.	Станковић Чедомир	Туполовце	4	
3.	Станковић Божидар	Смедерево	4	
4.	Станковић Станиша	Београд	4	
5.	Станковић Лазар	Смедерево	6	
6.	Савић Горан	Скопље	3	
	КРСТИНЦИ:			
1.	Коцић Стојан	Лесковац	4	
2.	Коцић Градимир	"	4	
3.	Стојковић Светозар	Лесковац	4	
4.	Стојковић Властимир	Жижавица	4	
5.	Стојковић Велимир	Славон. Брод	4	
6.	Стојковић Вукашин	Младеновац	4	
	ЦАКИНЦИ:			
1.	Илић Драгољуб	Грделица	4	
2.	Јовић Владимир	Обреновац	4	
3.	Милосављевић Света	Ћићевац	4	
4.	Милисављевић Стојан	Футог	4	
5.	Милисављевић Војислав	"	4	
6.	Младеновић Драга	Власотинце	3	
7.	Станковић Живојин	Кикинда	4	
8.	Стојковић Бранко	Лесковац	3	

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
9.	Стојковић Благоје	Београд	4	
10.	Стојковић Живко	Смедерево	3	
11.	Стојановић Благоје	Београд	5	
	КАРАЏУЉЦИ:			
1.	Благојевић Живојин	Грделица	4	
2.	Благојевић Чедомир	"	4	
3.	Благојевић Сава	Ковин	4	
4.	Благојевић Крста	Ниш	4	
5.	Благојевић Душан	Лесковац	4	
6.	Благојевић Сретен	Младеновац	3	
7.	Недељковић лука	Бела Црква	5	
8.	Петровић Драгиша	Смедерево	4	
9.	Петровић Будимир	Власотинце	4	
10.	Стојановић Војислав	Нови Сад	4	
11.	Стојановић Јован	Грделица	4	
12.	Стојановић Петар	Аустралија	4	
13.	Стојановић Благоје	Грделица	4	
14.	Стојковић Јордан	Смедерево	6	
	ПЕКИНЦИ:			
1.	Димић Борислав	Београд	3	
2.	Димић Живојин	"	4	
3.	Димић Божидар	"	4	
4.	Димић Стојан	Смедерево	4	
5.	Димић Бранислав	Сурдулица	4	

Ред. бр.	Име и презиме одсељених	Место где се одселио	Број чланова	Примедба
6.	Илић Ратко	Лесковац	4	
7.	Илић Драгољуб	"	6	
8.	Јанковић Борислав	Загреб	4	
9.	Јанковић Љубиша	Београд	4	
10.	Јанковић Живојин	Босан. Крупа	4	
11.	Младеновић Живојин	САД	7	
12.	Младеновић Александар	Мостар	4	
13.	Стојановић Зоран	Аустралија	4	
14.	Стојановић Ненад	Власотинце	4	
	КОЧИНЦИ:			
1.	Дојчиновић Светислав	Београд	4	
2.	Дојчиновић Сретен	Ниш	4	
3.	Јовановић Градимир	Лесковац	4	
4.	Кочић Радован	Ковин	8	
5.	Кочић Борислав	Београд	4	
6.	Кочић Живојин	Младеновац	4	
7.	Михајловић Добривоје	Туполовце	4	
8.	Михајловић Станко	Смедерево	4	
9.	Михајловић Никола	"	7	
	МАРИНКОВЦИ:			
1.	Цветановић Зоран	Лесковац	4	

ИСЕЉЕНИ РОДОВИ И ИЗУМРЛЕ ПОРОДИЦЕ ИЗ ЛАДОВИЦЕ

Веома је тешко прикупити податке о онима којих више нема, али ако неко покуша да прикупи основне податке о онима којих нема а нестали су и њихови потомци - онда занеми од туге и немоћи и констатује оно што и народ једноставно и тужно каже ***изумрле породице и изумрли родови.*** Остало је само сећање да су ту некада живели. Аутор је успео да дође до података о родовима који су се иселили и није остала ни једна породица тог рода у Ладовици.

Род Велешанци - Петар Велин, његови потомци одселили су се у Добротин.

Род Стојана Ђулумејчета - одселио се у Смедерево.

Ови родови су у време када су се расељили имали су само по једну породицу. Ладовицу су напустили после Другог светског рата.

ИЗУМРЛЕ ПОРОДИЦЕ

1. Станковић Милан - Ђоринци
2. Марковић Ђорђе - Анђелковци
3. Петков Дина - Анђелковци
4. Миљков Игњат - Анђелковци
5. Крстин Петко - Анђелковци
6. Динин Ђорђе - Цакинци
7. Жуткин Владиир - Цакинци
8. Миленковић Гмитар - Бежанци

НАДИМЦИ

У селу нисам могао да дођем до података одакле је потекла потреба да се људи у Ладовици и њеној околини најчешће међусобно познају по надимцима, мање по родовима а још мање по презименима. Међутим, та појава је регистрована и у многим другим крајевима Србије, Црне Горе и Републике Српске.

Дешавало се да мештани тврде како не познају неку особу само зато што се помињало име и презиме те особе а не и надимак. Ладовчани јако чувају своје надимке јер су им они главни знакови распознавања. Ако у селу или негде на путу неко од старијих људи сретне неко дете и упита га чије је и дете каже да је унук Тозе Стојковића или Љубе Јанковића, тиме радозналац неће бити задовољан, јер у селу ових имена има више, а презиме неће дати право објашњење. Али ако дете каже да је унук Тозе Буљине или Љубе Фирге, ту забуне неће бити. Овакав однос према презименима у овим нашим крајевима, изнедрио је ону познату причу о општинском пандуру и регрутима који по имену и презимену нису знали да се одазову, све док пандур није узео списак и прозвао их по надимцима. Да се то време не заборави и да се надимци сачувају од заборава, ја сам их прибележио.

ПРЕГЛЕД НАДИМАКА:

1. Тоза - Буљина
2. Мика - Бурдин
3. Тодор - Бараба
4. Никола - Бежански
5. Синиша - Бибарин
6. Љуба - Видарчин
7. Илија - Гуска

8. Влада - Жуткин

9. Никола - Пилајкин

10. Благоја - Карча

11. Љуба - Меметошин

12. Чеда - Зајац

13. Љуба - Жабаров

14. Петар - Ђуковац

15. Никола - Карацуљски

16. Јован - Џијански

17. Милорад - Жерски

18. Ранђел - Ковачов

19. Љуба - Сумајија

20. Улка - Чокањина

21. Бошко - Палаграф

22. Јован - Мацунов

23. Љуба - Фирга

24. Стојан - Ђулумејче

25. Лека - Оџа

26. Драга - Лингурска

27. Милан - Сојаче

28. Прокоп - Калинче

29. Лука - Цакилов

30. Јован - Ђукса

31. Драги - Гајтанин

32. Ђока - Фрајла

33. Сретко - Плећкин

34. Драги - Пижаркин

35. Сава - Рањеница

36. Душан - Суља

37. Душан - Турчин

38. Стеван - Ђума

39. Стојан - Манга

40. Тоза - Лисица

41. Влајко - Миљоверка

42. Таса - Мута

43. Љуба - Шваба

44. Живко - Крња

45. Љуба - Репуљан

46. Никола - Камељавка

47. Бона - Камила

48. Живко - Жути

49. Лута - Разокша

50. Никола - Лига

51. Воја - Циганин

52. Душан - Ћопа

53. Глигорија - Сачма

54. Вељко - Шутин

КУЛТУРНО-ЗАБАВНИ ЖИВОТ СЕЛА

Културно-забавни живот у Ладовици и њеној околини у прошлости одвијао се преко религиозних празника и народних обичаја. За време турског периода сељацима је било забрањено да славе и свадбе буду бучне и раскошне. То није спречило људе да тихо чувају свој национални мелос и народне игре. Ладовчани у то доба нису имали ни материјалне могућности да се размећу, с обзиром да су били турске чивчије. По ослобођењу од Турака, када су добили земљу у посед и када су откупили доста земље у козарском атару, почињу много богатије да славе и свадбују. Тада су поред редовних крсних слава, богатији су славили и сеоске славе, као што су Спасовдан када су се у селу носиле литије, или Свети Илија када су поједина домаћинства између два светска рата примала и до 60 гостију. Поред својих сеоских слава они су знали и за славе у својој околини чија су гостопримства редовно узвраћали.

Забаве на саборима углавном су се одвијале играњем у колу. Док су једни играли, други су посматрали играче. Мушкарци незаинтересовани за играње у колу, забављали су се бацањем камена са рамена, скакањем у даљ. Од малена се деца у селу уче да играју у колу. Ако неко не зна да игра у колу, за њега се обично каже да је сметењак.

Ладовица у прошлости није имала запажене музичаре. Памте се Гмитар Миленковић-Божански и Владимир Михајловић гајдарџије. Музичари су углавном долазили из Грделице и Власотинца.

Породично веселље

С обзиром да овде највише бележимо догађаје из ранијег периода, то морамо да поменемо и односе у породици, на пример однос младих брачних парова. Млада жена - невеста није могла под крст на сабор да изађе са својим мужем. Њен муж ће изаћи први на сабор и дружиће се са својим друговима, дојучерашњим момцима. Његова жена ће изаћи касније под условом да у кући има свекрву, заову или јетрву. Свекрва ће остати у кући а млада снаха ће са заовама изаћи на сабор, али се тамо неће састајати са својим мужем, нити ће играти у колу ако је муж не позове. Ако неко ипак нађе да то учини, биће укорен од својих вршњака како се плаши жене.

Девојке су строго водиле рачуна да на сабор дођу мало касније од осталих, како би се приметио њен изостанак и како би се рекло "*нема је*". Са отварањем школе у селу ти строги традиционални обичаји се почињу мењати и ишчезавати. Томе су највише допринели учитељи који су становали у селу.

У селу је добро запамћен брачни пар учитеља: Стана и Александар Миленковић и учитељи Милева и Владимир Поповић из Власотинца. Учитељице су се дружиле са женском омладином, држале су им предавање из здравственог васпитања, подучавале су их како куће и дворишта треба да им изгледају. Учитељица Милева је са омладинкама обрађивала школску башту, производила је расад цвећа за башту па је део расада делила девојкама да и оне засаде цвеће у својим баштама. Прича Љубица Стојковић (83) како су ангажовале своју браћу и родитеље да у бурадима дотерају воду из Мораве, како би заливале цвеће у школској башти.

Учитељ Александар је 1927. године донео по први пут једну гарнитуру шаха, те је обучавао омладинце, доносио је разне стручне часописе из области пољопривреде и виноградарства.

На овој слици се налазе две школске зграде, лево је школа из 1949. а десно из 1991. год. (Фотографију школске зграде из 1921. год. немамо)

Учитељи су окупљали омладину за време школских слава, Светог Саве, Цвети и Видовдана. За Светог Саву су омладинци китили школу, доносили клупе, столове и столице из комшилука, те велику учионицу спремили за прославу.

Сведок поменутих активности био је школски служитељ Јанковић Михајло, Мика Бурдин.

Уочи Другог светског рата учитељи Радојка и Бранко Павловић уступили су омладинцима велику учионицу где се омладина окупљала на забаве. Тако се по први пут десило да школа постаје место окупљања и забаве омладине.

После Другог светског рата културно-забавни живот на селу се мења набоље. Тада често гостују драмске секције и културно-уметничка друштва из Власотинца. После сваке представе у школи се организују игранке. Омладина се враћа са радних акција, ратници долазе својим кућама и уносе новине у целокупан живот села, па и у културно-забавни живот.

Доласком учитеља Драгутина Ђорђевића - Певца 1950. године у ладовачку школу, из корена се мењају дотадашње навике у културном животу ладовачке омладине. Као свестрани спортиста, целокупан живот и забаву учитељ спроводи кроз спорт. Формира атлетску и стрељачку секцију, по први пут у село доноси боксерске рукавице и гимнастичку справу коњића са хватаљкама. Од тог периода омладина полако напушта традиционални начин забаве, играње у колу. Свака светковина у селу биће праћена неком спортском манифестацијом. Фудбалски клуб Ладовице такође везује омладинце за себе. Тако су спортске приредбе постале и остале језгро окупљања и забављања омладине и свих мештана.

У оквиру републичког такмичења села, које је Културно-просветна заједница Србије покренула како би се унапредио културни развој села, уз подршку и помоћ Просветне заједнице из Власотинца, ладовачка омладина учествује на Републичком такмичењу фолклора и духовитости и осваја друго место. (Прилог: лист "Експрес политике" од 29. јула 1979. године).

ЛАДОВИЦА ЈЕ ИЗАШЛА ИЗ АНОНИМНОСТИ

ТУРНИР ДУХОВИТОСТИ '79 ✣ ЛАДОВИЦА 5 стран

Недеља, 29. јул 1979.
Политика ЕКСПРЕС

КАКО ЈЕ ЛАДОВИЦА ИЗАШЛА ИЗ АНОНИМНОСТИ

НЕРОДИЉСКИ ТУРИЗАМ

Ладовица је добила име још док су на том подручју боравили Турци. Они су, кажу, у једној шуми продавали дебелу ладовину. Шуме су посечене и ладовине данас нема у Ладовици, али је зато има у оближњем Власотинцу, где се налази шума — администрација.

По своме географском положају Ладовица је до скора представљала слепо црево општине Власотинце. А зна се, да се човек слепог црева сети само онда кад га оно заболи.

Сада је ситуација битно друга. Прошле године Ладовица је ботинула у сам домаћинства. Ладовичани више неће бити мајмуни, а наслеђа добра и своја кажу.

На Републичком такмичењу сеоских фолклорних група из Ладовице освојила је прошле године друго место. То је имало двоструког одјека: Ладовица је изашла из анонимности, а такмичења села је учило у анонимност.

Ладовичани су отворили на надалеко чувене дворишне дућане у Окридској бањи, где је на извору изашкрцана ледена вода стогодишњака. А како да не буде отворени кад је овај разуђени ладовички фудбалски клуб пристао да буде рекордер по броју примљених голова. До почетка прошле године у Окридској бањи, Ладовичани су били на првом месту (у Охриду су свечано прихватили 23 гола).

Ладовица одбацила и по баби Здравки. Њена специјалност је помешана кратковлашна и сивка које су изгубили Арбанаси. Здравка прима клијенте из свих крајева. О кафеиду је сеоско пуно аутомобила разних регистрација. Због тога Месна заједница озбиљно разматра могућности за развој нередњског туризма.

Иначе, у селу има једна продавница, која је одлично снабдевена. У њој има толико робе да сва мајка стави у мајку се њом се иде у планине.

Ладовички пензионери одмах су одлазили трбухом за врухом. Најдаљу најезду су извршили на Смедерево. Запослени су читаво предграђе «Шарани». Ту обитава око 45 ладовичана. Они траже да им се формално призна статус аутохтоног становништва и да се то назове зове Мала Ладовица. Више нема Ладовице у Смедереву, исто као данас Смедерева у селу Ладовици.

Рецимо и то да су Ладовичани, за разлику од Власотинчана, прави подвижи. Изнели и бомбардују земљу најбоље домаћице које потрошиле вина.

БОСТАН ЗА ДУБАН

Ладовички пензионер Иван, одлично је најбољи бостан у селу. Једног пуног месеца, он је увиђавно да има пушку и дилатоб и да ће се провести лепо сваког сина до повратка да уради лагао бостан.

То је подстакло кругу младића да пођу упадну у бостан, оберу и са собом однесу најбоље лубенице. Страшило које су наши момци били бостанари, постављени су пред малином Иванов кућа и стављен му цигарету у «уста».

Пред зору, кад је њима лепо да наиђе стоку, указао је њему прилику наслоњену на палицу. На пред застрашености, упао је њему у прибацивању се пријатељу, упитао:

— Неје ли тик, брат?

То вечери још једном. Над вама у чаку је кавез. Дође да бабуј:

— Бебо, дођи брат, да видиш нешто! ... Наш бостанџија продао бостан за дуван.

ПРИЛОГЕ ПРИПРЕМИЛИ: Стојан Андрејевић Пол, Аца Давинић, Небојша Митровић, Бора Дмитријевић, Васкино Матрејаз и Јован Хорић

ДЕЛЕГАТСКО КОЛО

Иде два брата, Дуњеранке, оба делегата.
Дуњеранке, Дуњеранке, дружимо системе!
Састанци нам дуго трају, брате делегате.
Треба нешто да се скратe, брате делегате.
Да се скрате, да се скрате, брате делегате.

Дискусија има разних, вели Дуњеранке:
мало плодних, више празних, вели Дуњеранке,
Дуњеранке, Дуњеранке, скратимо састанке.

ОПШТИНСКЕ ВЕСТИ

ПРОСЕК

У Скупштини општине Власотинце ове године возбиљна су личка примања: функционерима за 30 одсто, а осталим радницима за 15 одсто. Однос другачија је само тачно пола. Иначе, не треба да се оптерећују, јер је повећање функционерских плата дозвољено новелом општег просека свих запослених у општини.

ВЕЋЕ ОД ТИТУЛА

Људи су склони да се сасрдно боре за титуле. Једино судије Општинског суда у Власотинцу бежа од тога. До сада су третирани као функционери, али се више тако не третирају. Када су видели да им то утиче на лични доходак, сеоски сисари се труде да се пронађе у радној организацији.

ПРОМЕНЕ

У нашој Скупштини ротација се одвија на принципу кружног вероватноће, која гласи: «Целокупним непогутивим субјективним фактора једног трибина, добићу се трибини исте

МАЛЕ ШАЛЕ

НОТРЉА ЊИХОВЕ

Предио отац најбољу кћер, па куцао сиву кућу, па сада, док отац сам рекао у двору, сви се дозвали. Пита-ју они:

— Где ти је сад, да ти позовне?

— Ено га на дуњу!

— Шта тамо ради?

— Нотрља њихове! — одговори отац.

НА ВРЕМЕ

Дошао тасе зету у госте. Тај приликом зет га је у шетњи са домаћинством и новоподигнутим зградама. На крају, тасе рече:

— Све је добро, сваки, само чуди ме да ти на свету ово је највеће тешко у дворишту.

— Па, ас тамо ми је ја ући на врата вођени! — одговори зет.

АНОСОГО

Сео орао да учи, над њиме надвикује. Орао му рече:

— Извини мало сира и поћи, ако желиш.

— Мало ће ме. Ја ти доћи сасвим ускоро!

— Е, вама мачка. Ако што видиш, ја тешко тамам.

ТЕСТО

Жена замесила тесто и ставила у крилу да ди... Пошто је дуго а ја... у кући:

— Пропао ми тесто за ме бијеле док се ја вратим.

— Иди ти слободно, ја ћу да завршим посао! — рече муж.

МАЈОР АСТРОНАУТ

У кући Милорада, свестог тобџије, мајор се завадио са женом и ћаја. Због тога су Милорадови укућани често добијали прилику и прилику за куварство. Милорад се кажњен дневно као да дослужи мајору. Приликом је за пропагирању ракету и пошао у авијацију.

Кажњен се Милорадов отац кадро по свету.

— Мој Милорад је срушио Русе... Нигдје Ладо се врати, а ваши мајор

Како је Ладовица изашла из анонимности,
изводи из "Политике експрес", недеља, 29.07. 1979.

ИЗВОДИ ИЗ "ПОЛИТИКЕ ЕКСПРЕС"

"Ладовица је добила име још док су на том подручју боравили Турци. Они су, како се прича, у једној шуми пронашли дебелу ладовину. шуме су посечене и ладовине данас нема у Ладовици, али је зато има у оближњем Власотинцу где се налази шума-администрација."

✧ ✧ ✧

"По своме географском положају Ладовица је до скора представљала слепо црево општине Власотинце. А зна се, да се човек слепог црева сети само онда кад га оно штрецне."

✧ ✧ ✧

"Село је вековно патило без воде. Прошле године вода је потекла у сва домаћинства. Ладовичани више неће бити жедни, а најојађе добро и своје вино."

✧ ✧ ✧

"На Републичком такмичењу села фолклорна група из Ладовице освојила је прошле године другo место. То је имало двоструког одјека: Ладовица је изашла из анонимности, а такмичење села је ушло у анонимност."

✧ ✧ ✧

"Ладовчани су огорчени на недавне необичне догађаје у Охридској фудбалској лиги, где је на неким утакмицама постигнуто и више од стотину голова. А како и да не буду огорчени кад је овим резултатима ладовички фудбалски клуб престао да буде рекордер по броју примљених голова. До

поменутих појава у Охридској лиги, Ладовичани су били на првом месту.

(У Орашју су својевремено примили 23 гола)."

✧ ✧ ✧

"Ладовица се прочула и по баба Здравки. Њена специјалност је помагање неоткињама и онима који су изгубили љубав. Здравка прима муштерије из свих крајева. О викенду је село пуно аутомобила разних регистрација. Због тога Месна заједница увелико размаатра могућности за развој неродиљског туризма. Иначе, у селу има једна продавница која је одлично снабдевена. У њој има толико робе да сва може стати у корпу са којом се иде у пећурке."

✧ ✧ ✧

Ладовички печалбари одвајкада су одлазили трбухом за крухом. Највећу најезду су извршили на Смедерево. Запосели су читаво предграђе "Царина". Ту обитава око 45 породица. Они траже да им се формално призна статус аутономне јединице и да се то насеље зове Мала Ладовица. Боље Мала Ладовица у Смедереву, него велико Смедерево у малој Ладовици.

✧ ✧ ✧

Мале шале

Котрља њивче

Продао отац најбољу њиву, па купио сину ауто. И, сада, док отац сам ринта у пољу, син се возика. Питају оца:

- *Где ти је син, да ти помогне?*
- *Ено га на друму.*
- *Шта тамо ради?*
- *Котрља њивче! - одговори отац.*

Мноооґо

Сео орач да ужина, кад наиђе ūољочувар. Орач му рече:

- *Изволи мало сира и ūоґаче, ако волиш.*
- *Како да не. Ј а ш̄о мноооґо волим!*
- *Е, онда ништа. Као шш̄о видиш, ја ш̄олико немам.*

Бос̄ш̄ан за дуван, анеґдош̄а

Ладовички ūензионер, Жика одґајио је најбољи бос̄ш̄ан у селу. Пошш̄о сш̄рах чува ūоље, он је уūозоравао да има ūушку и ūиш̄ш̄ољ и да ће се ūровес̄ш̄и лоше свако онај ко ūокуша да украде њеґов бос̄ш̄ан.

То је ūодсш̄акло ґрууу младића да ноћу уūадну у бос̄ш̄ан, оберу и са собом ūонесу најбоље лубенице. Сш̄рашило које су нашли међу бос̄ш̄аном, ūос̄ш̄авили су ūред каūијом Жикине куће и сш̄авили му циґарешу у "усш̄а" .

Пред зору, кад је Жика ūошао а намири сш̄оку, уґледао је неку ūрилику наслоњену на каūију. Из ūредосш̄рожносш̄и, узео је вилу и, ūриближавајући се ūрилици, уūиш̄а:

- *Који си ш̄и, бре? То ūонови још једном. Кад виде у чему је сш̄вар, дозва бабу:*
- *Бабо, дођи брзо, да видиш нешш̄о!. . . Наш бос̄ш̄анција ūродао бос̄ш̄ан за дуван.*

СПОРТ

Све до 1950. године, у селу није било организованог бављења спортом, нити у било каквим спортским дисциплинама. Спортска активност младих обављала се углавном у виду незваничних такмичења појединаца и неких група-екипа у рвању грчко-римским стилом, бацању камена са рамена, скоку у даљ са залетом и из места, трчању на 100 и 200 метара.

Награде и одличја у оваквим и незваничним такмичењима, била су у виду тихог признања и упирања прста у најбољег, најснажнијег, најбржег, највештијег и др.

Доласком учитеља Драгана Ђорђевића, званог "Певац" из околине Светозарева, а касније и учитеља Стојановић Жике из суседног села Прилепац, спорт и спортски живот младих на селу почињу да се динамичније, свестраније развијају и да веома брзо добијају на популарности. Полако су организовани на савремени начин. Учитељ Драган постаје главна покретачка снага у организованом бављењу спортом омладине и у више спортских дисциплина. Он уноси један нови и снажан спортски ентузијазам међу младима.

Учитеља су млади искрено заволели. Он постаје ауторитет, сви су желели да буду што дуже са њим, да им што више вештина покаже и са њим да играју фудбал, раде на коњу са хватаљкама, раде на вратилу, да скачу у даљ, да скачу мотком увис и слободним стилом (без мотке), да ходају и раде вежбе на греди, да боксују са боксерским рукавицама и друго.

Учитељ
Драган Ђорђевић "Певац"

Уча је почео веома скромно и скромним средствима да афирмише спорт у селу. Не треба заборавити ни његове напоре да објасни људима колико је спорт користан за све - и за учеснике и за посмаатраче, јер негује дух другарства, заједништва, а никако није забава за лењивце, никако бављење спортом не значи бежање од рада и обавеза.Прво је направљен терен за скок у даљ, затим терен и справа за скок мотком, па скок увис слободним стилом, обезбеђен је коњић са хватаљкама, прави греду за ходање и вежбање, набавља и доноси два пара боксерских рукавица. Прича се како су се млади у зимским данима окупљали у школском дворишту и опремљени у боксерским рукавицама боксовали, али постоје и приче како су се невешти боксери тукли, па је из поразбијаних носева, по утабаном снегу било мноштво трагова крви. Интересантно је овде напоменути и запажање да се боксери после завршеног бокс-меча, нису непријатељски осећали и замерали, већ су спортски пружили руку један другоме и међусобно

одали признање. Омладинци су показали велико интересовање за све што им је учитељ показивао и зато резултати нису изостајали.

Учитељ Драган био је врстан и тада врло познат фудбалер и спортски радник. Најпре је, још као војник, 1945. године играо за репрезентацију II армије, а против тадашње репрезентације Босне и Херцеговине у Тузли. По доласку на службу у Ладовицу, играо је фудбал најпре у Власотинцима за клуб "Власину" а затим у Грделици за "ФК Јединсство".

Као врстан и афирмисан фудбалер, спортски и просветни радник уживао је велики ауторитет међу омладинцима и на овом плану постиже највећи успех.

Разиграни ладовачки фудбалери

Учитељ формира тим који добија име ОФК "Омладинац" и бива њихов тренер. Према неким казивањима, ладовачки фудбалери су веома брзо напредовали, што је утицало да се о фудбалском спорту Ладовице чује и шире.

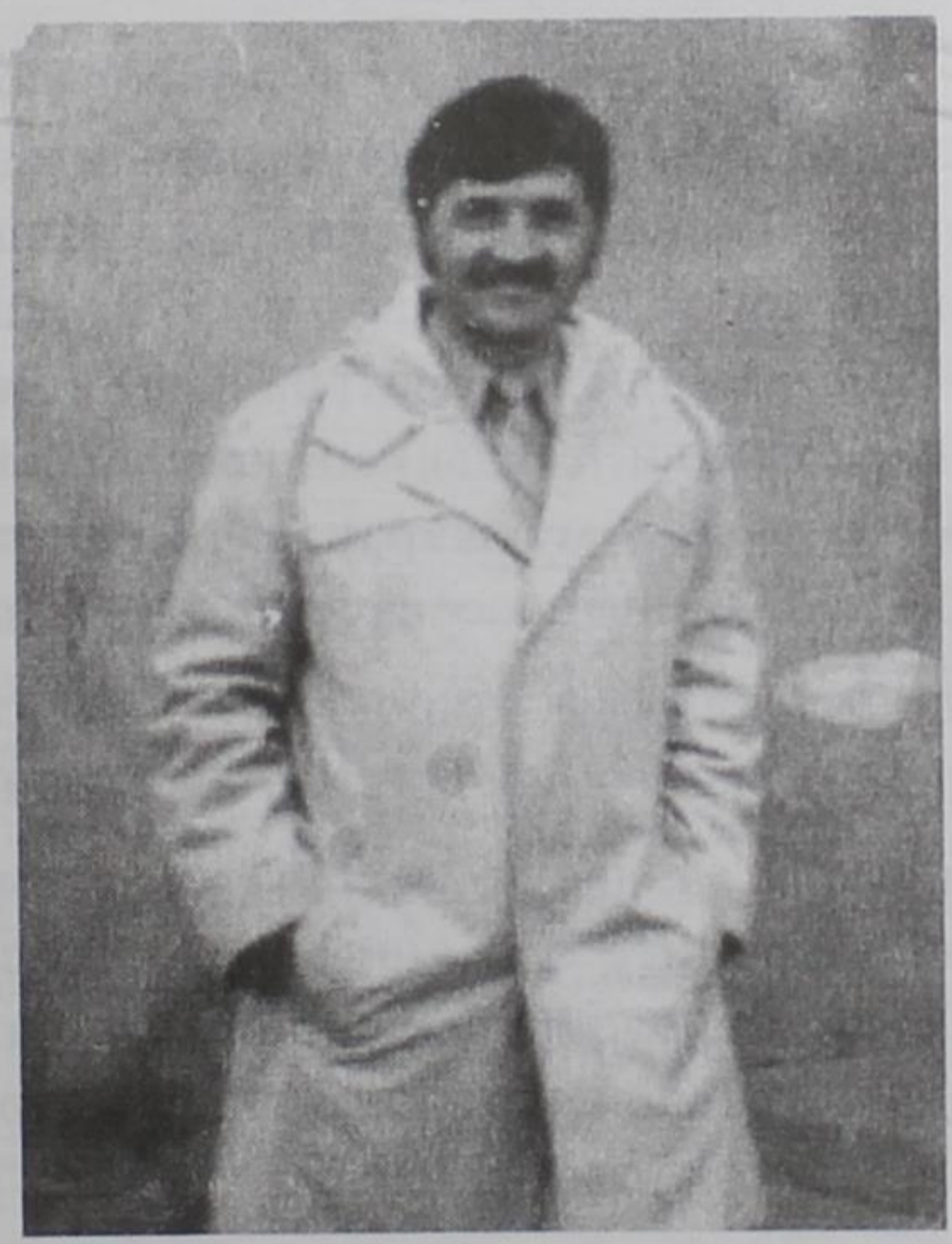
Тих година је у организацији и уз посебно и несебично залагање учитеља Драгана направљено и прво импровизовано фудбалско игралиште стандардне величине, а на простору и локалитету данас званом месту "Ширина", одмах изнад сеоског гробља у правцу север - југ, а играло се први пут правом фудбалском лоптом. Не треба истицати колико је то значило за ладовачке младиће и колико је допринело организацији спортских надметања у селу.Сви су желели да учествују у спортском животу села и сви су се трудили да постигну што бољи успех.

На слици су фудбалери Ладовице из 1975. године

Иако учитељ Драган наредних година напушта село, оно што је засејао ниче невероватном брзином. Спортски ентузијазам који је завладао међу омладином, наставља се доласком учитеља Жике, а нарочито у фудбалу. Сада се игра фудбал са суседним насељеним местима и постижу изванредни резултати. Тим мења назив у ФК "Ладовица" и бива најзаслужнији за афирмацију фудбалског спорта на овим просторима, када и покреће иницијативу и постаје један од оснивача Општинске фудбалске лиге, општине Власотинце.

У фудбалском спорту Ладовице, 1960. године, долази до напретка јер се појавио нови човек који ће успешно водити тим. Благоје Илић најпре као играч, а касније и као спортски радник, преузима екипу и постаје тренер.

Благоје Илић је као бивши играч и спортски радник, преузео тим и водио га веома успешно.

Тим опет мења назив, па се сада зове ФК "Прогрес" и постиже највећи успех од свог оснивања. Изванредном игром у такмичарској 1975. години екипа осваја прво место у Општинској лиги Власотинце, па се као таква квалификује и улази у међуопштинску лигу, што је био велики успех.

Екипа има изванредни играчки потенцијал, наредних година враћа се у Општинску лигу где више пута осваја прво место, али због непостојања услова и недостатка финансијских средстава да се такмичи у већем степену такмичења, тим остаје и даље у општинској лиги.

Под руководством Благоја Илића спортска активност у селу добија на динамици, проширује се број спортова којима се баве Ладовчани, а у селу се формира стрељачка секција "Љубомир Илић-Бубе", која је била веома успешна у свом раду.

Стрељачка секција изграђује своје импровизовано стрелиште на северним падинама Косовице, где огромним и веома запаженим интересовањем изводи бојево гађење из малокалибарске пушке, војничком пушком и пиштољем, као и ваздушном пушком и пиштољем.Одувек је стрељаштво сматрано витешким спортом, а нарочито у нашем народу који је навикао на вишевековна ратовања. Једноставно је сваки одрастао мушкарац морао бити добар стрела. Зато је у селу владало велико интересовање за стрељаштво.

Секција има 165 чланова старости 15 - 80 година. Војислав Јовић је имао 80 година, а био је члан Стрељачке секције.

Селекцијом својих чланова, секција се такмичи и постиже завидне и запажене резултате у општинској и регионалној лиги стрељаштва, што је резултирало да секција из оквира својих чланова, има репрезентативце у Регионалној репрезентацији стрељаштва.

НАРОДНИ ОБИЧАЈИ

И данас су се у Ладовици и њеној околини задржали народни обичаји у случајевима: рађања, смрти, женидбе, стрижбе и свадбе. Обреди који су имали митолошка обележја и нису имала пуно везе са стварним животом, као што су: ***лазарице, краљице, додолке, коледар и крстоноше***, изгубили су на значају после Другог светског рата.

Свадбе

Веома важан корак у животу сваког човека је формирање породице, односно ступање у брак. Народ се трудио да и својим обичајима, који су везани за тај чин, регулише све нежељене ситуације и омогући младим људима добар и успешан брак. Током времена и свадбени обичаји су се такође доста изменили. У ранијим периодима проводаџија је био главни посредник између рода девојке и момка. Проводаџија је био веома заинтересован да дође до споразума. Мало се придавала важност што млади мисле једно о другоме, они су морали да слушају своје родитеље. Ако у тако склопљеној брачној заједници дође до неспоразума - несугласица, родитељи ће се правдати:

"Па таква им је судбина."

Пријатељства се склапају по неким неписаним али врло поштованим и уважаваним критеријумима, ко ће с ким у пријатељске везе да дође. После Другог светског рата, проводаџије губе своју улогу у посредовању између будућих пријатеља. Момци и девојке се само упознају на славама, свадбама, а последњих година у школама и

факултетима. По казивању Вере Михајловић (70) ладовачке девојке су се углавном удавале у селу. Познанства су се склапала најчешће на релацији од села до потеза Куње и обратно. У летњим месецима када сеоски бунари пресуше, девојке су најчешће из Куња на обрамици доносиле воду за пиће. По воду се обично ишло пре заласка сунца. За ову шетњу су и момци знали па су се и они спремали да девојкама помогну, како би тестије и кофе пуне водом лакше донеле кућама.

Испит и свадбени обичаји

Овај обичај пада на терет родитеља девојке. Овом приликом будући супружници изјављују пред попом да ће слободно ступити у брак. Родитељи момка сада дарују девојку даровима и парама. На овај начин се учвршћују договори. Сада престаје "лагање" између момка и девојке. Пријатељи, односно родитељи будућих младенаца, доносе одлуку ког датума ће се одржати свадба, колико ће гостију бити са једне и са друге стране. Све до свадбе, ствари се морају одвијати уз пуно љубави и поверења.

Девојка настоји да све своје дарове комплетира до свадбе. Врло дуго и пажљиво девојка је сама, али често уз помоћ остале женске чељади из куће, припремала дарове за своју удају, али и сву "робу" коју ће понети у свој нови дом. Дар се пакује у ковчег који ће млада понети са собом при удаји.

На дан свадбе у оба дома влада ведро расположење, капије и куће су окићене. У младожењиној кући се скупљају сватови. По кума и старог свата се иде с музиком. Девојкеките сватове, а сватови дарују девојке, Ово су завршне припреме да се крене по младу. Обавезно се по младу иде пре подне. За ову прилику се чезе оките, на коње се ставе звона и прапорци како би се сватови чули из далека. Младина капија је затворена како се не би могло ући док се из ловачке пушке не скине јабука која је постављена на мотку повише капије. Ако се јабука скине првим метком, онда завлада веселье међу момковим сватовима и капија се отвара.

Пријатељи се први срећу, љубе се, размењују ракију, сватови улазе у гостинску собу и поседају. Најпре се послуже коцком шећера и чашом воде, а потом кафом и ракијом. Док траје закуска, младе жене и девојке спремају младу. Младу изводи брат и предаје је деверу за симболичну суму новца. Девер представља младу младожењи и његовим родитељима. Затим настаје даривање. Млада и младожења су се раније договорили о томе шта ће коме дати у његовом роду. Док траје игранка у дворишту, у канатама запрежног возила се пакују младини дарови. Док младини дарови путују њеном будућем дому, за то време један број сватова иде у цркву на венчање.

Ладовчани су се до Првог светског рата венчавали и кршћавали у конопничкој цркви а од тада у власотиначкој цркви.

Кад временске прилике нису дозвољавале да
се чезом иде са младенцима у цркву,
ишло се и овако(1944. године).
Млада је била Олга Јовић а
младожења Александар Станковић

Босиљка Младеновић предаје сито невести Слађани Недељковић, која треба садржину сита да разбаца по присутним гостима.
(Фотографија позајмљена из фолклора такмичења села 1972)

Док свекрва даје млади упутства како да поступи са садржајем у ситу, за то време три младе жене певају и благосиљају младу. Садржај у ситу састоји се од бомбона, коцки шећера, гранчица босиљка и по којег новчића. Свако се од присутних труди да по нешто дохвати од садржаја које млада разбацује, јер се сматра да то доноси срећу. На крају млада баца сито на кров куће који би требало да се задржи на источној страни. Потом девер уводи младу у кућу да би обишла огњиште. За то време је свекрва благосиља. Затим се млади доноси најмлађе дете из фамилије које млада треба да подигне у

наручје. За њега се каже да је наконче. Увече када сви гости пристигну и поседају у гостинску собу, пре вечере се изврши подела поклона млади и младожењи. За ову прилику се бира неко из рода који ће умети за сваког дародавца да исприча по неку анегдоту, ако је има. Тако је Љуба Жабаров на једној свадби испричао како се Станко Белоњски пожалио оцу да су им кучићи јако омршавили од када су пошли са њима у планину по дрва. На то ће му отац рећи:

"Е мој домаћине, добро нисси видео колико су ти волови омршавили".

Пошто се изврши подела поклона, пре вечере почињу да круже погаче на које ће гости стављати по коју пару. Прво иде кумова погача, затим старог свата, домаћинова и најзад ће редуше прошетати своју погачу.

Младоженьски

За младоженьског се обично бира млађи ожењен човек под условом да није из рода младиних и младожењиних. Он има задатак да пре свадбе окићеним кондиром, по налогу домаћина, позива госте за дан свадбе. Такође има задатак да после прве брачне ноћи донесе свекрви младину кошуљу или чаршав са траговима који ће потврдити младину честитост.

Вера Михајловић-Јовић (70) прича како је њена свекрва била нестрпљива па је тражила да јој се пре сванућа донесе младина кошуља. Једна старица (70) која је због деце и света хтела да остане анонимна, испричала је овакву причу:

Када се она удала, њен муж је затајио не само прве брачне ноћи већ и наредних десет дана. У кући и роду су почеле да круже врло неповољне приче. Пошто се напокон завршило повољно по младу, она увређена узе чекић и ексер те кошуљу закова на трем куће да се тај тако радознали свет нагледа.

Ово су веома мучне сцене, али су се обичаји морали поштовати. Било је случајева када је младоженьски настојао да прикрије бруку па је случај другачије представљао свекрви и другима.

Ако је било све у реду, младожењски доноси кошуљу и предаје је свекрви, а она рано буди музику, пење их по крововима зграде да свирају како би село чуло да је млада дошла честита. За то време у домаћинској кући се кува врућа ракија. Сви присутни пију и честитају свекрви. Овога дана младина родбина долази у походе. По кума и старог света се иде са музиком. Овим даном се и завршава свадбено весеље. Пријатељи се затим договарају када ће се поново састати на чашћење и разговор.

Наредних дана млада ће се постарати да упозна укућане и за свакога од њих пронађе погодна имена јер су обичаји малагали да млада не може укућане звати правим именима кад дође у кућу. Рецимо, женским особама наденуће ова имена: Сеја Ружица, Вишња, Љупка, Голубица, итд, а мушкарцима ће дати следећа имена: Голуб, Браца, Вилдан и Господин (који је отишао да врати свиње). Током времена млада ће ова имена заменити правим именима, а имена која су јој симпатична задржаће у употреби и нико се неће љутити због тога. Био је обичај да млада пре ручка или вечере донесе тестију са водом и пешкире и понуди укућане да оперу руке. Поред тога она је морала пре сваког ручка и вечере да целива руку свекру и свекрви.

Стрижба детета

До навршене прве године живота дете се не шиша све дотле док кум то не учини, и то на најсвечанији начин на дан стрижбе. Стрижење детета не пада на дан његовог рођења. Стрижби присуствују ближа родбина, мајчини родитељи, комшије и пријатељи. Када су сви окупљени око стола, мајка предаје дете куму. Маказе и гранчица плодног дрвета већ су припремљени. Кум реже косу детету на три места, део косе и један деоките кум ставља у капу детета. Капа сада кружи од госта до госта како би гости ставили по коју пару у капу. По завршеној церемонији, кум предаје дете мајци и пољуби се са њом. Мајка узима дете од кума и носи га на дрвљаник да му се глас чује. Пре него што се гости почну гостити, мајка дарује кума и ближе рођаке.

Славе

Славама се у Ладовици и њеној околини придаје изузетна пажња. До сада није у селу забележено да је неко оставио славу. У селу се каже:

"За славу ћу се спремим па после тога сас козу на орање да идем".

Ако се домаћин куће са синовима налази у печалби, а мајка је са кћерком остала код куће, то им неће сметати, трудиће се да славу проведу као да су сви укућани ту. До краја Другог светског рата па и касније, славе су се славиле прво и друго вече на дан славе. За славу се сваке године зову гости кондиром. Позивари су најчешће били млађи мушкарци. После Другог светског рата, прво вече се више не слави а број гостију је драстично смањен. Онога дана када се запости за славу, домаћини понесу на пијацу по нешто да продају: вино, ракију, кучину, које прасе или овцу, нешто од живине, да намире мало новца како би за славу купили разне потребштине. Славе су прилике када треба и чељад мало поновити или купити нешто од посуђа. Пре славе се понесе 15 - 20 кг пшенице у козарске воденице како би се намирило пшенично брашно за славу.

Док су поједина села у Лесковачкој Морави бринули бригу око набавке пијелака, тај пролем Ладовчане није мучио. У доба славе у селу је готово свака кућа имала своје пиће.

У селу највећи број породице слави Светог Николу, затим Светог Арханђела, а Светог Јована славе само два рода: Ђоринци и Савинци. Род Велешанци којих више нема у селу, славили су једини Митровдан.

За време славског поста поп врши водослужење. Вода се не свети уторком и суботом, јер се тих дана месе славски колачи. Вода се свети у зеленој паници. При свећењу воде на тауру се постави паница са водом, брашно и пшеница. Док поп чита молитву, једна од жена помиње чланове домаћинства, а поп их понавља.

Освећену воду домаћица сипа у кондирче и на њему завеже црвени конац како би се знало да се у њему налази света водица. Ова вода се користи при мешању славских колача. Колико се пажње поклања славски обичајима и чистоти обреда говори и веровање у селу да жена која има месечну периоду не може да меси славски колач.

За славу се спремају следећа јела: јанија, ћувеч, пуњена паприка, купус са месом и печење. У случају да је слава посна припремају се посебна посна јела: густ пасуљ, кромпир са оризом на тепсиче, пуњена паприка, баница са купусом и печена риба у црепуљи.

Позвани гости пристижу у вечерње сате носећи са собом тојагу и фењер. Кад се гост појави на капији, обично се огласи:

"Ej, домаћине, надаше ли се на гости"?

"Надамо се, надамо", рећи ће неко од домаћинове чељади који је задужен да те вечери сачекује госте на капији.

Домаћин преузима госта, уводи га у кућу - собу и показује му место где ће да седне. Када домаћин примети да су му све званице дошле, он припрема свећу и поставља је на средину колача. У кандилицу стави који грумен тамјана. За сечење колача се међу гостима бира старији мушкарац. Ако се деси да на слави нема мушкарца, онда ће домаћин да пресече колач. За све време док се сече колач, сви гости стоје. Овако стојећи попију још по једну у знак захвалности Богу и хлебу што нам га даде. Домаћин ће дати знак да гости седну, домаћице ће донети баницу и кисело млеко, затим јанију. Јела се доносе у великим глињеним паницама из којих ће се служити до шест гостију. Сваки гост има за себе малу глинену паницу из које сам једе. Дуго година су коришћене дрвене кашике - ложице. Тањири су се у Ладовици почели користити од 1930. године.

Све време док гости вечерају, женска чељад има пуно посла. Домаћица иде од госта до госта, нуди их да вечерају и стално се вајка како јој овога пута јела нису по најбоље успела. Гости би је храбрили, жене ће рећи:

"Боже дадо, баш ти је све много убаво".

Уз добро ладовачко вино почиње веселье, ратници са Сливнице, Куманова, Колубаре и других ратишта почињу са својим добро познатим причама. Млађи свет пева и игра у соби. Кад ноћ поодмакне и гости се уморе, почиње и разилажење. Пре него што гост устане, вади новчић и ставља га крај панице. По обичају тај новац ће домаћин искористити за искивање-клепање раоника на плугу.

СПАСОВДАН - ЛИТИЈЕ - КРСТИ

Спасовдан је сеоска слава када Ладовчани носе литију. Тада се сви мештани окупљају код сеоског крста и уједињени моле Бога за здравље и берићетну годину. За ову славу се гости не позивају, већ се само узвраћа гостопримство. У јутарњим часовима на простору сеоског крста окупља се мушка омладина са својим родитељима, попом, учитељем и сеоским кметом. Домаћини се баве извлачењем сламке спремљене од зеленог жита како би изабрали домаћина славе за идућу годину. У снопу сламки замотаних у белом пешкиру, налази се једна најдужа. Ко успе да извуче баш ту, биће домаћин славе за следећу годину.

Док се домаћини баве поменутим послом, омладинци се забављају лупајући по дасци обешеној на мотку. Ова даска се зове клепетуша. У капели под крстом чувају се два барјака: црквени и спасовдански. На лицитацији учествују родитељи па ко да више новца, његово дете или унук, носи ће барјак све док се литија креће пољем. Поворка се креће у круг са леве на десну страну. Први запис налази се у Росуљи - стабло сланопађа. Поворка обиђе запис три пута са леве на десну страну, а са источне стране направи увек нови запис и прелије га црним вином. Следећи запис налазио се на потезу Дрење - стабло стари цер.

У Бостаништу се налазило такозвано големо дрво које је служило за запис. Последњи запис се налазио у белоњским ливадама званим Чукарке, старо стабло Благун.

Овај запис се налази на потезу
Језерине - дрво слоноваче

Записи нису смели да се секу, већ су морали природно да нестану, а за запис ће бити одређено друго стабло. Поворка литије улази у село са западне стране. При наиласку поворке недалеко од крста неколико девојака сачекује поворку са ситом у коме се налази пшеница и цвеће. Садржај из сита девојке разбацују по поворци и на тај начин се обилазак завршава а поворка се разилази. Домаћини настављају да славе испред крста, а омладина организује игранку.

БАДЊЕ ВЕЧЕ

По бадњак се иде пре мрака. Сваки домаћин иде у своје бранište, бадњак се не краде. Онај ко нема своју шуму, он ће замолити комшију да у његовој шуми одсече бадњак. По бадњак најчешће иде неко од млађих мушкараца. За бадњак се сече храстово дрво које има пуно ситних гранчица са пуно лишћа. Бадњак се засече прво са источне стране, затим са западне, јужне и на крају се обара са севера, а касније се обради на дрвљенику. Гранчице са пожутелим лишћем се одвоје како би их сутрадан полаженици уносили у кућу и са њима благосиљали: за здравље, слогу и берићетну годину. Обрађено стабло се смешта у сноп ражене сламе омотано белом вуном и алевим концем и наслони се испод стрехе куће.

Пошто се чељад прикупи и стока се намири, у кућу домаћин уноси бадњак под мишку и виче: "*Кво, кво, кво*". За њим иду деца и пијучу: "*Пиу, пиу, пиу*". Домаћин са децом обилази огњиште и остале просторије, за то време домаћица разбацује зрневље кукуруза по њима. Бадњак се затим ставља на огњиште како би те ноћи прегорео на средини. За бадње вече се обавезно греје врућа ракија која се добро зашећери како би је могла пити и женска чељад.

На тањуру је домаћица поставила од свега по мало: орахе, смокве, нишадор, жути шећер, а од воћа шљиве, речељ, киселе крушке, печене бундеве. Од јела се спрема: густ пасуљ, пита од купуса (посна), умеси се хлеб и у њега се стави новчић. За време вечере ко од чланова домаћинства пронађе новчић, веровало се да ће бити срећан у наредној години. Док вечера траје, свећа забодена у пшеници гореће све време.

За време вечере чланови домаћинства ће редом по старешинству устајати и контролисати када ће бадњак да прегори на средини. Ко први примети да је бадњак прегорео, биће срећан преко целе наредне године. Изгорели делови бадњака се гасе у зеленој паници напуњеној водом. Од изгорелих делова се праве крстићи који ће се носити и стављати по шљивама, виноградима, њивама и качити по зградама. Ватра се не сме гасити целе ноћи.

Божић

Божић је прва слава у наредној години. Слави се три дана а завршава се 9. јануара на дан Св. Стевана. За време божићних празника, мештани се поздрављају са: "*Христос се роди*", а одговор је уследио: "*Вајстину се роди*". После поноћи, пре него што се стави печеница да се пече, крај огњишта почињу по селу да праште прангије. Док се божићар врти крај огњишта, у кући се веома весели, певају се божићне песме и пије врућа ракија. Најчешће се певало:

"Замучи се божја мајка од Игњата до Божића
та си роди божјег сина и Божића."

У рану зору домаћин прави крстиће од нагорелог бадњака, које ће домаћица окитити комадом беле вуне, струком босиљка и то све спојити и привезати за крстић црвеним - алевим концем.

Крстићи се праве у непарним бројевима: седам, једанаест, петнаест итд. Кисели хлебчићи и комад барене џигерице од божићара пакују се у бошчалук, и то се заједно са крстићем носи у винограде и њиве. Пре забадања крстића крај чокота-гиже, одломи се комад од хлебчића и комад џигерице, затим се гижа прелије врућом ракијом, запали се свећа и пободе крстић.

У винограду под Осојем Божидар Недељковић наложио би велику ватру испод своје колибе и очекивао крстоноше да се сви ту скупе на врућу ракију и певају божићне песме. Весеље би трајало све до пред ручак, када су се понапити и весели уз песму враћали својим кућама. Од ражене сламе жене су правиле венчиће који су се качили на воћке. Венчиће је качило обавезно двоје од којих први носи секирче, замахне према воћки и каже: "*Ако не родиш посећићу ће*", а онај други окачи венчић. Првог дана Божића куће се не чисте и штале не рину. За време божићних празника не секу се дрва за огрев, већ се то спреми пре Божића. За сва три дана се под крстом одржавају игранке. Другог дана Божића се покупи слама просута по кући и запали у воћњаку. Глава од божићара се за Божић не једе, већ се чува до Нове године - Васиљице и једе се са попарицом и пихтијама.

Коледари

Коледарске свечаности се одржавају од Св. Игњата до Божића и трају пет дана. У народу постоје веровања да коледари доносе, здравље, срећу, напредак и беричетну годину. Коледаре свако домаћинство их радо прима баш због тога што се верује у њихову делотворност. Коледаре награђују вином, ракијом, сувим месом, брашном и др. Од Игњатова дана иду и мали коледари који се зову ПРЕДВЕЧНИ. Њих чини група од шест дечака. Они нису посебно одевени. Један од њих носи бисаге за поклоне које добијају, а то су обично: ораси, пасуљ, суво месо и др. Они обавезно улазе у домаћинову кућу са граничицом шумке којом машу по кући као да мету и благосиљају домаћина да му буде родна година, са јагањцима, прасићима, теладима и да бог да срећу и здравље у кући. Њихова песма је једноставна, те им увежбавање не задаје много брига. Формирање групе великих коледара је нешто компликованија, управо због реквизита за оале и млатку. Од лејке се израђују маске и фарбају црвеном бојом. Сабље и топузи се израђују од суве врбовине или липе како би били лагани за руковање. Набаве се јареће и јагњеће коже, а репови од телета се такође морају набавити јер ни један ола не може бити без тога важног реквизита. Одела су им сва у дроњцима на којима су пришивене беле крпе. У Ладовици је била само једна група оала, у друга села нису ишли нити је пак друга група из других села долазила у Ладовицу. Код великих коледара најважнију улогу има ДЕДИЦА. Он игра улогу домаћина групе и старешину певача, те се стара о "младој". Док се око танура испред куће пева, за то време оале изводе разне игре око куће у авлији и вичу: "*У, уа, и, и, иа!* ". Пошто се обред заврши, оале први излази из дворишта и улази у суседно двориште. Улази сав силан, отвара капију, оставља је отворену и почиње да јури по дворишту и виче. Други улази у кућу и трчи око огњишта. Драгутин Доре Бурдин је у Ладовици запамћен као изванредан оале забављач. За коледарску младу бира се лепушкасти младић чији лик може да дочара младу. У књизи "Обичаји у лесковачкој Морави" од Проте Драгутина Ђорђевића, пише:

"Када су Перташтски коледари требали да преспавају у неком селу, после вечере су почели да се договарају ко ће где да спава у домаћиновој кући. На то ће домаћица да пита:

А овој девојче куде ћемо њега да туримо да спије?

На то ће један од оала да каже:

"П туриште га куде ваши девојчики."

Коледарска млада увек иде уз дедицу. "Она" је увек морала да делује као права млада. У домаћиновој кући после обреда она обавезно склања танур, предаје га домаћици и целива јој руку. За време обреда она преде на кудељи и тиме пркоси домаћицама, јер се у то доба не преде, а кудеље и вретена су посакривани у кући. Коледари полазе у рану зору. Већ је унапред договорено у коју ће кућу прво да сврате. У тој кући је спремљен коледарски кравај. У рану зору се из далека чује страшна вика, чују се звона и клепетуше, мајке буде децу да виде коледаре. Мања деца се плаше, а старија трче око оале и хватају га за реп. Младе мајке које имају малу децу, покушавају да одцепе комад крпице од оале како би га пришиле деци у повоју да се не би у сну плашила. Тог дана се код дедице спрема ручак. После ручка, коледари не иду по селу, а обилазак се наставља сутрадан.

Лазарице

Лазарева недеља обично је крајем марта. Овај обичај се у селу зове ***Лазарице***. Другачке се међусобно бирају и формирају групу од шест до дванаест девојака. Припремају се преко зиме. Главну реч у току припрема имају млађе жене које имају смисла за ову врсту посла. У неким селима Буковика, лазарице су имале вођу групе - мушкарца, док у Ладовици нису имале вођу. Лазарице нису ишле у друга села, за разлику од краљица. Девојке су биле одевене у народну ношњу која се састојала од беле кошуље, фустана и прслучета. На ногама су носиле дуге вунене чарапе и опанке од свињске коже. На глави су носиле беле мараме са китком цвећа на левој страни. Око врата су имале ниске манистра са ситним новчићима, који су звецкали при игрању.

Лазарице би у домаћиновој кући певале по домаћиновој жељи. Најчешће се певало најмлађим члановима домаћинства. У песми се помиње име онога коме се пева. За добру игру и песму домаћице су их добро награђивале јајима и парама. У свом дневнику Мома Илић пише:

"Данас је 20. април - лазарице. Моје две сестре су зарадиле по пет јаја и тридесет динара".

Краљице

Између лазаричких и краљичних песама нема великих разлика. Песме које се певају у Лазареву суботу, певају се и на Ђурђевдан. Друштво краљица чини осам одраслих девојака. За њих се обично каже:

"Мају се по селу како би изабрале што бољу кућу за удају."

Мајке посебну пажњу обраћају на њихово одевање. Њихова ношња је једнообразна и састојала се од белих фустана са чипком и беле везене мараме, полке или јелечића. Подела улога им задаје доста проблема. Свака девојка избегава да се прихвата оне две улоге у групи које се зову задње руке, за њих се у шали често каже: *"Слепчики"*. Често због неспоразума око ове две улоге долази до растурања групе. Краљице у дому домаћина обично сачека домаћица. Краљица и остале девојке целивају руку домаћици. Постоје веровања када неко узме један цвет од десног барјактара, да ће му посао током године ићи добро, а у кући владати мир и напредак. Лазарице у селу може неко да одбије да их не прими, али краљице свака кућа радо прима. Рано на Ђурђевдан мајке буде децу да им дају по залогај хлеба, како их не би краљице запојале.

У Ладовици се памте од три до пет друштава краљица. Оне су ишле и у друга села. Олга Јовић (73), прича да су најчешће ишле у Грделицу где су најбогатије дариване. Краљице иду на ручак код Краља. Тога дана више не певају, већ настављају сутрадан.

Додоле

У сушним годинама када сунце спржи летину, организују се групе девојака које обилазе село и поље. Оките се пољским цвећем и певају додолске песме у којима моле Бога да пусти кишу. Док су пролазиле крај куће, жене су истрчавале и поливале их водом, желећи на тај начин да што пре падне киша. Зато се често у народу каже: *"Покисао сам као додола"*.

Свети Илија

Ова слава се у Ладовици слави другог августа. До поузданих података у селу нисам могао да дођем како је ова слава настала. Постоје три тумачења која су свака за себе веома интересантна. Никола Кочић (92) је слушао причу од деда Цаке Кочинога (1846-1926. године), да је на југозападном делу села у винограду Ђорђевић Светозара постојала православна црква која је носила име Св. Илије. Црква је давно порушена и пренесена негде у околину Лесковца. Никола ову своју тврдњу поткрепљује чињеницом да су ову славу славила од давнина и два староседелачка рода: Карацуљци и Ђоринци. Александар Јовић (73), слушао је од својих старијих да је некада у селу био велики помор стоке, па им је црква саветовала да узму и празнују неку славу која пада у дане када се десио тај велики помор. Тако су прихватили да славе Светог Илију. Како су прихватли сви родови у селу да славе ову славу, прича Благоје Јанковић (75). Пошто се Јанковска фамилија много намножила, тако да су за Св. Илију имали пуно гостију, Ранђел потражи одобрење од сеоског кмета да може да доведе музику из Грделице и направи сабор под крстом. Ранђел као старији брат нареди млађем брату Стевану да оде у Грделицу и доведе плех музику. Од тада је музика у село долазила без позива а и остали родови су прихватили да редовно славе овај празник. Касније када су настале неродне године и ратови, сељани су грдили Ранђела што им наутри ову славу без потребе. Између два светска рата појединa домаћинства су имала и по 60 гостију.

Врачарице

Ладовчани су се, као и цео српски народ, борили од памтивека и против освајача и против свих недаћа које су их задесиле. Против познатог непријатеља су умели да се боре људском храброшћу, достојанством и снагом, али су се у немогућности да многе појаве објасне, схвате или предупреде, ослањали на веру, а у још тежим тренуцима прибегавали су магији и враџбинама, што је својствено многим народима на одређеном ступњу друштвеног развитка.

Врачање је један од старих паганских обичаја који се сачувао до данашњих дана. Њиме се баве, готово по правилу, старије жене да би неко зло одагнале или лоше стање преокренуле у добро. Врачањем се терају ђаволи и зле силе, а врача се да би стекла нечија љубав, победила болест,нашла срећа у животу, али се дешава да неко тражи од врачарице да баци чини и некоме напакости.

Ладовица у последњих сто година није оскудевала у врачарицама. У селу и данас памте неколико врачарица које су у своме послу биле на далеко чувене. По ослобођењу од Турака овим послом се бавила Ђурђа Митић, а пред крај 19. века појављује се и Пека Милинска, која је своју вештину и "знање" пренела на своју кћерку Живку, удату Ђорђевић. Живка се овим послом бавила више од 45 година. Наталија-Тала Ђокина се специјализовала за бајање нероткињама.

Врачарице су лечиле невољнике на тај начин што су захватиле воду у зелену каленицу, затим прекрстиле каленицу жарчићима, потом спустиле жар у каленицу. Све време док барата жарчићима, она полугласно изговара:

"Ако је болест од Бога нек жар пропадне,
ако је од људи, нека плива по води".

На крају пита болесника: *"На коју жену сумњаш?"*

Вода из коленице се сипа у кондирче и том водом се болесник умива. Остатак воде се сипа на неко родно дрво а другу половину сипа на леђа неком кучету како би оно стресло воду са себе. Док се овај обред обавља, болесник седи у кући, добро обучен и нахрањен. На овај начин се сматрало да ће се болесник отарасити урока.

Тако су лечиле и скидале урок, који је изазивао велико неспокојство и страх у народу. Урок је магијска опсена, а "баца" се на некога погледом злих очију или неискреним речима уз изненађење или чуђење. Зато често мајке или бабе бебама везују црвени кончић око ручице или стављају друге предмете који ће спречити зле и урокљиве силе да нашкоде новорођенчету. Треба још истаћи да се из деловања врачарица и борбе против злих сила развило и народно веровање шта ваља и шта не ваља чинити.

Смртни случајеви

Када се изненада у породици деси смртни случај, тада настане паника и немир у кући. Ако је до тада у роду или комшилуку било неспоразума и свађа, па се због тога нису посећивали, тог тренутка се све заборавља. На плач комшије због смртног случаја сви ће се наћи у кући покојника тешећи породицу и настојећи да се договоре ко ће шта наредних дана радити како би се сахрана обавила. Комшије помажу при купању и облачењу покојника, целе ноћи дежурају крај покојника и тихо разговарају. Остали укућани спремају храну за сутрадан како би дања била припремљена како доликује и протекла без проблема.

Сандук и крст израђују самоуки сељаци без икакве надокнаде. Комшије које копају раку то такође раде бесплатно. Њима се обавезно носи дања на гробље.

По доласку попа у кућу покојник се, ако је лепо време, износи напоље у двориште. Свако од присутних добија по једну свећу коју ће упаљену држати све време док поп држи опело. По завршеном опелу родбина прилази ковчегу и опрашта се од покојника, после чега се сандук се затвара. Сандук са покојником се ставља на запрежно возило, ноге окренуте у правцу кретања запреге. У кола крај покојника седне неколико старијих жена.

Све време док се поворка креће према гробљу, жене углас плачу и наричу. Нарицањем су се истицале племените особине покојника, сви његови квалитети, сва добра дела која је за живота учинио, а уз то су обавезно саопштаване поруке и поздрави које покојник треба да пренесе раније умрлим покојницима. На путу до

гробља поворка се зауставља на сеоским раскрсницама како би поп одржао опело. То последњи поздрав и пошта коју село одаје покојнику, а то је и опраштање покојника од села. На челу поворке иде крстоноша, за њим поворка са цвећем и венцима, па тек за њима иде возило са покојником, затим најближа родбина, а иза родбине остали који присуствују тој сахрани.

После сахране, најближа родбина се враћа на вечеру - дању у покојникову кућу. Јело и пиће које је родбина донела не враћа се кући, то остаје у кући покојника. На покојниковој до навршене једне године стоји црни барјак са окаченим белим марамчетом.

Из собе се избаци постељина покојника. Слама се запали у потоку а постељина се испари и опере. На гробље се излази сутрадан на прво јутро, друго и треће, а затим на седам и четрдесет дана. До навршене једне године жене носе црнину а мушкарци се не брију до 40 дана и носе црни флор или кошуљу. На гробље се излази уочи славе и већих празника. При повратку са гробља, испред куће свако мора да опере руке. За време софре не воде се никакви разговори. За софру седа само непарни број присутних а столица покојника и прибор за јело стоје на челу софре. Са софре устају сви одједном. Седам дана после покојникове смрти за покој душе свако јутро се на пут износи даћа и дели случајним пролазницима.

НАРОДНА ВЕРОВАЊА

Веома је интересантно истраживати и упоређивати народна веровања у различитим крајевима наше земље јер и поред различитоси која се уочава у првом тренутку, народна веровања су врло, врло слична у свим нашим крајевима.

- Када се деси да умре дете рођено ванбрачно-копиле, тада жене настоје да од њега узму прамичак косе, део нокта и др. Ове делове би ушиле у одело ратника. Веровало се да га куршум неће погодити.
- Када у браку настану размирице - свађе, веровало се да ће свађе нестати ако се узме део тела од трећег пилета које

рода избаци из свог гнезда и тај део се стави у воду у којој ће се брачни другови окупати.

- Када се деси да олуја обори цреп куће са западне стране, веровало се да ће породицу задесити нека несрећа.
- Ако куче три пута и узастопице завија, веровало се да ће се у кући десити несрећа.
- Када жена поједе двојку од шљиве, веровало се да ће се облизнити.
- Ако се дете роди о празнику, веровало се да ће бити срећно.
- Када млада мајка понесе своју бебу у род, она му обавезно на чело утисне прстом гар скинут са црепуље. Веровало се да га нико не може урекути.
- Када се спремају јаја за насад, свако се јаје обележи жаром и каже се: жив жар, живо пиле.

Божидар Цветковић (75) је био као момак заљубљен у Лепосаву Миљковић, али она није много марила за ту везу. Једна од ладовачких врачарица дала је Бошку неки прашак и рекла да то стави у јело које ће Лепосава да поједе, па ће му сама доћи пред капију. Бошко сретне бонбонџију Зајдина и купи два ратлука. У један од њих стави онај прашак и замоли Зејдина да одвоји та два ратлука и да их да Лепосави. Народна машта је овај случај дорадила тако што је Лепосава онај ратлук са прашком дала деда Димитрију тако да се уместо Лепосаве, пред Бошковом капијом нашао деда Димитрије.

КУМСТВО

Кумство и кумашинство се веома цене у Ладовици и њеној околини. Старији људи су својима потомцима говорили да се прво поштује Бог па Кум.

У Ладовици ни један род нема кума из села. Кум и кумашин се веома цене и поштују. Када се кум и кумашин сретну на пут, у воденици или у планини, кумашин ће при сусрету покушати да кума целива у руку, без обзира ако је кум млађи од кумашина. Разговор ће бити веома срдачан и кратак.

Кум и кумашин се никада не удружују на било ком послу, а још мање ће међусобно трговати. Ово се чини из предострожности да случајно из те сарадње не дође до несугласица. Кум код кумашина не долази кад хоће, он у кућу кумашина долази само службено када треба да венча, крсти или стриже децу. Ретко се дешава да кум остане на коначишту код кумашина. Куму се за софром обезбеђује посебно место, на челу те софре, тако да ту пажњу запазе и други гости.

После Другог светског рата 70% одсељених Ладовчана који су се запослили широм наше земље у многоме су овај древни обичај изменили. Људи су за кума узимали доброг друга из предузећа или установе где су радили. Њихови даљи односи нису ни из близа личили на оне какви су били у Ладовици. Они су се посећивали на славама и када су деци славили рођендане. Дешава се да се кумови разиђу и више се не посећују. Сад се то више не сматра грехом.

ТРАГИЧНИ ДОГАЂАЈИ

У животу сваког места дешавају се непредвиђени догађаји који остају запамћени управо због тога што су изузетни и што излазе из оквира свих прихваћених моралних и друштвених норми. Ладовчани памте и препричавају с времена на време неколико таквих збивања како бе се подсетили на трагичне личности и како би на примерима научили да се обуздавају и избегну слична искушења.

У последњој деценији деветнаестог века, Станко Милин је дошао у сукоб са својом снахом Магом. Сукоб је изашао из оквира породичног дома када се једном приликом Мага на сеоском збору пожалила на понашање свога свекра. За строга патријахална сеоска схватања то је било недопустив чин. Станко тога тренутка увређен извади пиштољ и на очиглед сеоског скупа убије Магу. Свестан злочина који је починио Станко се после тог догађаја одметнуо од куће.

Запамћен је немио догађај и када се Тодор Михајловић, идући путем, тетурао лево - десно, на шта му је у шали његов комшија Петровић Антанас рекао:

"Море, Тодоре, тебби је изгледа тесна улица".

Тодор увређен оваквом примедбом, извади нож и Антанаса убоде у пределу стомака, срећном убод није био смртоносан.

Свима је било јасно да је трагедија избегнута захваљујући пукој срећи, али се добро види до чега може да доведе свест помућена прекомерном дозом алкохола.

У јесен 1939. године Никола Миленковић и његов брат Санда, пекли су ракију у Николином дворишту и помало пијуцкали. Том приликом наиђе њихов рођак Стојан Миленковић, тада пољак у селу, и са собом је носио пушку сачмару. После неколико ракија рођаци почеше да се свађају око неке давно нерашчишћене ствари. У току жестоке расправе Санда дохвати виле и замахну да Стојана удари, овај се измаче, узе пушку те Санду погоди у пределу стомака од чега је наступила смрт. Стојан је осуђен на 15 година робије, али је по избијању Другог светског рата, дошао кући и ступио у четнике као добровољац. Данас круже неке приче у селу да Стојан живи у Солуну и да има велику робну кућу. У Ладовици се никада није појавио.

Трагичан случај се десио и у ладовачкој школи 1957. године. Учитељ Живојин Стефановић из Прилепца био је са својом супругом, такође учитељицом, на служби у ладовачкој школи. У госте су позвали Драгана Младеновића са породицом, учитеља из орашачке школе. Док су се две колегинице бавиле децом, Живојин и Драган су седели и разговарали у другој просторији. Том приликом је дошло до жучне расправе, па је Живојин извадио пиштољ и пуцао у свога колегу. С обзиром да се радило о младим и породичним људима, овај догађај је био и остао најтрагичнији случај за село.

И поред ових неколико трагичних случајева Ладовчани су врло мирољубив народ. Нису били кавгаџије, силеџије, пљачкаши, у селу се не памте силовања, самоубиства и подвале. Мештани су увек били оптерећени радом и бригом за напредак породице.

Ладовчани су јако гостопримљиви. Давно, када су златиборске катранџије колима и коњима крстариле селом и продавале катран, када их затекне мрак могли су у било којој кући у селу да потраже преноћиште за себе и своју запрегу и били су примљени без поговора. Тако се поступало и са планинцима који су на коњима доносили кромпир, те га мењали за кукуруз. Продавци брда платна за ткање, такође су били чести гости у селу. Они су долазили из Босне. Према свима су сељани били веома предусретљиви. Ладовчани су веома увредљиви ако намерник покуша да их нечему научи, тада ће рећи:

"Дошеја из бели свет мозак да ми соли".

ПОРЕКЛО И РАЗВИТАК ФАМИЛИЈА

После ослобођења од Турака, у село више није било досељавања. Повећање броја становништва заснивало се само на природном прираштају.

ПРЕГЛЕД РОДОВА ЛАДОВИЦЕ

Ред. бр.	Назив рода	Број домаћинстава у селу	Број одсељ. домаћинстава	Родослов, скица бр.
1.	Анђелковци	19	20	-
2.	Бежанци	10	2	2
3.	Белоњци	20	15	3
4.	Ђикинци	3	4	-
5.	Ђоринци	5	17	5
6.	Жерци	4	6	6
7.	Ивановци	6	15	7
8.	Карацуљци	19	14	-
9.	Ковачови	4	-	9
10.	Кочинци	8	9	10
11.	Крстинци	5	6	11

Ред. бр.	Назив рода	Број домаћинстава у селу	Број одсељ. домаћинстава	Родослов, скица бр.
12.	Маринковци	19	1	-
13.	Млинци	6	7	-
14.	Митинци	11	7	14
15.	Михајловци	16	2	15
16.	Пекинци	16	14	16
17.	Савинци	10	6	17
18.	Цакинци	24	10	18
19.	Цијанци	14	9	19
	У к у п н о:	219	163	-

АНЂЕЛКОВЦИ:

За овај род стоји записано у књизи "Села и становништво у доњем сливу Власине", стр. 19, да су староседеоци Ладовице, доселили су се из Луковице. Предања нам казују да су Ђоринци и Карџуљци староседеоци, а не Анђелковци. Потомци овога рода не знају ко је такав податак дао истраживачу др Трифуноском.

БЕЖАНЦИ:

Њихов предак се доселио из Бистрице, СО Црна Трава. Тамо и данас постоји њихов род Попинци. Према месту њиховог пребивалишта долазимо до закључка да су се они међу последњима доселили у Ладовицу.

БЕЛОЊЦИ:

За овај род се поуздано зна да су се за време турског периода доселили из Бугарске. Има казивања да се неко од њихових предака вратио у Бугарску и да са њим никада нису успоставили било какву везу. Белоњци су у селу познати као узорни пољопривредници и сточари. Печалбара из овога рода раније није било.

ЂИКИНЦИ:

Овај род је малобројан и броји укупно седам домаћинстава, и то у селу само три домаћинства а четири су одсељена. Зна се да су се доселили из неког села са Суве планине. Њихов предак ђика, често је долазио у сукоб са Турцима.

ЂОРИНЦИ:

По предању ово је староседелачки род, доселили су се из Луковице. Одувек су били познати као печалбари. Они су се највише раселили у односу на друге родове у селу. Највише их има у Смедереву.

ЖЕРЦИ:

Њихов предак се доселио из Добротина. Имају неке своје претке у Лесковцу о којима данас ништа не знају. Ратко, Стојанов и Таскин син, после Другог светског рата је своју многобројну породицу преселио у Грделицу. Постоје писани извори где се може видети да Жерци, Цијанци и Милинци потичу од истог претка.

ИВАНОВЦИ:

Њихови потомци не знају одакле су се њихови преци доселили у село. Од давнина су били подложни исељавању. Михајло Ђорђевић и Димитрије-Динча Ивановић су се са својим породицама одселили уочи Другог светског рата у село Грделица. Томислав Ивановић се са породицом после Другог светског рата одселио у село Губеревац. Из

овога рода се не памти да је неко био у печалби. Ивановци и Михаиловци према неким непровереним причама потичу од истог претка.

КАРАЦУЉЦИ:

За овај род се поуздано зна да су староседеоци Ладовице и да су се доселили из Луковице. Има казивања да су Ђоринци и Карацуљци једини за време турског периода имала своју земљу. Овај род је живео од земље а било је и доста печалбара.

КОВАЧОВИ
(РАНЂЕЛОВИ ПОТОМЦИ):

Овај род је настао тако што се Ранђелова мајка преудала у Бежанце и њега је, као трогодишњака, донела из села Ораовице. Нова породица није имала ништа против детета, али нису желели да се њихово имањ дели другом роду, па зато Ранђелов очух није Ранђелу дао земље, већ га је дао да изучи ковачки занат. Плац од четири ара Ранђелу је поклонило село, те је ту направио кућу а касније и отворио ковачку радионицу.

Данас има четири породице Ранђелових потомака са преко двадесет чланова домаћинства. Некада су имали врло мало земље и живели су скромно, углавном само од ковачке делатности. Данас је ситуација у том роду другачија иако и сада већина њих живи од заната, али су купили и доста земље.

КОЧИНЦИ:

Кочинци, Пекинци и Крстинци потичу од истог претка. Коча, Пека и Крста су се доселили из Црвене Јабуке, пиротске области. Браћа су живела у почетку у заједничком домаћинству на простору где се данас налазе Кочини потомци. Касније су се Пека и Крста оделили и са својим породицама живели тамо где се данас налазе Пекини потомци: Јанковци, Стојадиновци и Диминци. Крстини потомци су се настанили тамо где данас живи Сотир и Ђорђе Коцић.

С обзиром да су се браћа одселила на периферију села, то можемо веровати да после њих није више било досељавања у село.

Крстин потомак Петар-Пенка, призетио се у род Митински, жена му се звала Ката, тако су његови потомци у селу били познати као Пенкини или Катини. Пенка је имао три сина Влајка, Прокопа и Михајла-Мику. Данас у селу има само један потомак од Влајкове лозе по женској линији.

МАРИНКОВЦИ:

Потомци овога рода не знају одакле су се њихови преци доселили у Ладовицу. Овај род је врло интересантан по томе што су они од давнина живели обрађујући земљу и чувајући стоку. У селу су биле чувене Маринковске трле у Ширини. У печалбе нису ишли јер су увек успевали да се организују да имају довољно за живот. Они су и за овај период веома интересантни и због тога што из овога рода нема ни једне породице да се одселила.

МИТИНЦИ:

Нико не може да каже одакле су се Митинци доселили. Овај род је од давнина познат као печалбарски. Земље и стоке су одувек имали мало. Они су и за време турског периода печалбарили по Србији. Познати су још по томе што су први у село доносили ствари које до тада нису биле виђене у селу као што су: бицикл, хармоника, сат, млин за кафу, и др.

МИХАЈЛОВЦИ:

Ни овај род не зна ништа о својој старини. Из овога рода имамо пуно грађевинских радника, раније дунђера; Прокоп, Јован, Влајко, Владимир, сви су они били дунђери, радили су не само у селу већ су радили скоро за целу нашу околину. И њихови потомци су данас познати грађевински мајстори. Данас имају лепо уређене куће. Јако су везани за своја пепелишта, тако да има само две одсељене породице.

ПЕКИНЦИ:

Овај род је мало познат у селу по своме претку Пеки, више су познати као: Јанковци, Диминци и Стојдинови.

Пека је имао три сина: Јанка, Диму и Младена.

Младен је за ћерку Стану довео у кућу зета Стојадина из села Липовице, па су зато они били више познати као Стојадинови. Овај род је више обраћао пажњу обради земље и чувању стоке а у печалбу су мало ишли.

Имали су две воденице у селу Козару познате као Јанковска и Диминска воденица. Пекина старина потиче из Црвене Јабуке, пиротске области.

ЦАКИНЦИ:

Ово је најбројнији род у селу, али нико од потомака не зна да каже одакле су Цакинци досељени. У селу су познати као вредни људи и врсни сточари и виноградари. У ранијем периоду нису се бавили печалбарењем јер су имали имања и били су везани за село.

Познате су Цакинске трле на брду Косовица. Имали су најлепша конопљишта испод села крај сеоског потока према Јзерини.

ЦИЈАНЦИ:

У књизи "Села и становништво у доњем сливу Власине" од др Ј. Трифунског, пише да Цијанци, Милинци и Жерци потичу од истог претка.

"Ово је чињеница - како рече Благоје Илић - јер су нам и гробови наших предака на истом простору".

Овај род је, као и већина родова у селу, живео у прошлости и данас од земљорадње и стоке. Раније нису ишли у зараде, данас иду. Били су узорни сточари, па су и остале чувене Цијанске трле на потезу Ширине.

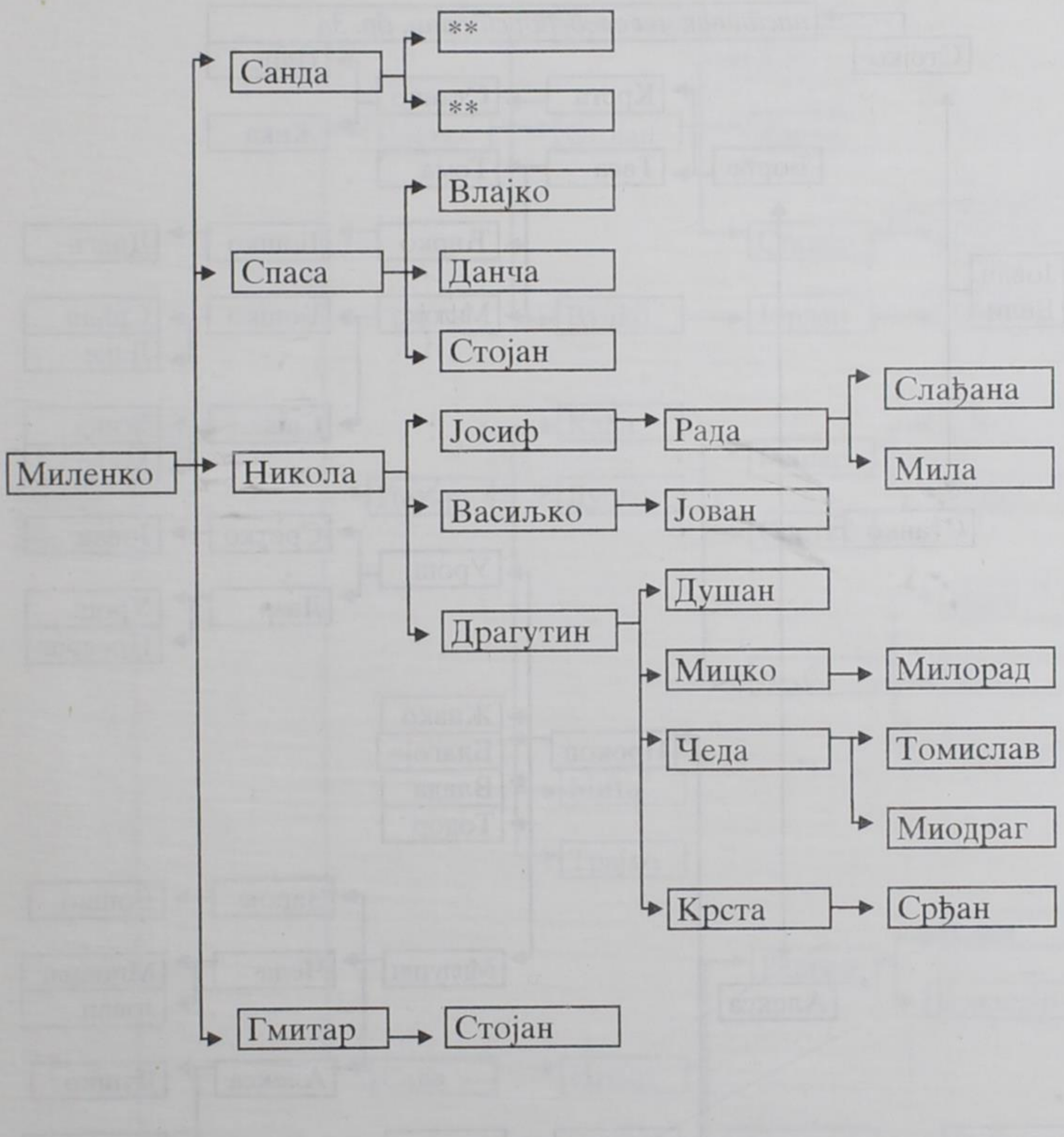
САВИНЦИ:

Ово је малобројни род у селу. Између два светска рата углавном су се бавили пољопривредом и сточарством, и то веома успешно. Из овог рода је и Лука Станковић, који се бавио цигларским послом и постигао завидне резултате, о чему смо писали у претходном поглављу.

Овај род, као и род Ђоринци, једини у селу славе Светог Јована. Њихови потомци, на жалост, не могу да дођу до података о свом пореклу и не знају одакле су се доселили у Ладовицу.

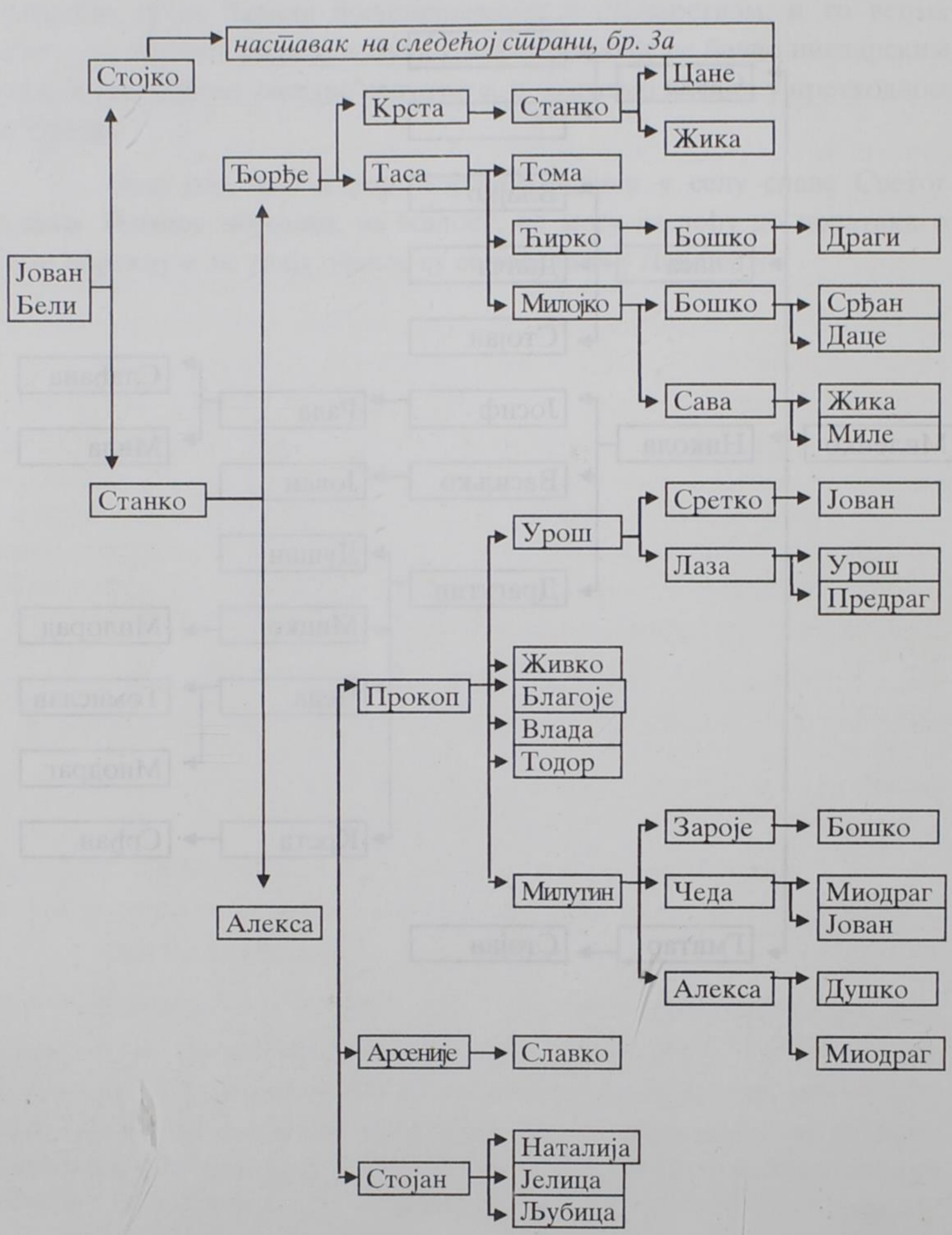
бр.2.

Родослов рода БЕЖАНЦИ

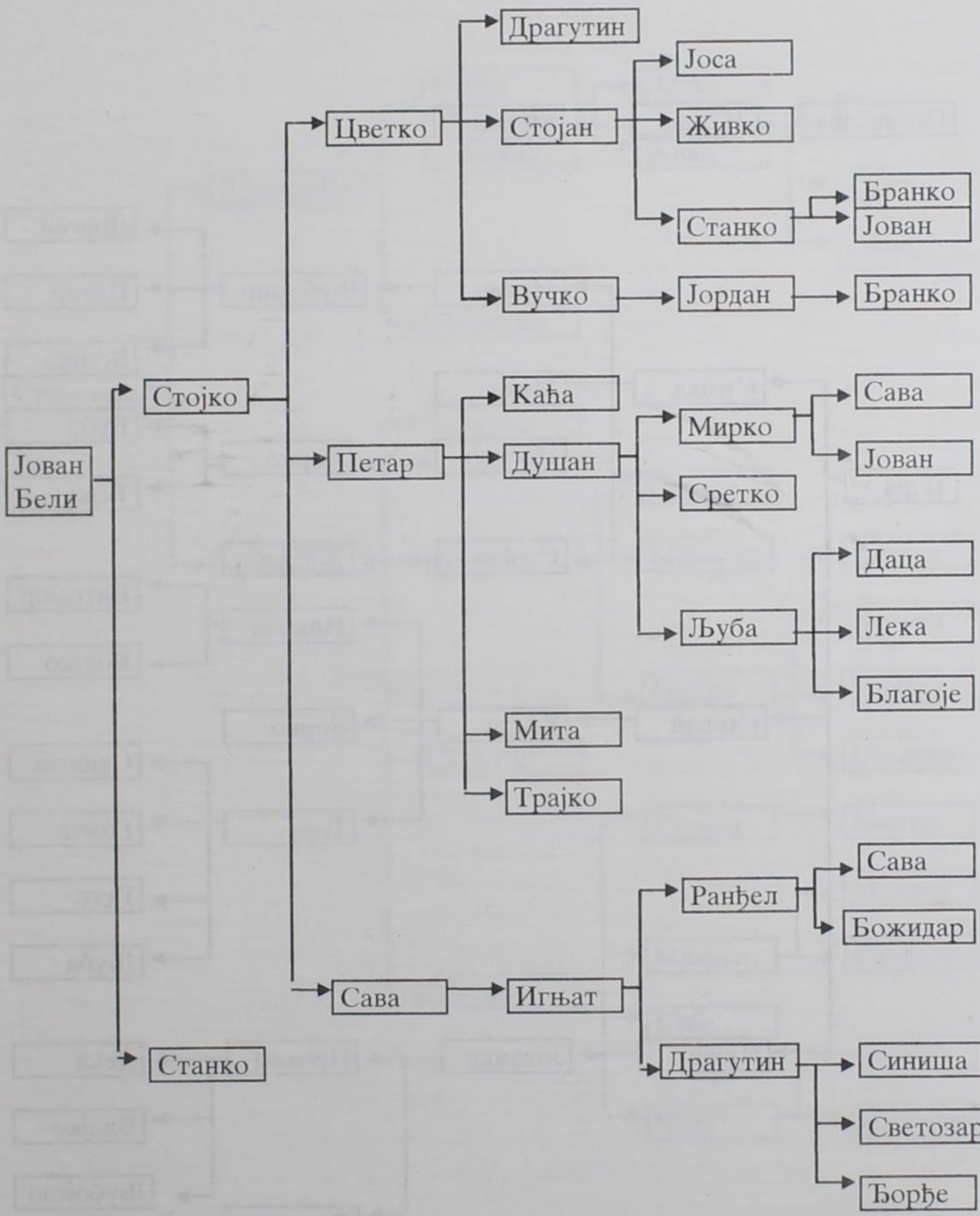
бр. 3.

Родослов рода **БЕЛОЊСКИ**

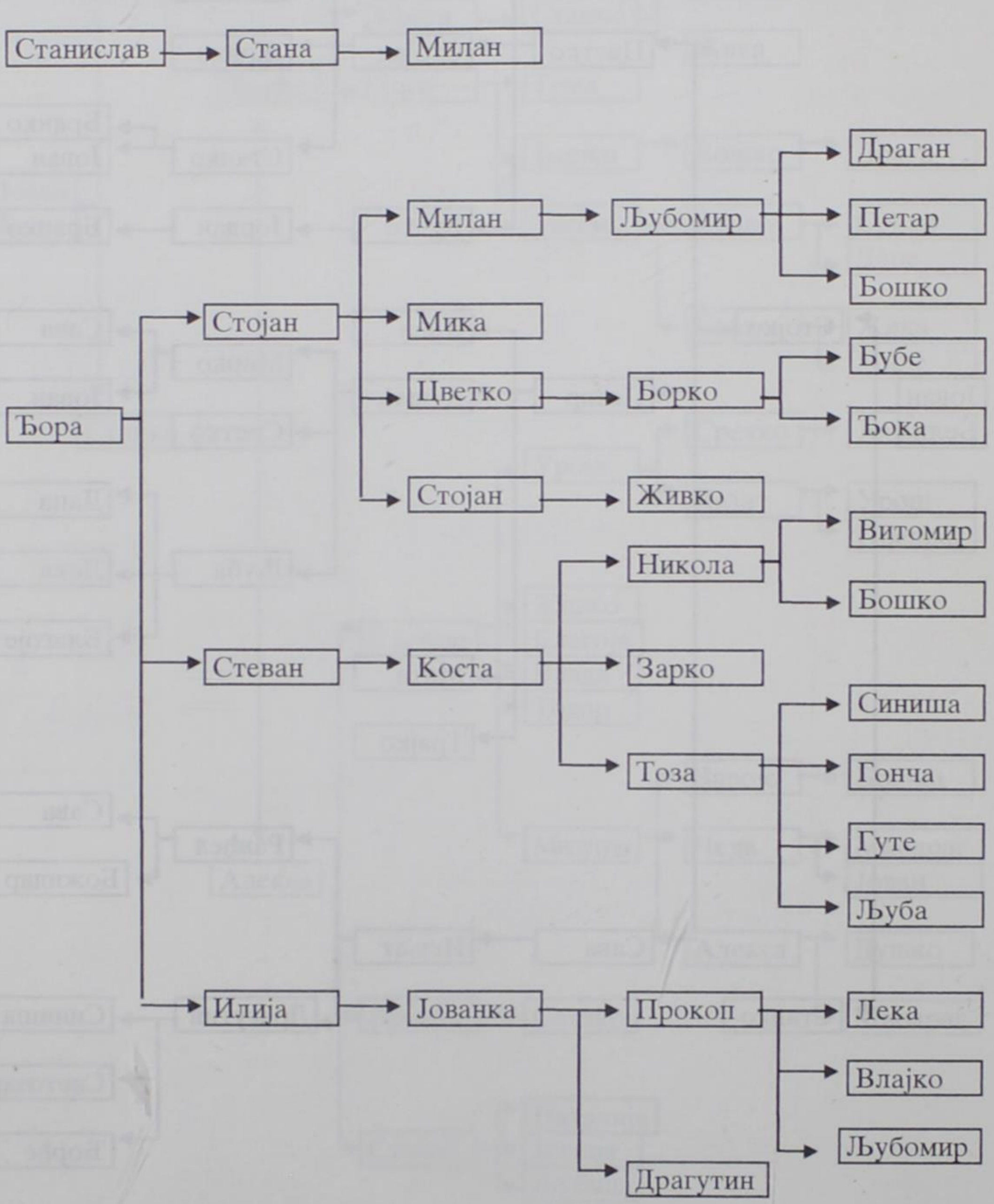
бр. 3а.

Родослов рода БЕЛОЊСКИ (наставак Стојкови потомци)

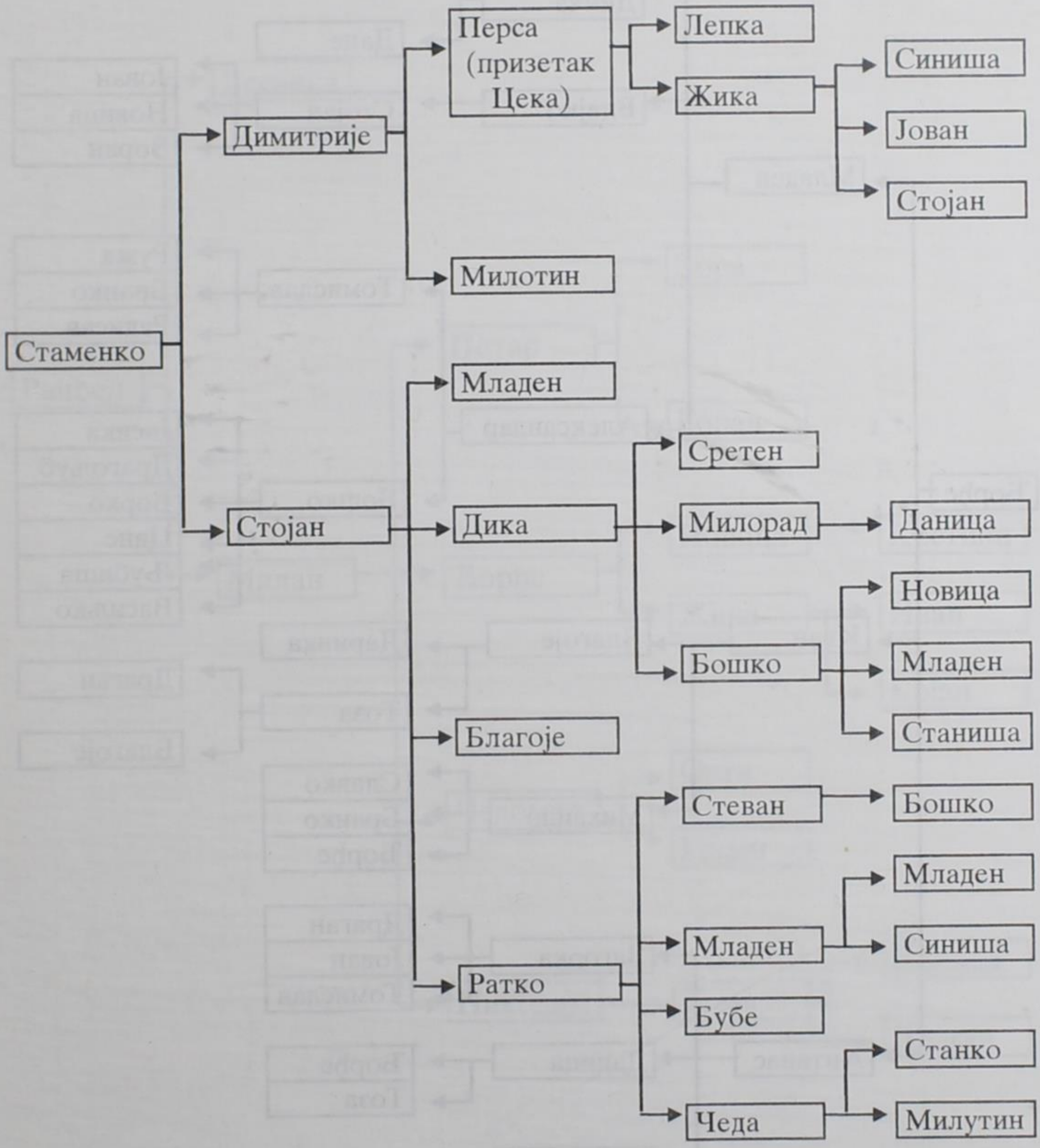
бр. 5.

Родослов рода ЂОРИНЦИ

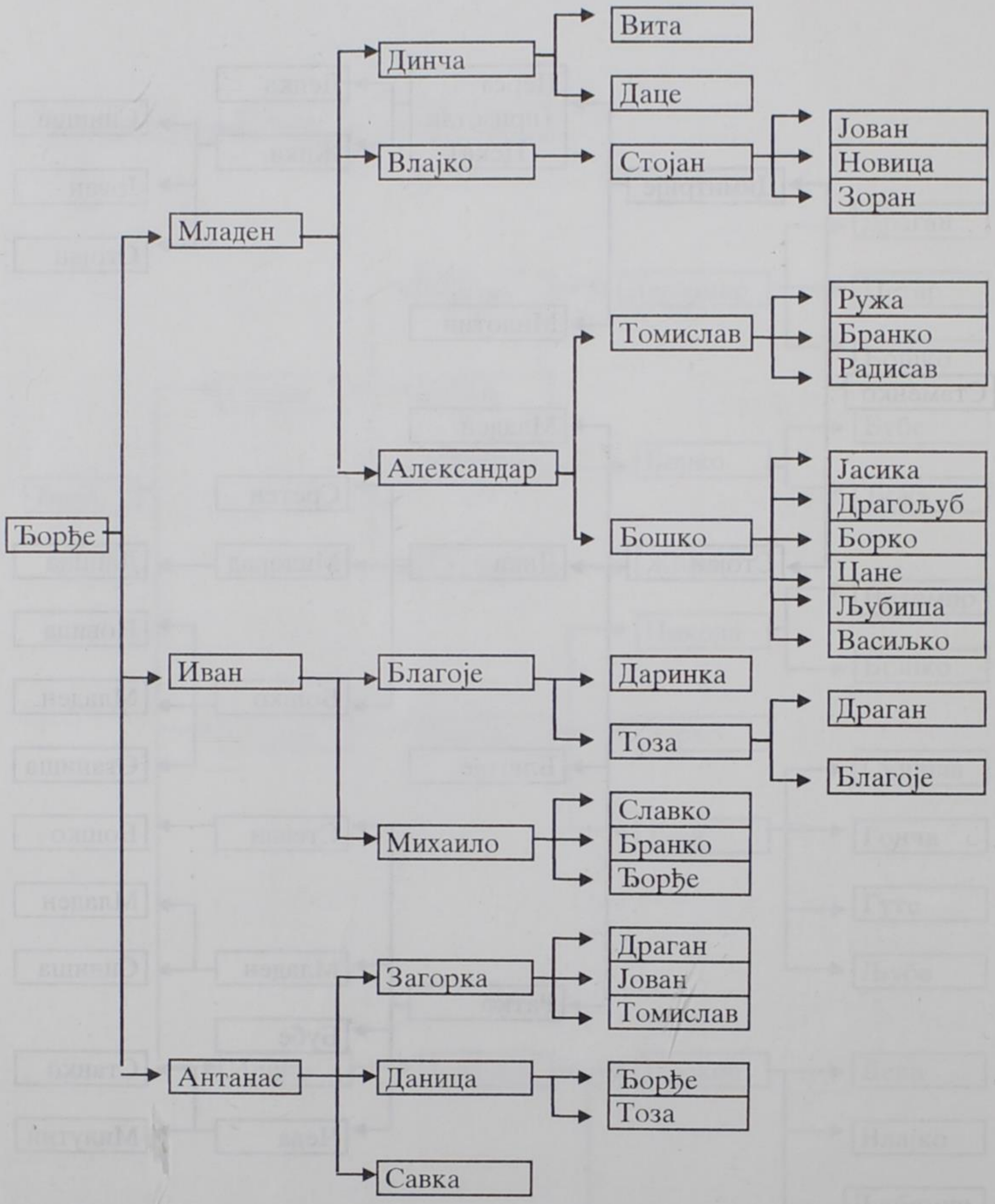
бр.6.

Родослов рода ЖЕРЦИ

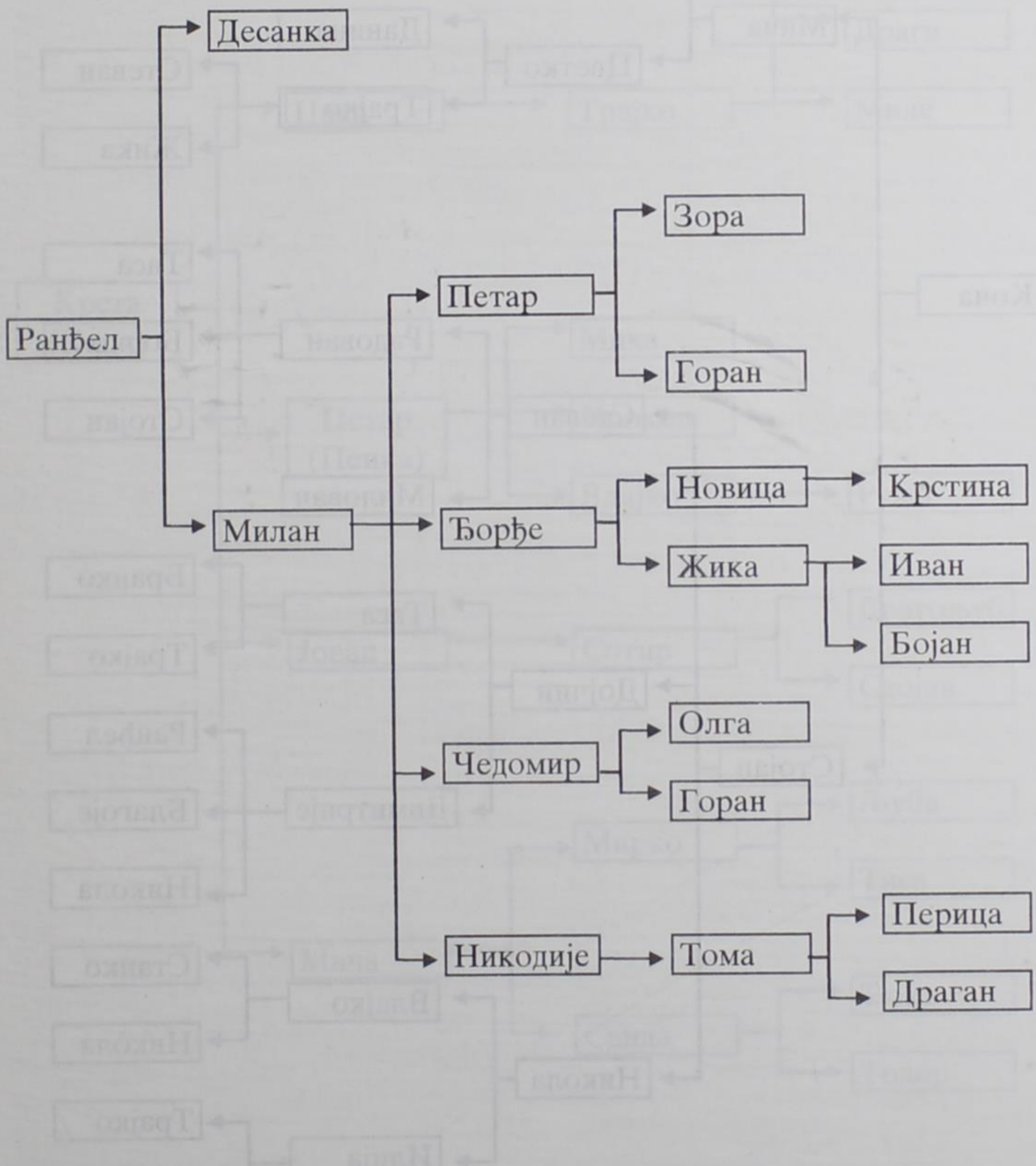
бр. 7.

Родослов рода ИВАНОВЦИ

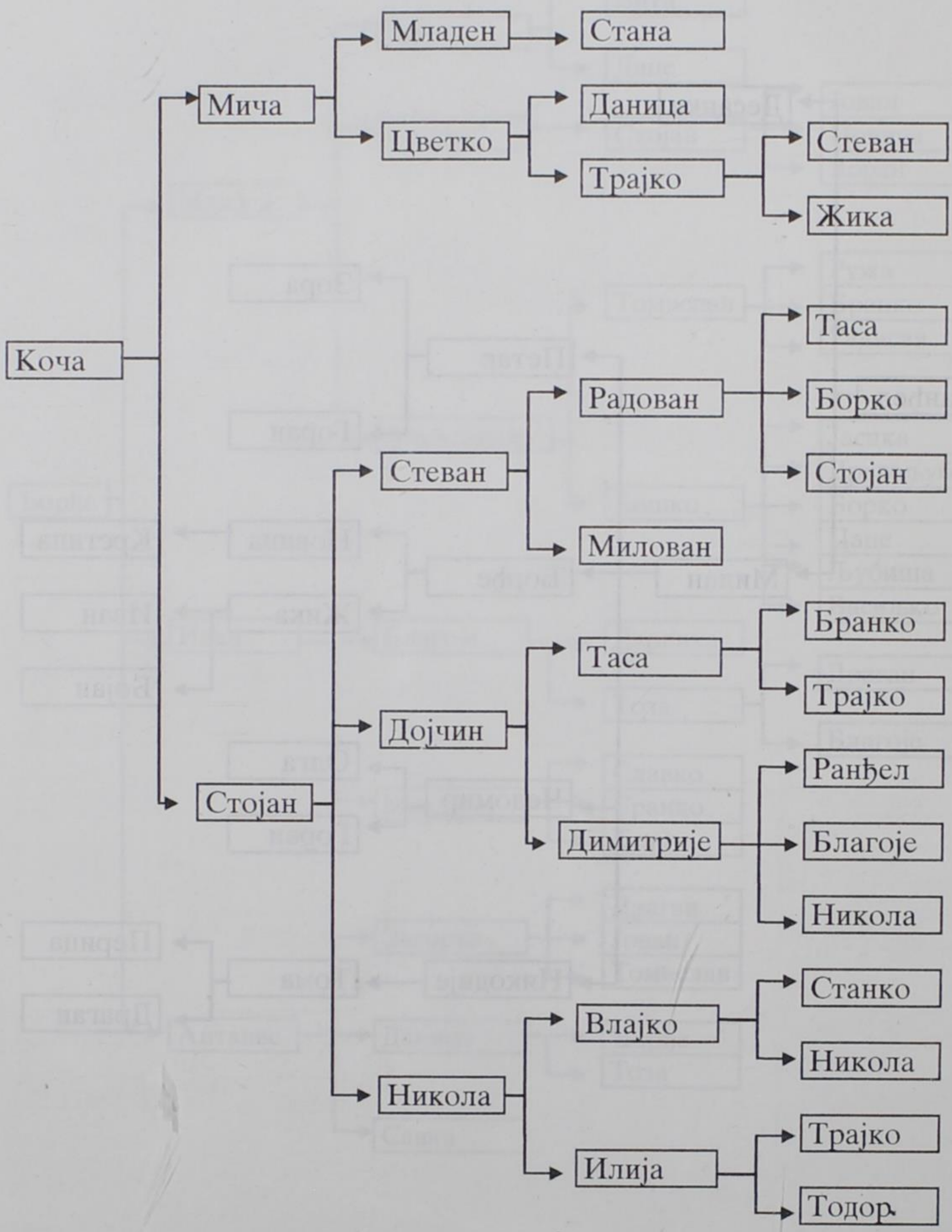
бр. 9.

Родослов рода КОВАЧОВИ (Ранђелови потомци)

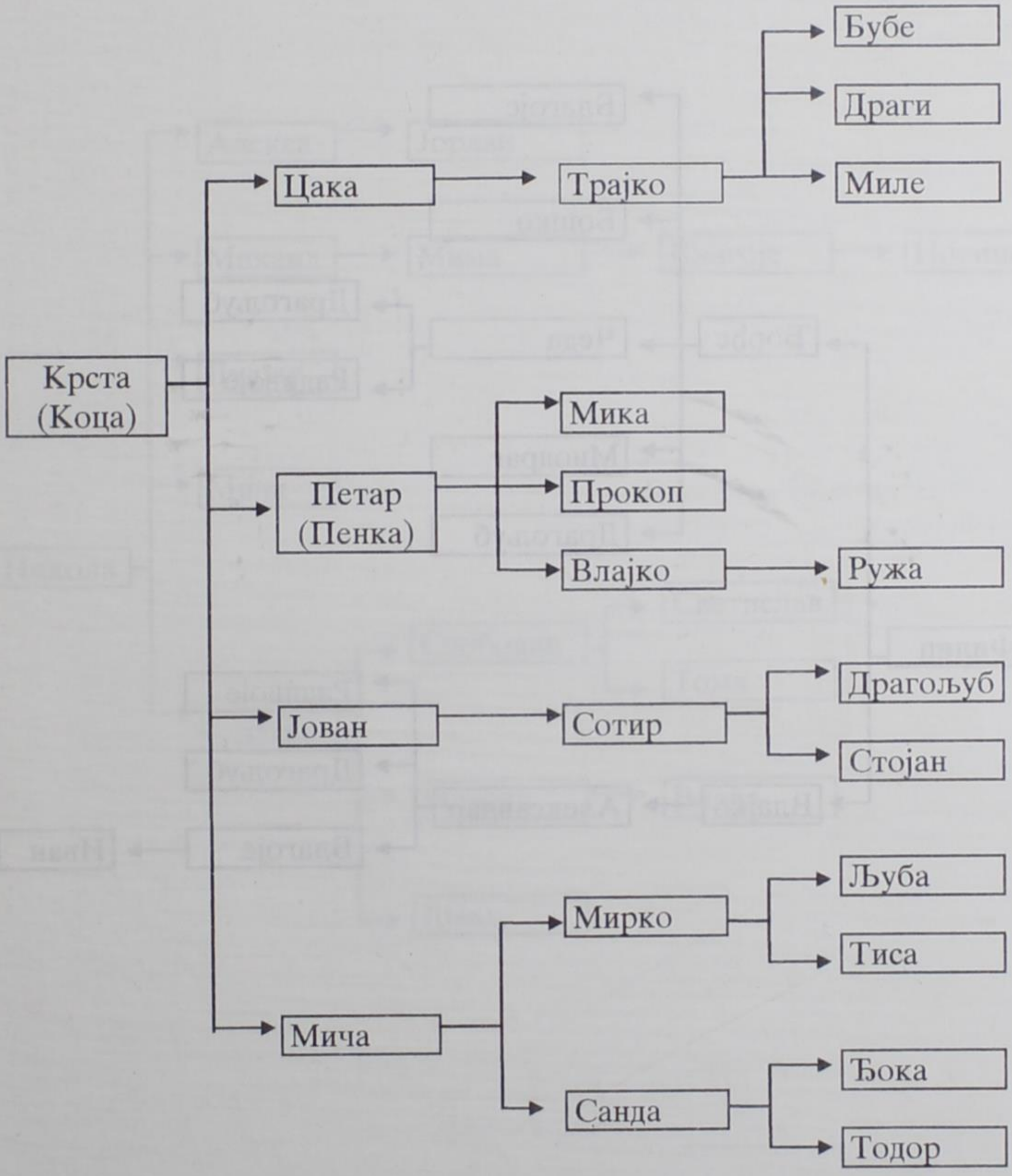
бр. 10.

Родослов рода КОЧИНЦИ

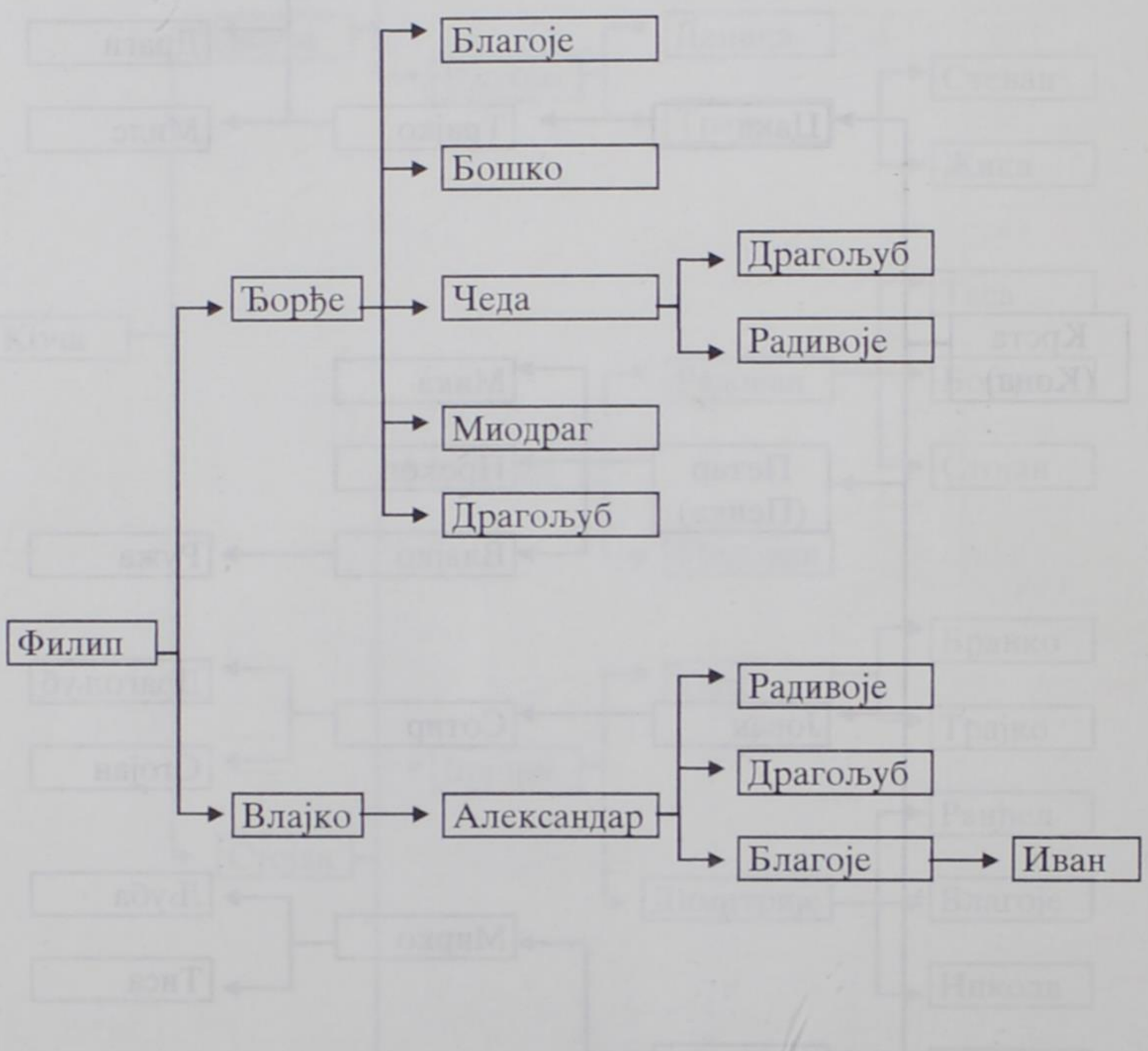
бр. 11.

Родослов рода КРСТИНЦИ

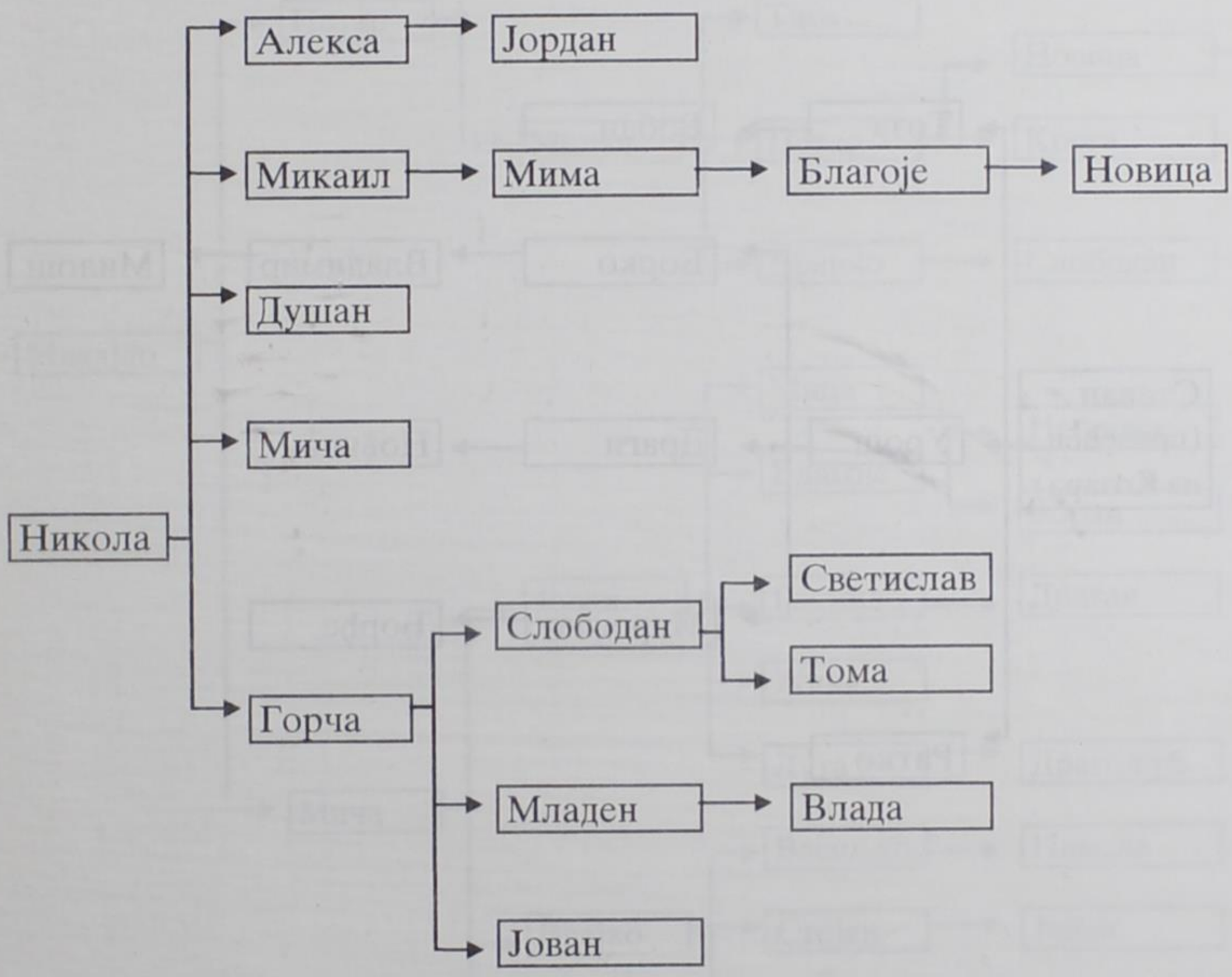
бр. 14.

Родослов рода МИТИНЦИ (породица Филипови)

бр. 14а.

Родослов рода МИТИНЦИ

бр. 14б.

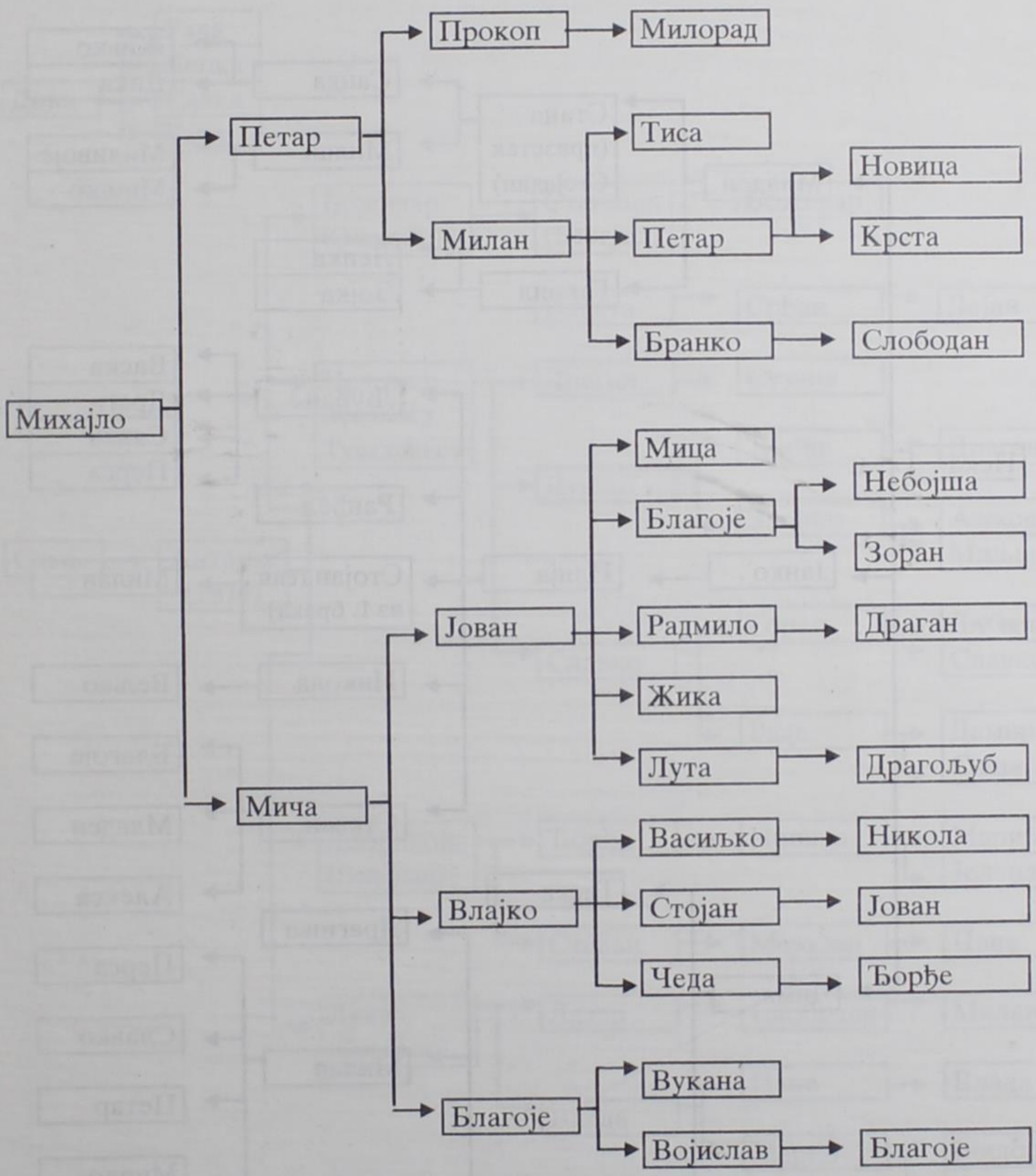
Родослов рода Митинци

(породица Пижаркини)

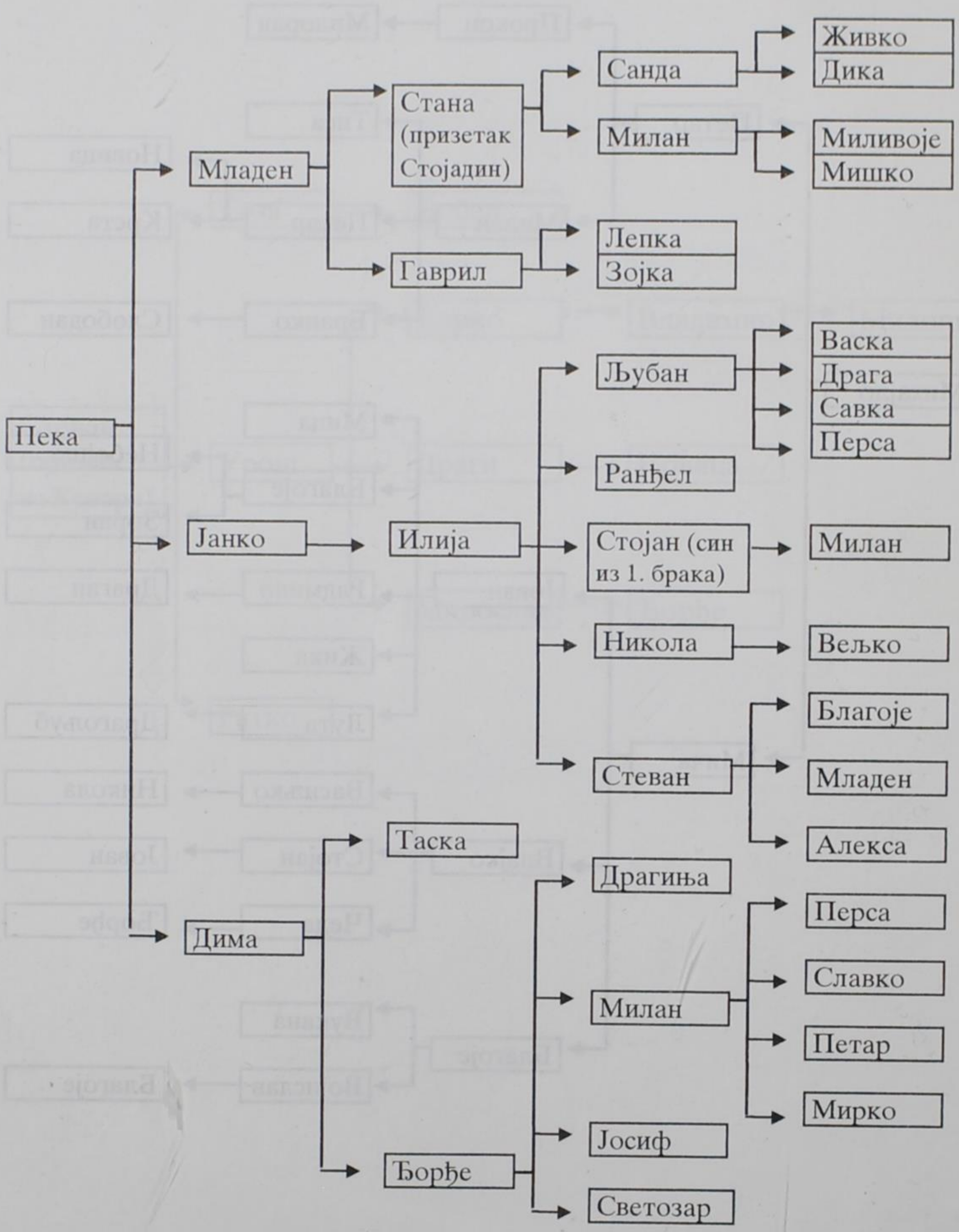
бр. 15.

Родослов рода МИХАИЛОВЦИ

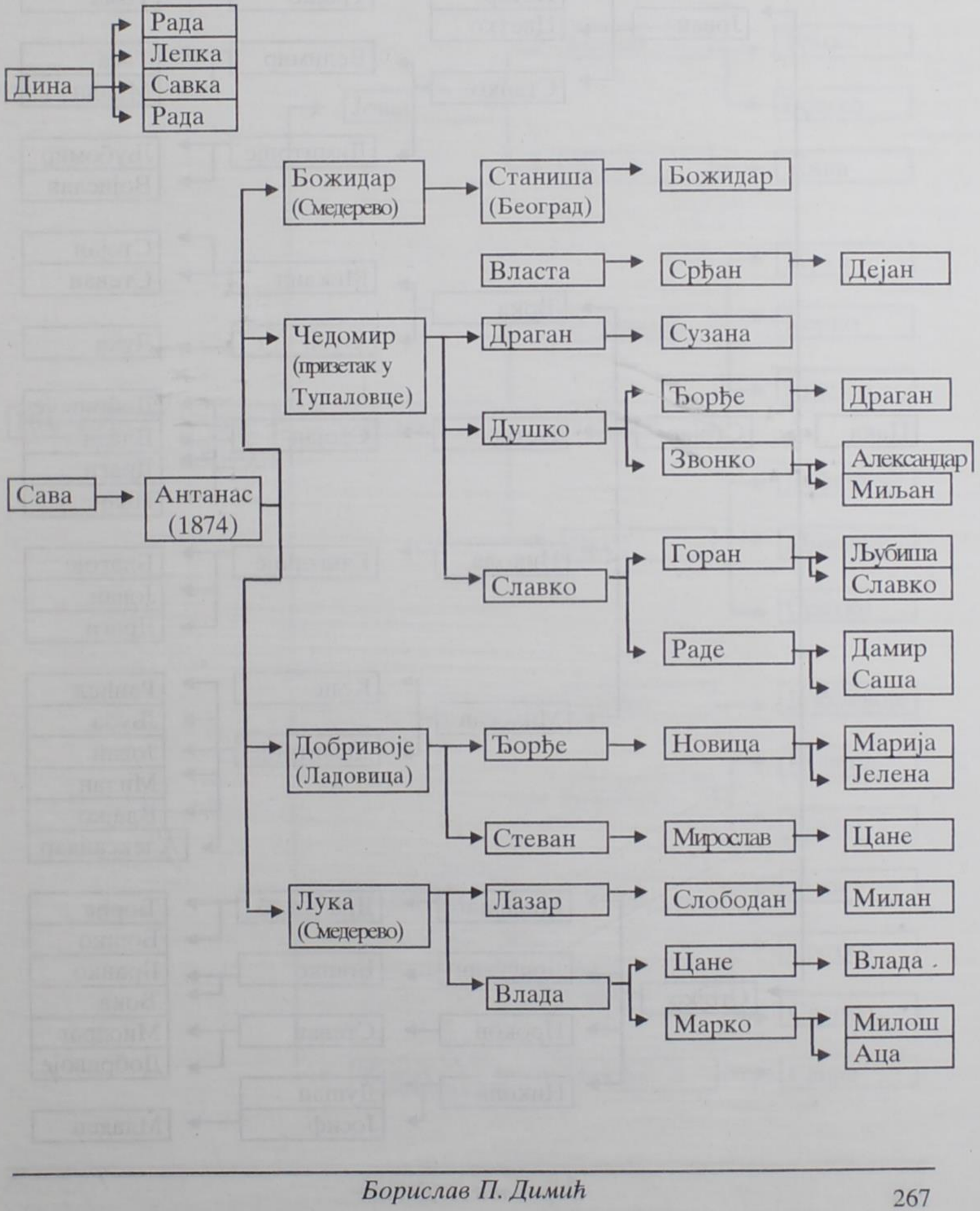
бр. 16.

Родослов рода ПЕКИНЦИ породице: Димић, Јанковци и Младеновци (Стојадинови)

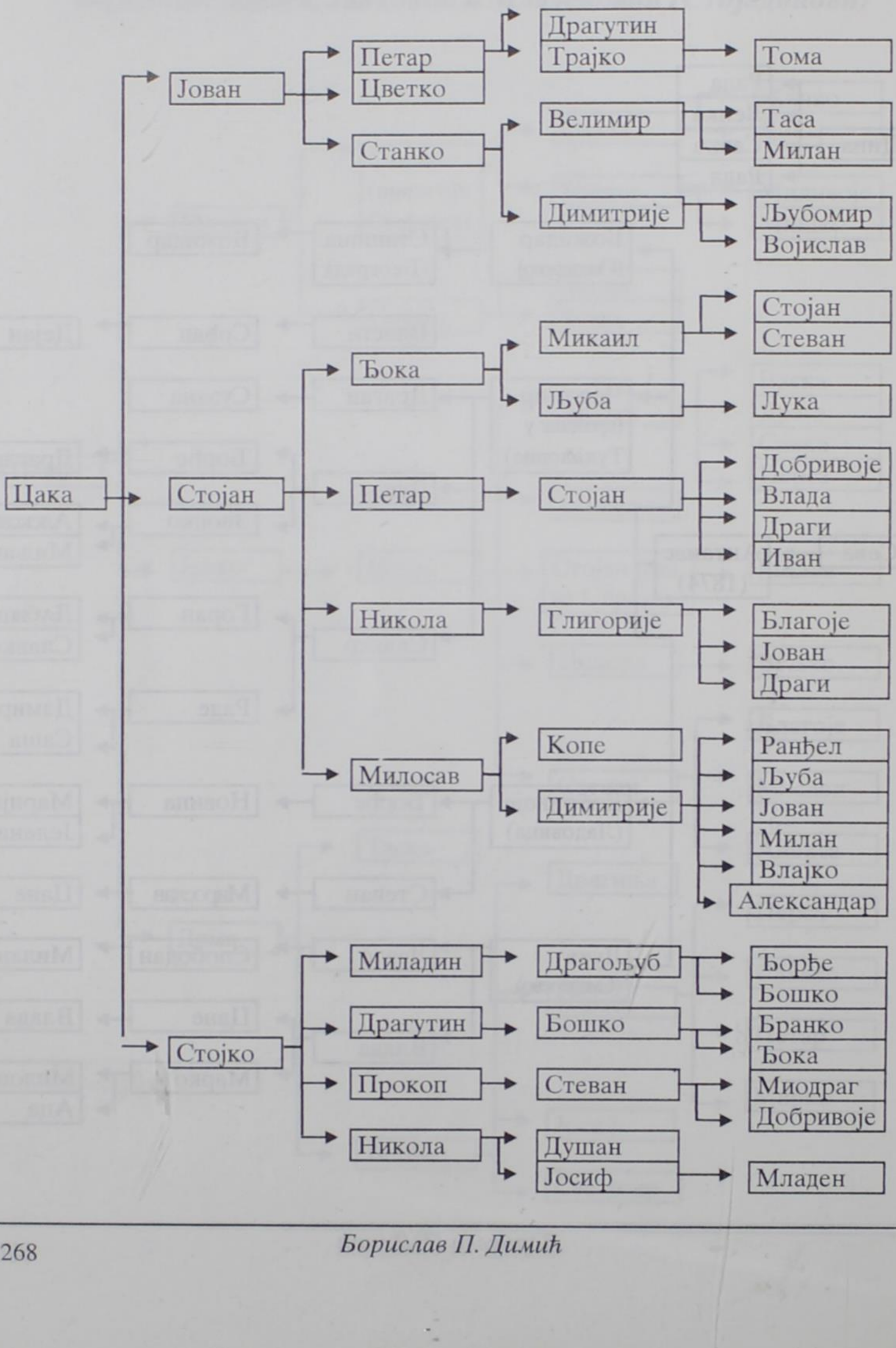
бр.17.

Родослов рода САВИНЦИ

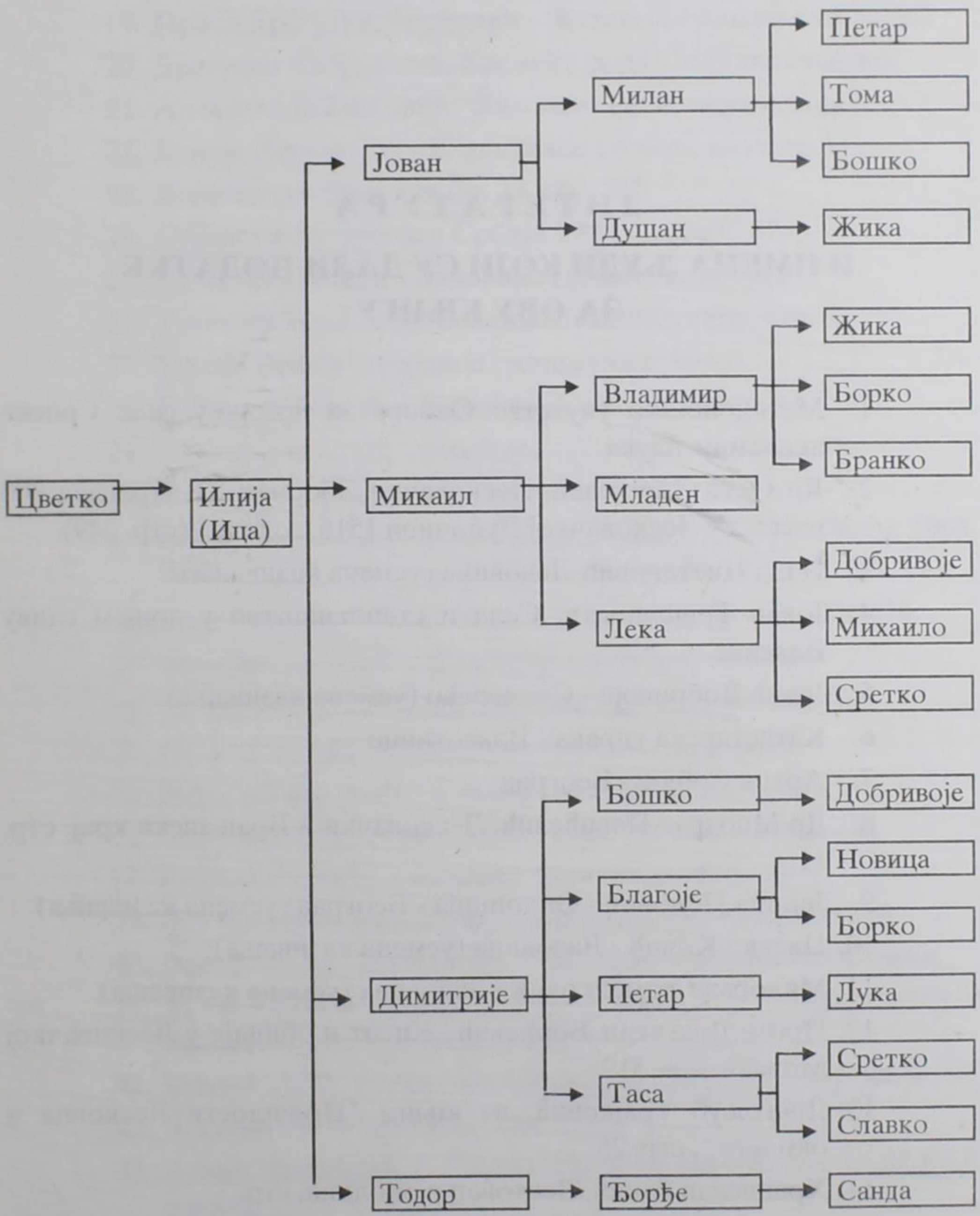
бр. 18.

Родослов рода ЦАКИНЦИ

бр.19.

Родослов рода ЦИЈАНЦИ

ЛИТЕРАТУРА

И ИМЕНА ЉУДИ КОЈИ СУ ДАЛИ ПОДАТКЕ ЗА ОВУ КЊИГУ

1. Методолошко упутство Одбора за историју села Српске академије наука
2. Др Олга Зиројевић, Лесковачки Зборник 23, Преглед 300 насеља у Лесковачкој Дубочици 1516. године (стр. 249)
3. Цака Цветановић-Ладовица (усмена казивања).
4. Јован Трифуноски, Села и становништво у доњем сливу Власине.
5. Јовић Добривоје - Смедерево (усмена казивања)
6. Катастарска управа - Власотинце
7. Архив Србије - Београд
8. Др Миодраг Павићевић, Лесковачки и Врањански крај, стр. 11.
9. Јелица Поповић - Оклопција - Београд (усмена казивања)
10. Цветко Кочић - Ладовица (усмена казивања)
11. Милорад Стаменковић - Ладовица (усмена казивања)
12. Прота Драгутин Ђорђевић, Живот и обичаји у Лесковачкој Морави, стр. 519
13. Драгољуб Трајковић, из књиге "Прошлости Лесковца и околине", стр. 25.
14. Хранислав Ракић, Лесковац и околина, стр. 7.
15. Зборник II, Аустријска документа о Нишкој буни, стр. 125.

16. Драгутин Стојановић, Хроника рода Стојиковчинског, стр.22.
17. Бранка Илић - Митић - Ладовица (усмена казивања)
18. Добривоје Стојковић - Ладовица (усмена казивања)
19. Прота Драгутин Ђорђевић - Лесковац (усмена казивања)
20. Драгутин Стојановић, Хроника рода Стојилковчанског
21. Александар Јанковић - Ладовица (усмена казивања)
22. Јелена Ишљаовић - Власотинце (усмена казивања)
23. Лесковачки Зборник бр. 23, стр. 287.
24. Статистички преглед Србије 1905, књига С-373.
25. Вучко Стојковић - Ладовица (усмена казивања)
26. Тихомир Ђорђевић, Белешке о Власотинцу, стр. 56.
27. Милан Димић-Ладовица (усмена казивања)
28. Ранђел Јанковић - Ладовица (усмена казивања)
29. Благоје Јанковић - Ладовица (усмена казивања)
30. Драгољуб Стојановић, Бабочки НОР одред
31. Петар Станковић, Власотинце и околина у ратовима 1903-1945. године, стр. 16, 17, 51, 68, 75, 89, 110, 140, 142, 180, 193.
32. Светислав Вучковић, Живот за живот, стр. 177, 178, 179.
33. Александар Митић-Ладовица (усмена казивања)
34. Стојановић Светислав-Ладовица (усмена казивања)
35. Никола Кочић - Смедерево (усмена казивања)
36. Вера Кочић-Јовић - Смедерево (усмена казивања)
37. Божидар Марковић - Власотинце (усмена казивања)
38. Василије Јовић - Ладовица (усмена казивања)
39. Александар Станковић - Ладовица (усмена казивања)
40. Записник бр. 60, од 28. 01. 1932. године Архив Југославије
41. Хаџи Јован Васиљевић, Развој школства у Власотинцу и околини: Лесковачки зборник бр. IV, стр. 253.
42. Драгољуб М. Трајковић, Немањина Дубочица, стр. 84. и 107.
43. Лесковачки зборник 24, стр. 254.
44. Архив Југославије: Писмо Сретена Динића од 14.02.1919. године.

45. Архив Југославије: писмо бр. 54 од 10.01.1919. године којим Председник Орашачке општине тражи да се Начелник среза Власотиначког, заложи код Министра просвете краљевине Југославије, како би се отвориле школе у селу Ладовици и Орашју, у приватним кућама.
46. Архив Југославије: Одлука бр. 3035 од 27. марта 1919. године, којом се одобрава отварање школе у Ладовици и Орашју.
47. Др А. Гроздановић, Просвета и култура лесковачког краја, стр. 26.
48. Архив Југославије: Актом Министарства просвете од 23.08.1921. године, којим се одобрава извођење наставе у новосаграђеној школи у Ладовици.
49. Станковић Чедомир - Београд (усмена казивања)
50. Чедомир Алексић - Ладовица (усмена казивања)
51. Божидар Младеновић - Ладовица (усмена казивања)
52. Предраг Ђорђевић - Београд (усмена казивања)
53. Станиша Станковић - Београд (усмена казивања)
54. Благоје Станковић - Ладовица (усмена казивања)
55. Живан Петровић - Ладовица (усмена казивања)
56. Војислав Јовић - Ладовица (усмена казивања)
57. Монографија предузећа "Никола Грга" Смедерево
58. Лука Станковић - Смедерево (усмена казивања)
59. Божидар Станковић - Смедерево (усмена казивања)
60. Никодије Стојковић - Ладовица (усмена казивања)
61. Благоје Јанковић - Ладовица (усмена казивања)
62. Томислав Стефановић - Ладовица (усмена казивања)
63. Момчило Илић - Ниш (усмена казивања)
64. Драгољуб Илић - Ладовица (усмена казивања)
65. Архив Србије
66. Народни музеј Лесковца
67. Народни музеј Власотинца
68. Архив Основне школе "Синиша Јањић" Власотинце.

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

БОРИСЛАВ ДИМИЋ рођен је 26.06.1929. године селу Ладовици у сеоској породици. Три разреда основне школе завршио је у Ладовици а четврти у суседном Орашју. Два разреда стручне продужене школе завршио је у Власотинцу где истовремено учи браварски занат. У селу Губеревац завршио је ковачки занат код Петра Младеновића. Године 1945. отвара у селу занатску радионицу коју затвара након једне године. После одслужења војног рока у трајању од три године, запошљава се у Ваздухопловном ремонтном заводу "Мома Станојловић" у Београду. Уз рад завршава средњотехничку школу машинског смера. У Заводу је прошао пут од ВКВ радника до начелника одељења, а радни век је завршио на радном месту конструктора алата, уређаја и прихватних направа. Више пута је био похваљиван и награђиван. Добио је сребрну и златну плакету за допринос у раду своје радне организације. Одликован је и Медаљом рада коју му је доделило Председништво СФРЈ.

Сада је у пензији и живи у Београду.

ИЗВОДИ ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ

Хроника села Ладовице код Лесковца, аутора Димић Бориславa

Хроника је добро урађена. Веома прегледно и добро урађена је историја села, етнологија - живот и обичаји, демографија и социологија сеоског живота. Посебан је значај урађених родослова.

Обухваћена је и природа села, разни занати. Културни живот, као и спорт, такође су добро обрађени.

Главни и одговорни уредник
Проф. др Петар Ј. Марковић

РЕЦЕНЗИЈА
рукописа Димић П. Бориславa
"Хроника села Ладовице код Лесковца"

Рад на едицији "Хроника српсих села", односно наставак и унапређење тог посла, мора да обрадује сваког човека који одговорно и квалитетно жели да мисли о српском селу данас, о његовом тазвоју, унапређењу квалитета живота на селу, данас и сутра.

У том контексту поздрављамо настојање нашег аутора Димић П. Бориславa да обогати ову едицију једном конкретном апликацијом, у овом случају "Хроником Ладовице код Лесковца".

Структура рукописа је одговарајућа, односно заступљени су и обрађени одељци од значаја за свеобухватност хронике. Мапе су добро урађене, прегледне су и на правом месту са довољно објашњења. Рукопис је крцат веома важним подацима. Помињу се многи конкретни људи, махом покојни, али то су аутентичне приче и сећања. Такође је добро што рукопис има одређене документе од значаја за хронику. Занати су врло добро обрађени.....

Рецензент

Проф. др Првослав Ралић

САДРЖАЈ

Страна

Предговор 7

Предговор аутора 15

Ладовица - Луковица 17

Положај и име 17

Катастарска општина Ладовица 24

Статистички преглед становника села и број кућа за период 1978-1981. год 25

Администравино уређење Среза власотиначког 27

Орашачка општина 27

Клима 29

Старина и прошлост 31

Античко доба 31

Период турске владавине 39

Борбе на Косовици и ослобођење Ладовице 1877-1878. год. 43

Нека народна сећања о боју на Косовици 44

Период после ослобођења од Турака 1878. године 51

Ратови 1912-1918. године 59

Први светски рат 60

Други светски рат 69

Период развоја 1918-1940. године 88

Страна

Период развоја 1945-1985. године 93
Електрификација села 101
Од кладенца до црпно-гравитационог водовода 109
Летопис школе 119
Др Бранко Стојковић 137
Како је насталао име Косовица 139
Локације и топоними 141
Сеоска утрина 146
Печалбари 151
Занати 155
Исхрана 162
Домаћа радиност 167
Ношња 171
Каменоломи 175
Грађевинарство 176
Воденице 179
Списак домаћинстава 183
Карта Ладовице 194
Миграција становништва 195
Преглед одсељених домаћинстава из села у периоду од 1945-1985. године 197
Исељени родови и изумрле породице из Ладовице 205
Надимци 206
Културно-забавни живот села 209
Ладовица је изашла из анонимности 213
Спорт 217
Народни обичаји 223
Народна веровања 241
Кумство 243

Страна

Трагични догађаји 244
Порекло и развитак фамилија 246
Родослови 253
- Бежанци 253
- Белоњски 254
- Белоњски (Стојанови потомци) 255
- Ђоринци 256
- Жерци 257
- Ивановци 258
- Ковачови 259
- Кочинци 260
- Крстинци 261
- Митинци (Породица Филипови) 262
- Митинци 263
- Митинци (породица Пижаркини) 264
- Михаиловци 265
- Пекинци 266
- Савинци 267
- Цакинци 268
- Цијанци 269
Литература 270
Белешка о аутору 273
Изводи из рецензије 274

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈА

Народна библиотека
'Десанка Максимовић'
З 908
ДИМИЋ Б.
Ладовица код Вл
300001115
COBISS o
Власотинце